

KENT MOBİLYALARININ ETKİN KULLANIM ALANI OLARAK PARKLARIN İNCELENMESİ,
MAÇKA DEMOKRASİ PARKI VE BAKIRKÖY-SAMATYA SAHİL PARKI

İ.TÜ MERKEZ KÜTÜPHANESİ

Demirbaş No: 73686

Küt. Giriş No :

MİM
U21325
KAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir Plancısı Emine KARAMAN

(502960615011)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 17 Ocak 2000

Tezin Savunulduğu Tarih : 4 Şubat 2000

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Nilgün ERGUN

Diğer Jüri Üyeleri

Prof.Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI (İ.T.Ü)

Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ (İ.Ü)

ŞUBAT 2000

ÖNSÖZ

Kentileşmeyi hızlandıracak kentsel etkinliklere mekan oluşturan yapılanmamış alanlar, toplumların gelişmesi ile nicelik, nitelik ve çeşitlilik yönünden zenginleşmektedir. Bu alanlar içerisinde yer alan parklar, kentliler için bir dinlenme alanı olduğu kadar, sosyal ilişkilerin kurulduğu ve daha da güçlendirildiği yerlerdir. Parkı kullanan kentlilerin ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kullanmış olduğu objeler olan kent mobilyaları; bulunduğu mekan içinde kullanıcıların konfor, bilgi, dolaşım kontrolü, korunma ve eğlenme gibi ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

Kent Mobilyalarının Etkin Kullanım Alanı Olarak Parkların İncelenmesi, Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parkı adı altında yapılan tez çalışmam sırasında; araştırmalarımı değerli fikirleriyle yönlendiren, tezimin şekillenmesinde büyük emeği geçen, yakın ilgi ve desteğini gördüğüm danışmanım Sayın Doç.Dr. Nilgün Ergün'a; ayrıca benden desteğini esirgemeyen, gerek maddi gerekse manevi olsun her türlü yardımda bulunan sevgili aileme, ayrıca anket çalışmalarımda ve teknik konularda yardımları esirgemeyen arkadaşlarıma hoşgörülerinden dolayı teşekkür ederim.

Ocak, 2000

Emine Karaman

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
TABLO LİSTESİ	V
ŞEKİL LİSTESİ	VI
ÖZET	IX
SUMMARY	XIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç ve Kapsam	2
2. KENTSEL MEKAN, YAPILANMIŞ VE YAPILANMAMIŞ KENTSEL MEKANLAR İLE İLGİLİ KAVRAMSAL TANIMLAR	4
2.1. Kentsel Mekan Kavramı	4
2.2. Yapılanmış ve Yapılanmamış Mekan Kavramları	6
2.3. Yapılanmamış Kamusal Mekanlar	8
2.3.1. Bölgeler - Meydanlar	8
2.3.2. Alışveriş Mekanları	10
2.3.3. Geçiş Alanları	11
2.3.3.1. Yaya Yolları	11
2.3.3.2. Sokaklar	12
2.3.4. Aktif Yeşil Alanlar	13
2.3.4.1. Spor Alanları	13
2.3.4.2. Çocuk Oyun Alanları	14
2.3.4.3. Parklar	15
3. KENTSEL MEKAN İÇİNDE PARKLAR	16
3.1. Parkların Tarihsel Gelişimi	16
3.1.1. İlk - Eskiçağ Parkları	16
3.1.2. Ortaçağ Parkları	19
3.1.3. Yeniçağ(Rönesans) Parkları	20
3.1.4. Sanayi Devrimi Sonrası Parklar	22
3.2. Park Stilleri	24
3.2.1. Klasik Stil	24
3.2.2. Doğal Stil	24
3.2.3. Kombine Stil	24

3.3. Kent Mekanındaki Park Hiyerarşisi	24
3.3.1. Mahalle Parkı	24
3.3.2. Semt Parkı	25
3.3.3. Kent Parkı	26
4. PARK - KENT MOBİLYASI İLİŞKİSİ	27
4.1. Altyapı İle Bağlantılarına Göre Kent Mobilyaları	30
4.1.1. Altyapıya Bağlı Kent Mobilyaları	30
4.1.1.1. Aydınlatma Elemanı	30
4.1.1.2. Bilgi İletim Ve İşaret Panoları	32
4.1.1.3. Telefon Kulübesi	33
4.1.1.4. Toplu Taşıım Durakları - Otoparklar	34
4.1.1.5. Meydan Saatleri	34
4.1.1.6. Su Ögesi	35
4.1.1.7. Satış Birimleri	35
4.1.1.8. Bakım Kapakları	37
4.1.2. Alt Yapıya Bağlı Olmayan Kent Mobilyaları	38
4.1.2.1. Oturma Elemanı	38
4.1.2.2. Çöp Kutuları	39
4.1.2.3. Bitki Kapları	39
4.1.2.4. Üst Örtü Öğeleri	40
4.1.2.5. Zemin Kaplamaları	40
4.1.2.6. Ağaç İzgaraları ve Korumucuları	41
4.1.2.7. Bisiklet Parkları	42
4.1.2.8. Oyun Alanı Elemanları	42
4.1.2.9. Heykeller	43
4.1.2.10.	
5. MAÇKA DEMOKRASİ PARKI VE BAKIRKÖY-SAMATYA SAHİL PARKLARININ, PARK VE KENT MOBİLYASI KULLANIMININ KULLANICI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	46
5.1. Araştırma Alanlarının İncelenmesi	46
5.1.1. Maçka Demokrasi Parkı	48
5.1.2. Bakırköy-Samatya Sahil Parkı	61
5.2. Araştırma Alanında Yapılan Anket Bulgularının Değerlendirilmesi	66
5.2.1. Maçka Demokrasi Parkında Yapılan Anket Soruşturması Bulguları	67
5.2.2. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında Yapılan Anket Soruşturması Bulguları	79
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	93
KAYNAKLAR	99
EKLER	104
ÖZGEÇMİŞ	134

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 2.1 :Yapılanmamış kamusal mekanların dağılımı	8
Tablo C.1 :İstanbul'daki parkların bölgelere göre dağılımı	118

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 3.1	:Babil'in Asma Bahçeleri	17
Şekil 3.2	:Pompei'de Faun'un evi	18
Şekil 3.3	:Japon bahçe sanatında, bir gezinti bahçesi örneği	19
Şekil 3.4	:Ortaçağ bahçesi örneği	20
Şekil 3.5	:Rönesans'ın ilk görkemli bahçesi Vauxle-Vicomte Sarayı bahçesi	21
Şekil 3.6	:Versaille Sarayı	21
Şekil 3.7	:Formal İngiliz Bahçesi	22
Şekil 3.8	:Central Park, New York	23
Şekil 4.1	:Kent mobilyalarının bölgesel dağılımı	28
Şekil 4.2	:Trafik lambası ile birlikte kullanılan aydınlatma elemanı, U.S.A, ..	31
Şekil 4.3	:Uyumlu bir görüntü elde etmek amacıyla bina duvarına monte edilmiş aydınlatma elemanı,Hollanda	32
Şekil 4.4	:Görsel karmaşadan uzak işaret panosu, Fransa	33
Şekil 4.5	:Kapalı hacimde düzenlenmiş telefon kulübesi, İngiltere	34
Şekil 4.6	:Sade, kolay görülebilir özelliğe sahip otobüs durağı	35
Şekil 4.7	:Taşıyıcı ayak üzerine konumlandırılmış olan meydan saati	36
Şekil 4.8	:Görsel bir estetiğe sahip olan su ögesi	36
Şekil 4.9	:Satış birimi	37
Şekil 4.10	:Estetik bir görünüme sahip olan bakım kapağı, Japonya	37
Şekil 4.11	:Kaplı bir zemin üzerine yerleştirilmiş olan oturma elemanı	38
Şekil 4.12	:Yoğun kullanımın olduğu alana yerleştirilmiş olan çöp kutusu	39
Şekil 4.13	:Mekana estetik özellik katan öğelerden biri olan bitki kapları	40
Şekil 4.14	:Güneşten ve yağmurdan koruma özelliğine sahip olan üst örtü ögesi	41
Şekil 4.15	:Yönlendirme etkisi bulunan zemin kaplaması	41
Şekil 4.16	:Ağaç izgara ve koruyucularının beraber kullanıldığı yürüme mekanı	42
Şekil 4.17	:Alışveriş mekanlarına yakın konumda olan bisiklet parkları	43
Şekil 4.18	:Çocuk oyun alanı elemanı	44
Şekil 4.19	:Su ile beraber tasarlanmış heykel ögesi	44
Şekil 5.1	:Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parklarının İstanbul'daki konumları	45
Şekil 5.2	:Maçka Demokrasi Parkının etrafındaki yerleşim alanları ile ilişkisi	47
Şekil 5.3	:Evlendirme dairesi olarak kullanılan sanatçılar avlusu tesisleri	49
Şekil 5.4	:Oturma amaçlı kullanılan anfiyatro	50
Şekil 5.5	:Parkta aktif olarak kullanılan kültür-fizik ve koşu pisti	50
Şekil 5.6	:Park içerisinde sadece yazın kullanılmakta olan açık kahve	51
Şekil 5.7	:Yaz ve kış dönemlerinde işletilen kapalı ve açık mekanı olan kafe	51
Şekil 5.8	:Park içerisinde kafe- restaurant olarak kullanılan Şehzade	52
Şekil 5.9	:Park girişlerinde olan ve kullanılmayan tekerlekli sandalye depoları	52
Şekil 5.10	:İki yaka arasındaki bağlantıyı sağlayan köprü	53
Şekil 5.11	:Mantar görünümülü, depo olarak kullanılan çocuk ilk yardım binası	53

Şekil 5.12	:Maçka Bayıldım Yokuşu altında bulunan ve bugün sarhoşlar tarafından kullanılan mekan.....	5
Şekil 5.13	:Bugün oturma amaçlı kullanılan santraç oyun alanı	54
Şekil 5.14	:Bugün sadece açık kahve bölümü kullanılan çocuk kulübü	55
Şekil 5.15	:Bugün Opel ve İ.B.Ş.B. tarafından spor etkinlikleri Genel Müdürlüğü olarak kullanılan otopark alanı	56
Şekil 5.16	:Bugüne kadar işletimi gerçekleştirilmemiş olan kaskadlı havuz ...	56
Şekil 5.17	:Bugün kullanım dışı olan umumi tuvalet	57
Şekil 5.18	:Bakırköy-Samatya Sahil Parkının etrafındaki yerleşim alanları ile olan ilişkisi	58
Şekil 5.19	:Kötü kullanıma maruz kalmış çocuk oyun alanı ve çocuk oyun elemanı	62
Şekil 5.20	:Bakımsız konumda olan spor alanları	63
Şekil 5.21	:İşletimin olarak iyi konumda olan tuvaletler	63
Şekil 5.22	:Açık ve kapalı mekanlara sahip kafeler	64
Şekil 5.23	:Parka sonradan ilave edilmiş olan paten pisti	64
Şekil 5.24	:Park alanı içerisinde yer alan ve E5 ve Sahil Yolu arasındaki bağlantıyı sağlayan kavşak	65
Şekil 5.25	:Japon Bahçesi	65
Şekil 5.26	:Parka gelen ziyaretçilerin cinsiyetleri (Maçka)	67
Şekil 5.27	:Ziyaretçilerin yaş grubu dağılımı (Maçka)	67
Şekil 5.28	:Ziyaretçilerin eğitim durumu (Maçka)	68
Şekil 5.29	:Ziyaretçilerin meslek dağılımı (Maçka)	68
Şekil 5.30	:Ziyaretçilerin medeni durumu (Maçka)	69
Şekil 5.31	:Ziyaretçilerin oturduğu semtler (Maçka)	69
Şekil 5.32	:Parka ulaşmakta kullanılan araç türü (Maçka)	70
Şekil 5.33	:Ziyaretçilerin özel oto ile gelenlerin tercih ettiği park alanları (Maçka).....	71
Şekil 5.34	:Ziyaretçilerin parka geliş mevsimi (Maçka)	71
Şekil 5.35	:Parkın hafta içi ve hafta sonu kullanımı (Maçka)	72
Şekil 5.36	:Ziyaretçilerin kullanım sıklığı (Maçka)	72
Şekil 5.37	:Ziyaretçilerin parkı kullanım saatleri sıklığı (Maçka)	73
Şekil 5.38	:Ziyaretçilerin parkı tercih etme sebepleri (Maçka)	73
Şekil 5.39	:Parkta bulunan kent mobilyaları memnuniyeti (Maçka)	74
Şekil 5.40	:Parkta bulunan kent mobilyalarının yeterliliği (Maçka)	74
Şekil 5.41	:Ziyaretçilerin kullanım açısından memnun olduğu kent mobilyaları (Maçka)	75
Şekil 5.42	:Kullanım açısından yetersiz bulunan kent mobilyaları (Maçka) ...	75
Şekil 5.43	:Parkta bulunan kent mobilyalarına zarar verilme nedenleri (Maçka).....	77
Şekil 5.44	:Ziyaretçileri rahatsız eden etkenler (Maçka)	77
Şekil 5.45	:Park yeniden düzenlenecek olsa ilave edilmesi istenenler (Maçka)	78
Şekil 5.46	:Parka gelen ziyaretçilerin cinsiyetleri (Bakırköy-Samatya)	79
Şekil 5.47	:Ziyaretçilerin yaş grubu dağılımı (Bakırköy-Samatya)	79
Şekil 5.48	:Ziyaretçilerin eğitim durumu (Bakırköy-Samatya)	80
Şekil 5.49	:Ziyaretçilerin meslek dağılımı (Bakırköy-Samatya)	80
Şekil 5.50	:Ziyaretçilerin medeni durumu (Bakırköy-Samatya)	81
Şekil 5.51	:Ziyaretçilerin oturduğu semtler (Bakırköy-Samatya)	81
Şekil 5.52	:Parka ulaşmakta kullanılan araç türü (Bakırköy-Samatya)	82
Şekil 5.53	:Ziyaretçilerin özel oto ile gelenlerin tercih ettiği park alanları (Bakırköy-Samatya)	82

Şekil 5.54	:Ziyaretçilerin parka geliş mevsimi (Bakirköy-Samatya)	83
Şekil 5.55	:Parkın hafta içi ve hafta sonu kullanımı (Bakirköy-Samatya)	83
Şekil 5.56	:Ziyaretçilerin kullanım sıklığı (Bakirköy-Samatya)	84
Şekil 5.57	:Ziyaretçilerin parkı kullanım saatleri sıklığı (Bakirköy-Samatya)	84
Şekil 5.58	:Ziyaretçilerin parkı tercih etme sebepleri (Bakirköy-Samatya)	85
Şekil 5.59	:Parkta bulunan kent mobilyaları memnuniyeti (Bakirköy-Samatya)	86
Şekil 5.60	:Parkta bulunan kent mobilyalarının yeterliliği (Bakirköy-Samatya)	86
Şekil 5.61	:Ziyaretçilerin kullanım açısından memnun olduğu kent mobilyaları(Bakirköy-Samatya)	87
Şekil 5.62	:Kullanım açısından yetersiz bulunan kent mobilyaları (Bakirköy-Samatya)	87
Şekil 5.63	:Parkta bulunan kent mobilyalarına zarar verilme nedenleri (Bakirköy-Samatya)	89
Şekil 5.64	:Ziyaretçileri rahatsız eden etkenler (Bakirköy-Samatya)	89
Şekil 5.65	:Park yeniden düzenlenecek olsa ilave edilmesi istenenler (Bakirköy-Samatya)	91
Şekil A.1	:Park içerisinde yer alan otopark alanı	106
Şekil A.2	:Ana arter üzerinde yer alan ve yönlendirme etkisi bulunan yer döşemesi.....	106
Şekil A.3	:Aynı malzemenin kullanıldığı farklı iki arterin birleşme noktasındaki bağlantısı	107
Şekil A.4	:Park içerisinde yer alan bilgilendirme levhası	107
Şekil A.5	:Parkın kuzey ve güney girişini bağlayan ana arter üzerindeki çöp kutusu	108
Şekil A.6	:Şehzade kafe yanında bakımsız konumda bulunan konteynerler	108
Şekil A.7	:Park içerisinde mevcutta bulunan ve yeni konumlandırılan aydınlatma elemanları	109
Şekil A.8	:Park içerisinde yer alan ve işletilmeyen kaskadlı havuz	109
Şekil A.9	:Tahribata uğramış konumda olan oturma elemanı	110
ŞekilA.10	:Tahribata uğramış, ahşap materyalden yapılmış çocuk oyun elemanları.....	110
Şekil A.11	:Parkın giriş noktalarında yer alan seyyar satıcılar	111
Şekil B.1	:Park içerisinde yer alan özel otopark alanı	113
Şekil B.2	:Kullanıcıların otopark amaçlı olarak kullandıkları otobüs durağı ..	113
Şekil B.3	:Aynı güzergah üzerinde farklı kullanımı belirtmek amacıyla yararlanılan zemin kaplaması	114
Şekil B.4	:Kullanım açısından memnun olunan üst örtü ögesi	114
Şekil B.5	:Kullanıcıların memnun olduğu kent mobilyalarından biri olan otobüs durağı	115
Şekil B.6	:Park alanı boyunca hiç bulunmayan çöp kutusu yerine, alanda bulunan birkaç tane konteynerden bir tanesi	115
Şekil B.7	:Ahşap yapıya sahip olup sadece bağlantı zincirleri koparılmış olan çocuk oyun alanı elemanı	116
Şekil B.8	:Boya dökülmesi, paslanma ve kullanıcı tahribatına uğramış olan çocuk oyun alanı elemanı	116
Şekil B.9	:Park içerisinde mevcut bulunan ve yeni konumlandırılan aydınlatma elemanı	117
Şekil B.10	:Sadece boya kazınmasına uğramış olan oturma birimi	117
Şekil B.11	:Kullanıcı tarafından büyük tahribata uğramış olan oturma birimi	118
Şekil D.1	:Maçka Demokrasi Parkı Peyzaj Projesi	124
Şekil E.1	:Bakirköy-Samatya Sahil Parkı Peyzaj Projesi	125

KENT MOBİLYALARININ ETKİN KULLANIM ALANI OLARAK PARKLARIN İNCELENMESİ, MAÇKA DEMOKRASİ PARKI VE BAKIRKÖY-SAMATYA SAHİL PARKI

ÖZET

İnsanlar toplu halde yaşamaya başladıklarından beri çevreleri ile karşılıklı etkileşim içinde bulunarak yerleşim birimleri kurmuşlardır. Bu süreç içinde toplumsal ilişkilerin en gelişmiş düzeyde olduğu yerleşim merkezleri olarak da kentleri oluşturmuşlardır. Kent mekanı içerisinde daha sağlıklı yaşanabilir çevreler yaratmak, hem fiziksel hem de ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak için her dönemde doğa ile bütünleşmek yeşil ile iç içe olmak istemişlerdir. Bu isteğin gerçekleşmesi, şehrsel kamu mekanı bütünündeki yapılanmamış alanlardan biri olarak beliren parkların artırılması, genişletilmesi ve kent yaşamına sunularak kentlinin bu olanaklardan faydalanması ile sağlanabilir.

Kent içerisindeki yapılanmış ve yapılanmamış alanların dağılımına bakıldığında, bu durumun yapılanmamış alanların aleyhine geliştiği gözlenmektedir. Bu durum kentteki toplumsal yaşam ve yaşam kalitesinin bozulmasına neden olmaktadır. Bundan dolayı da kentlerimizde kamusal açık mekanların oluşturulması gereksinimi ortaya çıkmıştır.

Kamusal mekanlar, toplu yaşamın oynandığı bir sahnedir. Önemli insan ihtiyaçları ve istekleri kamusal mekanlarda şekillendirilir ve savunulur. Bunlar yapılanmış ve yapılanmamış kamusal mekanın bütününe oluşturmaktadır. Bu bütün içerisinde de önemli yer tutan yapılanmamış kamusal mekanlardan birisi olan parklardır.

Parklar, toplumun değişik gruplarının ilgi ve ihtiyaçlarına hizmet eden ve onların boş zamanlarını ve rekreasyonel faaliyetlerini değerlendirdiği mekanlardır. Bu mekan içerisinde kullanıcıların ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kullandıkları bazı objeler bulunmaktadır. Bu objeler kent mobilyalarıdır. Kent mobilyaları, bulunduğu mekan içindeki kullanıcıların konfor, bilgi, dolaşım kontrolü, korunma, eğlenme gibi işlevlerine cevap vermektedir. Görüldüğü gibi kent mobilyası bulunduğu mekanın etkin kullanımında önemli bir görev üstlenmektedir. Mevcut olarak bulunan yapılanmamış alanlar içerisinde yer alan kent mobilyalarına bakıldığında, ağır tahribatlara uğramış oldukları görülmektedir. Yapılmış olan bu çalışmanın amacı; kent mobilyalarının etkin kullanım alanı olarak parkların incelenmesi olmaktadır. Park ve kent mobilyalarının, kullanıcı istekleri doğrultusunda incelenmesi amacıyla, örnek bölge olarak seçilen, Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parklarında gerçekleştirilmiş olan anket soruşturması ve tespit uygulaması yoluyla saptanmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, giriş, amaç ve kapsam açıklanmıştır. İkinci bölümde, kentsel mekan içerisinde yer alan yapılanmış kentsel mekan ve yapılanmamış kentsel mekan kademelenmesi incelenmiştir.

Kentsel mekan, kentlerde toplu yaşam sonucu ortak yada kişisel gereksinimlerin karşılandığı, toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına bağlı olarak, zaman

içinde farklılaşan mekanlardır. Kentsel mekanlar, yapılanmış ve yapılanmamış kentsel mekanların bütünü olmaktadır. Yapılanmış mekanlar, doğal çevre ve beşeri çevrenin elemanları arasındaki ilişkiden oluşmuş olan mekanlardır. Yapılanmamış mekanlar, insanın yaşantısını sürdürdüğü, üzerinde yapı yapılmış kapalı mekanların dışında kalan, ya doğal durumda bırakılmış ya da tarımsal ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış olan mekanlardır. Yapılanmamış mekanlar, mülkiyet esasına göre, özel ve kamusal mekanlar olarak iki gruba ayrılmaktadır. Yapılanmamış kamusal mekanlar, toplumun kullanımına açık olan mekanlardır. Bunlar bölgeler-meydanlar, alışveriş mekanları, geçiş alanları ve düzenlenmiş alanlar olarak dört gruba ayrılmaktadır.

Üçüncü bölümde, kentsel mekan içerisinde yer alan parkların incelenmesine yer verilip, kentsel mekan içerisinde park hiyerarşisi, parkların tarihsel süreç içinde gelişimi; ilkçağ, Ortaçağ, Yeniçağ(Rönesans) ve Sanayi Devrimi Sonrası parkların gelişimi ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca park stilleri hakkında da bilgi verilmiştir.

Parklar, kentliler için bir dinlenme alanı olduğu kadar, sosyal ilişkilerin kurulduğu ve güçlendiği alanlardır. Parkların planlanmasındaki amaç; insan-doğa-çevre arasındaki ilişkileri düzenlemek ve insan için daha mutlu bir çevre yaratacak biçimde geliştirmektir. Parklar, kent hiyerarşisi içerisinde mahalle parkı, semt parkı ve kent parkı olarak büyüklük ve donatılarına göre sınıflanmaktadır.

Parkların tarihsel süreç içerisindeki gelişimine bakıldığında, 19. yüzyıla kadar parklar, soyluların evlerine ait olup, bu alanlar halkın kullanımı için kapalı konumdaydı. Bilinen anlamdaki parklar 19. yüzyılda görülmektedir. Kent parkları, Sanayi Devriminin kent ve sanayi ilişkisi yaratmasıyla bozulan fiziksel ve ruhsal ihtiyaçların iyileştirilmesi çabasıyla kentlerimize girmiştir. Öncelikle Amerika da Frederick Law Olmsted pek çok park yapmıştır.

Park stillerine bakıldığında; klasik stil, doğal stil ve kombine stil olarak üç gruba ayrılmaktadır. Klasik stilde, geometrik bir düzen hakim olmaktadır. Doğal stilde, bahçe ve parka flora hakimdir. Kombine stilde, doğal ve klasik bahçe stiline bir karışımı yer almaktadır.

Dördüncü bölümde, park-kent mobilyası ilişkisi anlatılmıştır. Kent mobilyası sınıflandırılması ve kent mobilyalarının alt yapı ile bağlantılarına göre sınıflandırılması açıklanmıştır. Kent mobilyası, kentsel yaşamı daha zevkli ve anlamlı kılmaya, kentsel konfor ve kentsel estetik yaratmaya olanak veren objelerdir. Kent mobilyaları, değişik etkenlere göre farklı gruplar altında sınıflandırılmaktadır; kullanımındaki işlevlerine göre, kentsel dekorasyon açısından ve alt yapı ile bağlantılarına göre üç gruba ayrılmaktadırlar.

Kent mobilyaları alt yapı ile bağlantılarına göre, alt yapıya bağlı ve alt yapıya bağlı olmayan kent mobilyaları olarak iki gruba ayrılmaktadırlar. Alt yapıya bağlı kent mobilyaları; aydınlatma elemanları, bilgi iletişim ve işaret panoları, telefon kulüpleri, toplu taşıma durakları, meydan saatleri, su ögesi, satış birimleri ve bakım kapakları olarak alt sınıflara ayrılmaktadırlar. Alt yapıya bağlı olmayan kent mobilyaları; oturma elemanları, çöp kutuları, bitki kapları, üst örtü öğeleri, zemin kaplamaları, ağaç izgaraları ve koruyucuları, bisiklet parkları, oyun alanı elemanları ve heykeller olarak alt sınıflara ayrılmaktadır.

Beşinci bölümde, çalışma alanı olarak seçilen Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parklarının fiziksel durumlarıyla ilgili açıklamalar ve park-kent mobilyası kullanımının kullanıcı açısından değerlendirilmesine yönelik yapılan anket çalışması sonuçları açıklanmıştır.

Maçka Demokrasi Parkı; Beşiktaş ve Şişli ilçeleri içerisinde yer alıp, 22.ha'lık bir alanı kaplamaktadır. Park verleşim alanları içerisinde, orta ve üst gelir grubunun

parmaklıklarla çevrilerak sınırlandırılmış bir park özelliğine sahip olmaktadır.Parkin düzenlenmesindeki temel işlev; kentsel işlevler içerisinde, dinlenme-bedensel ve düşünsel eğitim olarak değerlendirilmiştir.

Bakırköy-Samatya Sahil Parkı; Bakırköy, Zeytinburnu ve Fatih ilçelerinin kıyı şeridi boyunca uzanmaktadır. Park yerleşim alanlarına yakın olmasına rağmen Sahil Yolu gibi hızlı ve yoğun trafik akışının olduğu bir karayolu tarafından yerleşim birimlerinden kopuk olup, alt, orta ve üst gelir grubunun bulunduğu bir çevrede yer almaktadır. Parkın sınır elemanları, deniz ve Sahil Yolu olmaktadır. Sahil parkı tasarlanırken; bir kıyı kenti olan İstanbul'da kentinin deniz ile olan ilişkisini maksimum seviyede tutmak, donatı çeşitliliği ile farklı yaş gruplarına hitap etmek ve kullanıcının klasik rekreasyon kullanımlarına ek olarak eğitici kullanımlar oluşturmak amaçlanmıştır.

Her iki parkta, parkların ve kent mobilyalarının kullanımlarını incelemek amacıyla, anket çalışması yapılmıştır. Kullanıcı özellikleri ve park, kent mobilyası-kullanıcı ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaca yönelik olarak her iki parkta 100'er anket yapılmıştır. Yapılmış olan bu anket, kullanıcıların kişisel özelliklerini, kullanıcıların oturduğu semt ve park kullanım sıklığı ve kullanıcıların park ve kent mobilyalarından memnuniyet, şikayet ve tercihlerini tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur.

Sonuç ve öneriler bölümünde, beşinci bölümde yer alan anket çalışması sonuçları karşılıklı olarak değerlendirilmiştir. Yapılmış olan bu değerlendirmeye bakılınca; farklı konumda yer almaları, farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip kullanıcı kitlesine hitap etmeleri ve birinin diğerine göre daha sınırlandırılmış bir mekan olmasına rağmen, en önemli eksikliklerin; bakım, onarım, denetim ve güvenlik olduğu tespit edilmiştir. Bu eksikliklerden ötürü parklarda bulunan kent mobilyalarından memnun olunmamakta ve yeterli olarak görülmemektedirler. Ayrıca güvenlik problemi sebebiyle parkların belli bir saatten sonra kullanımları çok düşük oranlara sahip olmaktadır.

Her iki parkında tercih edilme nedenlerine bakınca; her iki parktaki kullanıcılar birbirine benzer sebepler söylemişlerdir. Sadece Bakırköy-Samatya Sahil Parkının kıyı şeridi boyunca yer almasından dolayı burada denizle ilgili aktiviteler söylenmiştir. Her iki parktaki kullanıcılara parkın yeniden düzenlenmesi halinde ilave edilmesini istedikleri sorulduğunda, her iki parkta da ilk sırada rahatsızlık duyulan etmenlerin giderilmesi yer alırken, bir diğeri de parkın tasarımında yer almamasına rağmen, parkın tercih edilme sebepleri içinde bulunan öğelerin tasarlanması yer almaktadır.

Sonuç olarak; parklar insanların boş zamanlarını değerlendirdiği alanlardır. Bu nedenden ötürü park içerisinde yer alan tüm donatıların işletiminin düzenli olarak sağlanması gereklidir. Kent mobilyaları kullanıcının ihtiyaçlarını sağlayan elemanlardır. Bu nedenden dolayı park içerisindeki mobilyaların bakımlı ve onarılmış konumda olmaları gereklidir. Çözüm önerileri olarak;

1. Kent mobilyalarının kullanılabilirliğine ve tasarımda kullanılacak malzemenin seçimine özen gösterilmeli,
2. Gerekli olan bakım, onarım ve denetim düzenli olarak sağlanmalı, bunun için ihale yoluyla parktaki donatı elemanlarının iletimi bir firmaya verilerek, firma tarafından tüm bunlar üstlenilmeli,
3. Park genelinde güvenliği sağlamak amacıyla, ilgili emniyet teşkilatının görevlendirdiği bir ekip tarafından güvenlik sağlanmalı,

kontrol altında tutulmalı,

5. Park alanında, ana girişlerin olduğu bölümlerde belirli bir form içerisinde yerleştirilmiş olan satış birimleri düzenlenmeli,
 6. Mevsimlik çiçekler ekilerek canlılık kazandırılabilir,
- Bütün bunların sağlanabilmesi için, öncelikle kullanıcıların eğitilmesi, kenti bilincinin kazandırılması ve kente sahip çıkma düşüncesinin oluşturulması gereklidir.

PARKS AS ACTIVE USAGE AREAS OF URBAN FURNITURES, MAÇKA DEMOKRASİ PARK AND BAKIRKÖY - SAMATYA COAST PARK

SUMMARY

Human beings conducted their residential areas by communicating with each other since they have been living together. During this process they have set up urban areas where they have a developed communication styles. They liked to live with green though to create more healthy environment and to prevent their physical and mental needs. This need can be provided by increasing parks.

When we look at the proportion of constructed and unconstructed areas, we examine that this situation is not good for unconstructed areas. This causes some damages on the quality of social life. For this reason in urban areas it is a need to set public open areas.

Public areas is a stage of social life play. Important human needs area shaped in public areas. This includes constructed and unconstructed areas. In this whole parks are one of the most important areas among public areas.

Parks are spaces which serves people's needs, provides them to spend their times and their recreational activities. In this spaces there are some objects according to the needs. This objects are urban furnitures. Urban furnitures provides people comfort, information, protection and entertainment. As you see urban furnitures have an important role on using the space they use. We see that most of the urban furnitures are damaged. The aim of this study is examining parks as active usage areas of Urban furnitures.To examine the parks and urban furnitures according to the user needs, a questionnaire survey has been used for the sample areas, Maçka Demokrasi Park and Bakırköy-Samatya Coast Park.

In this study there are 6 sections. In the first section introduction, objective and extent is examined. In the second section the levels of constructed and unconstructed public areas are examined.

Urban spaces are spaces where common or individual needs are provided in the social life. They are a whole of constructed and unconstructed public areas. Constructed areas are set of natural and social relations. Unconstructed areas are left as naturally or for agriculture and separated for recreational purposes. Unconstructed areas are divided into 2 according their property; private and public areas. There are 4 groups in this areas; regions-squares, shopping areas, transactional areas and regulated areas.

In the third section the park hierarchy, historical development process are examined.

Parks are areas where social relations are set as well as a relaxing area for users. The objective of parks are to regulate the relations between human beings and nature, and to create an environment where they can live happy. Parks are examining as neighbourhood parks, district parks and urban parks according to their dimensions and decoration.

When we look at the development of parks in historical process we see that parks

are used by nobles only, not by public. This kinds of parks are seen in the 19th century. Urban parks are based in urban areas to treat the damaged relations between the urban places and industrial areas. Frederick Law Olmsted has set many parks in America.

When we look at the park styles we see 3 groups ; classic style, natural style and combined style. Geometric rules are used in classic style, in natural style flora is strong. Combined style is a combination of natural and classical styles.

In the fourth section, park-urban furniture relations are being told. Urban furnitures classification and the connections between infrastructure are examined. Urban furnitures are objectives which provides a valued urban life and urban comfort. Urban furnitures are classified in different groups such as according to the using, decoration and connection with infrastructure.

According to the connections of urban furniture with infrastructure, there are 2 groups, furnitures connected to infrastructure, furnitures not connected to the infrastructure. The furnitures connected to infrastructure can be sub classified as; illumination elements, telephone booth, public transport stations, square clocks, water element, sales points and care taps. The furnitures not connected to the infrastructure can be sub classified as; sitting elements, rubbish boxes, plant boxes, floor coverings, tree grills, bicycle parks, play ground elements and statues.

In the fifth section, there are some informations about physical statues of Maça Demokrasi Park and Bakırköy-Samata Coast Park and the results of the questionnaire survey of park-urban furniture usage.

Maça Democracy Park is an area covering 22 hectares in the Beşiktaş-Şişli districts. It is in an area where mid and top income people live. The surrounding is covered by stone walls and steel grills. The main function is relaxing, physical and mental training.

Bakırköy-Samata Coast Park is in the coast of Bakırköy, Zeytinburnu and Fatih districts. It is cut from the residential areas by high traffic lines and used by lower, middle, top income groups. The border is sea and the coast. The main objective is to relate the users with sea, to be used by different age groups, some training tools in addition to the recreational activities.

In both parks to examine the usage of parks and urban furnitures a questionnaire survey is implemented. It is studied for finding the users' properties and relations between users and urban furnitures. In each park 100 questionnaires are done. This questionnaire is done to find out the properties of the users, how many times they use them, the satisfaction of users and their needs.

In the conclusion and recommendations section, the survey results in the fifth section are compared. When we look at this comparison, although they are in different areas, and have got different user groups, the main common lacks are; care, audit and security. For this reasons, they are not being used effectively.

When we look at the reasons of choosing these parks, we see there are similar reasons. Only the difference is the activities related to the sea in Bakırköy-Samata Coast Park. When we asked them what else they like to see in the park areas, the first thing is to avoid the things users do not like and to design the elements in the park areas.

As a result, parks are areas where people spend their times. For this reason, all the elements in those areas must work regularly. Urban Furnitures provides people's needs. For this reason they must kept well, cleaned for users.

1. To care to choose useful furnitures and the elements in design.
2. To provide all audit services, the administration must be given to another company.
3. Security must be provided
4. To control the costs of carparking or recreational areas.
5. To provide sales points in front of the park area.
6. To feed plants to get a activity

For providing all these services, first of all the users must be trained, to have an urban living style quality and to own the urban areas.

1. GİRİŞ

İnsanlar, toplu halde yaşamaya başladıklarından beri çevreleri ile karşılıklı etkileşim içinde bulunarak yerleşim birimleri kurmuşlardır. Bu süreç içinde toplumsal ilişkilerin en gelişmiş düzeyde olduğu yerleşim merkezleri olarak da kentleri oluşturmuşlardır. Kent mekanı içerisinde daha sağlıklı yaşanabilir çevreler yaratmak, hem fiziksel hem de ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak için her dönemde doğa ile bütünleşmek yeşille iç içe olmak istemişlerdir. Bu istegin gerçekleşmesi, şehrsel kamu mekanı bütünündeki yapılanmamış alanlardan biri olarak beliren parkların artırılması, genişletilmesi ve kent yaşamına sunularak kentlinin bu olanaklardan faydalanması ile sağlanabilir.

Günümüzde teknolojik gelişmelerin yanı sıra, hızlı nüfus artışı, endüstrileşme ve kentleşme, şehirlerimizde birçok önemli problemi ortaya çıkarmaktadır. Bunların en önemlisi toplumsal yaşamın ve yaşam kalitesinin bozulması olarak söylenebilir.

Kentlerdeki yapılanmış ve yapılanmamış alanların oranına bakıldığında, bunun yapılanmamış alanlar aleyhine geliştiği görülmektedir. Bu durum kent içerisindeki toplumsal yaşam ve yaşam kalitesini bozulmasına neden olmaktadır. Bunun neticesinde de kentlerimizde kamusal açık mekanların oluşturulması gereksinimi ortaya çıkmıştır.

Kamusal mekanlar, toplu yaşamın oynandığı bir sahnedir. Bir kentin meydanları, sokakları, parkları insanlar arası sosyal etkileşime şekil verirler. Ev ve iş yaşamının dışında farklı bir mekan arandığında bu mekanlarda kendimizi buluruz. Kamusal mekanlar, hareket kanallarını, iletişim düğümlerini, oyun ve dinlenme için gerekli Kamusal mekanlar, toplu yaşamın oynandığı bir sahnedir. Bir kentin meydanları, sokakları, parkları insanlar arası sosyal etkileşime şekil verirler. Ev ve iş yaşamının dışında farklı bir mekan arandığında bu mekanlarda kendimizi buluruz. Kamusal mekanlar, hareket kanallarını, iletişim düğümlerini, oyun ve dinlenme için gerekli zeminleri oluştururlar. Önemli insan ihtiyaçları ve istekleri kamusal mekanlarda şekillendirilir ve savunulur. Oluşturulan kültürel anlamlar bu mekanlarda sergilenir ve toplumun diğer bireylerine iletilir. Carr ve diğ. (1992) Bunlar yapılanmış ve yapılanmamış kamusal mekanların bütünüdür.

Yapılanmamış kamusal mekanlar içerisinde yer alan parkların tasarımındaki amaç; insan-doğa-çevre arasındaki ilişkileri düzenleyici ve insan için daha mutlu bir çevre yaratacak biçimde olmalıdır. (Atabay, 1989) Kent parkları toplumun malıdır. Toplumun değişik gruplarının ilgi ve ihtiyaçlarına hizmet eden ve onların boş zamanlarını ve rekreasyonel faaliyetlerini değerlendirdiği mekanlardır. Bu mekan içerisinde kullanıcıların ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kullandıkları bazı objeler yer almaktadır. Bu objeler kent mobilyaları olmaktadır. Kent mobilyaları bulundukları mekanda konfor ve estetik yaratmaya olanak vermektedir. (Çubuk, 1989) Kent mobilyaları bulunduğu mekan içerisindeki kullanıcıların konfor, bilgi, dolaşım kontrolü, koruma, eğlenme gibi işlevlerine cevap vermektedir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992) Bu nedenlerden ötürü bu mekanların ve mekanda yer alan mobilyaların tasarımında kullanıcı ihtiyaç ve istekleri göz ardı edilmemelidir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Ülkemizde giderek artan yoğun kentleşme hareketi sonucunda, plansız olarak gelişen kentlerde yapılanmamış olan alanlar giderek azalmaktadır. Mevcut olarak bulunan yapılanmamış alanlar içerisinde yer alan kent mobilyaları da tahribata uğramaktadır. Bu çalışmanın amacı; kent mobilyalarının etkin kullanım alanı olarak parkların incelenmesidir. Park ve kent mobilyalarının, kullanıcı istekleri doğrultusunda incelenmesi amacıyla, örnek bölge olarak seçilen Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parklarında gerçekleştirilen anket soruşturması ve gözlem uygulaması yoluyla saptanmaya çalışılmıştır.

Tez 6 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, giriş ,amaç ve kapsam, ikinci bölümde, kentsel mekan, yapılanmış ve yapılanmamış kentsel mekanlarla ilgili kavramsal tanımlar, yapılanmamış kamusal mekanların kademelenmesi yer almaktadır.

Üçüncü bölümde, kentsel mekan içinde parkların incelenmesi olup, kent mekanı içerisinde park hiyerarşisi, parkların tarihsel gelişimi ve park stillerinin açıklamalarına yer verilmektedir.

Dördüncü bölümde, park-kent mobilyası ilişkisi anlatılmaktadır. Kent mobilyası sınıflandırılmaları ve alt yapıya bağlı kent mobilyalarının alt sınıflandırılması açıklanmıştır.

Beşinci bölümde, örnek alan olarak seçilen Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parklarının fiziksel durumlarıyla ilgili açıklamalar ve park- kent mobilyası kullanımının kullanıcı açısından değerlendirilmesine yönelik yapılan anket çalışması ve sonuçları yer almaktadır. Sonuç bölümünde, genel değerlendirmelere yer verilmiştir.

2. YAPILANMIŞ VE YAPILANMAMIŞ KENTSEL MEKANLAR

2.1. Kentsel Mekan Kavramı

Kentlerde toplu yaşam sonucu ortak yada kişisel gereksinimlerin karşılandığı, toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına bağlı olarak, zaman içinde farklılaşan mekanlara kentsel mekanlar denilir. (Özaydın, 1989)

Kentsel mekan estetik kriterler için içine katılmaksızın kentlerde ve diğer yerleşim birimlerinde binalar arasında kalan her tip mekan olarak tanımlanmaktadır. Kentsel mekan, çeşitli cephelerle geometrik olarak sınırlandırılmış alanlardır ve mekanı algılamamızı kolaylaştıran temel özellik geometrik kurgusunu açık ve net olarak algılayabilmemizdir. Bu kaliteleri bulduğumuz dış mekan kentsel mekandır. (Krier, 1979)

Kentsel mekanların belirli sosyal işlevlere ve estetik değerlere hizmet vermesinin yanında belirli bir karaktere sahip olması ve belli bir kimliğinin olması gereklidir. Kentsel mekan, öz anlamı ile, kentin binalarla tanımlanan fakat binaların dışında kalan bölümleridir. (Özertim, 1986)

Kentsel mekanlar yapıların cepheleri, meydanlar, sokaklar, yollar, parklar, tekil yada grup olarak tarihsel yapılar ile ayrıntı kazanırlar. Özellikle de tarihsel yapı ve anıtlar kentsel mekanlarda tek düzeliği ortadan kaldıracak yapılardır. (Bakan, 1987) Tarih, mimarlık ve kentleşme kültürünün dinamizmi kenti ölümsüz kılmakta, geçmişe saygılı olarak oluşturulan kentsel mekanlar kentleri tarihe mal etmekte ve kişiliklerini oluşturmaktadır. (Aydınlı, 1992)

Kentli zaman boyutunda bu mekanda yaşamını ve eylemlerini sürdürerek algılama yapmaktadır. Davranışlar mekanı biçimlendirdiği gibi her davranış amaç ve fiziksel çevrede kişinin davranışını biçimlendirmektedir. Dolayısıyla niteliğine bağlı olarak da kentsel mekan, yaşamı zenginleştirici, kentsel kararlara katılımı uyarıcı yada kentliyi sınırlayıcı ve yaşamı fakirleştirici rol oynamaktadır. Çıracı ve diğ. (1989) Kentlinin ortak yaşamı paylaştığı bu mekanda, toplum gelişmişlik düzeyine paralel olarak gereksinimlerini karşılayan dolu ve boş alanlar meydana getirir. Barınma, ulaşım, dinlenme gibi gereksinimlerin karşılanmasına olanak sağlayan bu fonksiyon

alanları ile kentsel donatılar bir bütün halinde kentsel mekanı oluşturlar. (Gül, 1989)

Kentsel mekan düzenlenirken göz önünde tutulması gereken çeşitli özellikler bulunmaktadır. Trancik bu özellikleri üç grup altında toplamıştır.

- 3 boyutlu iskelet: Kentsel mekanın sınırlarını, kapalılık derecesini ve mekansal duvarın karakterini belirler. Geçirgenlik, açıklıklar veya yüzeyel süsler tipki düşey kütlemin, yatay mekanla ilişkisi gibi kentsel mekanın karakterinin belirlenmesinde etkili olur.
- 2 boyutlu doku: Yer düzleminin kompozisyonu, malzeme ve dokusu, kentsel mekana çok değişik etkiler vermede yardımcı olur.
- Mekan içinde objeler: Heykel, su, ağaç gibi objeler mekanda daha akılda kalıcı mekanı organize edici bir rol oynarlar. (Trancik, 1986)

Kentlerin yerleşme dokusunu oluşturan yapılanmış ve yapılanmamış alanlar kentsel mekanı oluşturur. Genelde kentsel mekan insan yaşamıyla ilgili dört ana işlevin (barınma-çalışma-eğlenme/dinlenme ve ulaşım) eylemlerinin geçtiği mekanlar bütünüdür.

Kentsel mekanlar esas olarak ve mülkiyet esasına göre ikiye ayrılırlar.

- Özel mekanlar
- Kamusal mekanlar

Kullanım ve işlevler açısından yaklaşıldığında da yine ikiye ayrılırlar.

- Yarı özel mekan
- Yarı kamusal mekan

Bu mekanlara sorumluluk ve denetim açısından yaklaşıldığında;

- Özel mekanlar: Kullanıcısı, kişiler, mülk sahibi olan ticarete ayrılan kentsel mekan şeklinde belirlenir. Mekanın kullanıcısı kendisidir, denetim ise yasal ve fiziki önlemlerle yapılmaktadır.
- Kamusal mekanlar: Toplumun kullanımına açık olan kentsel açık mekanlardır. Sorumluluk kamuya aittir, denetim yasal yaptırımlarla sağlanmaktadır.
- Yarı özel mekanlar: Bir grubun ortaklaşa elinde tuttuğu ve ortak kullanılan mekanlardır. Kullanıcısı mülk sahibi ve kiracıdır, sorumlusu ortak kullanıcılarıdır, denetim yasal olarak ve sosyal fiziki önlemlerle yapılmaktadır.

• Yarı kamusal mekanlar: Toplumun kullanımına açık kentsel mekanlardır.

Kullanıcı belli zamanlardaki belli kişilerdir. Sorumlusu kullanıcı ve kamudur, denetim yasal fiziki engellerle yapılır. (Çubuk, 1989)

2.2. Yapılanmış ve Yapılanmamış Mekan Kavramları

Bir kentin formunun ve dokusunun oluşumu, farklı kuvvetlerin etkileşiminin bir sonucudur. Şehirlerde tipki bireyler gibidir. Her birinin kendine ait karakteri, dokusu ve formu vardır. Kentin dokusunu ve formunu meydana getiren öğeler doğal çevreden, beşeri çevreden ve insan eliyle yapılanmış çevreden kaynaklanan öğeler olarak söylenebilir. Doğal çevre, beşeri çevre ve yapılanmış çevre sürekli olarak ilişki halinde olmaktadır. Doğal çevre ve beşeri çevrenin elemanları arasındaki ilişkiler yapılanmış mekanı oluşturur. (Yeang, 1992)

Yapılanmış alanlar, kent dokusu içerisinde yer alan kamu ve özele ait binaları içeren bir form oluşturan alanlardır. Kent insanının, tarihsel süreç içerisinde değişen ve gelişen ihtiyaçlarına (barınma, çalışma, eğlenme/dinlenme vb.) cevap veren alanlardır. Ayrıca kent yapılarını oluşturan diğer hizmet, sanayi vb. yapılarda yapılanmış alanlar içinde alır. (Süngü, 1998)

Yapılanmış mekanlar, kentsel mekan tanımlanırken, mekansal sürekliliğin sağlanması, içinde yapılanmamış mekanlar ile bir mozaik oluşturmaktadır. Lynch'in kent imajında da kentsel mekanın algıya yönelik tasarımı, kentin, kentsel mekanda dolaşırken zihinsel görüntüsünün okunabilir ve akılda kalıcı olmasıyla birlikte, yapılanmış mekanlarla, yapılanmamış mekanların bütünlük içinde kimlik kazanması gerekliliği vurgulanmaktadır. (Lynch, 1960)

Yapılanmış mekanlar çağlar boyu insanlığın sosyal ve kültürel gelişimine paralel özellikler göstermişler ve bu gelişimi yansıtmışlar. Yapılanmış mekanların oluşması, biçimlenmesi, bu gelişimden etkilenir. Çağlar boyu belli bir kurala bağlı olarak biçimlenebildikleri gibi kendiliklerinden bir oluşumda sergileyebilirler. Genel olarak yerleşmelerin kurulmasıyla paralellik gösteren yapılanmamış mekanlar ilk oluşumlarında, kendiliğinden oluşmuş boşluklar iken işlev kazanmaları, yerleşmelerin sosyo-kültürel yapılarının gelişimi ve değişimi ile olmuştur. (Süngü, 1998)

Yapılanmamış mekan ile yapılanmış form arasındaki ilişki açık mekan olarak yada dolaşım alanları şeklinde kullanılan yapılanmamış alanlarla, yapılanmış elemanları

2.3. Yapılanmamış Kamusal Mekanlar

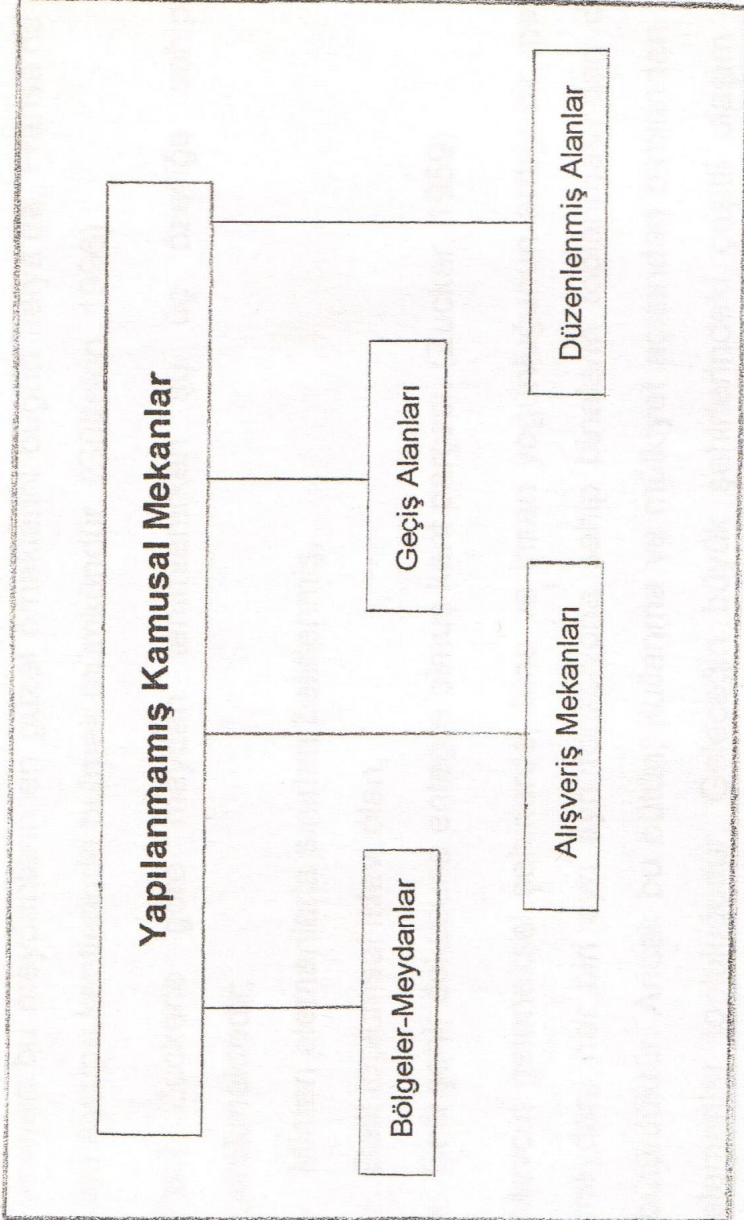
Yapılanmamış mekanlar; özel ve kamusal mekanlar olarak mülkiyet esasına göre ayrılmışlardır.

Kamusal mekanlar, kentsel mekan kavramı bölümünde de belirtildiği gibi, toplumun kullanımına açık olan mekanlardır. (Çubuk, 1989) Kamu mekanları, toplu yaşamın tüm etkinliklerinin süre geldiği her türlü kentlinin yararına açık, kent strüktürü içinde yer alan mekanlardır. (Gündüz, 1989)

Kamu mekanı bir biçimdir. Bu biçimi oluşturan binalar, sokaklar, meydanlar ve yeşil alanlardır. Yapılanmış ve yapılanmamış mekanların bütünüdür. Bu bütünde önemli yer tutan yapılanmamış alanlar olmaktadır. (Çubuk, 1989)

Yapılanmamış kamusal mekanlar, bölgeler-meydanlar, alışveriş mekanları, geçiş alanları ve düzenlenmiş alanlar olarak dört gruba ayrılırlar (Tablo 2.1). Çubuk ve diğ. (1978)

Tablo 2.1 :Yapılanmamış kamusal mekanların dağılımı

2.3.1. Bölgeler - Meydanlar

Meydanlar, kesişme noktası yada kesişme yeri gibi bir kaç yolun, birleştiği yerlerde ortaya çıkan ve yaya trafiğinin düzenlenmesi bakımından önemli olan yerlerdir. Bunlar önemli binaların çevresinde yada yakınında, genellikle taşıt gidiş ve gelişine açık olmayan, herkesin oturup dinlenmesine olanak verecek şekilde planlanmış, isteyenlerin gerektiğinde toplanmalarını da yapabileceği geniş ve düz alanlardır.

Meydanlar, yerleşme strüktürünün en seçkin elemanıdır ve sınırları açıkça belirlenmiş bir yer olarak imajları en kolay belirlenir. Pek çok eski yerleşmede, sokaklar doğal bir şekilde bu odak noktasına yöneliktirler. Meydan da sokağı sınırlayan biçimsel faktörlerle belirlenir. Ancak meydan bir toplanma mekanı ve odak noktası olma özelliğindedir. (Yürekli, 1997)

Meydanlar toplumun organik bir parçasıdır. İnsanlar bir araya gelmek, buluşmak, günlük problemlerini tartışmak, alışveriş yapmak için bütün kültürlerde meydanlara ihtiyaç duymuşlardır. Eski Yunan ve Roma'da meydanlar kentin kültürünü ve görkemini sergilemişlerdir. Kapalı, kaleici ortaçağ kentlerinin meydanları ise, daracık sokaklardan ulaşılan toplanma, buluşma alanları olarak bugün de özelliklerini korurlar. Meydanlar, ortaçağ kentlerinin loş, dar, sıkışık sokaklarında yaşayan insanların, nefes alması için adeta bir ihtiyaçtır. Havuz, çeşme, kolonat, kilise ve saraylara ait kuleleriyle kurulu bu çevrede noksan olan yeşil ve tabiata ait renklerdir. Yeşile, tabiatın renklerine olan özlem, çiçekler dolu saksılarla, fiçilerde yetiştirilen ağaçlarla giderilmek istenmiştir. Açıkça tanımlanabilen bir geometri olmayan bu meydanların en güzel örneklerini bugün İtalya'da, Fransa'da ve diğer Batı Avrupa kentlerinde bulmak mümkündür. (Gültekin, 1996)

Paul Zucker'e göre meydan tanımlanırken şu üç özelliğe sahip olması gerekmektedir;

- Mimari elemanlarla sınırları belirlenmiş,
- Belli toplumsal işlevi olan,
- Belli şehir dokusuna entegre olmuş kent parçası. (Zucker, 1959)

Mevcut geleneksel şehirlerde, bina ve insan yoğunluğunun arttığı bir mekan olan meydan, her biri ayrı ayrı fonksiyona sahip binaların toplanmasından doğan bir bütünlüktür. Ancak bu bütün; kullanma ve mülkiyet açısından birbirinden bağımsız elemanlar topluluğudur. Geleceğin büyük şehirlerindeki çeşitli ulaşım imkânları insanları akımların toplanma ve dağılmasını sağlayan bir sistemin çözümüne zorlamıştır. Bu birleşme noktalarında yayalar, araçlar, alışveriş, depolama, otopark gibi ulaşım sistemleri ve fonksiyonları yer alır ve organize edilir. Bu düzenin kurulabilmesi için ise meydanın bir kompleks olarak çözülmesi gerekir. (Gültekin, 1996)

Meydanlar planlamasında mevcut topografya ve yol düzeni ile şehrin büyüklüğü, yapılması düşünülen planlamayı ayrı ayrı etkiler. Bugüne kadar korunabilmiş tarihi

meydanların dışında, meydanların esas fonksiyonu trafikle ilgilidir. Bu nedenle korunamamış bir çok tarihi meydan ile şehir meydanları, trafiğin toplandığı ve dağıldığı mekanlar olmuştur. Akımlar burada toplanır ve aktarmalar yapılarak akımların yönü ve cinsi değişir. (Gültekin, 1996)

Meydanların ana teması, fiziksel boyutların insan ölçeğinde tasarlanması, insanlarla yaşaması düşünülen rekreasyonel veya kültürel işlevlerin ve meydana referans verecek simge değerlerin olmasıdır. Bir meydan kentin diğer alanları ile fonksiyonel ilişkisine ve kendisini çevreleyen binaların kullanımına bağlı olarak farklı yoğunluk ve zamanlarda yaşamaktadır. İnceoğlu ve diğ. (1989)

2.3.2. Alışveriş Mekanları

Kentlinin alışveriş gereksinimin karşılandığı merkezlerdir ve çevresi ticaret binalarıyla çevrilmiş konumdadır. (Kazmaoğlu, 1979)

Alışveriş mekanları, alışveriş eyleminin yapıldığı fiziksel mekanlardır ve bu mekanlar 5 grup altında toplanmaktadır.

- Açık pazarlar
- Dükkan yollar
- Dükkanlarla çevrili alanlar
- Büyük mağazalar
- Alışveriş merkezleri. (Özdeş, 1975)

Yapılan bu sınıflama Göçer'e göre Avrupa'daki gelişmeler göz önüne alınarak dörde indirilmiştir. Bunlar;

- Yol boyunca ticaret(dükkanlı yollar): Taşıt trafiğine açık alışveriş caddeleridir.
- Yaya ticaret yolları:Yayalaştırılmış alışveriş caddeleridir.
- Şehir dışı ticaret(Shopping center): Şehir dışında büyük alanlar üzerinde oluşturulan alışveriş mekanlarıdır.
- Açık pazar alanları: Halkın rahatça dolaşabileceği mekanlarda oluşturulan üstü kapalı veya açık olan en eski alışveriş mekanı formudur. Şeklinde sınıflanmaktadır. (Göçer, 1984)

Kentlerin kalabalıklaşmasıyla birlikte yerleşmelerin kent dışına doğru yayılması özel oto ulaşımını arttırması, kent merkezlerinde yaşanan otopark zorlukları, oto girişinin ertelenmesi, merkezdeki çevre koşullarının da bozulması ticari etkinliklerini zayıflatmıştır. Alışveriş için en uygun ortamın, rahat ulaşılabilen güvenli ve güzel

bir çevre içinde yer alması gerektiği düşüncesiyle, 1950'lerden sonra özellikle kuzey Amerika'da kent dışı alışveriş merkezleri oluşturulmuştur. Tüketim amaçlı olan bu merkezler, arazinin ucuz olduğu alanlarda geniş otopark alanı ile geniş bir yaya kesimine hitap eden yapay bir kent merkezi konumunda olmuşlardır. Korça ve Türkoğlu (1992)

2.3.3. Geçiş Alanları

Geçiş alanları, kent yaşamının en işlevsel olduğu mekanlardır. Bu alanlar yaya yolları ve taşıt yolu-sokaklar olarak iki gruba ayrılmaktadır.

2.3.3.1. Yaya Yolları

Yaya yolları insanların içinde hareket ettiği ve kullanıcılar arasında sosyal ilişkiyi sağlayan kanallardır. Yaya yolları arasındaki dolaşım sürekliliği pasajlarla da sağlanır. Devinim halindeki insanlar, doğal olarak stratejik bir nokta hissi veren yaya yollarının yönüne veya görüntüsüne göre yer tayini yaparlar. Bunun yanında giriş noktaları, heyecan veren ilgi çekici mekanları yüksek kontras noktaları yapı ve renk bakımından en zengin olan noktalar insanı çekip onu harekete özendirirler. (Simonds, 1961)

Yaya yolları genellikle taşıt trafiğinden arındırılmış, yayalara, kısmen de duran oto trafiğine ayrılmış olan alanlardır. Kent halkının gereksinimlerine; fizyolojik yönden(büfe, çayhane, gazino,wc, gibi), sosyolojik yönden(buluşma ve iletişim merkezleri olma nedeniyle), ekonomik yönden(alışveriş olanağı sağlama nedeniyle) hizmet ederler. (Fanusçu, 1998)

Diğer tüm alanlarda olduğu gibi yaya yollarının kullanıcıları da insanlardır. Bu yüzden yaya yollarının ölçülendirilmesinde tek bir yayanın zeminde kaplayacağı alan önemlidir. İnsanın ortalama omuz genişliği 60 cm ile rahat bir yürüyüş alanı ölçüyü belirler. 0,75 m iki ya da daha çok kişi için ölçünün katları 0,75 m şeklindedir. (Bakan,1987)

Yaya yolları,yaya kullanımı için ayrılmış genelde doğrultu özelliği olan sert yüzeylerdir. Yaya yolu araç yollarını izlemeyen,araç yollarından bağımsız bir şekilde ele alınmışsa yaya yolu,araç yolları ile birlikte düzenlenmiş ise yaya kaldırımı ya da çoğunlukla kullanıldığı gibi kaldırım olarak anılmaktadır. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Gurubu, 1992)

Yaya yolunda amaç,yayaları araçlardan ayırmak, araçların çevreye olumsuz etkilerinden arınmış yaya alanları düzenlemektir. Araçla seyahat edenlerin aksine yayalar rüzgar ve yağışın etkilerine maruz kalırlar ve yaya hareketi özellikle de alış-veriş dönüşü, el arabası çeker ya da bebek arabası iterken veya çocuklarla birlikte iken fiziksel gayret gerekmektedir. Bu nedenle büyük kentlerde;

- yaya akışlarına göre düzenlenmiş, dolambaçlı olmayan,
 - kamuya açık mekânları bağlayan,
 - birden çok işleve hizmet eden,
 - otobüs durağı, dükkânlar, okullar, oyun alanları, sağlık kuruluşları gibi yoğun kullanılan donatılar arasında yer alan, yaya ağırlıklı yollar ağı düzenlenmelidir.
- (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Gurubu, 1992)

2.3.3.2. Sokaklar

Geçmişte, kentlerin sosyal-kültürel hayatında en önemli rolü oynayan mekanlardan biri olan sokak ,Antikçağlar'da, Ortaçağ, Rönesans ve Barok'ta önemli bir yaya mekanı olmuş ve19.yy'ın ilk yarısına kadar bu geleneksel karakterini korumuştur. Kentlerin büyümesi ile gelişen araba trafiği ile sokak boyutu değişmiştir. Sanayi Devrimi ile gelişen teknolojik ilerlemelerle motorlu taşıt araçlarının bulunması ve bunların insan yaşamına hızlı bir şekilde girmesiyle, sokak mekanı kavramının içeriği de değişmiştir. İnsanların rahatça dolaşp, çevreyi algılayabildiği mekanlar olmaktan çıkmıştır. Trafik ile yayayı ayırmak gerektiğinde geniş kaldırımlar, yaya kullanımına ayrılmış alanlar gibi çözümler söz konusu olmuştur. İnceoğlu ve diğ. (1989)

Sokaklar ve sokak işaretleri şehrsel alanlarda en önemli özelliklerden olup, sokaklar halka açık olan mekanlardır. Altman and Zube (1989)

Uzun yıllar dikkate alınmayan insani ölçekteki sokak düşüncesi 1970'li yıllarda özellikle yeni konut yerleşmelerinde çok sık kullanılmaya başlanmıştır. Günümüz kentleri için sokak mekanı, sosyal-kültürel ilişki kurma ortamıdır. Bir yaşam biçimidir. Bu yaşamı sağlayacak ve mekanı tanımlayacak elemanlarla yayaların ilişkisi yoğunluğu ortamın canlılığını etkiler. Sokak mekânını tanımlayan elemanlar çok farklı olabilmektedir. İki yanı binalarla çevrili olduğu gibi, bir yanı duvar, diğer yanı su elemanı olan bir rıhtım da sokak düşüncesini ifade eder. Sadece peyzaj değerleri ile park içi yollarını da bu kapsamda düşünebiliriz. İnceoğlu ve diğ. (1989)

Ulaşımın sokağın en önemli varoluş sebebi olmasına rağmen,çok daha geniş

veren hareket özgürlüğünü sağlar. Ancak bu günümüz koşuşturmasında,sokağın diğer fonksiyonlarını hatırlatmak için onu tekrar mı icat etmek gerekli sözü ile bina-sokak ilişkisinin yok edilerek, sokakların her türlü insan işlevini barındıran sosyal karakterinden uzaklaştırılıp, yalnızca ulaşım amaçlı kullanılmaya başlandığını vurgulanmaktadır. Bu çarpıklığı önlemek için kent mekanlarının belirli işlevlerle sınırlanması önemlidir: çünkü bu işlevler sokak mekan imgesinin yaratılmasında oldukça etkindirler. (Pardarokes, 1992)

2.3.4. Aktif Yeşil Alanlar

Düzenlenmiş alanlar spor alanları, çocuk oyun alanları ve parklar olarak üç gruba ayrılmaktadır.

2.3.4.1. Spor Alanları

Spor ve oyun alanları, halka açık yeşil alanların en geniş kısmını teşkil ederler. Spor genç kuşakların yapıcı, milli birlik ve beraberlik duygusu taşıyan kişiler olarak yetişmesini sağlar. Ayrıca grup çalışması, karşılıklı dayanışma, kendine güven, dürüstlük gibi üstün niteliklerin kazandırılmasına yardımcı olur. Sportif faaliyetlerin bedensel yapıya da çeviklik, denge, kuvvet, hız, duyuların sağlamlığı, cesaret gibi olumlu etkileri olmaktadır. (Yıldızcı, 1995)

Ünal'a göre; spor ve oyun gereksinimlerini karşılayan alanlardır. Bu alanlarda futbol, basketbol, voleybol, tenis, yüzme, atletizm, buz pateni ve benzeri spor faaliyetlerini içeren açık ve kapalı tesis alanları bulunabilir. (Ayaşlıgil, 1993)

Akdoğan'a göre;bir spor alanında bir anda yararlanacak her kişi için 200m2 alan ve bu alanlardan yararlanacak olan yaş gurubu ise genel nüfusun beşte biri olarak hesaplanmalıdır. Spor alanları için asgari ölçü 40 dekâr, en uygun ölçü ise 80 dekâr olmalıdır. (Memluk, 1974)

Genellikle kent dokusu içinde lise ve üniversitelere komşu planlamaları, ideal olan bu spor salonları, gençlerle birlikte kentlilerinde büyük bir kesiminin yararlanabileceği önemli yeşil alan birimleri olarak tanımlanabilirler. Avrupa ve Amerika Birleşik Devleti'nin bir çok büyük kentlerinde üniversite kampüsleri ile birlikte planlanan bu spor alanları stadyumları da içermektedir. (Akdoğan,1984)

Spor alanlarının,kentlerin hava kirliliğinden en az etkilenen bölümlerinde ve geniş yeşillikler içinde kurulması, bütün ileri ülkelerde ortak bir ilke olarak kabul edilmektedir. Diğer ortak bir eğilim de bu alanların park-spor kombinasyonu biçiminde planlanmaları yönündedir. Diğer taraftan üniversite kampüsleri ile birlikte

ülkede, hemen hemen bir kent ölçüsündeki alan üzerinde planlanan üniversite kampüslerinde, spor alanları kentlilerinde yararlanabileceği bir park spor alanı kombinasyonu olarak ele alınmaktadırlar. (Akdoğan,1984)

2.3.4.2.Çocuk Oyun Alanları

Çocuk oyun alanları, çocuğun bedensel, ruhsal, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimi için önemli olan oyun gereksiniminin giderilmesi amacı ile çocukların topluca bir araya gelebildikleri açık mekanlardır. (Özgüç, 1998)

Çocuk oyun alanlarında, çocukların aile çevresinden ayrı bir yerde oynayabileceği, yaratıcılık gibi özellik ve yeteneklerini geliştirebileceği ortamı sağlayan, her etkinden uzak, kendi içgüdü, beğenisi ve taklit eğilimi içinde oyun şeklini ve araçlarını, beşeri çevreyi bulabileceği alanlardır. (Yıldızcı, 1993)

Çocuk bahçeleri, çocuğun oyun oynayabileceği, kendini ve etrafını tanıyıp, yaratıcılığını ve kabiliyetini geliştirebileceği bir mekan yaratır. Bu alanlar toz, gürültü, trafik gibi dış etkilerden korunmalı, güvenli ve rahat oyun oynamaya imkan vermelidir. (Seeley, 1973)

Oyun alanları içerisinde eğlence, heyecan olmalı ayrıca çocukların alışkanlıkları olan oyun imkânlarını da barındıracak özellikte olmalıdır. Bunun yanı sıra oyun alanları trafikten korunmuş bir özelliğe sahip olmalı ve ailenin korku ve endişe duygularını da giderici özelliğe sahip olmalıdır. Altman and Zube (1989)

Oyun alanlarının çocuklara bazı eğitimsel deneyimler kazandırdığı saptanmıştır. Çocukların sosyal ilişkiler kurmalarını sağlayan bu alanların donatımında doğal malzemeler kullanılmalıdır. Çocuk oyun alanları parkların içinde yer aldığı gibi, kent dokusunun içinde tek başına da yer almaktadır. Çocukların yaşlarına ve fonksiyonlarına göre çeşitlilik göstermektedir. Heseltine and Holborn (1987)

Çocuk bahçeleri, çeşitli yaş gruplarındaki çocukların oyun eğilimine ve yeteneklerine uygun şekilde donatılmalıdır. Bunlar da üç grupta toplanmaktadır.

- 0-3 yaş arasındaki çocuklar için;

Bir kreş için gerekli elemanlarının tümünün bulunduğu, alçak çitlerle çevrilmiş, bir kum havuzu, derin olmayan bir havuz veya çeşme ile donatılmış alanlardır. Bu alandan, çocuklarla birlikte gelen anne, baba veya gözcüleri de yeterince yararlanmış olacaklardır.

- 4-7 yaş arasındaki çocuklar için;

Anaokulu bünyesinde veya mianale parkiçenisinde yer alabilen alanlardır. Çocuk başına 10-15m2 alan yeterlidir. Bu alanlarda büyük kum havuzu veya kumlu suni bir plaj alanı; ahşap kulübe, gemi; minyatür dağ, merdivenler; kaydırak, salıncak; paten ve bisiklet pisti; hem güneşlenebilecek hem de güneşten korunabilecek kumlu oyun alanları bulunmalıdır. Çocuk bahçesinde olabilecek tüm tehlikelerden kaçınılmalıdır.

- 8-15 yaş arası çocuklar için;

Kendilerini yönetebilecek, grup ve takım halinde oynayabilecek kapasitede olan çocuklar için düzenlenen alanlardır. Bu alanlarda da; futbol, basketbol, voleybol, hentbol alanları; geniş çim veya çayır alanlar; bisiklet ve paten pistleri; macera alanları bulunmalıdır. (Yıldızcı, 1997)

2.3.4.3. Parklar

Olmsted and Kimball' a göre park sözcüğü, ağaç ve çimle kaplı bir tür açık yeşil alanı anlatır. Kelimenin kökeni "bir alanın kurtarılması" düşüncesine dayanmaktadır. Buna göre park etrafı çit yada duvarla çevrili yer demektir. Oğuz'a göre ise park içerisinde oyun yada ağaçlar bulunduran yer diye tanımlanmaktadır. (Oğuz, 1998)

Bakan' a göre parklar kentliler için önemli boş zaman değerlendirme mekanlarıdır. (Ayaşlıgil, 1993) Diğer bir taraftan parklar özel olarak dinlenmeye yönelik düzenlenmiş açık mekan kullanımlarından da birisidir. Çocuk bahçesinden botanik parkına kadar uzanan zincir içerisinde olan parklarda, doğa içinde oturma, güneşlenme gibi dinlenmeye ve eğlenmeye yönelik etkinlikler gerçekleştirilir. (Gülersoy, 1989)

Park kentsel, bölgesel ve ulusal ölçekte norm, form, rekreatif potansiyel ve tasarım ilkeleri yönünden çok çeşitlilik gösteren bir açık-yeşil alan birimidir. Genel anlamda, sınırlı bir kullanım biçimi, esnek bir form özelliği, minimum konstrüksiyon ile maksimum doğal öğeleri kapsayan, dinlenme, eğlenme, meditasyon, serbest oyunlar vb. çeşitli pasif ve aktif rekreasyon gereksinimlerini karşılayan yeşil alan türüdür. (Akdoğan, 1984)

Parklar, kentliler için bir dinlenme alanı olduğu kadar, sosyal ilişkilerin kurulduğu ve güçlendiği alanlardır. Aydemir ve diğ. (1993) Park planlamasında amaç insan-doğa çevre arasındaki ilişkileri düzenlemek ve insan için daha mutlu bir çevre yaratacak biçimde geliştirmektir. (Atabay, 1989)

3. KENTSEL MEKAN İÇİNDE PARKLAR

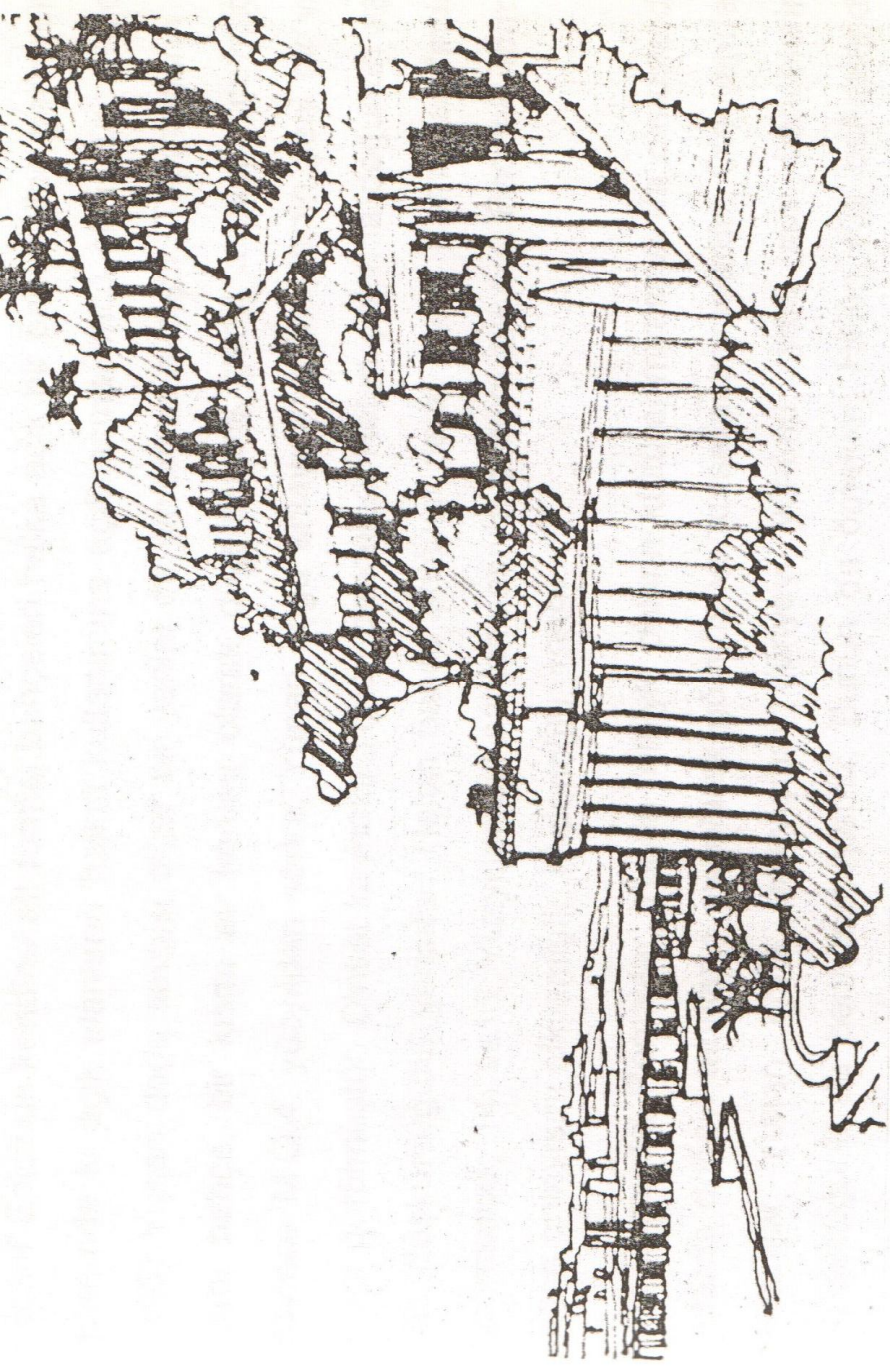
Parklar ölçülerine, bulundukları aktivite çeşitliğine, etki alanlarına ve gereksinimlerini karşıladıkları nüfusun büyüklüğüne göre farklı sınıflamalar içinde incelenmektedirler. Genel olarak büyüklük ve etki alanı hiyerarşisine dayalı olarak parklar; bölge parkları, kent parkları, semt parkları, mahalle parkları ve küçük parklar yada cep parkları olarak sınıflandırılmaktadırlar. (Oğuz, 1998)

3.1. Parkların Tarihsel Gelişimi

3.1.1. İlk-Eskiçağ Parkları

Tarihte insanlar, uygarlıklar için “yeşil” kavramı değişen boyutlarda anlam ve değerlere sahip olmuştur. Eski kültür uygarlıklarında mekan kavramı oluşmadığından açık mekan ve dolayısıyla park kavramı da gelişmemiştir. Onlar için yeşilliğin önemi vardı ve bahçeleri kutsal anlamlar taşırdı. Antik Mısır kültüründe doğa, bahçeler kutsal sayılmıştır. Ölümünden sonra tekrar yaşayacaklarına inanan Mısırlılar mezarlarına sevdikleri eşyaların yanı sıra, mezar duvarlarına bahçe resimleri çizerek, yeşile olan sevgilerini göstererek, ölümden sonra da mutlu yaşantılarını sürdürmek istemişlerdir. Mısır sanatının esası, matematik düzgünlük ve simetri idi. Dik açılar ve doğru çizgileri hakimdi. Toprak pahalı olduğundan yolları dar ve yeşilliksizdi. Yalnız evlerin bahçesine iki yada üç sıra ağaçlar düzgün bir kare şeklinde dikilip, ortasında derin bir havuz bulunurdu. Zenginlerin mezarları yanında bilhassa mabedler civarında büyük park yapılmıştı. Burada da simetri ve geometri düzen hakimdi. Mısır bahçe sanatının karakteristik noktası çiçekçiliğin hakim vaziyette oluşudur. (Bütüner, 1993)

Asur ve Babil’ de; Mezopotamya’ya yerleşmiş olan bu kavimler, elverişli ekolojik koşullar altında, doğal fizyonomiye dayanan bahçeler ve ormanca fakir olan Mezopotamya’da halk parkları meydana getirmişlerdir. (Pamay, 1978) Şehirlerin içinde ve çevrelerinde park ve bahçe olarak allelerden ve düzgün sıralı ağaç topluluklarından oluşmuş, ormana benzer parklar mevcut olup, ünlü Babil Asma Bahçeleri (Şekil 3.1) bu dönemde yapılmıştır. (Chenchine, 1946)

Şekil 3.1 :Babil'in Asma Bahçeleri

İran'da; İranlılar avı sevdiklerinden büyük doğal ormanları pek severlerdi. Bu nedenle bahçeleri büyük olup, doğal parklara benzerlerdi. Fakat ağaçlandırması muntazam bir düzgünlüktedir. (Akdoğan, 1995)

Fenikeliler ve İbraniler de; Fenikeliler'in küçük bir ülke olmasına rağmen, zengin millet olduğu için yeşil bir manzaraya sahiptiler. Arazi yeterli olmadığı için bahçeleri küçüktür. Bahçeler bir çok derecikler, küçük havuz, çağlayanlar, heykeltikler ve kameriyelerle süsüdür. (Chenchine, 1946) İbraniler, bahçelerini istifade bahçeleri olarak kurmuşlardır ve bu bahçelerde özellikle meyve, bağ ve zeytin yetiştirmişlerdir. (Pamay, 1979)

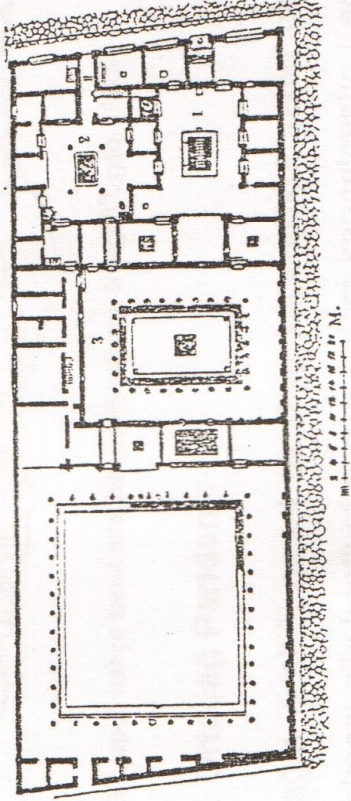
Eski Hindistan'da; Buda dininin etkisi altında bulunan Hindistan'da Hint kralları ile zengin tüccarlar Budist Rahiplere bahçe hediye ediyorlardı. Hediye edilen bu bahçeler; serin, gölgeli, sulu ve ağaçlıktıdır. (Pamay, 1979)

Yunan kültürünün gelişmişliği, mimarisine olduğu kadar bahçecilik sanatına da yansımıştır. Büyük bahçelere sahip olup, bunların tasarımında Mısır, Fenike, Hint gibi Orta Doğu ülkelerinin büyük bir etkileri vardı. Doğu seferleri ile bir yandan kendi stillerini yayarken, bir yandan da doğu bahçe anlayışını benimsemişlerdir. (Aslanoğlu, 1969) Atina bahçelerinin en meşhurlarından "Akademia" parkı (M.Ö.

450) şehrin dışında yer alıyordu ve burada felsefe dersleri verildi. (Chenchine, 1946)

Filozof Epicinus kendine ait formal bahçeleri halka açık bir park haline getirerek o dönemde ki açık alanların halkın kullanımına açılmasına öncü olmuştur. (Gülen, 1995) Yunan doğa sevgisi diğer bir yanını da dinlerden almıştır. Tapınakların bir kısmı bahçe, bir kısmı av korusu olarak düzenlenmiş geniş alanlarla çevrilidir. Böylece M.Ö.4. yüzyıldan sonra, Yunan doğa anlayışı ve sevgisinin yeni bir yön aldığı görülmüştür. Dinsel kaynaklı Yunan bahçeleri, Helen çağında doğunun aşırı lüks düşkünlüğünü yansıtan Helen bahçe anlayışı daha sonra Roma tarafından benimsendi; 14. ve 15. Yüzyıllardaki canlanmasıyla günümüze dek Batıdaki formal bahçe anlayışını etkilemiştir. (Aslanoğlu, 1969)

Eski Roma'da; Romalılar, Yunan fethiyle onların kültürel mirasçısı da olmuşlardır. Onlarda doğayı tanrıların evi olarak görmüş ve kutsallaştırmışlardır. Öte yandan, Romalılar Yunan doğa anlayışının dünyevi yönünü, yani süs bahçelerine düşkünlüğünü de benimsemişlerdir. Bunun da örnekleri Helen süs bahçeleridir. Eski Roma'da Pompei bahçelerinde Helen bahçe anlayışının yakın etkisi görülmektedir (Şekil 3.2). (Aslanoğlu, 1969)

Şekil 3.2 :Pompei'de Faun'un evi (Aslanoğlu, 1969)

Eski Roma'da ilk halka açık park Lukul tarafından yaptırılmıştır. Bu park ve bahçelerde; büyük teraslardan, geniş merdivenlerden ve gölgeli allelerden faydalanılmıştır. Ağaçlar arasına heykel ve vazolar yerleştirilmiş, ağaç gövdelerine, sütunlara ve pergolalara sarmaşıklar sardırılmıştır. (Pamay, 1978)

Çin ve Japon da; felsefeye ve dünya işlerinden uzak kalmaya yer veren Çin de bahçeler daima doğal stilde meydana gelmişlerdir. Geniş alanlarda informal ve açık kurulmuşlardır. Bahçe düzenlemede doğal peyzajın unsurlarından yararlanılmıştır. (Pamay, 1978) Bu nedenden dolayı İngiliz park stiline de etkileri olmuştur. Meditasyon ve sessizlik köşeleri olarak kullanılan Japonya'nın kuru bahçeleri 14.

Yüzyılda Budizm ile birlikte ortaya çıkmıştır. (Fiesta Dergisi, 1994) Su, kaya ve tepeler Japon ve Çin bahçelerinin ana temasını oluşturlar ve onlar için dinsel manalar taşımaktadırlar (Şekil 3.3). (Özgen,1990)

Şekil 3.3 :Japon bahçe sanatında, bir gezinti bahçesi örneği (Özgen, 1990)

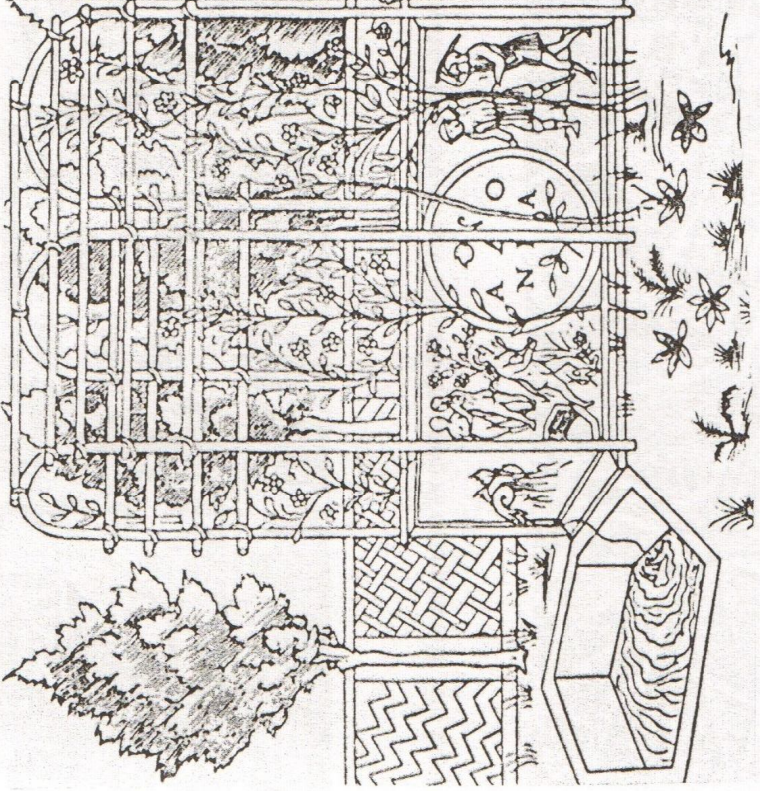
3.1.2. Ortaçağ Parkları

Bu çağın özelliği genel bir dışa kapanıklığa sahip olmasıdır. Konutların sokağa kapatılması gibi kentlerde çevre kirlara kapatılmıştır. Kentler, düşmandan korunmak amacıyla surlarla çevrilirdi. Toplumsal hayat birkaç kurumda ; kilise, pazaryeri, yönetim merkezi ve manastırlarda yaşanmaktadı. (Evyapan, 1970)

Ortaçağ boyunca, Batıdaki Manastır bahçeleri, kullanışlık kavramına uyarak, rahiplerin yaşamı için gerekli ürünlerin yetiştirildiği toprak parçaları kabul edilmiştir. Genellikle bir sebze bahçesi, ilaç yapımına yarayan bitkilerin yetiştirildiği bir çiçek bahçesinden meydana gelen dış mekan, halktan korunmak üzere yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Öte yandan, çağın dinsel kurumlara ait olmayan bahçeleri de klasik doğa düzenleme yönteminden pek fazla öge almamışlardır. Zaten bu çağda salt zevk ve eğlentiye ortalama bir kişinin ayıracak zamanı yok denecek kadar azdır. Bu nedenle bu tür bahçeler çoğunlukla bazı gereksinimleri karşılayacak nitelikte ve kullanışlık kavramına uygundurlar. Bunun vanı sıra kisiye özel bahçeler

birkaç ağaç tarhını içeren yalın bir aksiyal düzenlemeler yapılmıştır (Şekil 3.4). (Evyapan, 1970)

İçer kapalı M.S. 11. yüzyıla kadar çok katı biçimde devam etmiş ve kamusal alan düzeni, toplumsal yaşamın azalmasına paralel olarak eksilme göstermiştir. M.S. 11. yüzyıla doğru, ilk defa Floransa'da halk bahçeleri kurulmuş; bu bahçelerde, çayırık sahalara ve ağaçlıklara fazla yer verilmiş ve buralarda bayram şenlikleri, oyunlar ve günlük eğlenceler tertip edilmiştir. (Pamay, 1978)

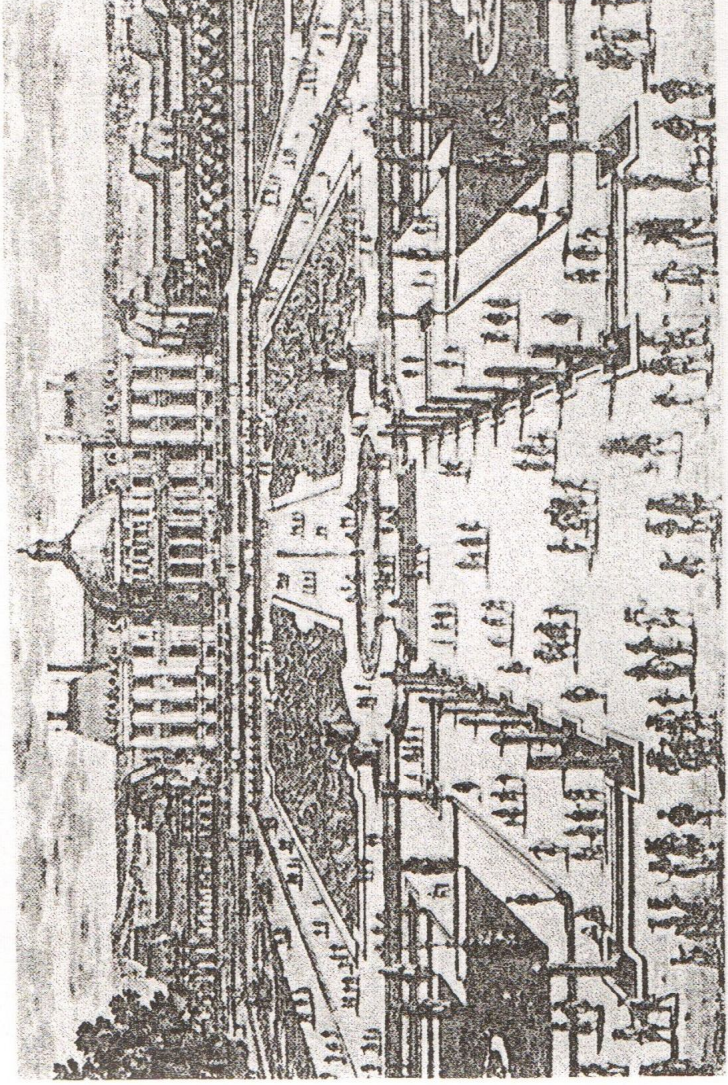

Şekil 3.4 : Ortaçağ bahçesi örneği (Evyapan, 1970)

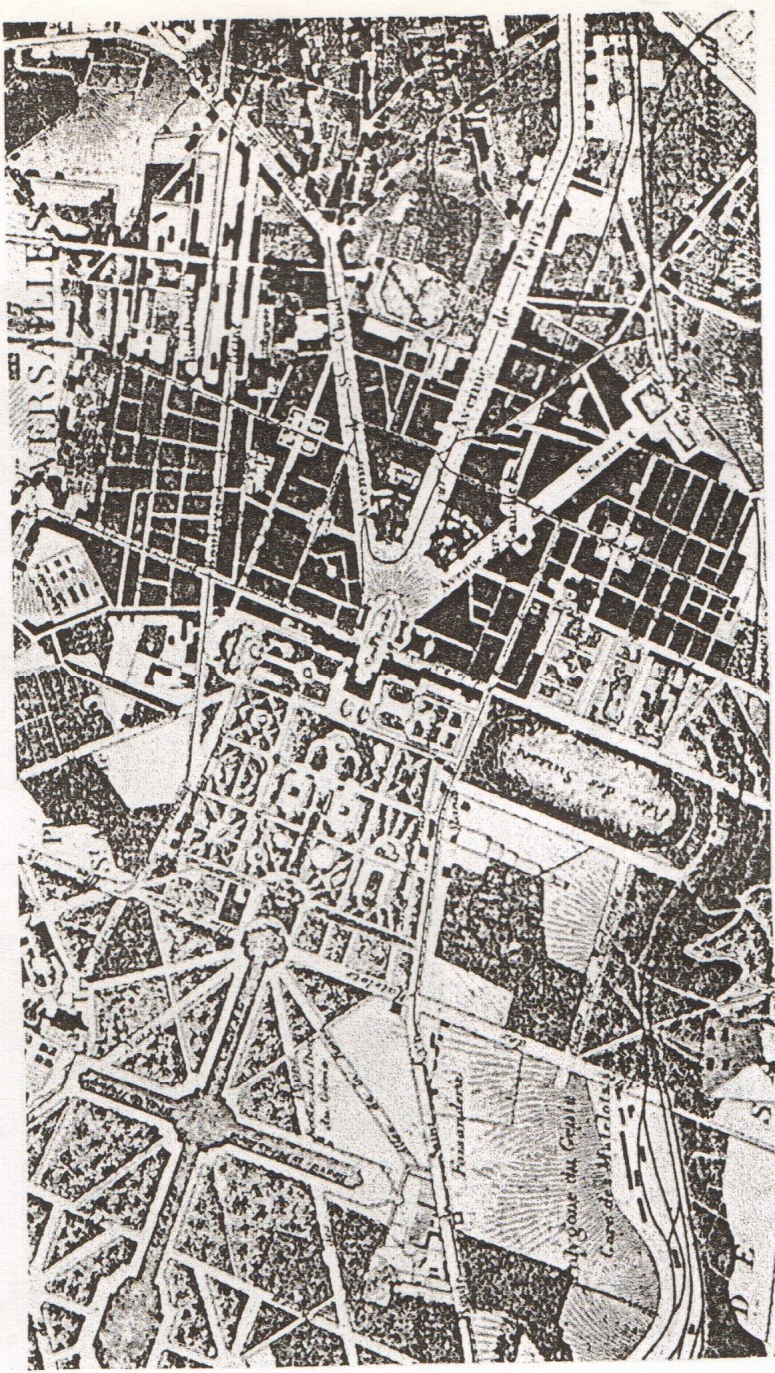
3.1.3. Yeniçağ (Rönesans) Parkları

Rönesans'ın doğuşu esas itibarıyla İtalya'da başlamıştır. Rönesans, eski sanatların yaşadığı topraklar üzerine yepyeni bir anlayış getirmiştir. Rönesans devrinin insanı, iç duygusu ve usta şahsiyeti ile doğa varlıklarını üsluplaştırmayı bilmiştir. Böylelikle Ortaçağın hayal aleminden uzaklaşarak, gerçeğe dönüş, ruh ve zeka hakimiyeti, maddeye biçim verme özellikleri gelişmiştir. (Pamay, 1979) Park dizaynları başlangıçta eski Roma parkının tekrarı niteliğindeyken, daha sonraki zamanlarda gelişerek kendi stilini oluşturmuştur. Bu dönemin karakteristik özelliği, parkların, antikalar ve eski tarz çiçeklerle süslenmeleridir. Formal bahçe anlayışı vardı ve simetri hakimdi, fakat sadelik ve hatlardaki güzellik korunuyordu. Park ve doğa arasında kaynaşma ve benzeyiş bulmaya çalışıyorlardı. İtalya dışında Almanya ve

3.5) daha sonra bunu, Versailles parkı izlemiştir (Şekil 3.6) . (Pamay, 1979)

Şekil 3.5 :Rönesans'ın ilk görkemli bahçesi Vauxle-Vicomte Sarayı bahçesi (Ewapan,1970)

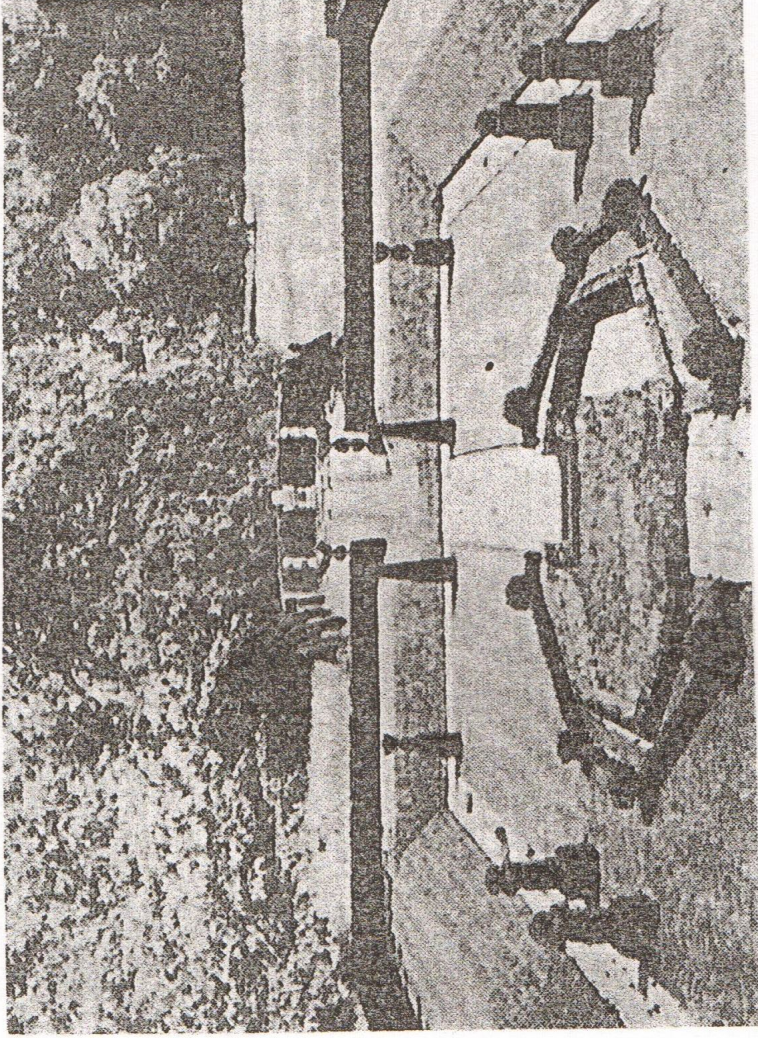

Şekil 3.6 :Versaille Sarayı (Seimer,1955)

Barok bahçesinde; Rönesans bahçesindeki gibi evin yanı başında mimari nitelikte düzenlenmiş "formal" bahçe yer alıyordu. Yalnız Barokta, bundan farklı olarak mimari düzeni yumuşatan, çözen, doğaya uymaya çalışan bir gelişme görülüyor. (Aslanoğlu, 1969) XVIII. yüzyıl başlarında Barok Fransız bahçesinin, en yüksek

düşkünlük, halkta bıkkınlık yaratmıştı, 1720 yılından itibaren doğanın sadeliğine, huzur ve s k nuna  zlem duyguları belirmeye başlamıştır. Barok stilinin tertipli konuları açılarak, bunların içine informal doğal motifler ve romantik tesisler yerleştirilmeye başlanmış yani Naturalizm oluşmuştur. Naturalizmin başlangıcı, gerçekçi bir zihniyetin mahsulü olan yeni bir bahçe sitiinin (İngiliz bahçesi) ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu değişme gene ilk İtalya'da başlamış, Fransa'ya geçmiş ve XVIII. yüzyılda İngiltere'de olgunluk devrine ulaşmıştır. (Pamay, 1979)

İngiliz stilinde doğayı taklitte sadelik, doğal organizasyon içerisinde az yapı kullanma, buna karşın bitkiden, araziden, toprak ve sudan büyük ölçüde faydalanma söz konusudur (şekil 3.7). (Pamay, 1979)

şekil 3.7 :Formal İngiliz Bahçesi (Evvyapan, 1970)

3.1.4. Sanayi Devrimi Sonrası Parkları

Sanayi devrimiyle geleyen hızlı kentleşme, beraberinde çarpık kentleşme ile çevresel bir takım problemler getirmiştir. Kentlerin giderek beton yiyinine dönüşmesi, insanların sağlıksız konutlar ve çevrelerde barınması kişilerde bıkkınlığa ve mutsuzluğa neden olmuştur. 19. yüzyıl ortalarında patlak veren bu sorun, yeşil kavramının bir çözüm olarak görülmesiyle   z lmeye çalışılmıştır. Bildiğimiz anlamdaki parkları, 19. Yüzyıl da görüyoruz.  nceki dönemlerde parklar, soyluların evlerine ait olup, bu alanlar halkın kullanımı için kapalıydı. Kent içerisinde halkın kullanacağı geniş alanların oluşumu Viktorya fikrinin gelişimiyle başlamıştır. Böylece kent parkları, Sanayi devriminin kent ve sanayi ilişkisi yaratmasıyla

İtalya ve Fransa'nın da etkilendiği bu akım İngiltere'de de gelişme göstermiştir.

(Chadwick, 1966)

Öncelikle Amerika'da gelişen "Yeşil Park" hareketinin öncüsü olan Frederick Law Olmsted pek çok park yapmıştır. İlk kez 19. yüzyılın ortalarında insanlığın kullanımına katkıda bulunan bu parklardan biri de Central Park'tır (Şekil 3.8). A.B.D.'de ilk gerçek park ve rekreasyon hareketlerini başlatan Olmsted'a göre, park kent yaşamını içinde barındırmamalı, doğayla bütünleşmiş "cennet imajı" oluşturabilecek, ütopyik bir dünya olmalıdır. Molnar and Rutledge (1986)

Şekil 3.8 : Central Park, New York (Akdoğan, 1984)

Ebenezer Howard'da "Bahçe Şehir" öncüsü olarak, canlılar için en uygun çevrenin doğayla ilişkisiyi içeren bahçeler, ağaçlı yollar ve parklar şeklinde olduğunu söylemiştir. (Suher, 1992)

Kentlerde sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan sorunlara uygun bir görsel çevre yaratılması amacıyla toplanan C.I.A.M. Kongreleri ile gelişen kent bilim ve mimarlık alanlarında çalışmalar yaparak, çözümler getirilmeye çalışılmıştır. 20. yüzyılda ise Le Corbusier ideal şehir kavramı için çalışmalar yapmış, zeminde binaları kolonlar üzerine yükselterek yeşil alanların sürekliliğini önermiştir. (Tantan, 1996)

Mumford, çevre ile yaşam arasındaki ilişkiyi şöyle tanımlamıştır;"Eğer bir çevre insanların ve diğer canlıların yaşam fonksiyonlarını, sağlık ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılayabiliyorsa, o zaman bir yaşam yeri olabilir". Kentsel yaşam kalitesini arttırmakta yeşilin çok büyük önemi vardır. Yeşilin en yoğun olduğu ortamlardan biride parklardır. (Bütüner, 1993)

3.2.1. Klasik Stil

Klasik Stilde, mekan düzenlemesi geometrik bir düzen içinde yapılır; düz çizgiler, genellikle dik açılar ve keskin köşeler ile mutlak bir simetri hakimdir. 17. ve 18. yüzyıllarda hakim olmuş bir bahçe stilidir. Bu sitilin en muhteşem örneğini Le Notre, Versailles parkı planlamasında vermiştir. Çünkü 17. Yüzyılda bahçe ve park planlamasına mimari hakim olmuştur ve bu planlamada floraya önemsiz bir rol verilmiştir. Daha çok, zengin stilidir bu nedenden dolayı da pahalıdır. (Pamay, 1979)

3.2.2. Doğal Stil

Doğal stilde doğa, ana konu olarak ele alınır; bahçe ve parka flora hakimdir; Doğada en güzel tablo alınır ve o yaratılmaya çalışılır. Bu stil simetriden, geometrik düzenden, onun düz, dik hatlarından ve keskin köşeli sahalardan uzaktır. Doğaya benzeme duygusu oluşumunu Çin bahçeciliğinden almıştır; bu anlayış, İngiltere’de gelişmiş ve oradan Almanya’ya ve bütün Avrupa’ya geçmiştir. Bu stil, ucuzdur ve fakir toplumun stilidir. (Pamay, 1979)

3.3.3. Kombine Stil

Kombine stil, klasik ve doğal bahçe stilinin bir karışımıdır. Ancak bu stil ile zevkli ve estetik bir mekan düzenlemesi yapabilmek için, bunun çok iyi ve dikkatli kullanılması, mekanın klasik ve doğal stildeki parçaları arasında uyumlu bir kombinasyonun kurulması şarttır. Fazla ziyaretçi yükü altında bulunan park planlamaları için, bu stilden faydalanılabilir. (Pamay, 1979)

3.3. Kent Mekanındaki Park Hiyerarşisi

Yıldızcıya göre parklar, kent hiyerarşisi içerisinde mahalle parkı, semt parkı, kent parkı olarak büyüklük ve donatılarına göre sınıflanmaktadır. (Gürsel, 1993)

3.3.1. Mahalle Parkı

Halka açık kentsel yeşil alanların en küçük elemanlarından birisidir. Daha çok bir geçiş yeri olarak oluşturulan yeşil alanlardır. (Yıldızcı, 1982) Mahalle birimine hizmet eden parklardır. Konut alanları içinde bulunan ve yapı adaları ile çevrelenmiş olan bu parklar, daha çok küçük çocuklara oyun, ev kadınları ve yaşlı

kimselelere dinlenme, seyir, bir arada olma ve santranç, dama vb. oyun alanları sağlayan yeşil alanlardır. İçerecekleri rekreasyon türlerine, çevrenin özelliği kadar, ayrılabilirlik asgari alan ölçüsü de etki yapar. Çocuk bahçesi, oyun alanı, kitap okuma, güneşlenme köşeleri, seyir teraslarını içermelidirler.

Genellikle gelişmiş ülkelerde, kişi başına 4-5 m² alan düşmekte ve en uzak konuta 800 m mesafe düşünülmektedir. Bizde tüm kent için kişi başına hesap edilen 7 m² aktif yeşil alan içinde, mahalle parkı için kişi başına 1 m² kabul edilmektedir. (Akdoğan, 1984)

Trafığe ve gürültüye karşı iyi korunmuş ve donatılmış çocuk oyun alanları, parkın büyüklüğüne göre ayarlanmalıdır. Mahalle parkı planlamasında dikkat edilecek diğer bir konu da bu tür parkların düzenlenmesinde bir botanik bahçesi gibi çok sayıda türlerle süslemekten kaçınılmalıdır. (Yıldızcı, 1982)

3.3.2. Semt Parkı

10000-15000 nüfusu barındıran semt yerleşme biriminde yer alan bu parklar, her yaş grubundaki kimselere hizmet verecek rekreasyon alanlarıdır. 1-6 ve 7-14 yaştaki çocuklara, ayrı ayrı olmak üzere, oyun alanları, 15 yaş ve yukarıdakiler için spor alanları (basket, voleybol, tenis, yüzme tesisleri, antreman sahası vb.), ergin ve yaşlılar için gezinti, dinlenme, seyir, güneşlenme, kitap okuma, masa ve yer santrancı gibi aktif ve pasif rekreasyon öğelerini içerirler. Planlamada semt birimi içindeki okullarla yakınlıkları ve beraberlikleri gözetilmelidir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Bu tür parklarda, küçük parklara nazaran daha geniş yeşil açıklıklar ve daha büyük kitileli ağaçlıklar dominant öğeler olmalıdır. Tasarımda, parkın küçük bölümlerindeki detaylar yerine, tümüne ait form, renk, tekstür, norm özellikleri ilgi çekicilik kazanacaktır. Gürültülü spor ve oyun alanlarının park içindeki konumlarında, yerleşim alanlarına nispeten uzak olmak ve en azından, gürültü önleyici bir yeşil bant ile ayrılmak ilkesi göz önüne alınmalıdır.

Bu parklar için A.B.D. deki genel kabuller; 800 kişi için 4,5 dekar. Minimum ölçü ise 140 dekar. Okul- park ikilisi şeklinde 90 dekar alan önerilmektedir. Hizmet etki alanı, en uzak konuttan 800 – 1600 m olarak hesap edilmektedir. (Akdoğan, 1984)

Semt parkları için ülkemizde, spor alanlarıyla birlikte (yapı dahil) kişi başına 1,5 m² alan önerilmektedir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

3.3.3. Kent Parkı

25000-50000 nüfusluk birim için önemli fonksiyonları içeren bu rekreatif yeşil alanın, her yaş grubu için her türlü aktif ve pasif rekreasyon olanakları sağlayacak şekilde planlanması gereklidir. Aile düzeyinin dışında, bazı profesyonel eylemler için de donatıları içerebilirler (şenlik alanları, açık hava tiyatroları, konser yerleri, kültür merkezleri vb.).

Kentlerin, doğal güzellikler ve özellikler yönünden, en seçkin alanlarını içermesi gereken bu büyük parklar için asgari ölçü olarak 200 dekar alan önerilmektedir. Bazı ülkelerde ise alt sınır 400 dekar olarak kabul edilmektedir. Modern şehircilikte kullanılan alan standartlarına göre kişi başına 10 – 40 m²’ lik bir park alanı hesap edilmektedir. Kentin özelliği, büyüklüğü ve nüfusu dikkate alınarak; parkın 400 – 4000 dekar alana gereksinme duyacağı ortaya çıkar. Kent parkları için hizmet etki alanının 3200 – 4800 m olması uygun görülmektedir. Dış ülkelerde bu tür parklar için kişi başına 10 – 40 m² alan düşerken bizim ülkemizde ise kişi başına 3 m² alan kabul edilmektedir. (Akdoğan, 1984)

Kent parkları 30 –60 dakikalık bir yürüyüş mesafesinde olabildikleri gibi, ulaşım araçları ile erişilebilecek mesafelerde de planlanabilirler. Botanik bahçeleri, hayvanat bahçesi, fuar, sergi gibi sürekli ya da geçici açık alan birimleri ile birlikte düzenlenebilirler. Spor alanları, oyun alanları, yüzme, kürek çekme, paten, atlı spor vb. gibi aktif rekreasyon yanında, tiyatro, konser gibi pasif eğlence – dinlenme olanaklarını da içerirler. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Kent parkları bazen de kentleri simgeleyen bir plan ögesi olarak planlanır veya sonradan bu yönde gelişirler. Bir çok durumlarda da anıtsal olma özelliği önde gelir. İngiltere’de bir zamanlar kraliyet ailesine ait olup, özellikle endüstri devriminden sonra halka açılan eski “Av Parkları” bugün Londra için önemli rekreasyon alanlarıdır. (Akdoğan, 1984)

4. PARK - KENT MOBİLYASI İLİŞKİSİ

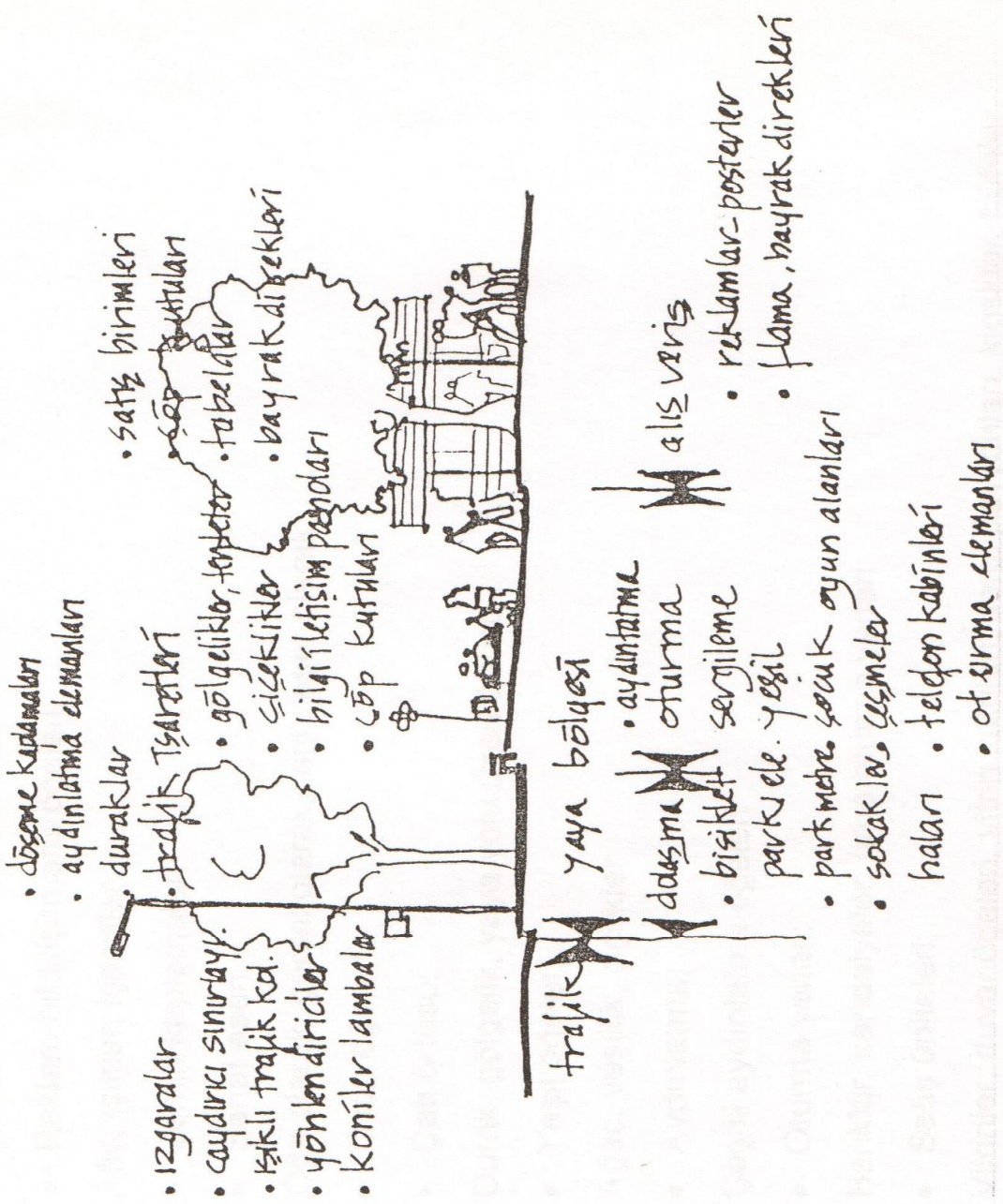
“Kent Mobilyası” terimi 1950’ler de İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Daha önceleri her ne kadar bu terim kullanılmıyor idiyse de, insanlar ilk yerleşmeleri kurmaya başladıkları günden itibaren kent mobilyası ile ilgili ilk örnekleri de beraberinde oluşturmuşlardır. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Kentsel kamusal mekanlar içerisinde, insanların kullandıkları bazı objeler bulunmaktadır. Bu objeler kentsel mobilyaları oluştururlar. Kentsel mobilyalar, kentsel yaşamı daha zevkli ve anlamlı kılmaya, kentsel konfor ve kentsel estetik yaratmaya olanak verirler. (Çubuk, 1989)

Herhangi bir peyzaj alanında yada kent mekanında kullanıcıların konfor, bilgi, dolaşım kontrolü, koruma, eğlenme gibi işlevlerine cevap verecek biçimde yerleştirilmiş elemanlar kent mobilyası adı altında toplanır (Şekil 4.1). (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Kent mobilyaları öncelikle birer kullanım nesnesidir. Bu bağlam da kullanım, amacına yönelik biçimsel veya grafik bildiriler taşır. Bunun yanında ve kaçınılmaz olarak kent mobilyaları da kent simgesi işlevleri yüklenirler ve kent yaşamında bulundukları kent parçasının yada kentin kimliğinin oluşmasında rol alırlar. (Erhan, 1990) Yani kente veya bulundukları mekana kişilik veren ayrıntılar halini alırlar (Akçay, 1989)

Kent kimliğine dayanan, onun ayırıcı öğelerinden biri olan ve destekleyen bir sistemin parçası olarak, kent mobilyalarının hem teknik hem de görsel açıdan kent içinde süreklilik göstermesi zorunludur. (Bayrakçı,1989) Yoğun ve düzensiz kullanım, bulunduğu mekanda işlevsel ve görsel kirlilik oluşmasına neden olurken, kent kimliğinin de olumsuz yönde zarar görmesine sebep olabilmekte ve kent düzeninin göstergesi olan elemanlar olma özelliklerini yitirebilmektedirler. Süreç içinde, toplumun bünyesine bağlı olarak değişim ve gelişim gösteren mobilyaların bu sürece uyumları önemli bir nokta olarak karşımıza çıkarken, diğer yandan hizmet ettikleri kullanıcı tercihleri, istek ve beğenileri ise en önemli ölçüt olarak başta yerini almaktadır. Yani kullanıcı istek ve tercihleri ile eskime süreci kent

Şekil 4.1 : Kent mobilyalarının bölgesel dağılımı (Şehir Mobilyaları Sempozyumu, 1985)

Kent mobilyaları, değişik etkenler göz önüne alınarak farklı gruplar altında sınıflandırılmaktadırlar; kullanımdaki işlevlerine göre, kentsel dekorasyon açısından ve alt yapı ile bağlantılarına göre olmak üzere üç grupta incelenmektedirler.

1- Kent mobilyalarının kullanımdaki işlevine göre sınıflandırılması,

- Koruma amaçlı,
- Bilgi verme amaçlı,
- İşaret verme amaçlı,
- Süsleme amaçlı,
- Barındırma amaçlı,
- Eğlenme, oyun, dinlenme amaçlı,
- Satış yada alış-veriş amaçlı'dırlar. (Çubuk, 1989)

2- Kent mobilyalarının kentsel dekorasyon açısından sınıflandırılması.

- Sınırlandırıcı öğeler;

Babalar, merdiven korkuluğu, kot farkı olan yerlerde sınır korkulukları, parmaklıklar, su kenarı korkulukları, duvarlar

- Reklam bildirışim afiş öğeleri;

Afiş, ışıklar, işaretler

- Zemin kaplamaları
- Sanat eseri;

Öge olarak, görsel olarak, tarihi eser olarak

- Oyun öğeleri
- Çatı örtüsü;

Durak, gölgelik, yaya yolu üzeri örtüsü

- Yeşil öğeler;

Ağaç, yeşillik, çiçekler

- Aydınlatma;

Çeşitli aydınlatma öğeleri

- Oturma yerleri;

Banklar, sandalyeler, grup oturma yerleri

- Satış üniteleri;

Vitrinler, duvar öğeleri, vitrin kutuları, sergi pavyonları, kiosklar, büfeler

- Su ögesi;

Çeşme, tulumba, su objeleri, kanallar

- Diğer öğeler;

Bayrak direkleri, çöp kutuları, posta kutuları, umumi tuvaletler, çiçeklikler, otomatik makineler, bisiklet park yerleri, saatler, parketreler. Çubuk ve diğ. (1978)

3- Kent mobilyalarının alt yapı ile bağlantılarını göre sınıflandırılması

Alt yapıya bağlı kent mobilyaları

- Alan aydınlatıcıları
- Yol aydınlatıcıları
- Aydınlatma kolonları

• Trafik lambaları ve aydınlatmalı trafik kolonları

• Telefon kabinleri

• Meydan saatleri

• Bilgi iletişim panoları

• Reklam panoları

- Parketreler
- Bilet otomatları
- Satış birimleri
- Toplu taşıma durakları
- Su oyunları ve su içme çeşmeleri
- Izgaralar
- Alt yapı tesisleri bakım kapakları
- Yangın musluğu

Alt yapıya bağlı olmayan kent mobilyaları;

- Zemin kaplamaları
- Caydırıcı ve sınırlayıcılar
- Yaya ve trafik bariyerleri
- Geçici trafik lambaları
- Geçici engelleyiciler
- Yönlendiriciler ve yer bildiriciler
- Bilgi iletişim panoları
- Reklam panoları ve posterler
- Ticari tabelalar
- Sokak levhaları ve numaralar
- Oturma alanı elemanları
- Trafik tabelaları
- Trafik işaretleri
- Üst örtü öğeleri
- Bisiklet parkları
- Bayrak ve flama direkleri (Şehir Mobilyaları Sempozyumu, 1985)

Kent mobilyalarının alt yapıya bağlantılarına göre yapılan sınıflaması göz önüne alınarak, bazı kent mobilyalarını daha detaylı olarak incelenmiştir.

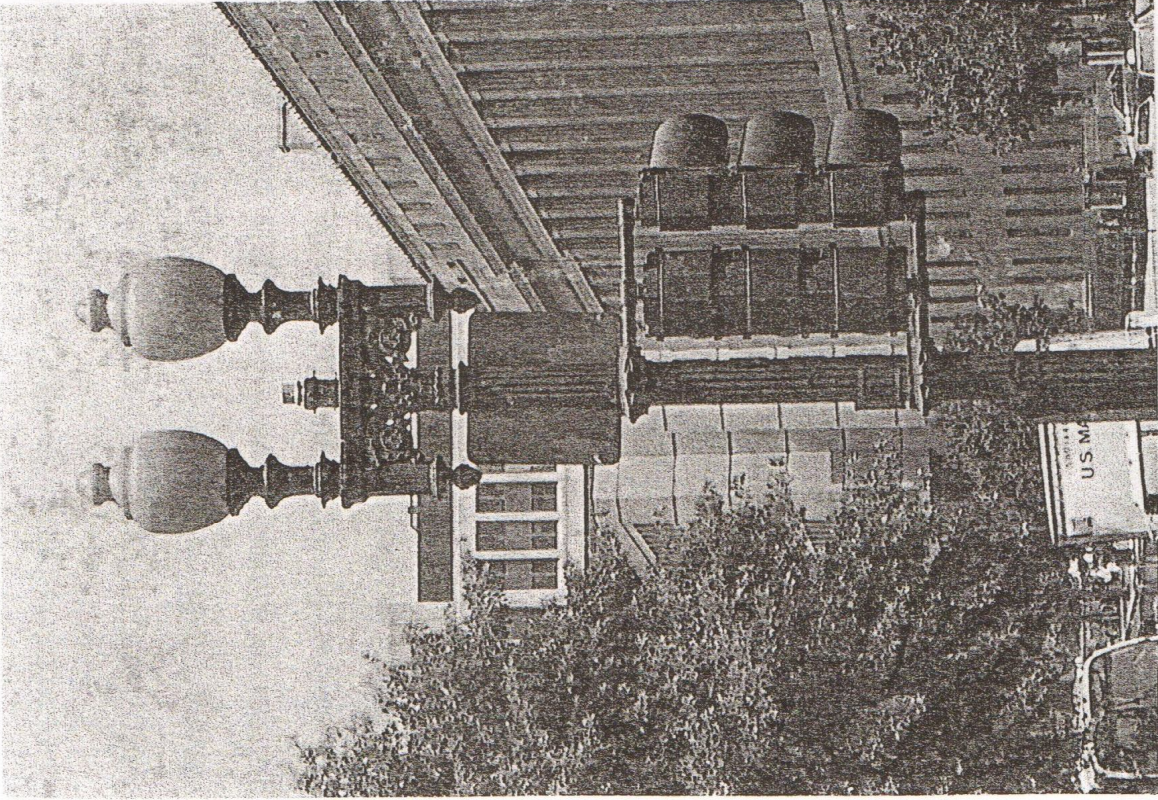
4.1. Alt Yapı İle Bağlantılarına Göre Kent Mobilyaları

4.1.1. Alt Yapıya Bağlı Kent Mobilyaları

4.1.1.1. Aydınlatma Elemanı

Aydınlatma elemanları kentsel mekanda yolların karakterine etki eden en belirgin öğelerdir. Yol aydınlatmanın işlevi araçların ve yavaların emniyetle hareketi, kamu

düzenini ve emniyeti sağlamaya yardım ve kentsel görüntüyü aydınlatmak olarak sıralanabilir (Şekil 4.2). Aydınlatma direklerinin yüksekliği, aralığı ve aydınlatma tipi bu işleme uygun olarak seçilmelidir. Aydınlatma elemanının seçimi ve yerleştirilmesi hem gece hem gündüz göze hoş görünecek biçimde olmalıdır. Direkler yakınlarındaki yapılarla, lambalar ise üzerlerine monte edildikleri direklerle ölçüü olmalıdır. Genel amaç, uyumlu bir görüntü olmalıdır. Bu nedenle bazı durumlarda direklerden bütünüyle vazgeçip lambaları bina duvarlarına yerleştirmek daha uygun olabilir (Şekil 4.3). (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

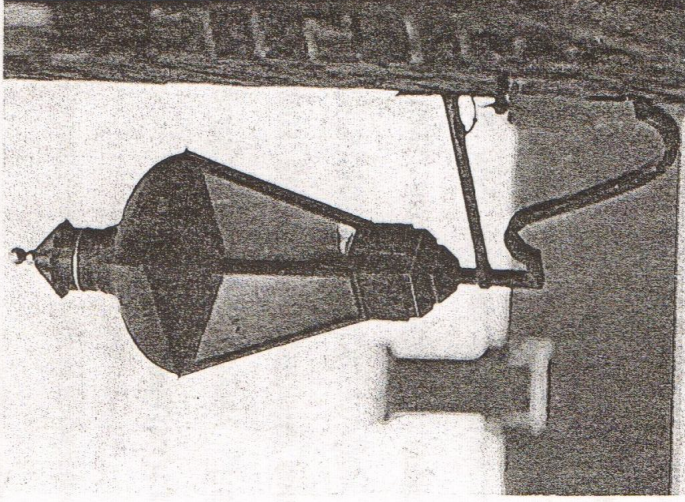
Şekil 4.2 :Trafik lambası ile birlikte kullanılan aydınlatma elemanı, U.S.A, (Naoki, 1990)

Aydınlatma elemanları, kentsel mekanlarda mekanın karakterine etki eden en belirgin öğelerdir. Kentlerde farklı mekanların aydınlatma biçimleri ve burada kullanılan aydınlatma elemanları da farklı olmaktadır. Harris and Dines, (1988) Bunlar araç yollarının aydınlatılması, yaya yolu ve meydanların aydınlatılması, parklar, bahçeler ve yeşil alanların aydınlatılması olarak üç gruba ayrılmaktadır.

Araç yollarının aydınlatılması; burada kullanılan aydınlatma elemanları, ulaşım güvenliği açısından, sürücünün önünde uzanan yolu, yol sınırlarını, karşılaşıla bilecek olan özel noktaları (kavşak, köprü vb.) ve diğer özellikleri görebilmelerini sağlayacak olan uygun noktalara yerleştirilmelidir. Araç yolu aydınlatması için, beton veya metal direkler üzerindeki armatürler kullanılmaktadır.

Yaya yolu ve meydan aydınlatması; bu alanların aydınlatılmasının temel amacı hava karardığı zaman, alan özelliklerini vurgulayarak, yayaaların ulaşım ve dolaşımını rahat ve güvenli bir çevrede yapmalarını sağlamaktır. Yaya yolu ve meydanların aydınlatılmasında, araç yolu aydınlatılmasında kullanılan aydınlatma elemanlarına göre yüksekliği daha az olmalıdır. (Walker, 1988)

Park bahçe ve yeşil alanların aydınlatılması; Park ve bahçelerden gecede yararlanabilmek için iyi bir aydınlatma sistemine gerek vardır. Aydınlatma ile hem bu alanlar daha güvenli hale gelir hem de gündüz ilgi çekmeyen pek çok şey, aydınlatma ile daha iyi görünür hale gelir veya daha çekici olabilir. (Zülfikar, 1998) Bu alanlarda daha çok rampalar, merdivenler ve yürüme yollarında zemine yakın, duvar üstünde veya duvar yan yüzeyine monte edilmiş olan aydınlatma elemanları tercih edilmektedir. (Hacıhasanoğlu, 1991)

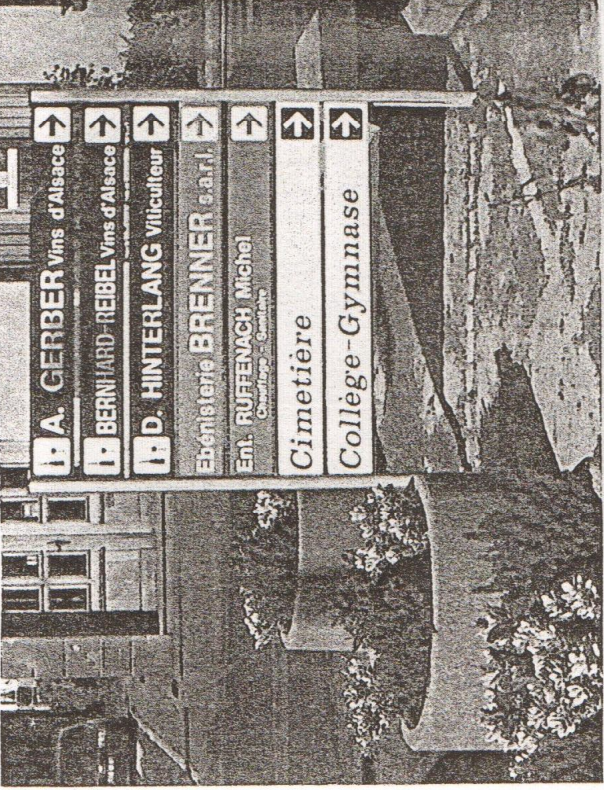

Şekil 4.3 :Uyumlu bir görüntü elde etmek amacıyla bina duvarına monte edilmiş aydınlatma elemanı, Hollanda, (Naoki, 1990)

4.1.1.2. Bilgi İletişim ve İşaret Panoları

Çağdaş sokak görünüşlerinde görsel karmaşanın çoğu birbiriyle kötü ilişkili duran

görünmeyen yığınlar oluşturmakla kalmamakta aynı zamanda görsel karışıklık içinde, verilmek istenen mesajın etkisini azaltmaktadır. Bu elemanlar yok edilemez, ancak bunların kent görünüşünde daha çarpıcı fakat daha az karmaşık olmaları, amaçlarına uygun tutarlı gruplar oluşturacak şekilde bir araya getirmeleri ile sağlanabilir. İşaretlerin yerleştirilmesinde maksimum görülebilirlik ve açıklık tüm düzen içinde en başta yer almalıdır. Ayrıca işaretlerin yükseklikleri birbiri ile tutarlı olmalı ve çok gerekmedikçe farklılık göstermemelidir (Şekil 4.4). (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

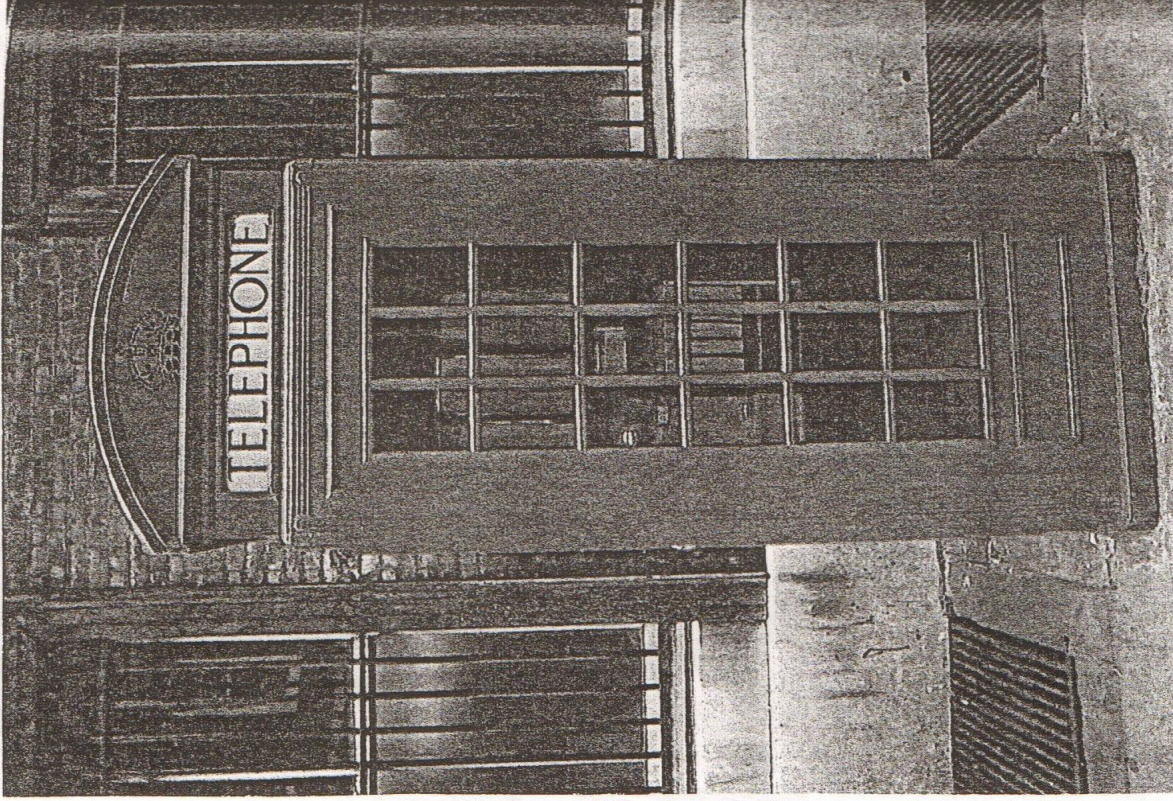

Şekil 4.4 :Görsel karmaşadan uzak işaret panosu, Fransa, (Naoki, 1990)

4.1.1.3. Telefon Kulübeleri

Telefon kabinleri, yaya yolları, otobüs ve tramvay durakları, tren ve metro istasyonları, hava alanları, alışveriş merkezleri, geçitler ve meydanlar gibi yaya hareketinin çok yoğun olduğu yerlerde gruplar halinde ve çok sayıda, buna karşılık rekreasyon alanları, parklar, çocuk oyun alanları ve spor alanları gibi yoğunluğun daha az olduğu yerlerde ise en çok gereksinim duyulan noktalarda yerleştirilirler (Şekil 4.5). Bazı alanlarda ayak üzerinde yerleştirilen telefonlar, normal insanların yanı sıra çocuk ve tekerlekli kullananlarda yararlanabilirler. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992) Açık mekanlarda bulunan telefon kabinlerinin kapalı hacimlerde düzenlenmeleri, hem gürültünün azaltılması yönünden etkin olurken diğer bir taraftan da zarar verilmesi riskini azaltmaktadır. (Rubenstein, 1992)

Otobüs durakları kavşak noktalarından uygun bir uzaklıktan önce yada sonra düzenlenmelidir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992) Durak yerlerinin toplu taşıma araçlarının kullanımındaki işlevlerinden başka, servis ve bilgilendirme yönünden de işlevli olmalıdır. Şehir içinde tesis edilen durakların düzenlenmesinde önemle üzerinde durulması gereken hususlardan bir tanesi de bu tesislerin ilgi çekici ve kolay görülebilir sade ve kullanışlı bir formda kurulmaları ve renklendirilmeleridir. Işıklandırma ilginç, yeterli, ancak sade bir form anlayışı içinde olmalıdır (Şekil4.6). (Giritlioğlu, 1991)

Şekil 4.5 :Kapalı hacimde düzenlenmiş telefon kulübesi, İngiltere, (Naoki, 1990)

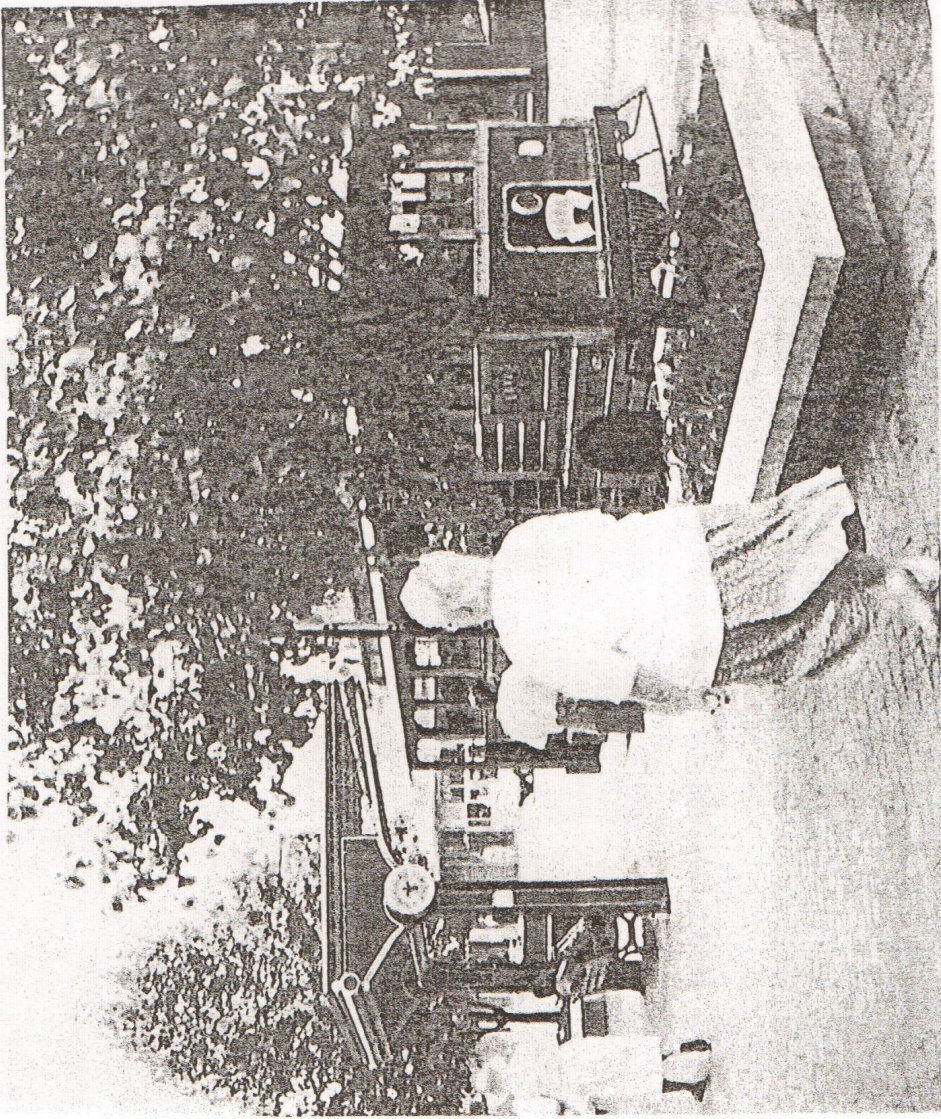
4.1.1.5. Meydan Saatleri

Saatler, en çok tren, metro istasyonları, otobüs durakları, hava alanları, yaya yolları, meydanlar ve parklarda yer almalıdır. Bunlar duvar yüzeylerinde yada taşıyıcı ayaklar üzerinde konumlandırılabilir (Şekil 4.7). (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

4.1.1.6. Su Ögesi

Dış mekan düzenlemesinde su ögesi pek çok amaç için kullanılmaktadır. Peyzajla ilgili çalışmalarda su görsel bir öge olarak tasarıma katılırken diğer bir taraftan da insanoğlu için vazgeçilmez bir nesnedir. Suyun sesi ve yakınında olduğumuzda ya da dokunduğumuzdaki serinliği de yine çevremizdeki su ögesine olan duygusal tepkiden kaynaklanmaktadır. Harris and Dines, (1988)

Şehirsel mekanlarda gerek işlevsel, gerek estetik amaçlara uygun düzenlemelerde kullanılması ile bu mekanlarda değişik ve ilginç görünümler sağlanmaktadır (Şekil 4.8). (Giritlioğlu, 1991) Su bir odak noktası olarak kullanılabileceği gibi, yaya sirkülasyonunu yönlendirmek yada engellemek gibi güvenlik amacıyla da kullanılmaktadır. Harris and Dines, (1988)

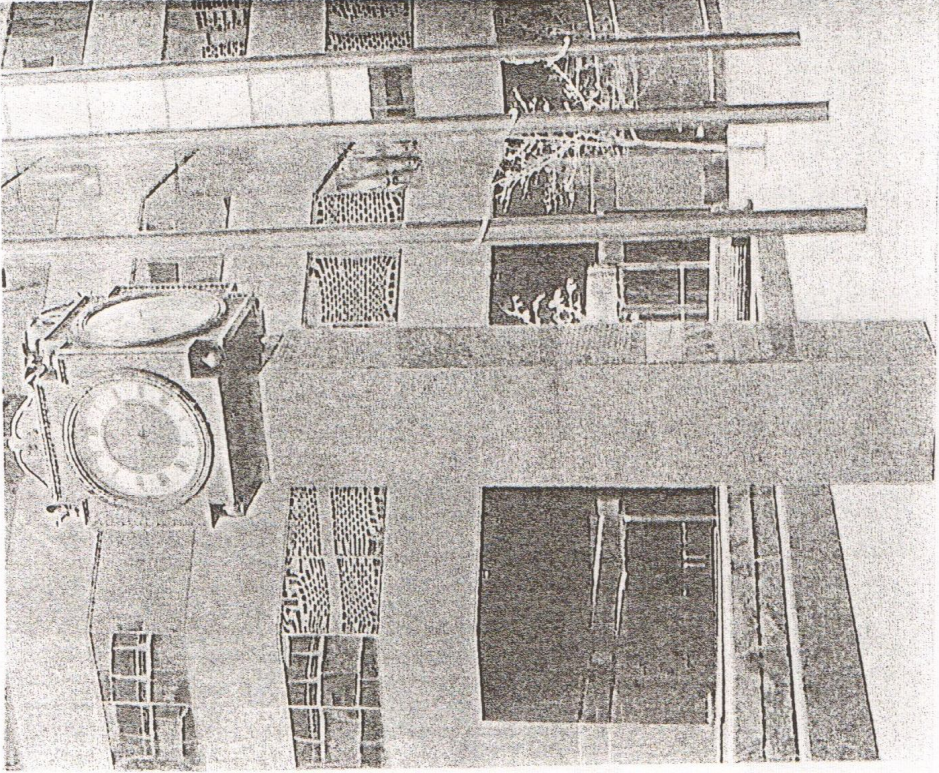
Şekil 4.6 :Sade, kolay görülebilir özelliğe sahip otobüs durağı, (Rubenstein, 1992)

4.1.1.7. Satış Birimleri

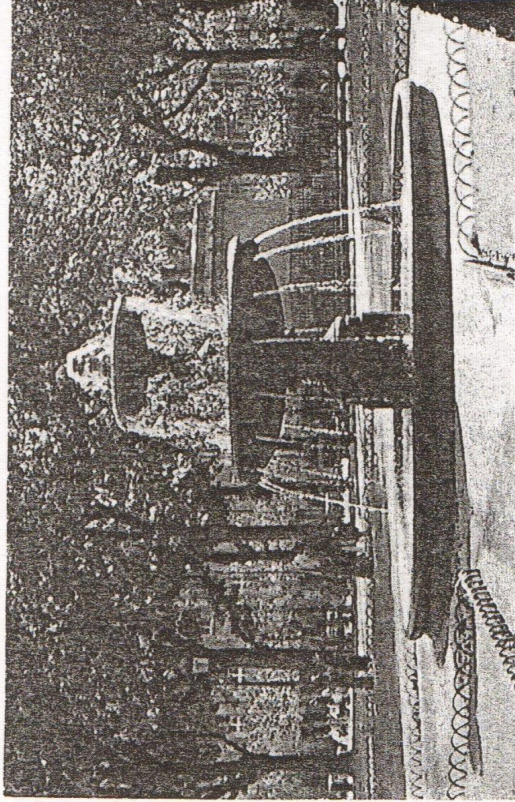
Bu birimler açık ortak kullanım alanlarında sabit veya hareketli olarak düzenlenebilen elemanlardır. (Giritlioğlu,1991) Satış birimlerinin konumlandırılmasında dikkat edilmesi gereken en önemli konu, ulaşımı kolay noktalara, yaya trafiğini engellemeyecek şekilde yerleştirilmelidir. (Hacıhasanoğlu, 1991) Yaya hareketinin yoğun olduğu yerlerde, kavşak noktalarında, otobüs durağı, tren ve metro istasyonlarında, vapur iskelelerinde, parklarda uygun köşelerde vb

yerlerde satış birimleri yerleştirilmelidir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992) Satış birimlerinin çevrelerine taşmalarına ve çevreyi işgal etmelerine izin verilmemelidir. (Hacıhasanoğlu, 1991)

Konumlandırıldıkları yere göre yalnızca gazete, dergi, kitap satışı veya yiyecek- içecek maddelerinin satıldığı yerler olarak kullanılabilirler (Şekil 4.9). (Girtlioğlu, 1991)

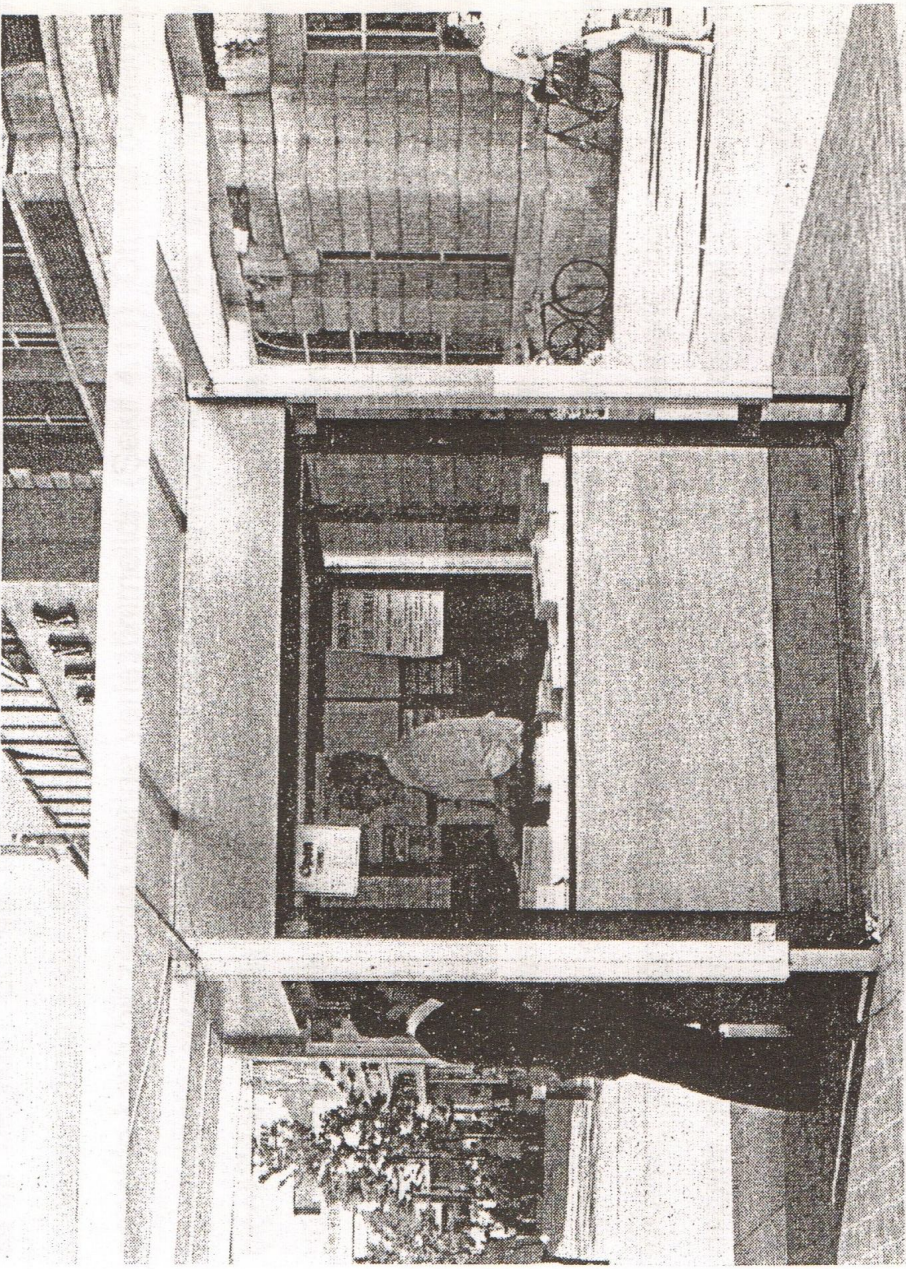
Şekil 4.7 :Taşıyıcı ayak üzerine konumlandırılmış olan meydan saati, (Rubenstein, 1992)

Şekil 4.8 :Görsel bir estetiğe sahip olan su ögesi, (Naoki, 1990)

4.1.1.8. Bakım Kapakları

Yer altındaki servislerle ilgili tesisata ulaşabilmek üzere kaplamalı alanlarda oluşturulacak bakım bacaları, bakım odaları ve bunların kapakları da kaplama tasarımı ile birlikte düşünülmelidir. Bakım oda ya da bacalarının araç trafiğinin de olduğu yerlerdeki kapaklarının bu tür yüklere dayanıklı malzemelerden seçilmesi gerekmektedir (Şekil 4.10). (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Şekil 4.9 :Satış birimi (Seimer, 1955)

Şekil 4.10 :Estetik bir görünüme sahip olan bakım kapağı, Japonya, (Zülfikar, 1998)

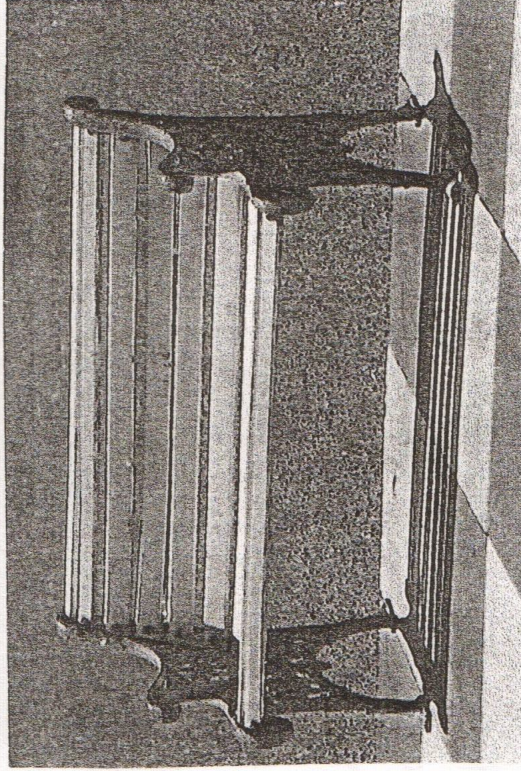
4.1.2. Alt Yapıya Bağlı Olmayan Kent Mobilyaları

4.1.2.1. Oturma Elemanı

Oturma öğelerinin doğru yerde, özenle gruplandırılması esastır. Oturma birimlerinden çevreye doğru olan gürlütü, tasarımda önemli bir faktördür. Çoğu zaman güzel bir manzara yer seçimi için en önemli etkindir.

Oturma elemanının konforu ile ilgili özellikler sadece onun ergonomik tasarımıyla sınırlı değildir. Bu tür öğeler rüzgar, gürlütü gibi çevresel faktörler gözetilerek konumlandırılmalıdır. Oturma elemanı sağlam, drenaj problemi halledilmiş kuru ve genelde kaplı bir zemin üzerine yerleştirilmelidir (Şekil 4.11). Oturma öğeleri tek tek ve rastgele serpiştirilmek yerine kendi aralarında ve hem de aydınlatma öğeleri, çiçeklikler ve çöp kutuları gibi diğer kentsel mobilyalarla gruplar oluşturacak biçimde düzenlenmelidir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

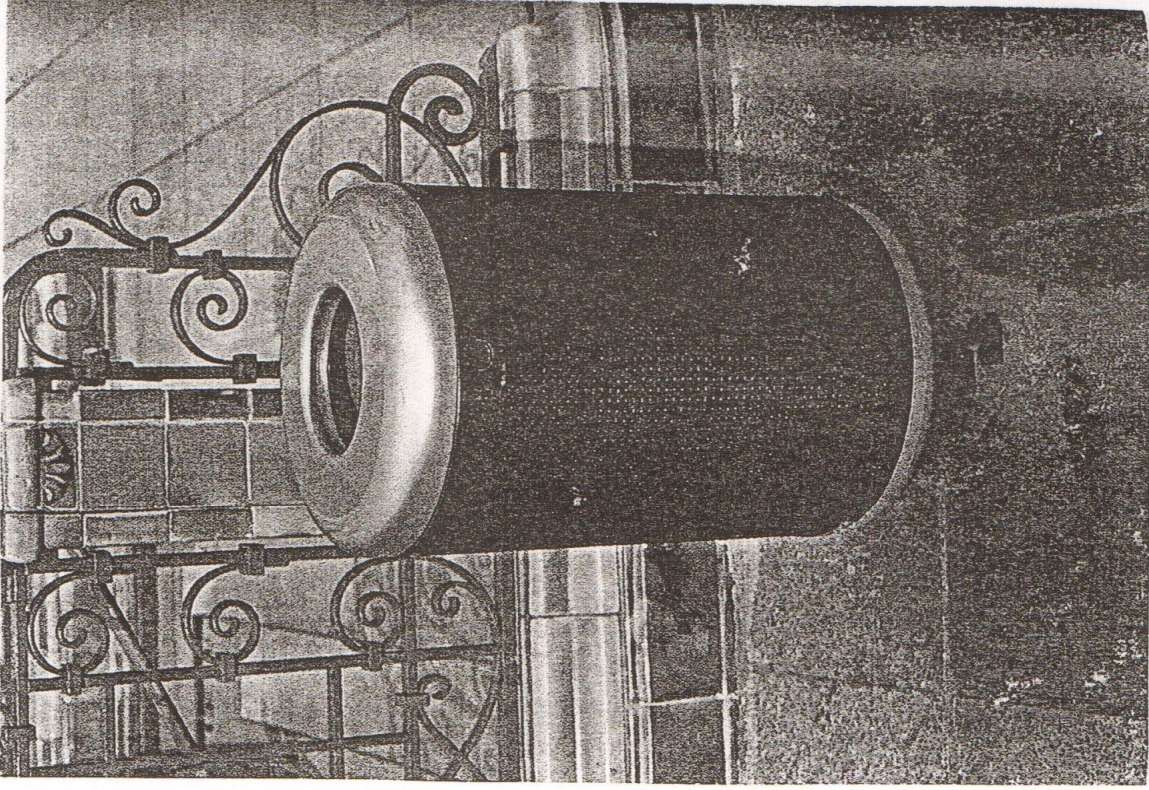
Diğer bir taraftan da oturma elemanlarının konumlandırılmasında sosyo-kültürel özelliklere de dikkat edilmelidir. Oturma elemanları, insanların sosyal ilişkilerini geliştirmeye yardımcı olabilecek şekilde yerleştirilmelidir. Örneğin; üçten fazla kişinin aynı lineer oturma elemanını paylaşması tercih edilmemektedir. Daha çok insanın, aynı doğru üzerinde sosyal iletişim kuramaması, bu yaklaşımın temel nedeni olmaktadır. Oysa, birbirine dik olarak veya dairesel olarak yerleştirilmiş oturma elemanları, insanların birbiri ile iletişim kurmalarını kolaylaştırarak sosyal ilişkilerinde gelişmesine olanakta sağlamaktadır. Kısa süreli kullanılacak olan oturma öğeleri birbirine yakın olmalıdır. Buna karşın kişilerin daha uzun süreli olarak kullanacağın ve yalnız kalmayı tercih ettiği zamanlarda kullanılabileceği oturma elemanları birbirine çok yakın olmamalıdır. (Booth, 1983)

Şekil 4.11 :Kaplı bir zemin üzerine yerleştirilmiş olan oturma elemanı, (Naoki, 1990)

4.1.2.2. Çöp Kutuları

Çöp kutuları onlara en çok gereksinim duyulacak noktalara (otobüs durakları, otomatik alışveriş makinaları, büfeler, dondurma satış üniteleri vb.) yerleştirilmelidir (Şekil 4.12). Hoş olmayacak bir görüntü oluşturmamalı ve göze batmamaları için bunlar oturma öğeleri, aydınlatma direkleri gibi diğer öğelerle gruplandırılmalı yada düzenlemede tek başlarına yer almak yerine bir elemana monte edilmelidirler. Ağzına kadar dolu çöp kutularının ve yerlere taşmış çöplerin görüntüsüne engel olabilmek üzere bu öğeler hem sayıları ve hem de kapasiteleri açısından hesaplanıp yerleştirilmelidir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

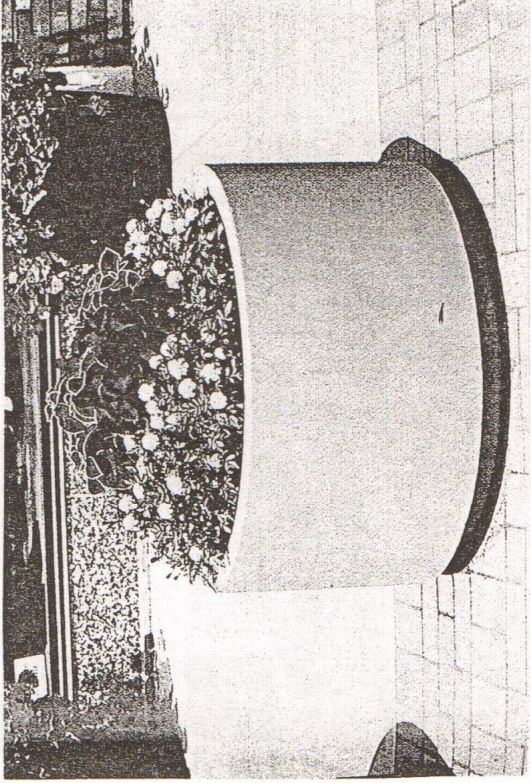

Şekil 4.12 :Yoğun kullanımın olduğu alana yerleştirilmiş olan çöp kutusu, (Naoki, 1990)

4.1.2.3. Bitki Kapları

Günümüzde yeşil alanların hızla azaldığı ve betonlaşmanın yoğun olarak yaşandığı kentlerde, özellikle yaya mekanlarında, dar caddelerde ve bitkilerin doğrudan toprakta yetiştirilemeyeceği durumlarda, biraz olsun betonun soğuk görüntüsünü kırmak ve o mekana estetik bir değer katmak amacıyla, çeşitli biçimlerdeki bitki

olarak kullanıldıkları gibi mekanları sınırlama, farklı yapıdaki mekanları birbirinden ayırma yada mekanları yaya yolundan ayırma gibi işlevsel öğeler olarak kentsel mekana katkı sağlarlar. Bunlar geçici düzenlemeler yada hareketli öğeler biçiminde olabildikleri gibi sabit öğeler şeklinde yapıldıklarında mevcut düzenin değişmeyen bir parçası olarak da görev yapabilirler. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Şekil 4.13 :Mekana estetik özelliklik katan öğelerden biri olan bitki kapları, (Naoki, 1990)

4.1.2.4. Üst Örtü Öğeleri

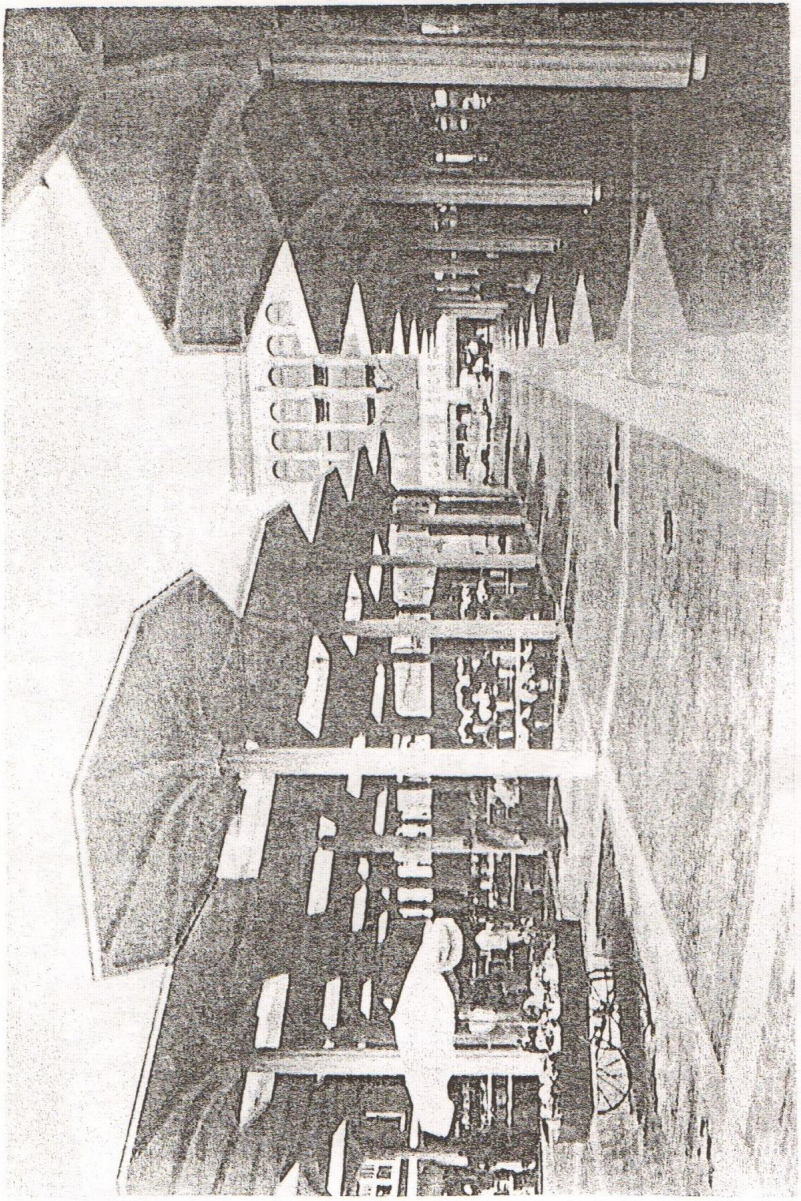
Üst örtü öğeleri yabancı gözlerden korumanın ötesinde güneşten, yağmurdan ve rüzgardan da koruma sağlar (Şekil 4.14). Bir üst örtü öğesi değişik biçimlerde düzenlenebilir. Örneğin boşluklu bir yapıya sahip olup güneşi, rüzgarı ve manzarayı filtre edebilir, yada aynı üst örtü öğesi yağmur ve rüzgara karşı bütünüyle korunabilmemiz için üstü baştan sona örtülü bir saçak gibi görev yapabilir. (Tunbiş, 1980) Üst örtü öğeleri binaların bitişiğinde giriş ve dolaşım saçakları gibi kullanılabilecekleri gibi, binalardan uzakta ayrı bir mekan oluşturacak şekilde de kullanılabilirler. (Hacıhasanoğlu, 1991)

4.1.2.5. Zemin Kaplamaları

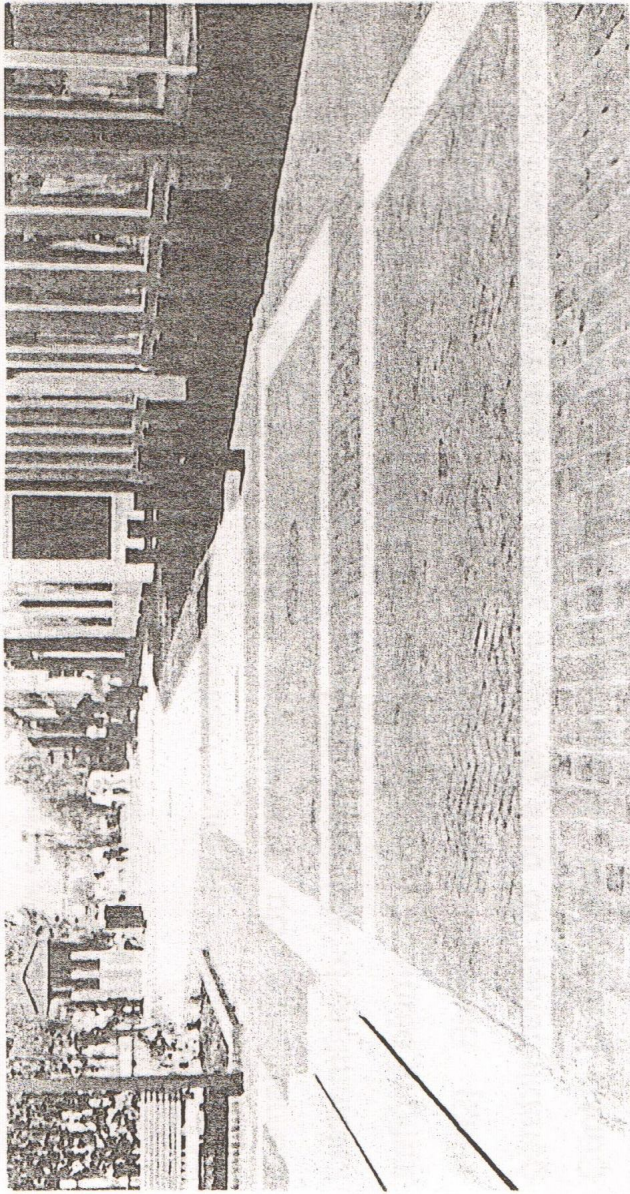
Kaplamalar, araç yolu, yaya yolu ve meydanlarda, araç ve yaya sirkülasyonundan kaynaklanan yükleri karşılayacak biçimde düzenlenmiş, farklı mekanlarda malzemedede yapılan değişimlerle, mekansal veya eylemsel alan tanımlarına, yönlendirme ve doğrultu oluşturma gibi, kentsel alan gereksinimlerinin çözümlenmesine olanak sağlayan öğelerdir. (Zülfikar, 1998)

Açık ortak kullanım alanlarında kullanılan zemin kaplamalarının malzeme seçimi ve kompozisyonu bu alanların kullanım sıklığında etkin rol oynamaktadır. Bu alanlarda kullanılacak malzeme, yollarla ilgili olarak seçilmeli, zemin hareketliliği, ses yalıtımı,

malzemenin cins ve renginin saptanmasında dikkate alınmalıdır (Şekil 4.15).
(Seyrek, 1992)

Şekil 4.14 :Güneşten ve yağmurdan koruma özelliğine sahip olan üst örtü ögesi, (Rubenstein, 1992)

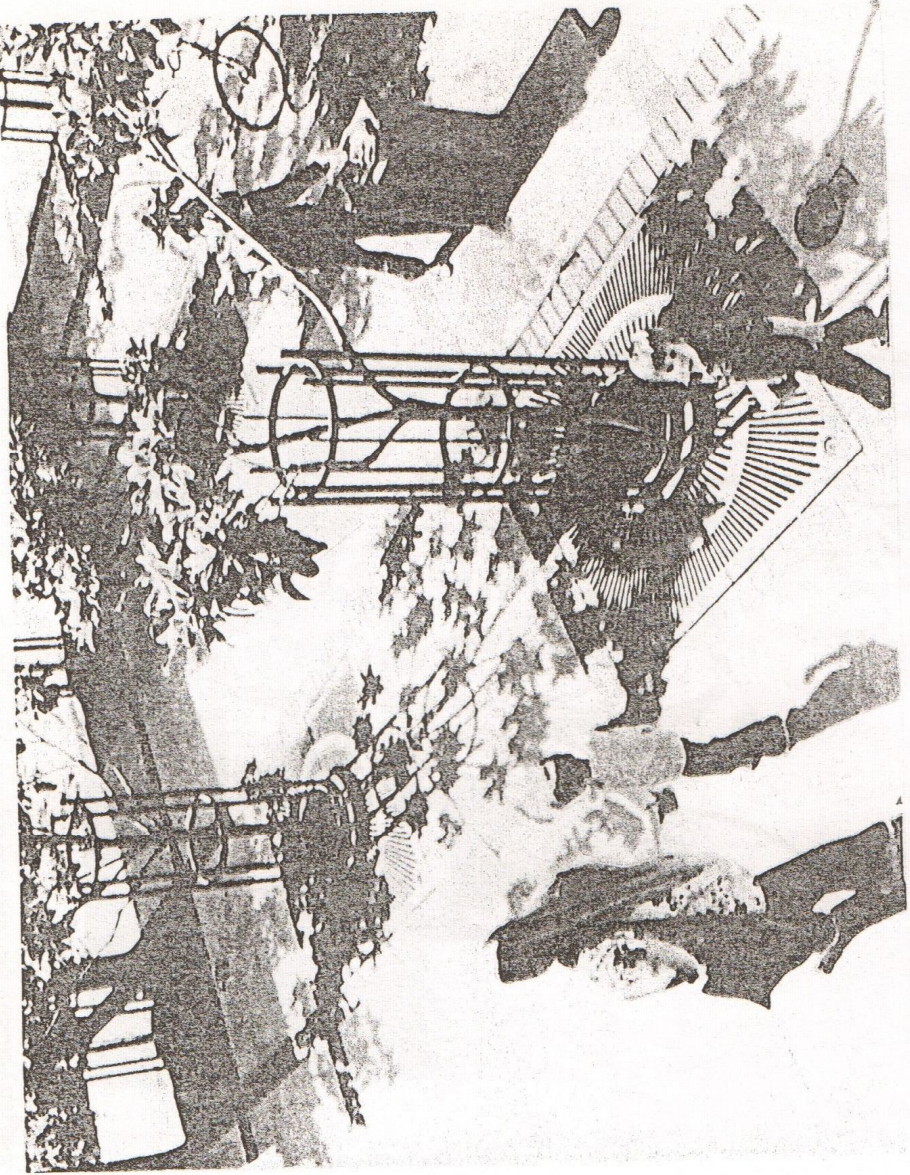

Şekil 4.15 :Yönlendirme etkisi bulunan zemin kaplaması, (Rubenstein, 1992)

4.1.2.6. Ağaç İzgaraları ve Koruyucuları

Sert döşeme ile kaplı kentsel mekanlarda ağaçların çevresinde kaplı olmayan toprak yüzeyi yer almaktadır. Bu ağaçların köklerinin su ve hava ihtiyacını karşılaması için önem taşımaktadır. Bu alan toprak olarak bırakılabileceği gibi çim yada yer örtücü diğer bitkisel öğelerle kaplanabilir, drenaja izin verebilecek çakıl yüzeyle bezenebilir, yada yaya trafiğini engellemeyecek biçimde bir izgara ile

tasarımların ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır (Şekil 4.16). (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Şekil 4.16 :Ağaç izgara ve koruyucularının beraber kullanıldığı yürüme mekanı, (Rubenstein, 1992)

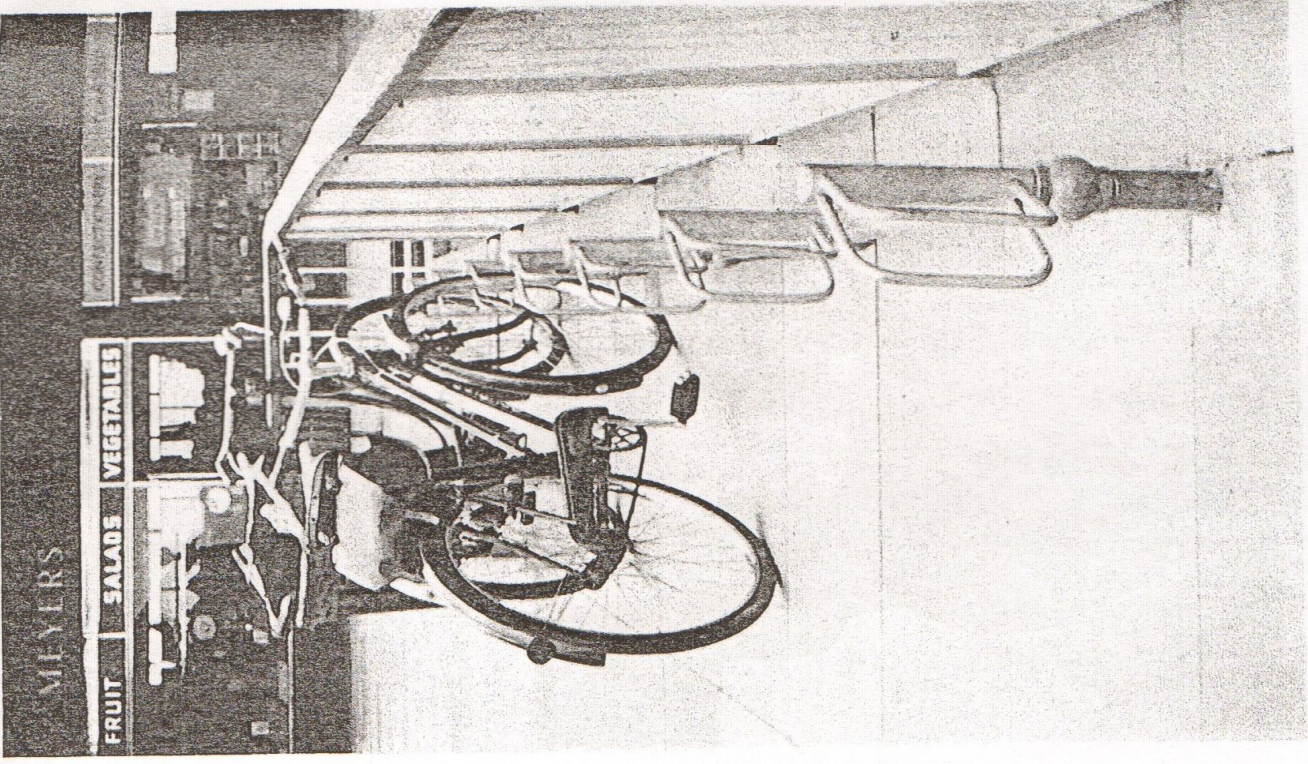
4.1.2.7. Bisiklet Parkları

Bisiklet kullanıcılarının bisikletlerini kolay park etmeleri için tasarlanmış elemanlardır. Bu elemanların olmaması durumunda bisikletler, yollara veya kaldırımlara bırakılmakta, böylece hem karmaşa yaratmakta hem de yaya ve araç trafiğini olumsuz yönde etkilemektedir. (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992) Bisiklet parkları için tasarlanmış elemanlar, bisikletlilerin kolaylıkla görebilecekleri ve bina çevresine yakın noktalara yerleştirilmelidirler (Şekil 4.17). Çünkü bisiklet parkı elemanlarının bulunduğu alanlar uzak olursa, kullanıcıları tercih edilmeyecek ve insanlar buldukları en yakın boşluklara bisikletlerini park ederek, düzeni bozacaklardır. (Zülfikar, 1998)

4.1.2.8. Oyun Alanı Elemanları

Oyun alanı elemanları, çocukları oyun alanına çeker, onları eğiten, geliştiren, eğiten ve hoşça vakit geçirmelerini sağlayan nesnelerdir. Bu elemanlar sabit üniteler olduğu gibi sabit olmayan ünitelerden de oluşabilmektedir. Çok çeşitli malzemeden üretilmiş, farklı tip ve şekillerde oyun elemanları mevcuttur (Şekil 4.18). Oyun elemanları emniyetli ve çok yönlü olmalıdır. Çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal

gelişmelerine yardımcı olacak niteliklere sahip olmalı ve rastgele seçimlemelidir. Çocukların oyun alışkanlıklarını, oyun ihtiyaçlarını belirleyip, onların gelişmelerini sağlayacak şekilde seçilmelidirler. (Dinç, 1993)

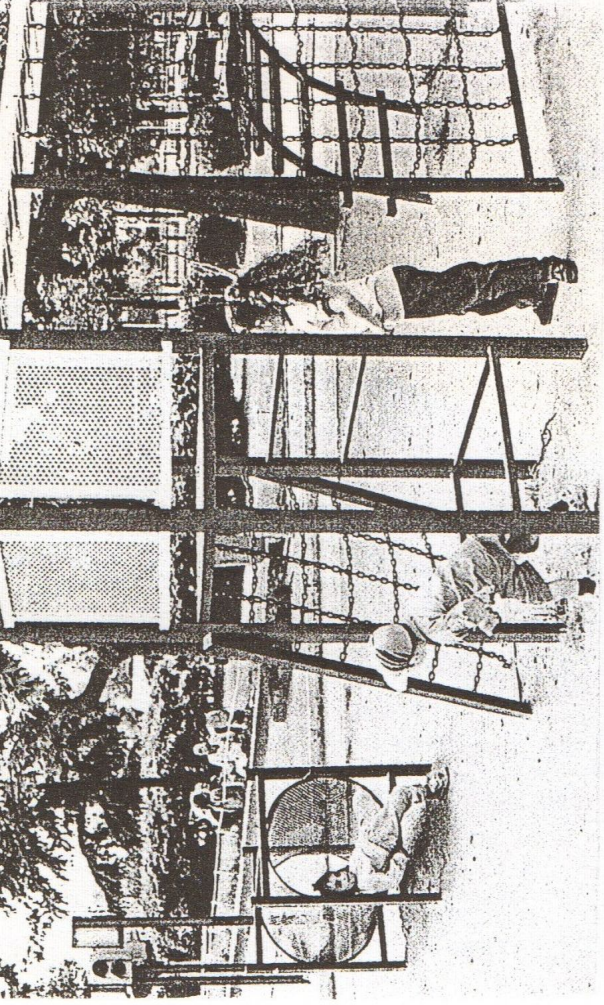

Şekil 4.17 :Alışveriş mekanlarına yakın konumda olan bisiklet parkları, (Elisabeth, 1960)

4.1.2.9. Heykeller

Heykeller, kentsel mekan kalitesinin gelişmesinde etken olan öğelerden birisidir. Bu öğeler, mekanın duyuşsal kalitesini artırırlar ve kişilerin istedikleri atmosferin oluşmasında yardımcı olurlar. (Rubenstein, 1992)

Heykeller, yaya yolları, alışveriş merkezleri önünde, parklar ve meydanlarda kendi başlarına yada sıkça rastlanıldığı gibi su ögesi ile birlikte düzenlenmektedirler (Şekil 4.19). (Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992)

Şekil 4.18 :Çocuk oyun alanı elemanı, Sezer ve diğ. (1998)

Şekil 4.19 : Su ile beraber tasarlanmış heykel ögesi , (Rubenstein, 1992)

5. MAÇKA DEMOKRASİ PARKI VE BAKIRKÖY-SAMATYA SAHİL PARKLARININ, PARK VE KENT MOBİLYASI KULLANIMININ KULLANICI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. Araştırma Alanlarının İncelenmesi

Çalışma alanı olarak Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parkları seçilmiştir. Her iki parkta son dönemlerde yapılan parklar kapsamında yer almaktadır. Parklar bulundukları yer, hitap ettikleri kullanıcıların sosyo-ekonomik yapıları ve sınırlayıcıları açısından farklılıklar göstermektedir.

Maçka Demokrasi Parkı, daha çok yerleşim alanları içerisinde yer alırken, Bakırköy-Samatya Sahil Parkı ise yerleşim alanlarına yakın olmasına rağmen Sahil Yolu gibi hızlı ve yoğun trafik akışının olduğu bir karayolu tarafından yerleşim birimlerinden kopuk bir konumdadır.

Maçka Demokrasi Parkı bulunduğu konum itibarıyla orta ve üst gelir grubunun yoğun olarak yaşadığı bir çevrede yer alırken, Bakırköy-Samatya Sahil Parkı ise alt, orta ve üst gelir grubunun bulunduğu bir çevrede yer almaktadır.

Maçka Demokrasi Parkının etrafı taş duvar ve demir parmaklıklarla çevrilerek sınırlandırılmış bir park özelliğine sahip iken, Bakırköy-Samatya Sahil Parkında sınır elemanı deniz ve Sahil Yolu olmaktadır.

Yukarıda belirtilen bu farklılıklar göz önüne alınarak, bu iki parktaki, park-kent mobilyası kullanımındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla bu iki park seçilmiştir.

Şekil 5.2 :Maçka Demokrasi Parkının etrafındaki yerleşim alanları ile ilişkisi, (Büyük Şehir Belediyesi, 1995)

5.1.1. Maça Demokrasi Parkı

Maça Demokrasi Parkı, Beşiktaş ve Şişli ilçeleri içerisinde yer almaktadır. Yüzölçümü yaklaşık 22 ha. olmak üzere Dolmabahçe'den Nişantaşı'na doğru çıkan Kadirgalar Caddesi boyunca iki yandaki yamaçlarda yer alır. Park, Prof. Hande Suher, Prof. Dr. Ayten Çetiner, Prof. Dr. Ahmet C. Yıldızcı ve Doç. Dr. Mehmet Ocağı tarafından tasarlanmıştır. Suher ve diğ. (1991)

Beşiktaş ilçesinin nüfusu 1997 verilerine göre 194.676 kişidir. (D.İ.E., 1999) Beşiktaş büyük arşıların yüzlerce dükkanların bulunduğu kalabalık bir semt olmasının yanında bazı yüksek öğrenim kurumlarını da bünyesinde bulundurmaktadır. Beşiktaş, aynı zamanda Üsküdar ve Kadıköy ile olan deniz bağlantısı ve Beyoğlu ve surii İstanbul ile Boğaziçi arasındaki konumu nedeniyle önemli bir transit merkezidir. (İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 2, 1993)

Şişli ilçesinin nüfusu 1997 verilerine göre 251.155 kişidir. (D.İ.E., 1999) Şişli kuruluşundan itibaren üst sosyo-ekonomik katmanlarda yer alan yabancıların ve azınlıkların rağbet ettikleri bir semt olmuştur. Cumhuriyetten sonra, bu yapı bir ölçüde değışikse de halen İstanbul'un azınlıkların belli ve giderek azalan bir oranda bulundukları nadir semtlerdendir. Zengin arşıların, pasajların, seçkin dükkanların, butiklerin, işyerlerinin, bankaların yer aldığı ticaret ve iş hayatının ağır bastığı bir yapıda olmasının yanı sıra sinema ve tiyatro salonlarını bünyesinde bulunduran, İstanbul'un başlıca kültür merkezlerinden biridir. (İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7 , 1993)

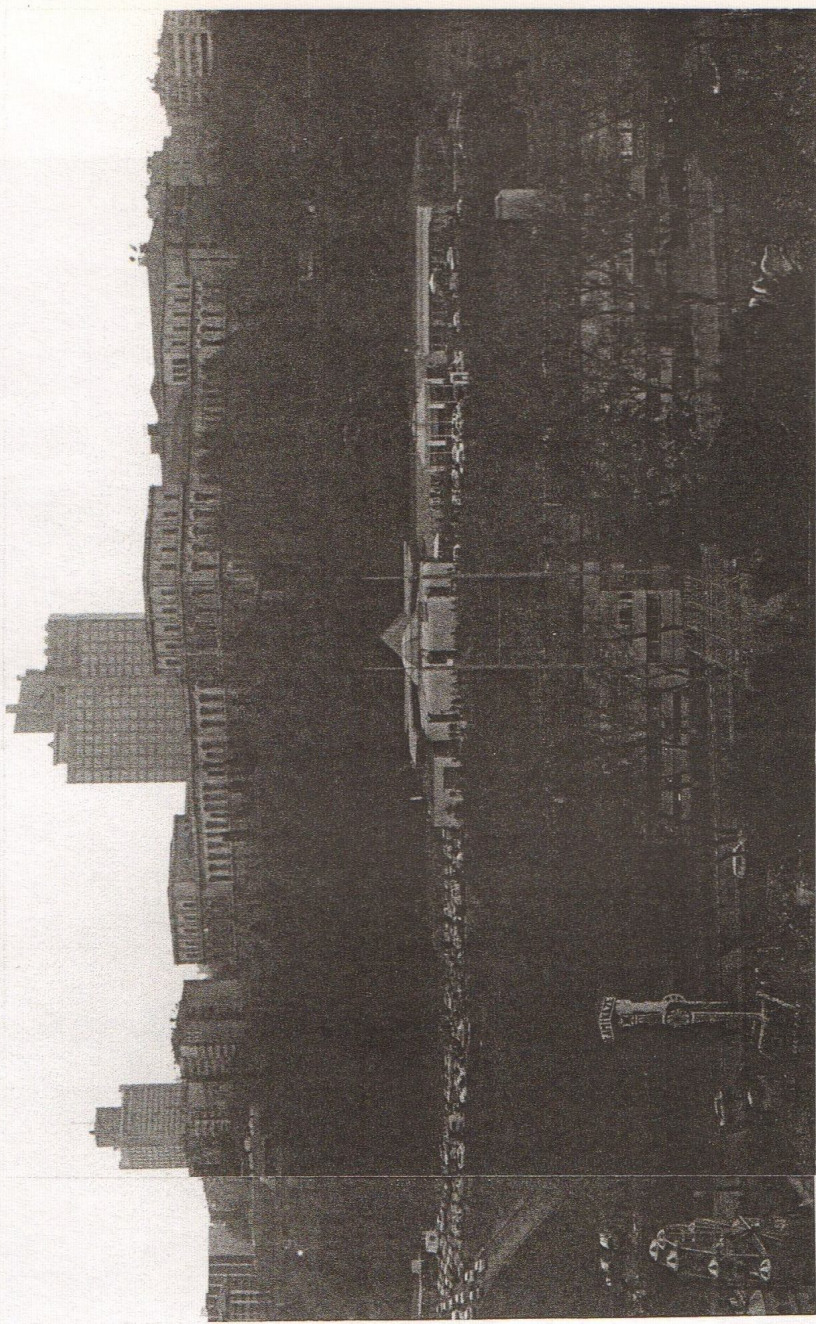
Parkın düzenlenmesinde, Taksim-İnönü Gezisi'nin yaya sürekliliğı içinde 2 No'lu Parkın geliştirileceğı düşünölmüşse de bugün var olan ulaşım ağı bu yaya ilişkii ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Park güneybatı yönünde İnönü Gezisi, Valikonağı Caddesi üzerindeki küçük açık alan, Maça İnönü Anıtı Parkı, Maça eski mezarlığı ile komşudur. Suher ve diğ. (1993)

Demokrasi Parkı'nın düzenlenmesindeki temel işlev, kentsel işlevler içinde, "Dinlenme-Bedensel ve Düşünsel Eğitim" olarak değılendirilmiş, bunun yanı sıra parkın yakın çevresinde gelişmiş, kentin var olan en önemli kültürel işlevleriyle bütünleşmesi sağlanarak, çevrenin kültürel gelişimine de ivme kazandırılacağı düşünölmüştür. Suher ve diğ. (1993)

Parkın düzenlenmesinde yer alacak fonksiyonlar için 1 km. aplı yerleşik alanda bir anket soruşturması düzenlenmiş, halkın istek ve gereksinimleri saptanarak planlamada değılendirilmiştir. Suher ve diğ. (1991)

Park içerisinde yer alan donatı elemanları spor, dinlenme, eglenme, kültürel ve yönetim olmak üzere beş grupta toplanabilir.

Park, doğal yapısı nedeniyle iki yamaçtan oluşmuştur. Batı yönü (Taşkılla Yakası) sabah güneşini alan ve bitki kültürü için uygun olan yamaçtır. Bu yamaç, yakın çevresindeki turistik tesis ve otellerdeki talep ve bu talebe yakın yaya bağlantısı içinde olmasına bağlı olarak ve aynı zamanda Taşkılla'nın altında düzlük alanlardan yararlanılarak kültürel etkinliklere tesis edilmiştir. Kültürel etkinlikler içinde Park Taşkılla girişinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin açık sergileme alanları, el sanatları işlikleri avlusu ve çalışma yerleri, sergileme, sanat eseri satış yerleri, bitki kültür alanları, değişik bahçeler, çiçek ve ağaç tanıtımı, ses vb. gösteriler için yaklaşık 200 kişilik gösteri yeri ve seyir yerleri düşünülmüştür. Bugünkü kullanımına bakıldığında; sanatçılar avlusu tesislerinin işlevi değiştirilerek evlendirme dairesi olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.3). Müzik gösterileri için tesis edilmiş olan anfiteatro sadece oturma amaçlı olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.4).

Şekil 5.3 :Evlendirme dairesi olarak kullanılan sanatçılar avlusu tesisleri

Doğu yamacı (Maçka Yakası) batı güneşini alan yamaçtır. Gölge ve güneş alan yerlerinde dinlenme alanları özellikle sabah ve akşam spor faaliyetleri için uygun görülmüş ve Bayıldım Yokuşu yanındaki ağaçlık alanda kültür-fizik ve koşu pistine yer verilmiştir. Bugün bu mekan aktif olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.5).

Park içindeki dinlenme alanlarında yalnızca bir adet açık kahve vardır. Manzara noktalarına yerleştirilen iki kahve, sakin park ortamından yüksekteki servis yolu

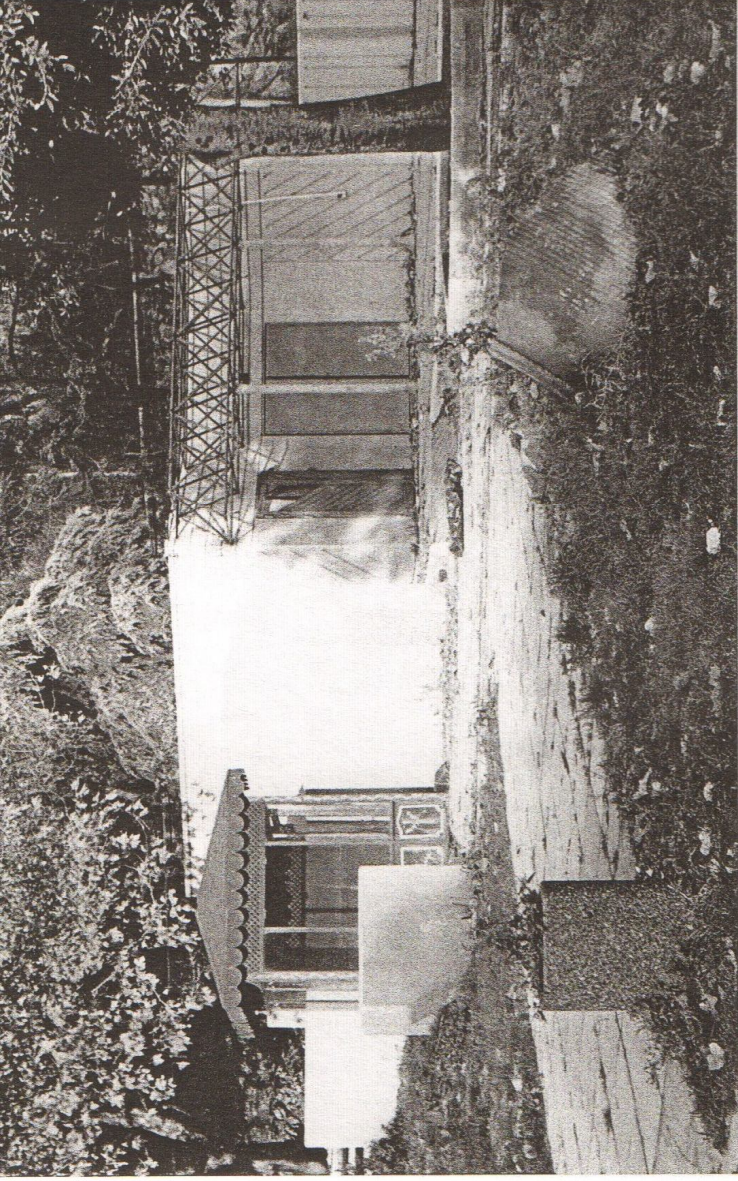
amaçlanmıştır. Taşkılla Caddesi girişi ve Açık Hava Tiyatrosu'nun iki yanından ve Kadırgalar Caddesi'nden girişi iki ayrı kapalı mekan ile parkın içindeki iki kapalı ve bir adet açık kahve binası olmak üzere toplam beş adet kahve, parka kaynak yaratıcı tesisler olarak düşünülmüştür. Bugünkü kullanıma bakıldığında; açık kahve mekanı yaz kullanımı dışında işletilmemektedir (Şekil 5.6). Kapalı kahvelerin isimleri değiştirilmiştir. Bu mekanlar yaz ve kış dönemlerinde işletilmektedir (Şekil 5.7). Kadırgalar caddesi girişi olan kafenin işletimi değişmiş olup, restaurant-kafe olarak işletilmektedir (Şekil 5.8).

Şekil 5.4 : Oturma amaçlı kullanılan anfiyatro

Şekil 5.5 : Parkta aktif olarak kullanılan kültür-fizik ve koşu pisti

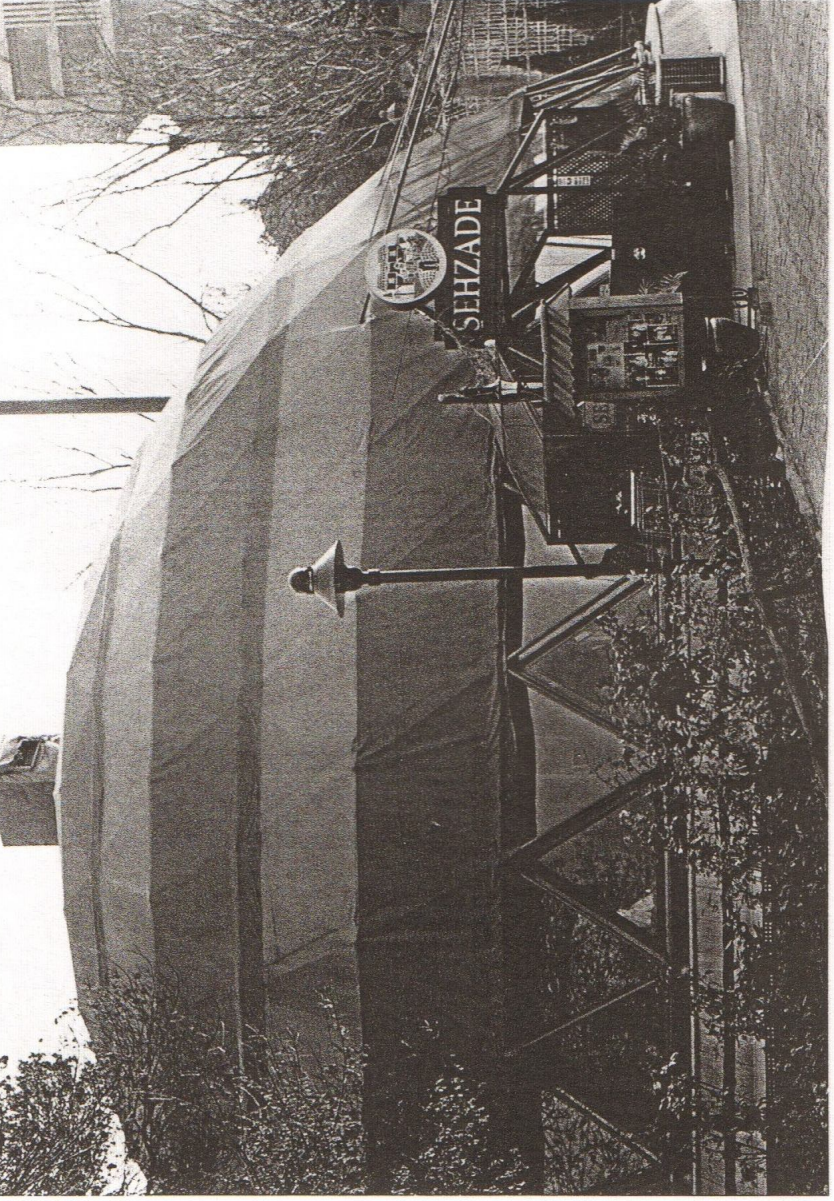
Şekil 5.6 :Park içerisinde sadece yazın kullanılmakta olan açık kahve

Şekil 5.7 :Yaz ve kış dönemlerinde işletilen kapalı ve açık mekanlı olan kafe

Kuzey ve güney giriş kapılarında düzenlenen giriş motiflerinde, park yönetimi tarafından yaşlı ve özürülülerin kullanımına sunulmak üzere tekerlekli sandalyeler için depolama yerleri düzenlenmiştir. Bugün bu yapılar kullanılmamaktadır (Şekil 5.9).

rampalarla donatılmış, yaya köprüsünden geçerek sanat avlusu tesislerine kadar özürülerin rahatça ulaşımı da sağlanmıştır (Şekil 5.10).

Şekil 5.8 :Park içerisinde kafe- restaurant olarak kullanılan Şehzade

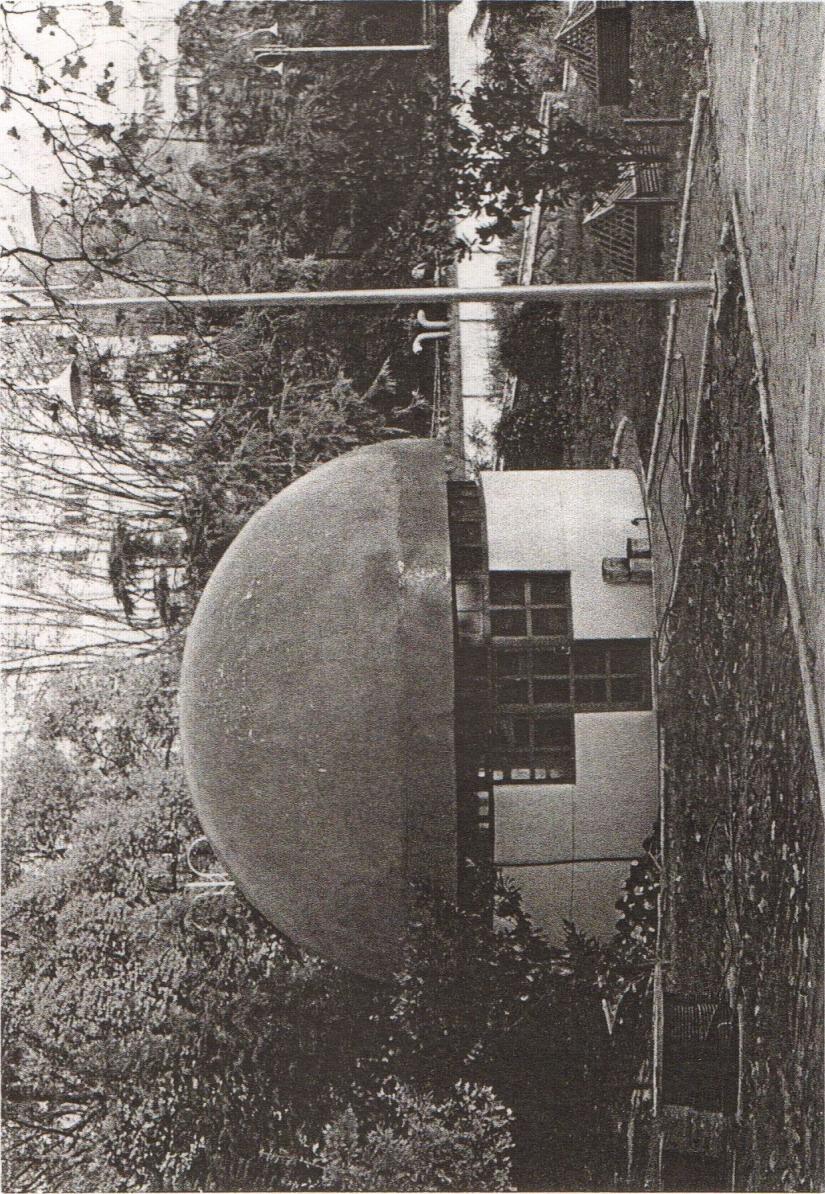

Şekil 5.9 :Park girişlerinde olan ve kullanılmayan tekerlekli sandalye depoları

Maçka Bayıldım Yokuşu altındaki betonarme taşıyıcılar ve istinat duvarı olarak kirmızı şapkalı mantar görünümünde çocuk ilk yardım binası tasarlanmıştır. Bugün bu yapı depo olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.11).

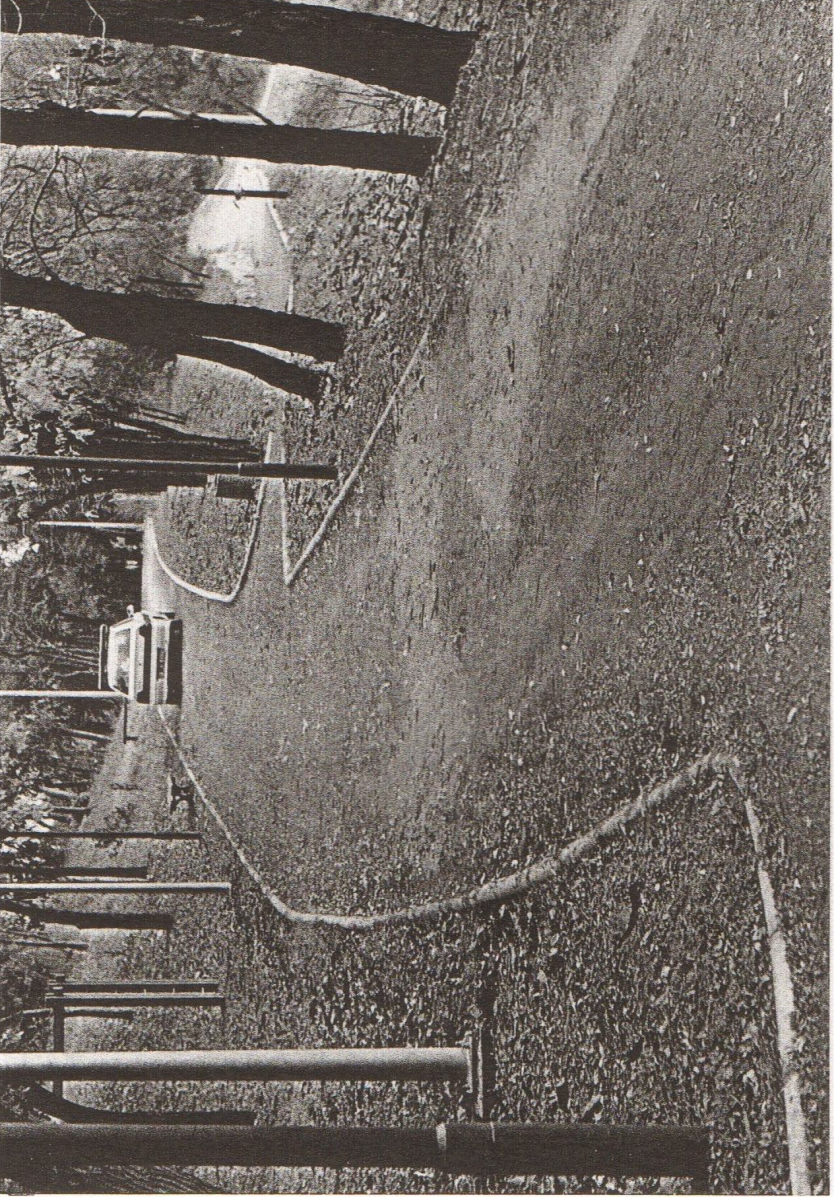
Şekil 5.10 :İlk yaka arasındaki bağlantıyı sağlayan köprü

Şekil 5.11 :Mantar görünümü, depo olarak kullanılan çocuk ilk yardım binası

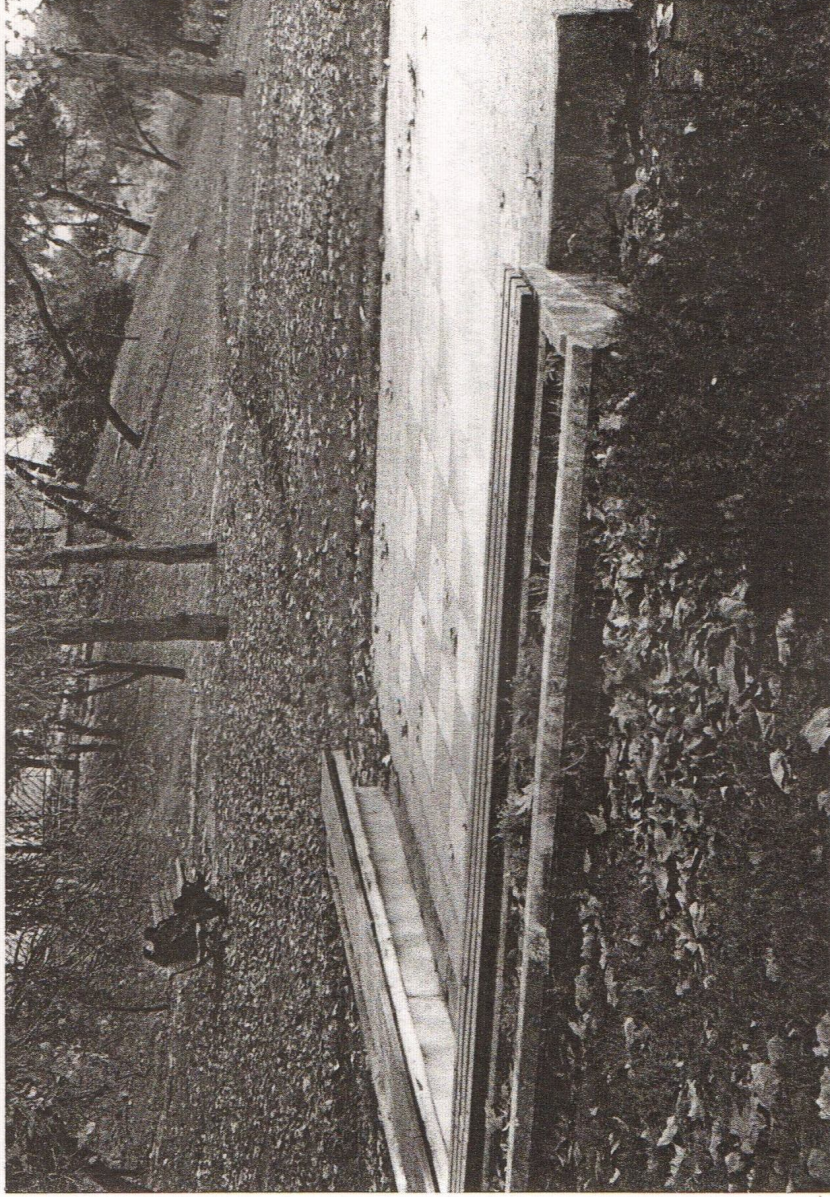
Maçka Bayıldım Yokuşu altındaki betonarme taşıyıcılar ve istinat duvarı

adet lokal, kitap,gazete vb. satış yerleri düzenlenmiştir. Bugün bu mekan sadece serseriler ve sarhoşlar tarafından kullanılmaktadır (Şekil 5.12).

Şekil 5.12 :Maçka Bayıldım Yokuşu altında bulunan ve bugün sarhoşlar tarafından kullanılan mekan

Ana arter üzerinde açıkta oturma yerleri olan satranç oyun yeri tesis edilmiştir. Alan bugün sadece oturma amaçlı olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.13).

Şekil 5.13 :Bugün oturma amaçlı kullanılan satranç oyun alanı

Park alanı içinde 2 adet açık spor alanı için toplu kullanım sunan, bunyesinde; soyunma odaları,wc ve açık bir terası olan kahve mekanı bulunduran Çocuk Spor Kulübü tesis edilmiştir. Bugün sadece kahve mekanı kullanılmaktadır (Şekil 5.14).

Şekil 5.14 :Bugün sadece açık kahve bölümü kullanılan çocuk kulübü

İki yamaç arasındaki bağlantıyı sağladığı kadar, Taksim-Mağca arasını 3 dakikalık bir süre içinde bağlayan teleferik, aynı zamanda toplu taşıma hizmetine de yararlı olma düşüncesiyle düzenlenmiş, güç merkezi ve gerekli tesisler, Mağca yöresi yamaç oluşumundan yararlanılarak toprak altına yerleştirilmiştir.

Otopark binası Kadirgalar Caddesi'nin inişi ve yamaç çıkışına bağlı olarak her iki yönde yarım kat ile tasarlanmıştır. İnönü Stadyum'unun kullanımı ve park ulaşım için düşünülen bu otopark binası 500 arabalık park yeri içermektedir. Bu mekan bugün İstanbul Büyükşehir Belediyesi Spor Etkinlikleri Genel Müdürlüğü'ne ve Opel'e tahsis edilmiş konumdadır (Şekil 5.15).

Eğlence amaçlı donatılardan biri olarak su oyunları ile gösteri havuzu tesis edilmiştir. Bu havuzun fiskiyeleri hiçbir zaman işletilememiştir (Şekil 5.16).

Parkin kuzey girişinde kadın, erkek ve özürülerin kullanımına hizmet edecek şekilde umumi tuvalet tesis edilmiştir. Bugün bu tesis kullanılmamakta olup etrafında da kötü bir kokunun oluşmasına neden olmaktadır (Şekil 5.17).

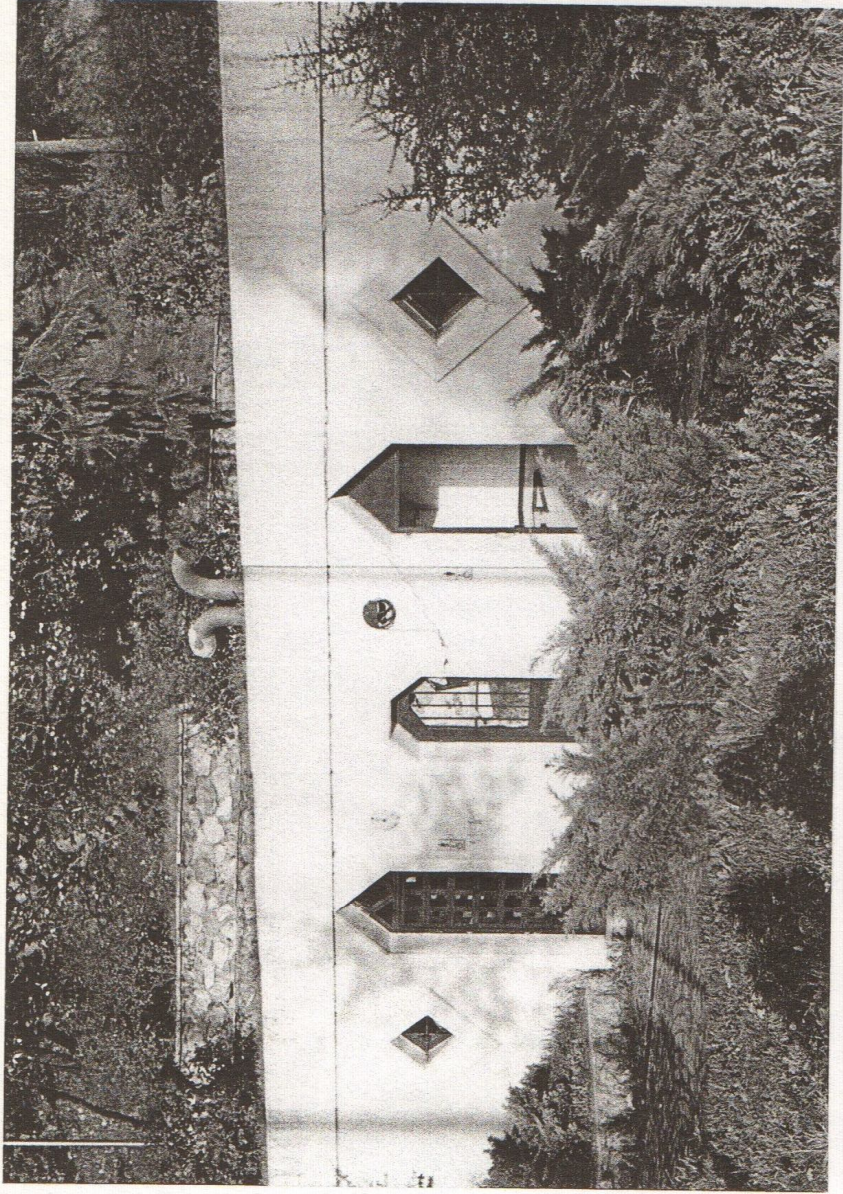
Demokrasi Parkı alanına devir edilememesinden dolayı önerilen halka açık yüzme havuzu ve tesisleri gerçekleştirilememiştir.

Şekil 5.15 :Bugün Opel ve İ.B.Ş.B. tarafından spor etkinlikleri Genel Müdürlüğü olarak kullanılan otopark alanı

Şekil 5.16 :Bugüne kadar işletimi gerçekleştirilmemiş olan kaskadlı havuz

Şekil 5.17 :Bugün kullanım dışı olan umumi tuvalet

Park tesislerine hizmet, servis yolu aracılığıyla ulaşmaktadır. Suher ve diğ. (1993)

344272

5.1.2. Bakırköy-Samatya Sahil Parkı

Bakırköy-Samatya Sahil Parkı, Bakırköy, Zeytinburnu ve Fatih ilçelerinin kıyı Şeridi boyunca uzanmaktadır. Sahil Parkı Prof. Dr. Ahmet C. Yıldızcı tarafından revize edilmiştir. Bir geçiş özelliği gösteren bu üç ilçe bünyesinde E-5, E-6 Karayolu, Devlet demiryolu, Atatürk Hava Limanı gibi ulaşım ağlarının merkezlerini barındırır. (Bakırköy Rehberi, 1994)

Bakırköy ilçesinin nüfusu 1997 verilerine göre 214.417 kişidir. (D. .E., 1999) Bakırköy, büyük  arŐıların yüzlerce dükkanların bulunduğu, çok yoğun bir alışveriş ve ticari hayatın sürdüğü, kalabalık bir semttir. Son yıllarda ilçenin gelişen bir diğer fonksiyonu da turizmdir. Ataköy turizm kompleksinin yapımından sonra marinasıyla, otelleriyle, eğence ve büyük alışveriş merkezleriyle Bakırköy İstanbul'un önemli bir eğence ve turizm merkezi olmuştur. (İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 1, 1993)

Zeytinburnu ilçesinin nüfusu 1997 verilerine göre 224.768 kişidir. (D. .E., 1999) İstanbul'un ilk gecekondulu semtidir. Gecekonduların gelişmesi sonucu gözle görülür bir nüfus artıŐına sahip olan Zeytinburnu 1957'de Bakırköy'den ayrılarak ilçe halini almıştır. Türkiye'nin farklı kesimlerinden gelmiŐ farklı ekonomik, sosyal ve kültürel yapılara sahip bir nüfus bünyesinde barındırır. İlçedeki önemli sanayi kuruluşları, dokuma ve kimya dallarında faaliyet göstermektedir. Bazı esnaf gruplarının bir arada faaliyet gösterdiği sitelerden bazıları ilçe sınırları içindedir. Bunlar Demirciler, Matbaacılar ve Nakliyeciler siteleridir. (İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 1, 1993)

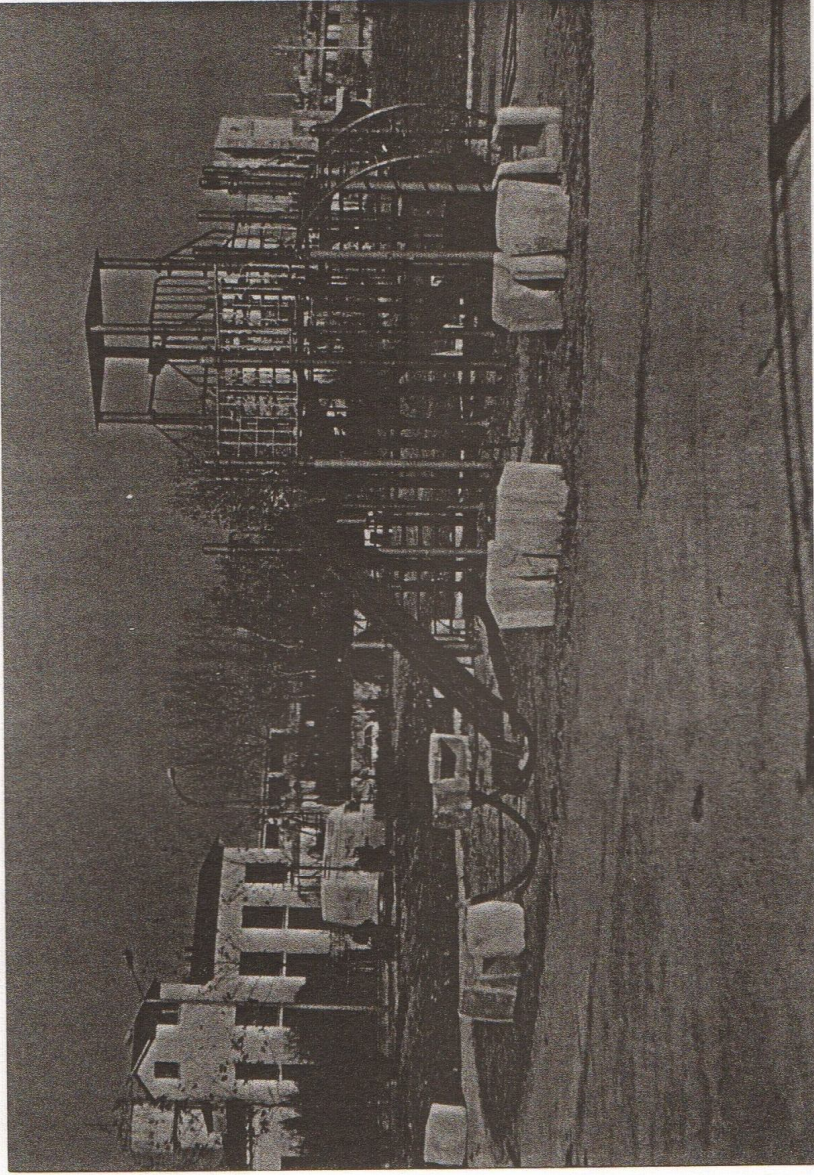
Fatih ilçesinin nüfusu 1997 verilerine göre 424.973 kişidir. (D. .E., 1999) İlçenin önemli alışveriş merkezleri Aksaray, Fatih ve Fındıkzade semtlerinde odaklaŐmıŐ durumdadır. Bunlardan en önemli olanı Aksaray'daki yeraltı  arŐısıdır.  nemli konaklama tesisleri daha çok Millet Caddesi kenarında, başlıca eğence yerleriyle lokantalar ise genellikle sahil yolu çevresindeki semtlerde yer alır. (İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 3, 1993)

1980'lerde baŐlayan İstanbul da ki kıyıları yeniden canlandırma çalıŐmalarından bir tanesi de Bakırköy, Zeytinburnu, Samatya sahil Őerididir. Bu sahil Őeridine iki işlev kazandırılmıştır. Bunlardan bir tanesi, g n birtlik kullanımlar için düzenlenen rekreasyon alanları diğeri ise marina kullanımıdır. (Paşalıoğlu, 1993)

Sahil parkı tasarlanırken, bir kıyı kenti olan İstanbul'da kentlinin deniz ile olan ilişkisini maksimum seviyede tutmak, donatı  eŐitiliĐi ile farklı yaş gruplarına hitap etmek ve kullanıcının klasik rekreasyon kullanımlarına ek olarak eğitici kullanımlar oluşturmak amaçlanmıştır. (G rsel, 1993)

Amaçlanan bu kriterler doğrultusunda,deniz kıyısında geniş yürüyüş mekanları, oturma alanları oluşturulmuş, spor alanları, çocuk oyun alanları, koşu-bisiklet alanı gibi alanların yanı sıra gül bahçesi, yer örtücüler bahçesi, sarı çiçekli bitkiler, beyaz çiçekli bitkiler, pembe çiçekli bitkiler alanı, Japon bahçesi,Fransız bahçesi, İngiliz bahçesi gibi farklı kültürlere ait bahçe örnekleri oluşturulmuştur. (Fanusçu, 1994)

Çocuk oyun alanlarının bugünkü durumuna bakıldığında; farklı yaş gruplarına hitap edecek şekilde tasarlanmış olan bu mekanlar yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Bu nedenden ötürü çocuk oyun elemanları tahribata uğramış konumdadır (Şekil 5.19).

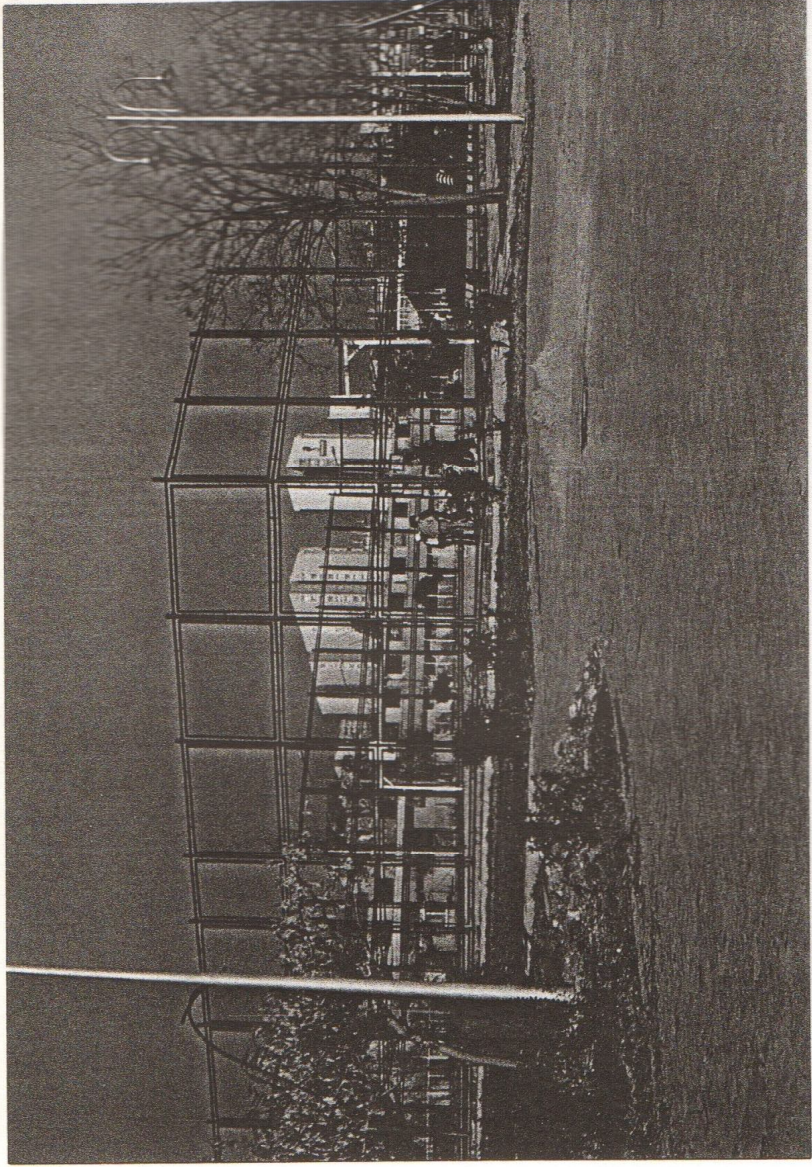
Şekil 5.19 :Kötü kullanıma maruz kalmış çocuk oyun alanı ve çocuk oyun elemanı

Park içerisinde yer alan spor alanları bugün yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Park genelindeki tüm spor alanlarında bakımsızlık göze çarpmaktadır. Spor alanlarının bazılarında basket potaları koparılmış, bazılarında ise alanı çevreleyen tel örgüler parçalanmış vaziyettedir (Şekil 5.20).

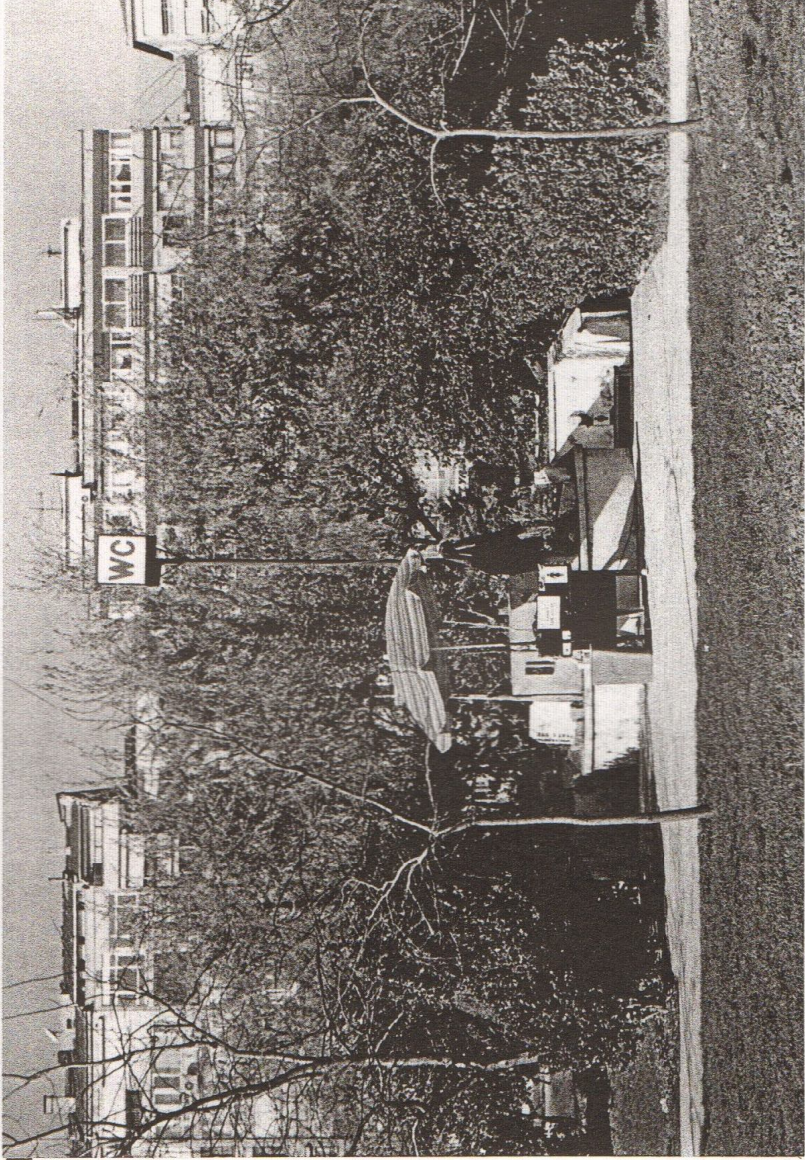
Alan içerisindeki tuvaletler, belirli erişim mesafeleri içerisinde konumlandırılmış ve etrafı yeşil örtü ile kapatılacak şekilde tasarlanmıştır. Bugün tuvaletlerin işletiminin düzenli bir şekilde sağlandığı tespit edilmiştir (Şekil 5.21).

Kapalı ve açık mekanlara sahip olan parkta; kafe ve çay bahçeleri tasarlandığı şekilde işletilmektedir (Şekil 5.22).

Parkin tasarımında olmadığı halde sonradan parka ilave edilmiş olan paten pisti yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (Şekil 5.23).

Şekil 5.20 :Bakımsız konumda olan spor alanları

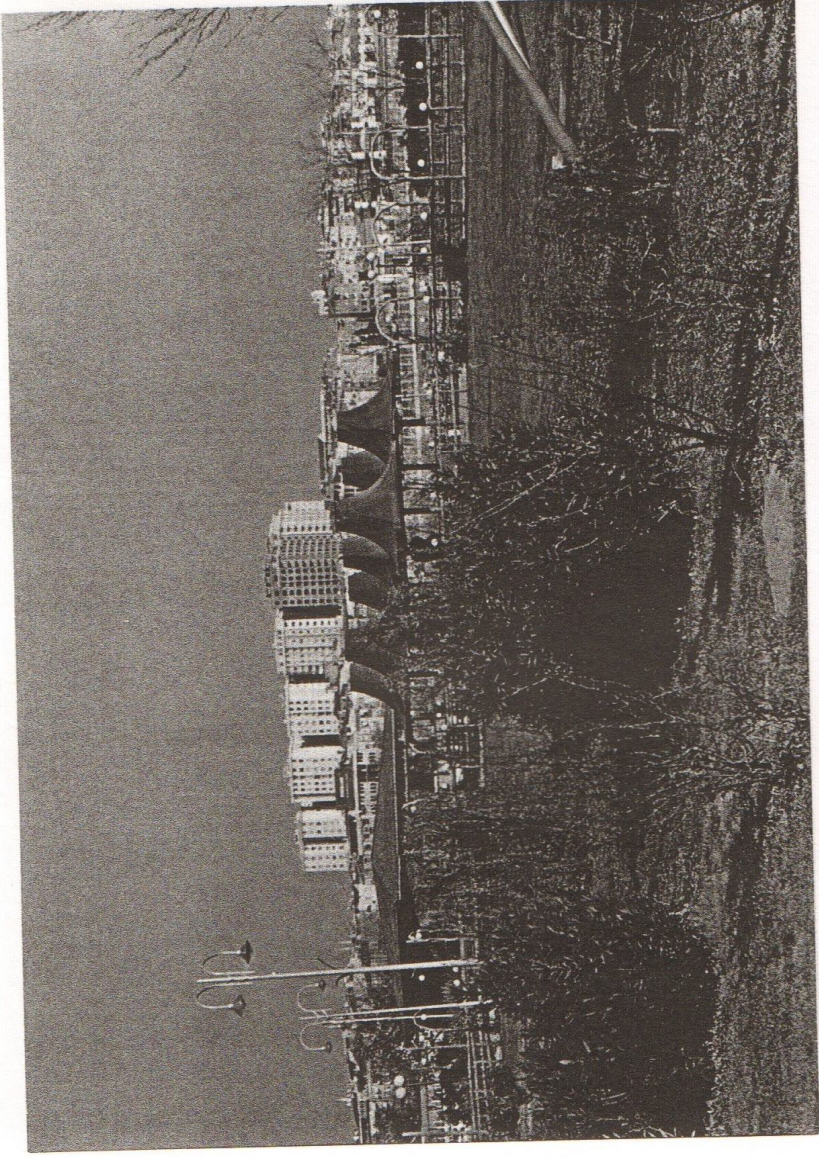

Şekil 5.21 :İşletim olarak iyi konumda olan tuvaletler

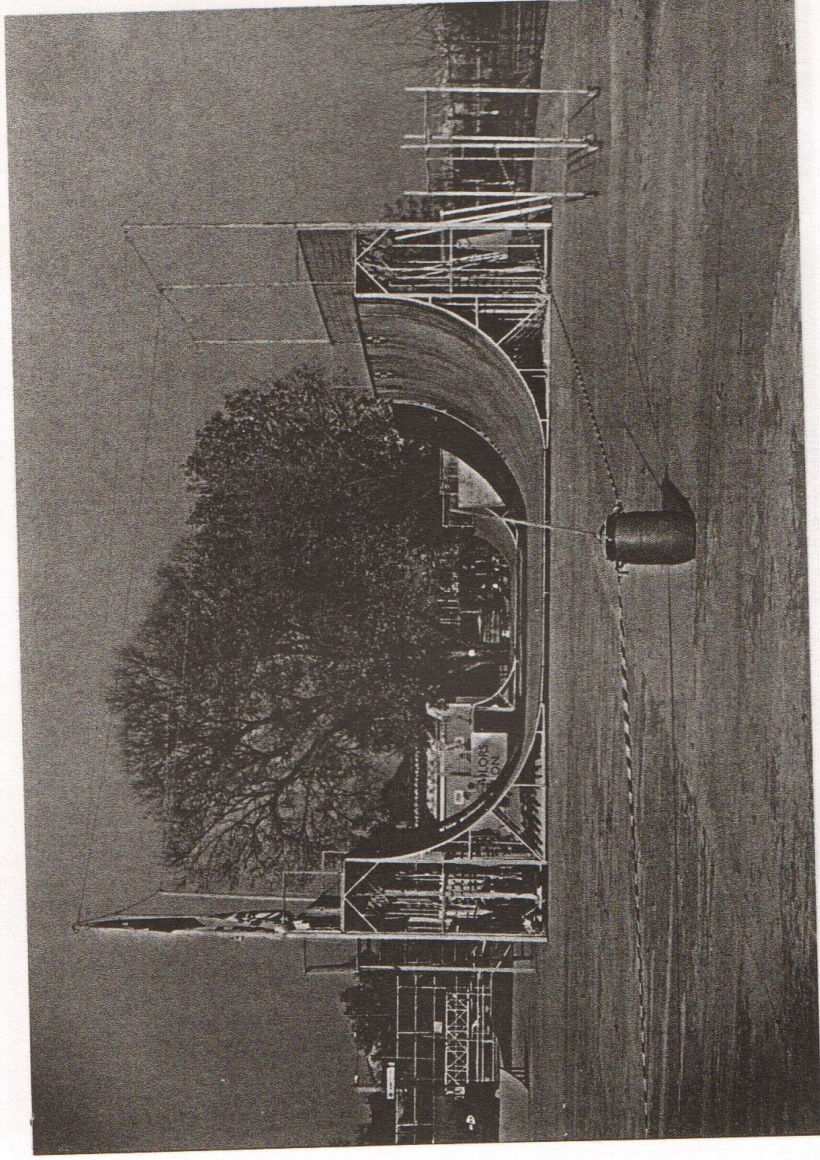
Park alanında deniz kıyısı boyunca geniş bir sert zemin düzenlenmiştir. Bunun oluşturulmasındaki amaç; insanların denize olabildiğince yaklaşabilmelerine, yürüyüş yapabilmelerine, bisiklete binebilmelerine olanak sağlanmaktadır (Gürsel, 1993).

Park alanı içerisinde Zeytinburnu ilçe sınırlarında bulunan, Kumcular olarak adı geçen alanda kanalizasyon boşaltımından dolayı alanın yakın çevresine kötü bir

koğu hakim olmaktadır. Bu nedenden ötürü mekan kullanıcılar tarafından pek kullanılmamaktadır.

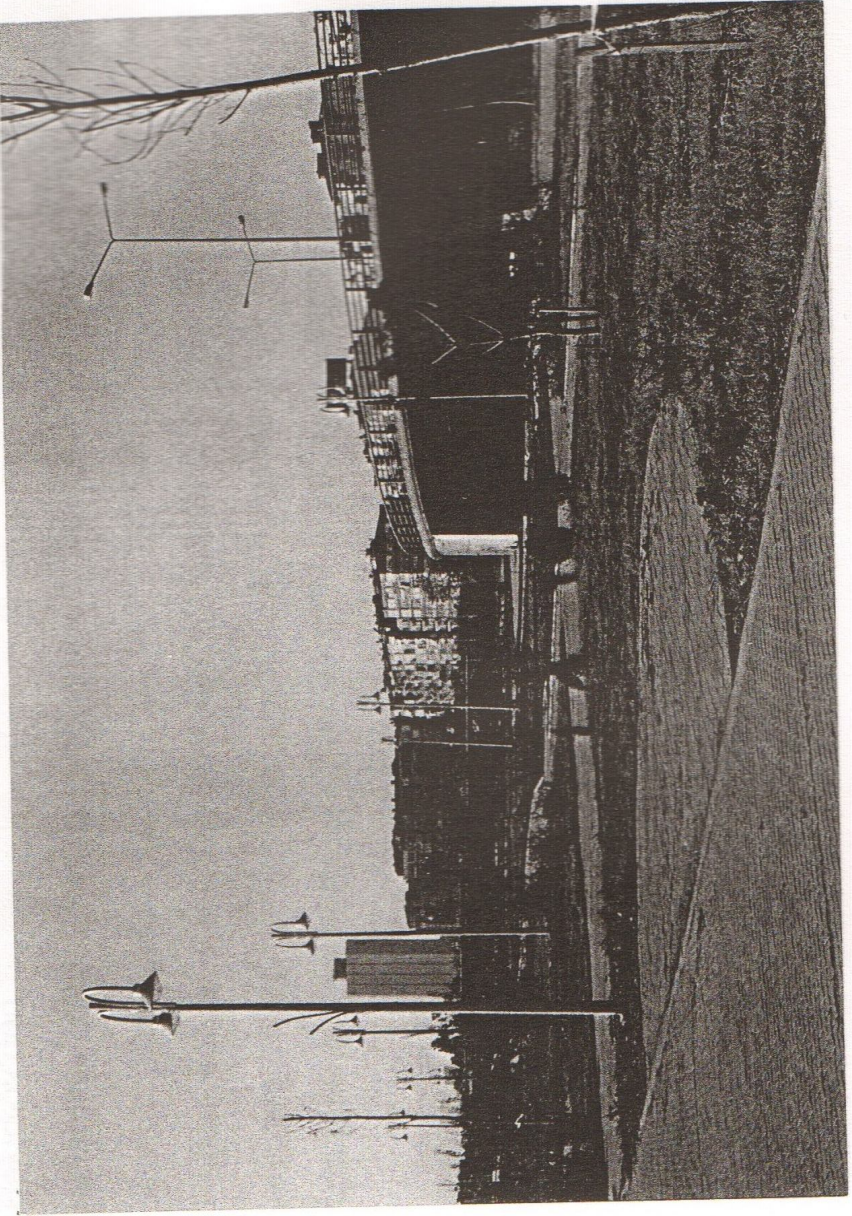
Şekil 5.22 :Açık ve kapalı mekanlara sahip kafeler

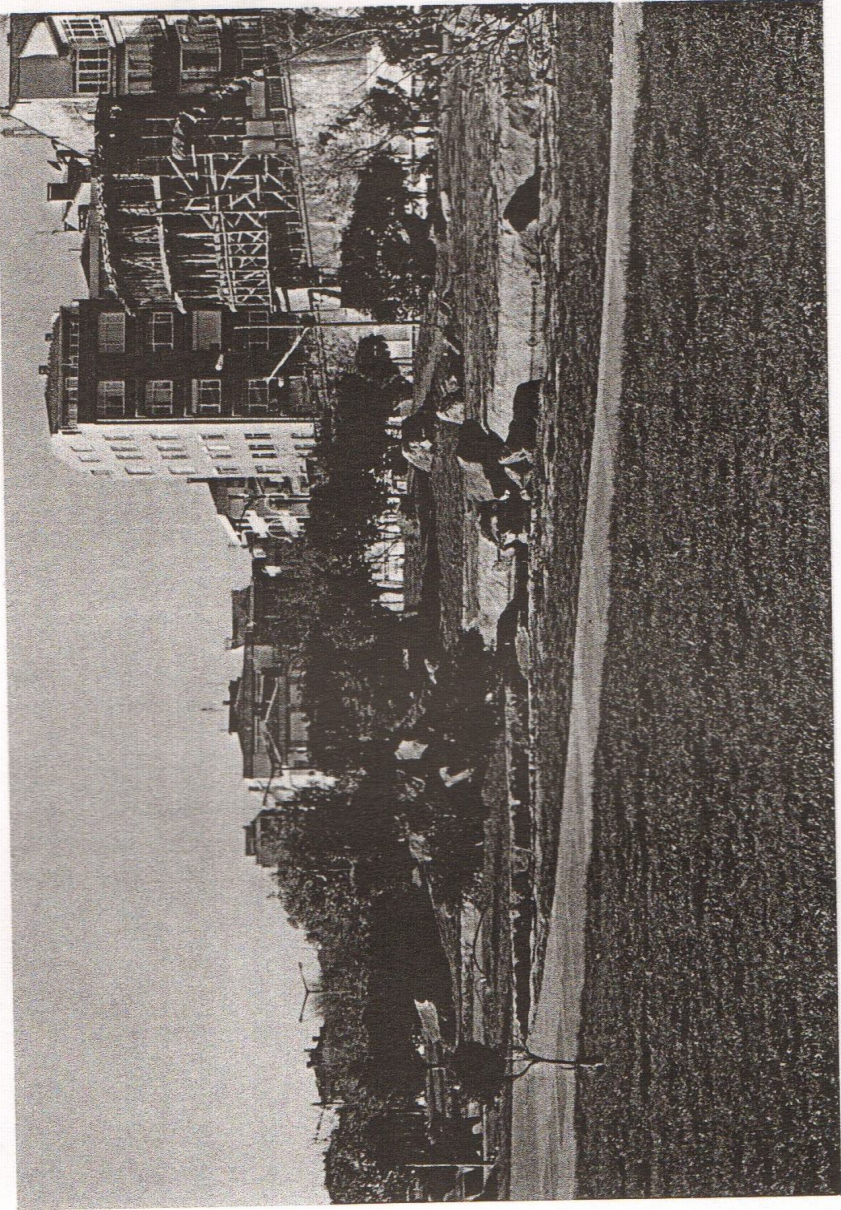
Şekil 5.23 :Parka sonradan ilave edilmiş olan paten pisti

Parkin tasarımında olmayıp daha sonradan ilave olarak, parkın Bakırköy-Zeytinburnu bölümünde, Bakırköy ilçe sınırları içerisinde, Sahil Yolunun E5 Karayoluna bağlantısını sağlamak amacıyla yeni bir yol düzenlenmiş olup, bu

yer alan bir kavşak düzenlemesi yapılmıştır (Şekil 5.24).

Şekil 5.24 :Park alanı içerisinde yer alan E5 ve Sahil Yolu arasındaki bağlantıyı sağlayan kavşak

Şekil 5.25 :Japon Bahçesi

Park içerisinde oluşturulan farklı kültürlere ait olan bahçe örnekleri ile park içerisinde ilgi çekici ve eğitici mekanların oluşturulması amaçlanmıştır. Bugün bu parkların kullanımına bakıldığında; bakımsız konumda olmalarından ötürü kötü bir

durumu diğerlerine göre daha iyi konumdadır (Şekil 5.25). (Fanusçu, 1994)

Bakırköy'den Samatya'ya kadar bir bütünlük içerisinde uzanan ve yoğun bir şekilde kullanılan Sahil Parkı'nın yerleşim alanları ile bağlantısını sağlayan sinyalizasyon sistemi, yaya geçidi ve üst geçit sınırlı sayıda kullanıcı tarafından kullanılmaktadır. Parkın her bölümü için merkezi bir noktada yaya üst geçidi yapılmış olmasına rağmen, erişim mesafesine uzak olan bölgelerde ise kullanıcılar geçişi sağlamak için tehlikeli olmasına rağmen Sahil Yolundan karşıya geçmektedirler.

5.2. Araştırma Alanında Yapılan Anket Bulgularının Değerlendirilmesi

Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parkları incelendikten sonra bu parkların ve kent mobilyalarının kullanımlarını incelemek amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Kullanıcı özellikleri ve park, kent mobilyası-kullanıcı ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaca yönelik olarak Maçka Demokrasi Parkında ve Bakırköy-Samatya Sahil Parkında 100'er adet anket yapılmıştır.

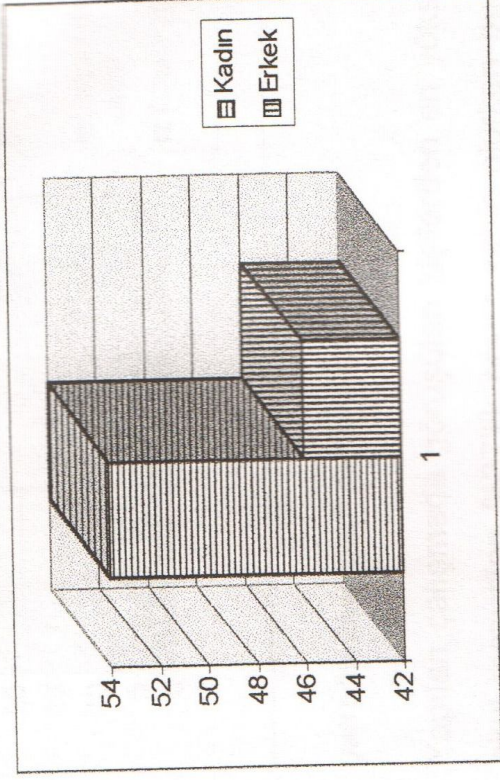
Anketin ilk bölümünde, park kullanıcılarının özelliklerini belirlemek amacıyla sorular oluşturulmuştur. Sorulan sorular, kullanıcıların cinsiyet, yaş durumu, eğitim düzeyi, mesleki durumlarına dair bilgilerin toplanmasına yönelik olarak hazırlanmıştır.

İkinci bölümde, kullanıcıların oturduğu semt ve parkı kullanım sıklığını belirlemek amacıyla sorular oluşturulmuştur. Bu bölümde parkın etki alanı, kullanım sıklığı, kullanım dönemi ve saatlerini tespit etmek amacıyla sorular düzenlenmiştir. Ayrıca oturma semte bağlı olarak da parka gelirken kullanılan ulaşım türünün tespit edilmesine yönelik sorular oluşturulmuştur.

Üçüncü bölüm, kullanıcıların bu parkı tercih etmeleri, park ve kent mobilyalarından memnuniyet ve şikayetlerini tespit etmeye yönelik sorular içermektedir. Parkı tercih etme sebebi, kent mobilyalarından memnun olup olunmaması, kullanım açısından memnun olunan kent mobilyaları, yetersiz bulunan kent mobilyaları, kent mobilyalarına zarar verilme nedeni, ziyaretçileri parkta rahatsız eden etkenler ve parkın yeniden düzenlenmesi halinde ilave edilmesini isteklerini belirlemek amacıyla sorular sorulmuştur.

Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parkında yapılan anket çalışması Kasım-Aralık 1999 tarihleri arasında, hafta içi-hafta sonu ve 11.00-17.00 saatleri arasında yapılmıştır.

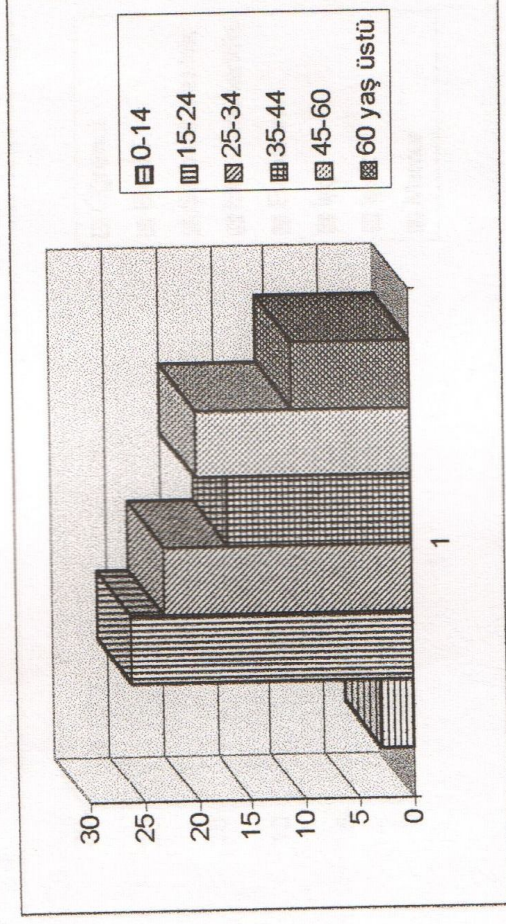
Kişisel Bilgiler Üzerine Bulgular

şekil 5.26 :Parka gelen ziyaretçilerin cinsiyetleri

Maça Demokrasi Parkında yapılan anketlerde görüşülen kişilerin %54' kadın, %46'sı erkektir.

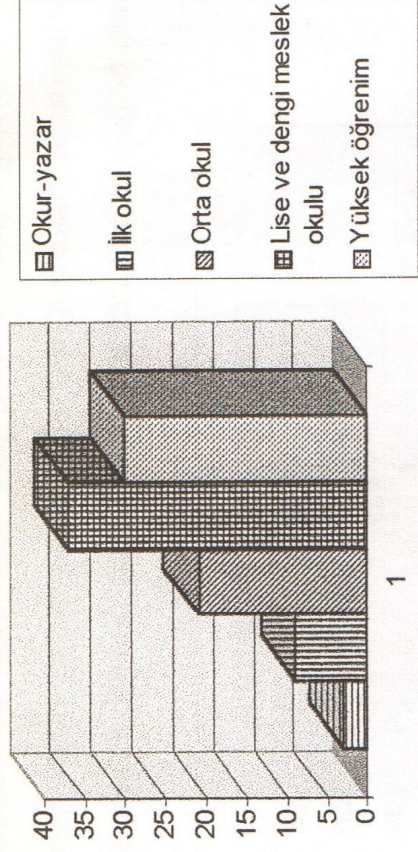
Grafikten de görüldüğü gibi parkın kullanımında kadınlar daha büyük yoğunluğa sahip olmaktadır.

şekil 5.27 :Ziyaretçilerin yaş grubu dağılımı

Anket yapılan kişilerin yaş grubu dağılımına bakıldığında;en yüksek orana %26 ile15-24 arası yaş grubu sahip olurken, bunu %23 ile 25-34 arası yaş grubu, %20 ile 45-60 arası yaş grubu, %17 ile 35-44 arası yaş grubu, %11 ile 60 yaş ş grubu ve %3 ile 0-14 yaş grubu izlemektedir.

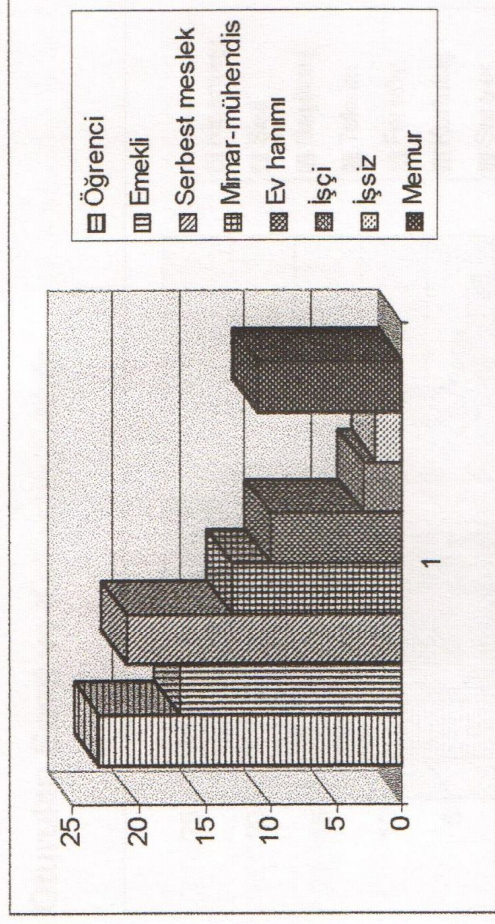
Değerlendirme sonucunda da görüldüğü gibi, park 15-24 arası yaş grubunda bulunan kullanıcılar tarafından daha çok kullanılmaktadır.

Şekil 5.28 :Ziyaretçilerin eğitim durumu

Yapılan çalışmada görüşülen kişilerden en yüksek orana sahip olan lise ve dengi okul mezunları %37'lik orana sahip olurken bunu %30'la yüksek okul mezunları, %21 ile orta okul mezunları, %9 ile ilk okul mezunları ve %3 ile okur-yazarlar izlemektedir.

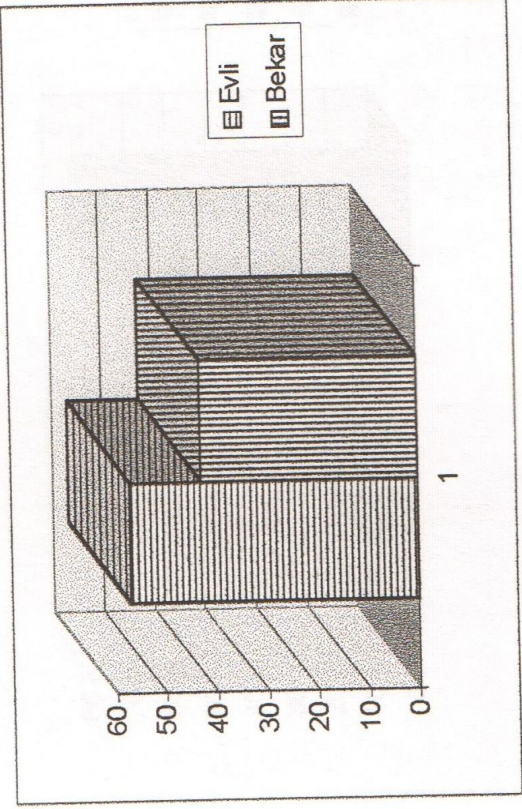
Değerlendirme sonucunda da görüldüğü gibi park kullanıcıları içinde okur-yazar olmayan kesim yer almamaktadır. Parkın kullanıcılarında lise ve dengi okul mezunları en yüksek orana sahip olmaktadır.

Şekil 5.29 :Ziyaretçilerin meslek dağılımı

Park kullanımı boş zaman değerlendirme aktivitesi olduğu için parkta görüşülen kişilerin mesleki durumları önem kazanmaktadır. Görüşülen kişiler içinde %23 ile öğrenciler ilk sırada yer almaktadır. Bunu %21 ile serbest meslek sahipleri, %17 ile emekliler, %13 ile mimar-mühendisler, %11 ile memurlar, %10 ile ev hanımları, %3 ile işçiler ve %2 ile işsizler izlemektedir.

Grafikten de görüldüğü gibi, park en çok öğrenciler tarafından kullanılmaktadır. Bundan Parkın yakın çevresinde lise ve dengi okullar ve üniversite yer almaktadır. Bundan dolayı park öğrenci olan kullanıcılar tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır.

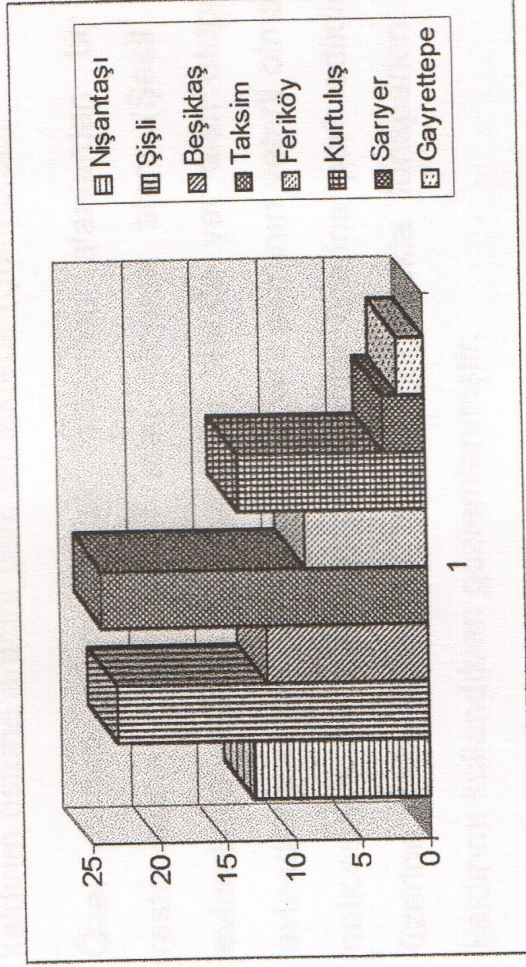

Şekil 5.30 :Ziyaretçilerin medeni durumu

Görüşülen kişilerin medeni durumlarına bakıldığında, %57'si evli ve %43'ü de bekadır (Şekil 5.30).

Değerlendirme sonucunda da görüldüğü gibi park evli olan kullanıcılar tarafından daha çok kullanılmaktadır.

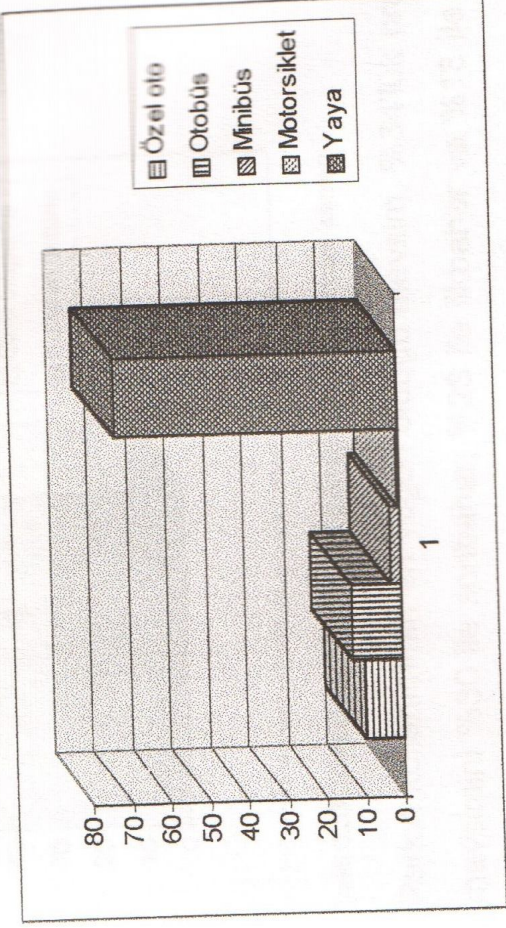
Oturulan Semt ve Kullanım Sıklığı

Şekil 5.31 :Ziyaretçilerin oturduğu semtler

Semt dağılımına bakıldığında en yüksek orana %24 ile Taksim sahip olurken; Taksim'in ardından, %23'lük oranla Şişli, %14'lük oranla Kurtuluş, %13'le Nişantaşı, %12'lik oranla Beşiktaş, %9'luk oranla Feriköy, %3 ile Sarıyer ve %2'lik oranla Gayrettepe gelmektedir (Şekil 5.31).

Oturulan semt; park kullanımında yakın çevrenin, ne kadar etkin olduğunu belirlerken, diğer bir taraftan da kullanım sıklığının ve ulaşım da kullanılan kullanım aracının da belirlenmesinde etkin olmaktadır.

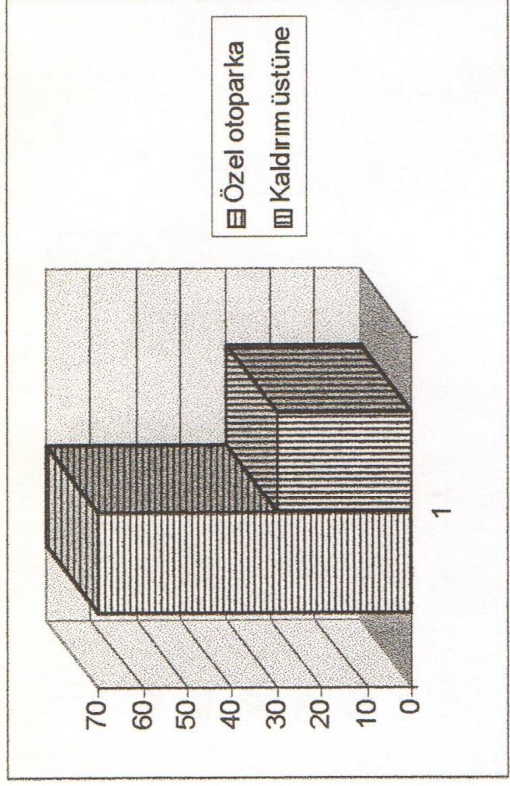
Şekil 5.32 :Parka ulaşmakta kullanılan araç türü

Parka ulaşmakta kullanılan araç türüne bakıldığında; %73 gibi yüksek bir oranla yaya ulaşımı ilk sırada yer almakta, bunu %13'lük oranla otobüs, %10'luk oranla özel oto, %3 ile minibüs ve %1'lik oranla motosiklet izlemektedir (Şekil 5.32).

Yaya kullanımının yüksek oranda çıkmasındaki en büyük etken, parkın yakın çevresi tarafından yoğun kullanımı olmaktadır.

Parka özel otosu ile gelenlerin %70'i özel otoparka aracını park ederken, %30'u ise kaldırım üstüne aracını park etmektedir (Şekil 5.33).

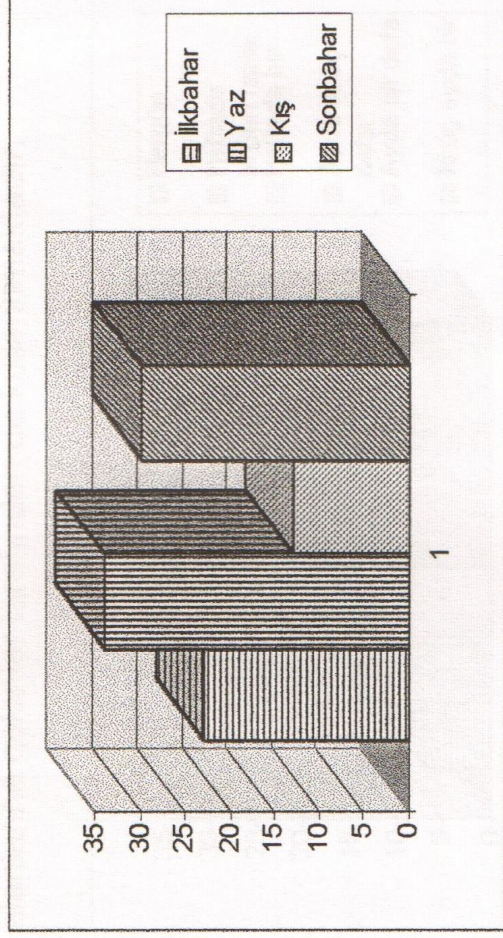
Özel otopark alanı olarak kullanılan alanlardan bir tanesi Şehzade kafe-restaurant'ın girişinde yer alan otopark alanı (Şekil A.1) olurken diğeri ise evlendirme dairesinin bulunduğu alanda yer alan otopark alanıdır. Hafta sonu evlendirme dairesi yanındaki otopark alanının yeterli olmadığı saptanmıştır. Bunun neticesinde de araçların çim alanlar üzerine park edildiği belirlenmiştir. Kaldırım üzerine park edenlerin, büyük çoğunlukla lunaparkın önünde yer alan geniş kaldırımı kullandıkları gözlemlenmiştir.

Şekil 5.33 :Ziyaretçilerin özel oto ile gelenlerin tercih ettiği park alanları

Parkin kullanımının en yoğun olduğu mevsim, %34'lük oranla yaz mevsimidir. Yaz mevsimini %30 ile sonbahar, %23 ile ilkbahar ve %13 ile kış mevsimi izlemektedir (Şekil 5.34).

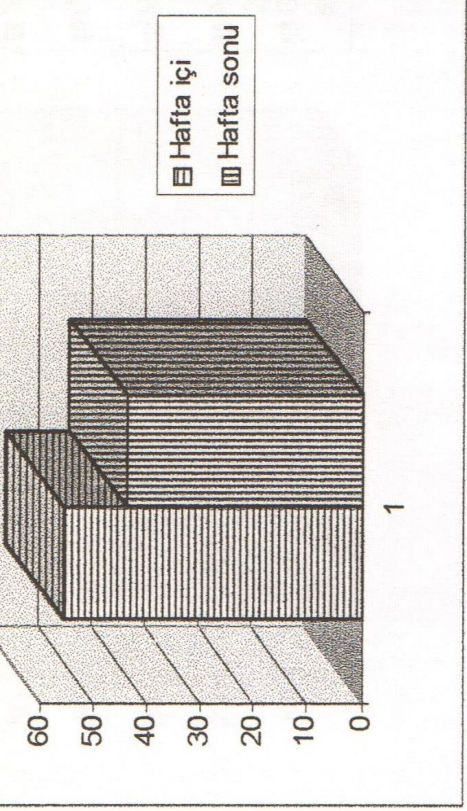
Grafik dağılımından da görüldüğü gibi park en çok yaz mevsiminde kullanılmaktadır. Kullanıcılar park içerisinde yer alan kapalı mekanları kışın kullanmak istediklerini fakat fiyatların pahalı olmasından dolayı tercih etmediklerini ifade etmişlerdir.

Şekil 5.34 :Ziyaretçilerin parka geliş mevsimi

Parkin kullanımına bakıldığında, hafta içi kullanımı hafta sonu kullanıma göre daha yoğun olmaktadır. Hafta içi kullanımı %56'lık orana sahipken, hafta sonu kullanımı %44'lük orana sahip olmaktadır (Şekil 5.35).

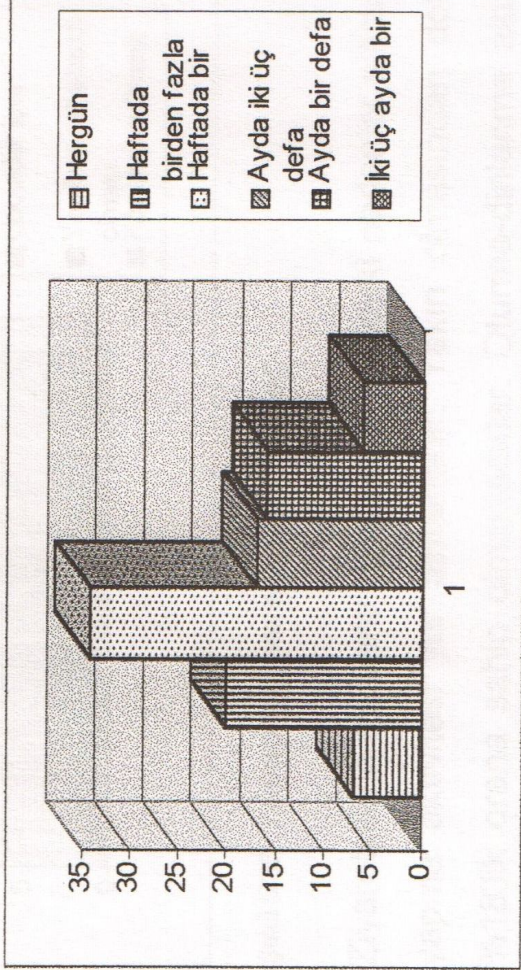
Parkin kullanıcılarının meslek dağılımına bakıldığında, öğrencilerin en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Öğrenciler hafta içi okula geldikleri için parkın kullanımında hafta içi oranını yükseltmektedirler.

Şekil 5.35 :Parkın hafta içi ve hafta sonu kullanımı

Parkın kullanım sıklığına bakıldığında; %34'lük oranla haftada bir kullanım ilk sırada yer almaktadır. Haftada bir kullanımı, %20 ile haftada birden fazla kullanım, %17 ile ayda iki üç defa kullanım, %16 ile ayda bir kullanım, %7 ile hergün kullanım ve %6'lık oranla iki üç ayda bir kullanım izlemektedir (Şekil 5.36).

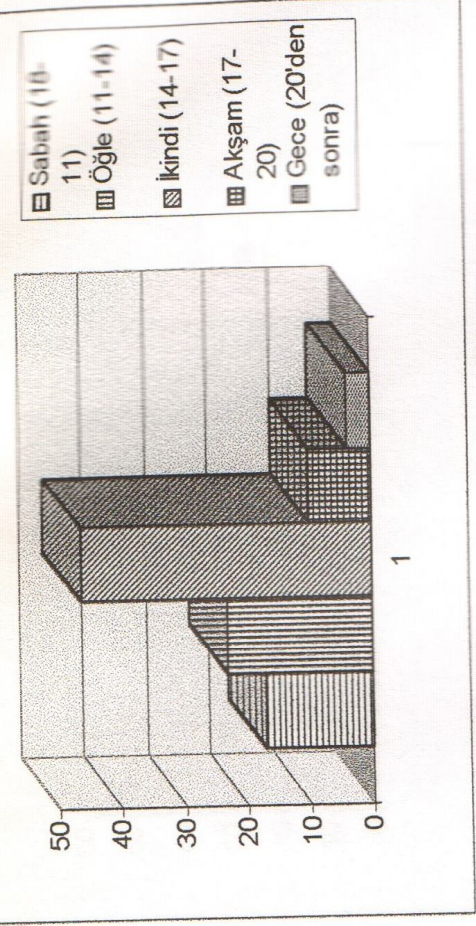
Parkın kullanım sıklığına bakıldığında haftada bir kullanım en yüksek orana sahip olmaktadır. Bunu en yüksek orana sahip olmasında yakın çevrede bulunan okulların yer almasının yanı sıra parkın yakın çevresinde yer alan alışveriş alanlarına gelenler tarafından da kullanılmaktadır.

Şekil 5.36 :Ziyaretçilerin kullanım sıklığı

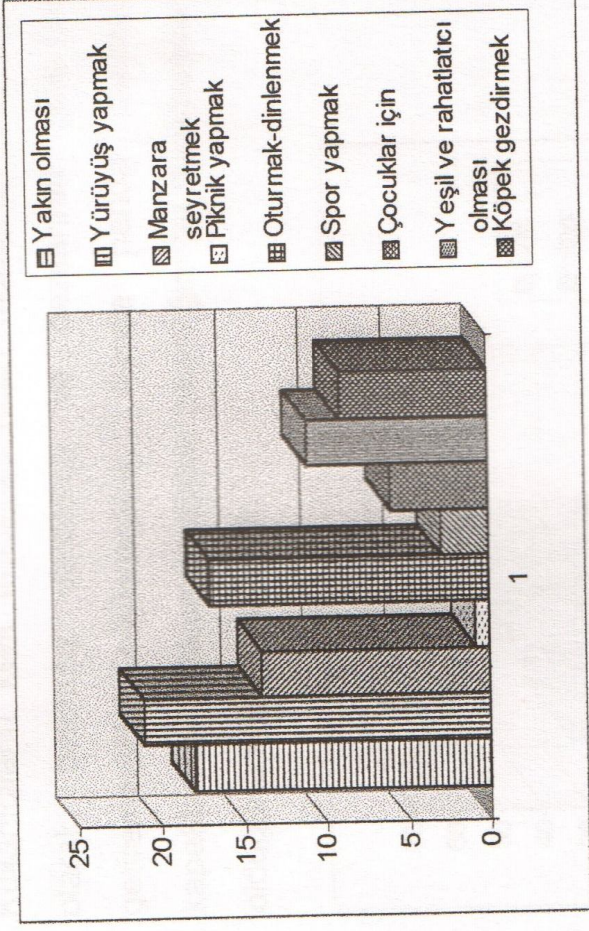
Ziyaretçilerin parkı kullanım saatlerinin sıklığına bakıldığında; %46'lık oranla ikindi(14-17) saatleri ilk sırada yer almaktadır. Bunu %23 ile öğle(11-14), %17 ile sabah(08-11), %10'luk oranla akşam(17-20) ve %6'lık oranla gece(20'den sonra) saatleri izlemektedir (Şekil 5.37).

Kullanım saatlerinde, gece saatlerinin düşük bir yüzdeye sahip olmasının nedeni; parkta bulun aydınlatma elemanlarının görevini tam olarak yerine getirememesi ve

Şekil 5.37 :Ziyaretçilerin parkı kullanım saatleri sıklığı

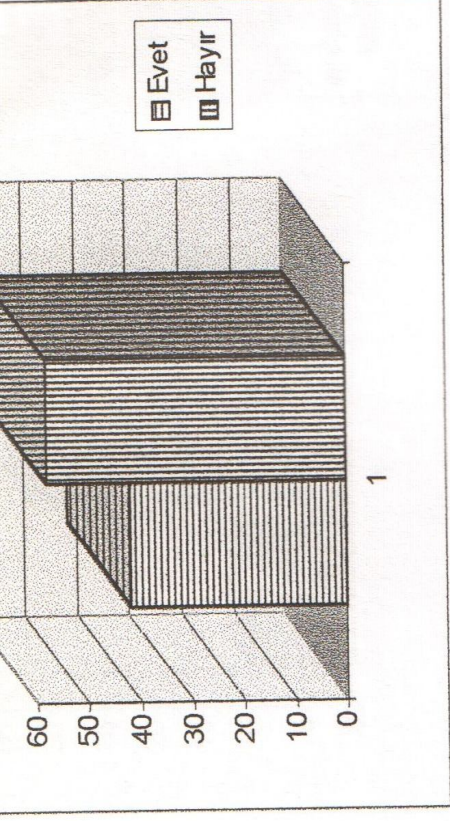
Ziyaretçilerin tercih, memnuniyet ve şikayetleri

Şekil 5.38 :Ziyaretçilerin parkı tercih etme sebepleri

Ziyaretçilerin bu parkı tercih etmelerindeki nedenler olarak; %21'lik oranla yürüyüş yapma aktivitesi yer almaktadır. Yakın olmasından dolayı parkı tercih edenler %18'lik orana sahip olmaktadır. Oturma-dinlenme aktivitesi için tercih edenler %17'lik orana sahiptirler. Parkı manzara seyretmek için tercih edenler %14'lük orandadırlar. Yeşil ve rahatlatıcı olmasından dolayı parkı tercih edenler %11'lik orana sahip olmaktadır. Parkı köpek gezdirmek için tercih ettiklerini söyleyenler %9'luk oran göstermektedirler. Çocuk oyun alanı olmasından dolayı parkı tercih ettiğini söyleyenler %6 oranındadırlar. Parktan sportif aktiviteler için yararlanalar %3'lük orana sahiptirler. Piknik yapmak için tercih ettiğini söyleyenler %1 oranına sahiptirler.

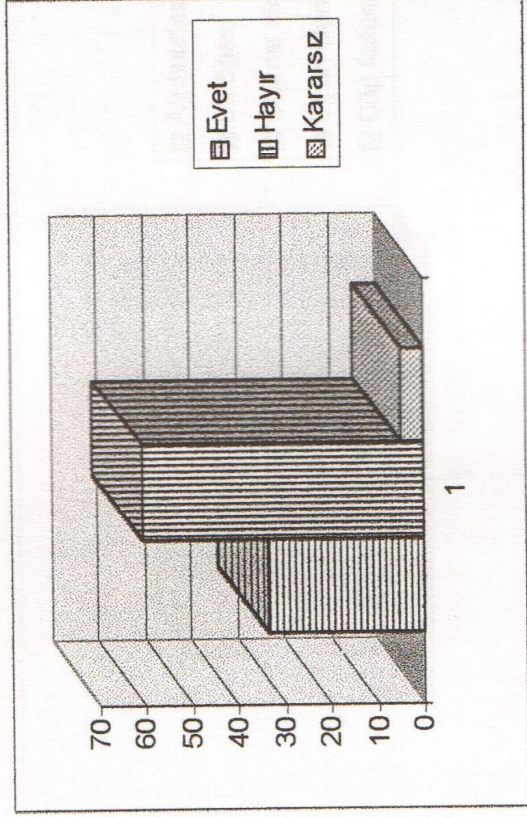
Parkin tercih edilme sebepleri arasında ilk üç sırada bulunanların; parkın, eve, işe yada okula yakın olmasından kaynaklandığı gözlemlenmektedir.

Şekil 5.39 :Parkta bulunan kent mobilyaları memnuniyeti

Ziyaretçilerin %58'lik oranı kent mobilyalarından memnun olmazken, %42'lik oran ise memnun olmaktadır (Şekil 5.39).

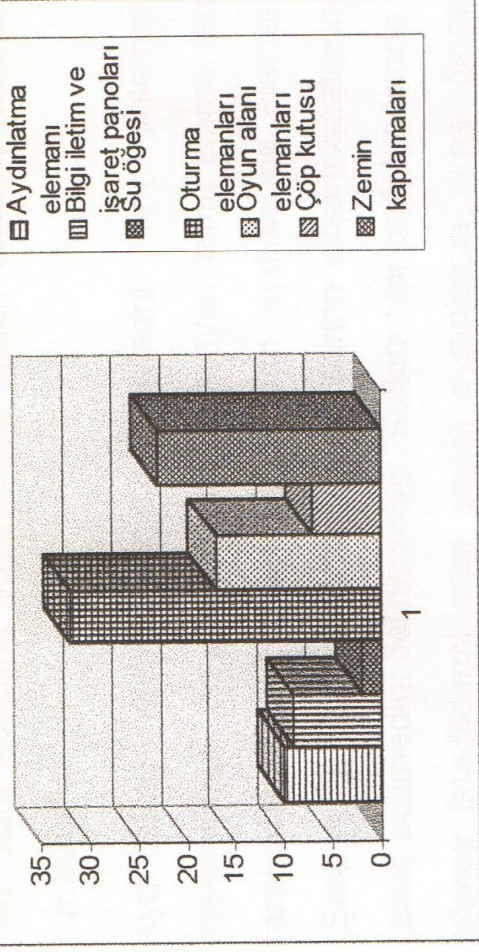
Kullanıcıların kent mobilyalarından memnun olmamalarına gösterilen nedenler olarak, bakımsız olmalarını ve bazılarının görevlerini tam olarak yerine getiremediğini söylemişlerdir. Ayrıca parkta bulunan çöp kutularının üst kapaklarının kullanımında zorluk çıkardığını bu durumda memnuniyetsizliği neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Şekil 5.40 :Parkta bulunan kent mobilyalarının yeterliliği

Ziyaretçilere, parkta bulunan kent mobilyalarının yeterli olup olmadığına dair soru sorulduğunda; %61'lik oran yeterli olmadığını, %34'lük oran yeterli olduğunu söylerken %5'lik oran ise bu konuda kararsız kalmaktadır (Şekil 5.40).

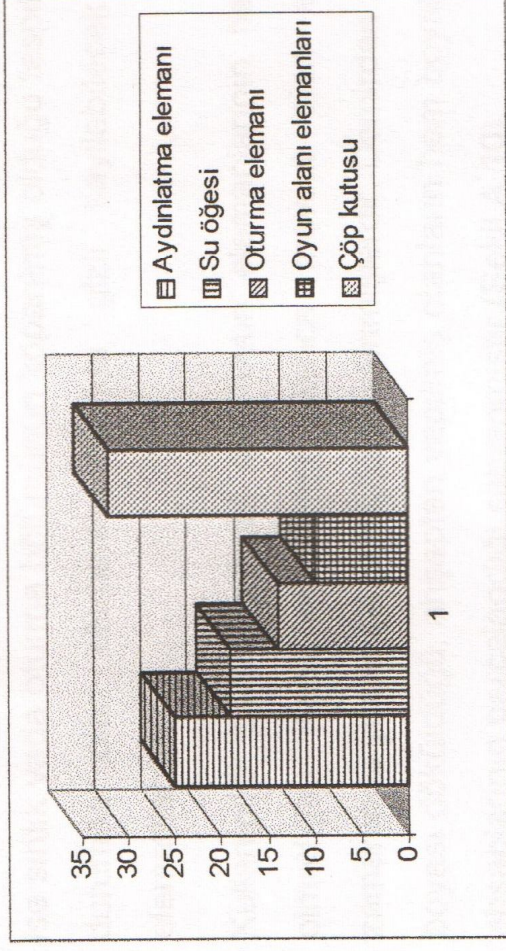
Yapılan değerlendirme sonucunda da görüldüğü gibi park kullanıcıları kent mobilyalarını yeterli görmemektedirler.

Şekil 5.41 :Ziyaretçilerin kullanım açısından memnun olduğu kent mobilyaları

Ziyaretçilere kullanım açısından memnun oldukları kent mobilyaları sorulduğunda; ilk sırada %32 ile oturma elemanları yer almaktadır. Bunu %23'lük oranla zemin kaplamaları (Şekil A.2), (Şekil A.3), %17 ile oyun alanı elemanları, %10 ile aydınlatma elemanları, %9 ile bilgi iletim ve işaret panoları (Şekil A.4), %7 ile çöp kutuları ve %2'lik oranla su öğelerinin izlediği belirlenmiştir (Şekil 5.41).

Grafikten de görüldüğü gibi kullanıcıların en çok memnun oldukları kent mobilyası oturma elemanları olmaktadır.

Şekil 5.42 :Kullanım açısından yetersiz bulunan kent mobilyaları

Ziyaretçilerin %32'lik oranı kullanım açısından, çöp kutularını yetersiz bulmuşlardır. İlk sırada çöp kutuları yer alırken bunu %25'lik oranla aydınlatma elemanları, %19'luk oranla su öğeleri, %14'lük oranla oturma elemanları ve %10'luk oranla oyun alanı elemanları izlemektedir.

Parkta, sadece kuzey-güney girişini bağlayan arter üzeri dışında, çöp kutusunun bulunmadığı saptanmıştır (Şekil A.5). Şehzade kafe-restaurant'ın girişinde yer alan otopark alanında iki tane konteyner yer almaktadır (Şekil A.6). Fakat konteynerler bakımsız konumdadır ve etrafına yayılmış olan cöpler toplanmamıştır. Burada etrafa

olmaktadır.

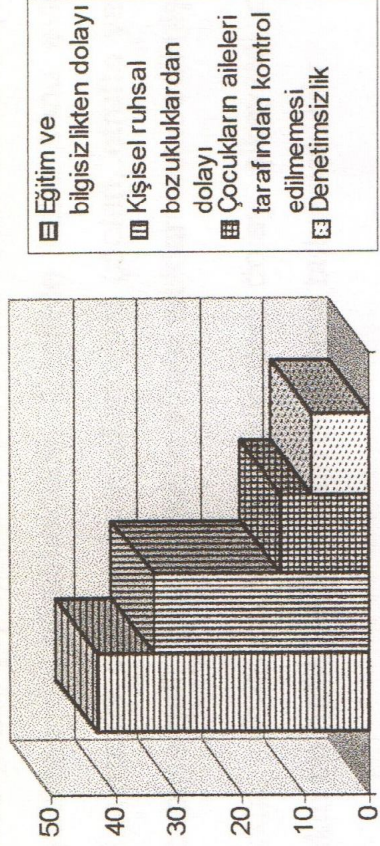
Aydınlatma elemanlarının görevlerini tam anlamıyla yerine getiremediği saptanmıştır. Bu gün mevcut olan aydınlatma elemanları Büyük Şehir Belediyesi tarafından daha yüksek boylu olan aydınlatma elemanları ile değiştirilmektedir (Şekil A.7). Bu nedenden dolayı parkın akşam saatlerinde kullanıcılar tarafından tercih edilmediği belirlenmiştir. Kullanıcılar park içerisinde yer alan kafelere gecedek gitmek istediklerini ama yeterli aydınlatma olmadığından dolayı gidemediklerini söylemişlerdir. Aydınlatmanın yeterince olmamasının, sarhoş ve serseriler için olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle kolonaltı bölümünün bu kişiler tarafından daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir.

Park kullanıcıları, parkta bulunan su öğeleri işlemediği için bu kent mobilyasını yeterli görmemektedir. Tasarlanmış olan kaskatlı havuzun işletilememesinden dolayı rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir (Şekil A.8).

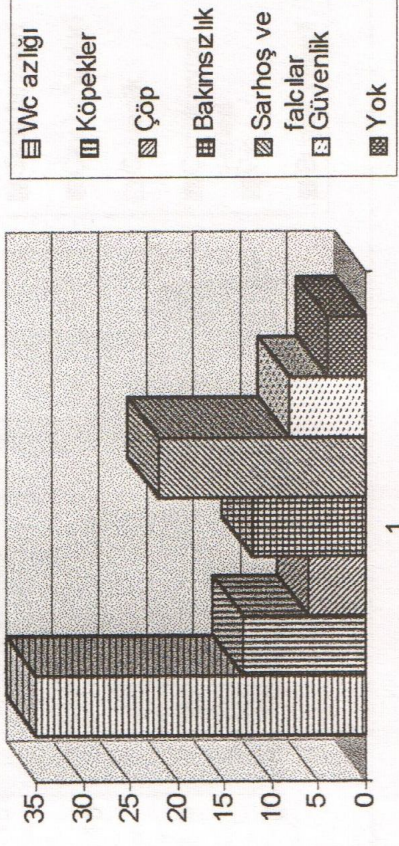
Oturma elemanları kullanım açısından beğenilen kent mobilyalarında ilk sırada yer almasına rağmen bakımsız konumdadırlar. Genel olarak, ahşaptan yapılmış olan oturma elemanlarından bazılarının kesici aletle tahrip edilmiş olduğu ve bazılarının ise sırtlık yada oturma bölümünün koparılmış olduğu tespit edilmiştir (Şekil A.9). Bu durumda olan elemanlar, parkta gizli sayılabilecek bölümlerde yer alan elemanlardır.

Kullanıcılar parkta mevcut olan oyun elemanlarının her yaş grubu için yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca mevcut olan elemanların bakımlarının zamanında yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Demirden yapılmış olanların sadece boyası döküldüğü, ahşaptan yapılmış olanların hem boyalarının döküldüğü hem de ahşaplarının parçalandığı saptanmıştır (Şekil A.10).

Parkta bulunan kent mobilyalarına zarar verilme nedenlerine; ankete cevap verenlerin %43'ü kullanıcıların eğitim ve bilgisizliğinden, %34'ü kişisel ruhsal bozukluktan kaynaklandığını, %14'ü çocukların aileleri tarafından yeterince kontrol edilememesinden ve %9'u ise denetimsizlikten kaynaklandığına dair cevaplar vermişlerdir (Şekil 5.43).

Şekil 5.43 :Parkta bulunan kent mobilyalarına zarar verilme nedenleri

Şekil 5.44 :Ziyaretçileri rahatsız eden etkenler

Ziyaretçileri rahatsız eden etkenlerin başında, %35 ile wc azlığı yer almaktadır. Bunu %22 ile sarhoşlar ve falcılar, %13 ile köpekler, %12 ile bakımsızlık, %8 ile güvenlik, %6 ile çöpler izlemektedir. Kullanıcıların %4'ü ise parkta kendilerini rahatsız eden hiçbir etken olmadığını belirtmişlerdir.

Park planlanırken, tuvalet özürülü kullanımına uygun şekilde tasarlanmış olmasına rağmen, şuan kapisına zincir vurulmuş halde tamamen kullanım dışı durumdadır. Tuvaletten etrafa kötü bir koku yayılmaktadır.

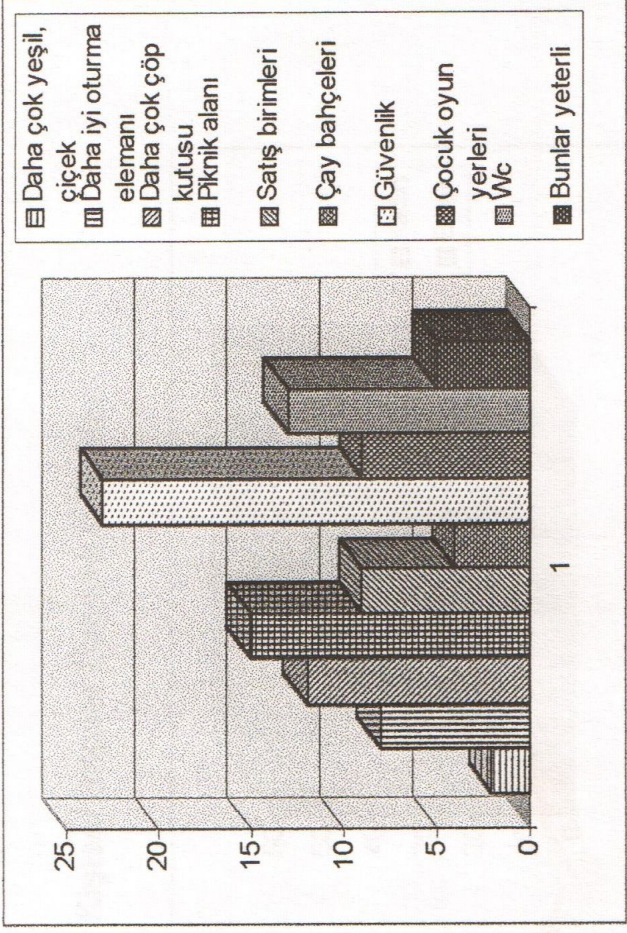
Şikayet konularında tuvaletlerden sonra sarhoş ve falcılar gelmektedir. Park kullanıcıları, parkta bulunan sarhoş ve serserilerden dolayı parkın gece kullanımında tereddüt ettiklerini belirtmişlerdir.

Park kullanımında köpek gezdirme aktivitesi yer almasına rağmen, kullanıcıların parkta bulunan başı boş köpeklerden rahatsızlık duyduğu saptanmıştır.

Kullanıcılar parktaki bakımsızlıktan şikayetçi olmaktadır. Bakımsızlığın yanı sıra güvenliğin olmamasından dolayı da şikayetçi oldukları tespit edilmiştir.

Parkta yeterli çöp kutusu olmamasından kaynaklanan çevre kirliliğinden rahatsızlık duydukları da görülmektedir. Özellikle hafta sonu evlendirme dairesinin yoğun kullanımında, ziyaretçilerin ellerindeki çöpleri, etrafta yeterli çöp kutusu olmaması sebebiyle geliş güzel şekilde etrafa atıkları tespit edilmiştir.

Parkta, rahatsızlık veren etkilerden dolayı şikayetçi olanlar olmasının yanında parkın bu halinden memnun olanlarda bulunmaktadır.

Şekil 5.45 :Park yeniden düzenlenecek olsa ilave edilmesi istenenler

Ziyaretçilere; park yeniden düzenlenecek olsa parka, nelerin ilave edilmesini istediklerini sordüğümüzda; %23'lük oranla güvenlik ilk sırada yer alırken, bunu %15 ile su ögesi,%13 ile piknik alanı, %12 ile çöp kutularının sayılarının artırılması, %9 ile satış birimleri yine %9 ile çocuk oyun yerleri, %8 ile daha iyi oturma elemanları, %4 ile çay bahçeleri ve %2 ile daha çok yeşil,çiçek izlerken, %5'lik kesimde parkta bulunanlardan memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Park kullanıcıları, parkta güvenliğin yeterli olmamasından dolayı parkın gün içerisinde kullanımında dahi bazen tedirginlik duyduklarını ifade etmişlerdir. Park içerisinde yer alan kafeleri gecede kullanmak istediklerini ama yeterli güvenlik olmamasından dolayı bundan çekindiklerini belirtmişlerdir.

Park kullanıcıları, park içerisinde piknik alanı olmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Yaz sezonunda, parkın piknik alanı olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Özellikle kaskatlı havuz etrafı piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

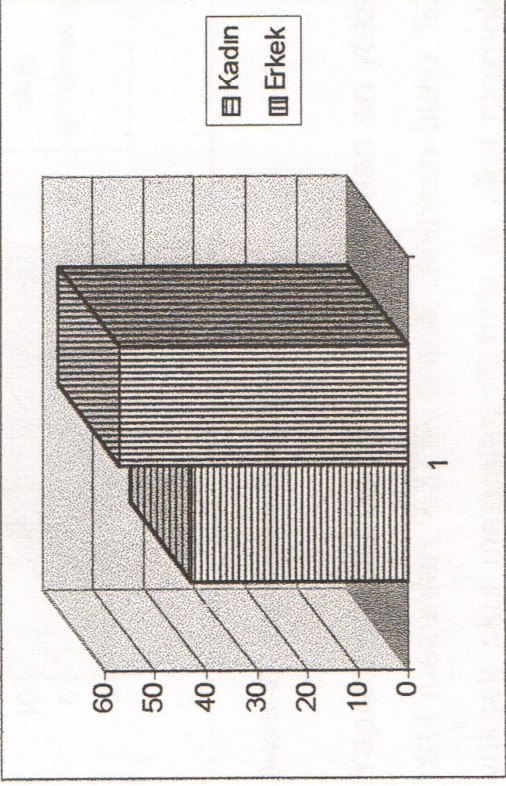
Kullanıcılar park içerisinde bulunan çay bahçelerinin fiyatlarının pahalı olmasından şikayetçi oldukları tespit edilmiştir. Fiyatların kendi bütçelerine göre pahalı olduğunu

etmişlerdir (Şekil A11).

Parkta bulunan yeşil alanlardan memnun olduklarını ama mevsimlik çiçeklerin ilave edilmesini istediklerini belirtmişlerdir.

5.2.2. Bakırköy - Samatya Sahil Parkında Yapılan Anket Soruşturması Bulguları

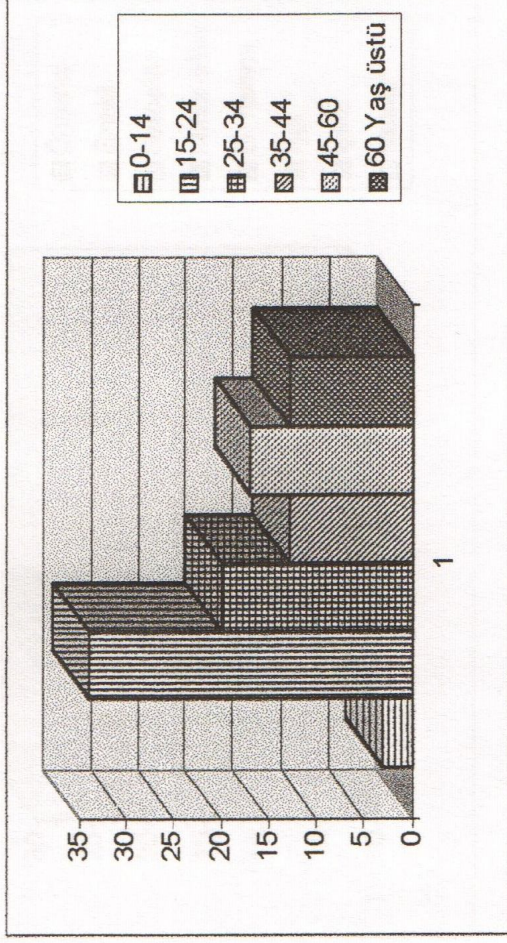
Kişisel Bilgiler Üzerine Bulgular

Şekil 5.46 :Parka gelen ziyaretçilerin cinsiyetleri

Bakırköy-Samatya Sahil Parkında yapılan anketlerde görüşülen kişilerin %43'ü kadın, %57'si erkektir.

Grafikten de görüldüğü gibi erkekler bu parkı daha yoğun olarak kullanmaktadır.

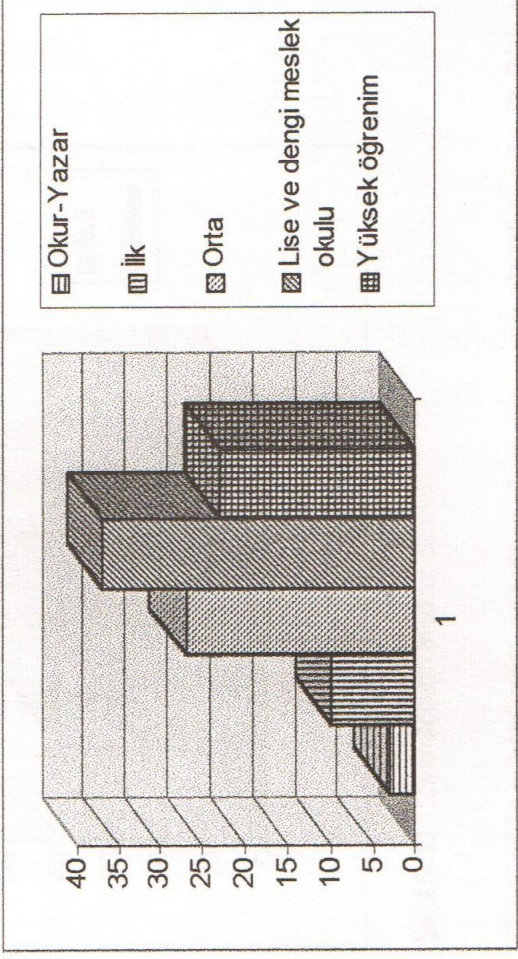

Şekil 5.47 :Ziyaretçilerin yaş grubu dağılımı

Anket yapılan kişilerin yaş grubu dağılımına bakıldığında; 0-14 yaş grubu %3'lük, 15-24 arası yaş grubu %34'lük, 25-34 arası yaş grubu %20'lik, 35-44 arası yaş

orana sahip olmaktadır.

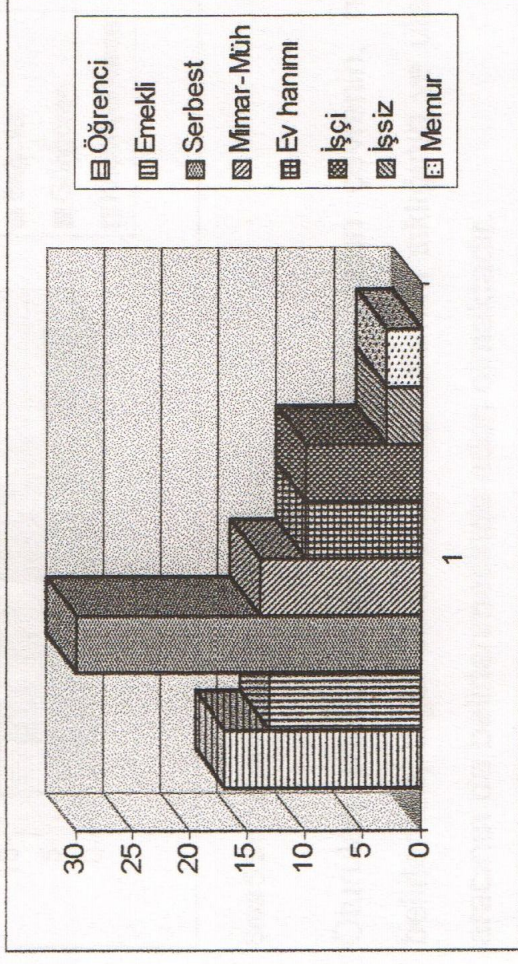
Grafik dağılımından da görüldüğü gibi 15-24 yaş arasında yer alan kullanıcılar parkın en yoğun kullanıcıları olmaktadır.

Şekil 5.48 :Ziyaretçilerin eğitim durumu

Yapılan çalışmada görüşülen kişilerden en yüksek orana sahip olan lise ve dengi okul mezunları %37'lik orana sahipken bunu %27 ile orta okul mezunları, %23 ile yüksek okul mezunları, %10'la ilk okul mezunları ve %3'lük oranla okur-yazarlar izlemektedir.

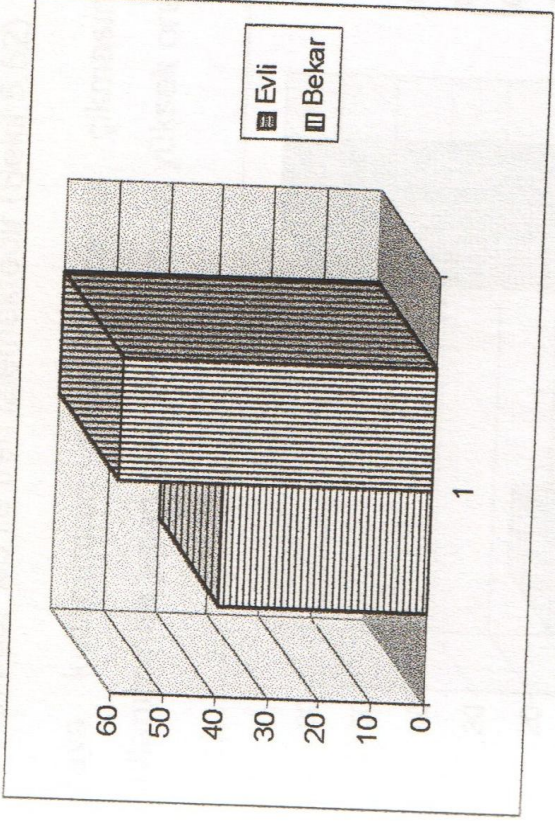
Yapılan değerlendirme sonucunda parkın kullanıcıları arasında okur yazar olmayan kesim yer almamaktadır. Lise ve dengi okul mezunu olan kullanıcılar tarafından park yoğun olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.49 :Ziyaretçilerin meslek durumu

Park kullanımı boş zaman değerlendirme aktivitesi olduğu için parkta görüşülen kişilerin mesleki durumları önem kazanmaktadır. Görüşülen kişiler içinde %30 ile serbest meslek sahipleri en yüksek orana sahip olmaktadır. Bunu %17 ile

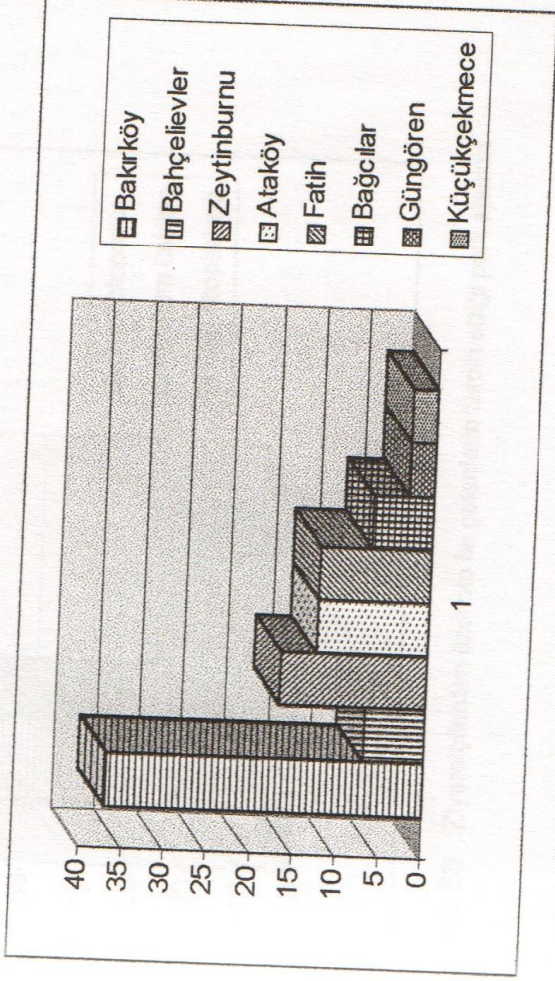
İşçiler ve %3 ile işsizler ve memurlar izlemektedir.

Şekil 5.50 :Ziyaretçilerin medeni durumu

Görüşülen kişilerin medeni durumuna bakıldığında %60'ı bekar ve %40'ı da evlidir. Grafik dağılımından da görüldüğü gibi, park bekar kesim tarafından daha çok kullanılmaktadır.

Oturulan Semt ve Kullanım Sıklığı

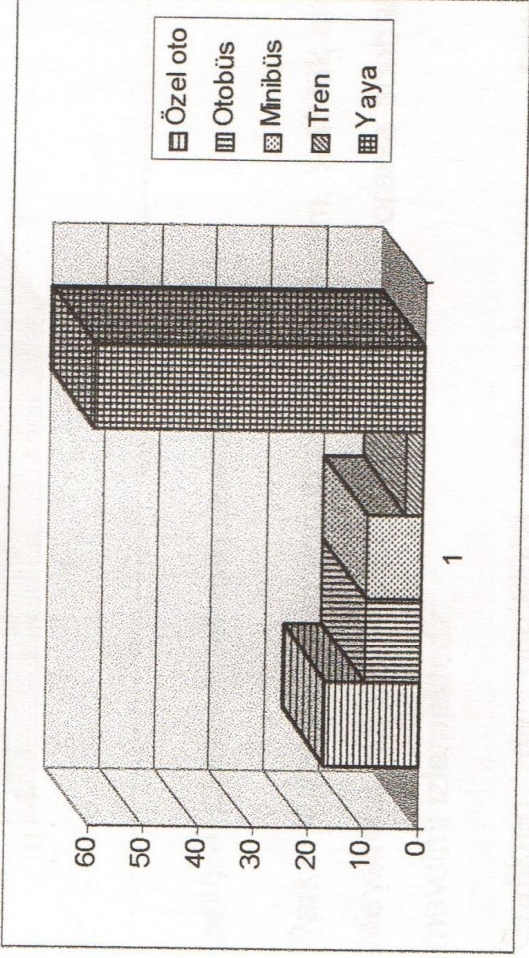
Şekil 5.51 :Ziyaretçilerin oturduğu semtler

Oturulan semt; parkın kullanımında yakın çevrenin, ne kadar etkin olduğunu belirlerken, diğer bir taraftan da kullanım sıklığının ve ulaşımında kullanılan araçların da belirlenmesinde etkin olmaktadır.

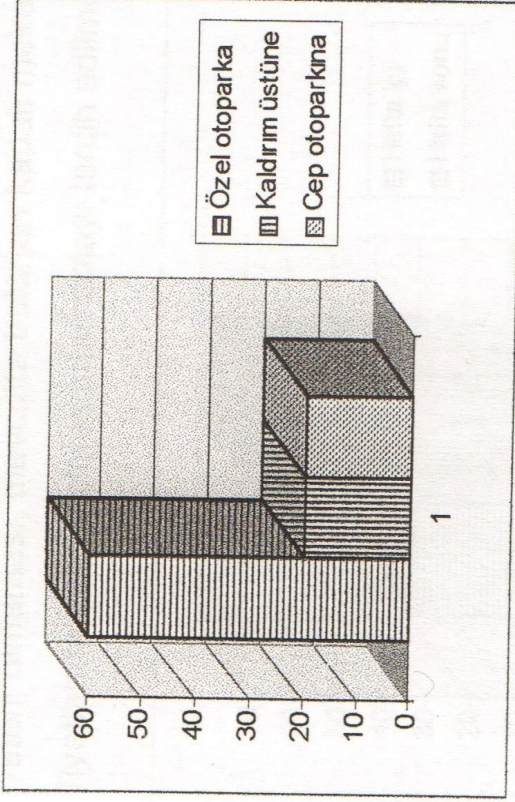
Semt dağılımına bakıldığında en yüksek orana %37 ile Bakırköy sahip olurken; Bakırköy'ün ardından, %17'lik oranla Zeytinburnu, %13'lük oranlar ile Ataköy ve Fatih, %7'lik oranla Bahçelievler ve Bağcılar ve %3'lük oranlarla Güngören ve Küçükçekmece gelmektedir.

yaya ulaşımı ilk sırada yer almakta, bunu %17 ile özel oto, %10'luk oranla otobüs ve minibüs, %3 ile tren izlemektedir (Şekil 5.52).

Yaya kullanımının yüksek oranda çıkmasındaki en önemli etken, parkın kullanımında yakın çevre kullanımının yüksek oranda olmasıdır.

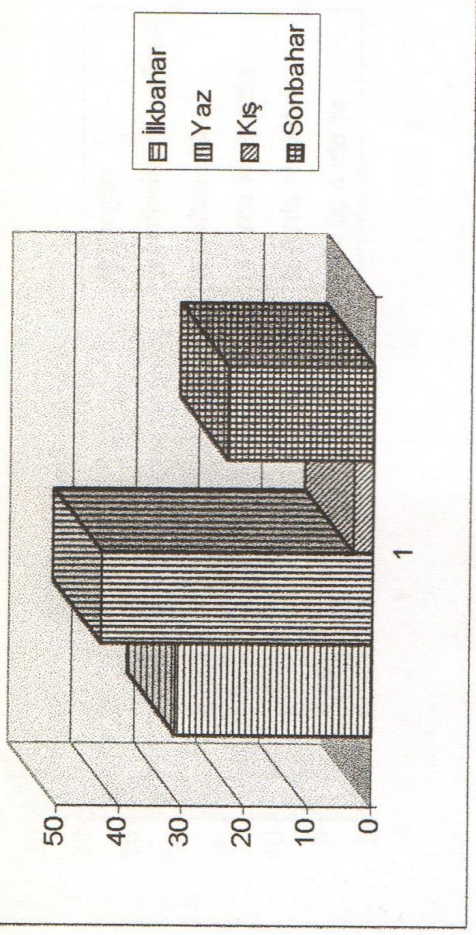
Şekil 5.52 :Ziyaretçilerin parka ulaşmak için kullandıkları araç türü

Şekil 5.53 :Ziyaretçilerden özel oto ile gelenlerin tercih ettiği park alanları

Parka özel otosu ile gelenlerin %60'ı özel otoparka aracını park ederken, %20'lik oran cep otoparkına ve geri kalan %20'lik oran ise kaldırım üstüne park etmektedir.

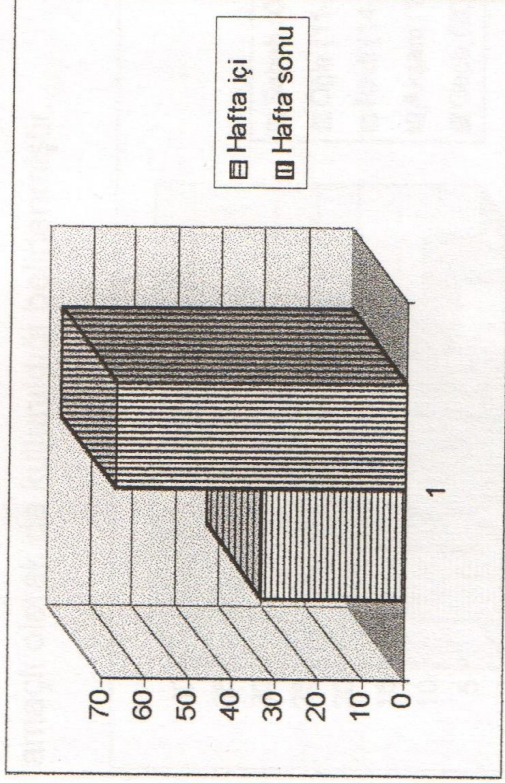
Parka ulaşımında, yaya ulaşımı büyük bir orana sahip olmasına rağmen parka özel otosu ile gelenler araçlarını park etmek için parkın belirli yerlerinde bulunana özel otopark alanlarını tercih etmektedirler (Şekil B.1). Cep otoparkı olarak kullanılan mekanlar, otobüs durağı olarak tasarlanmış olan ceplerdir (Şekil B.2). Kaldırım üstüne park edenler, özel otopark alanlarına ücret ödememek için kaldırımları kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 5.54 :Ziyaretçilerin parka geliş mevsimleri

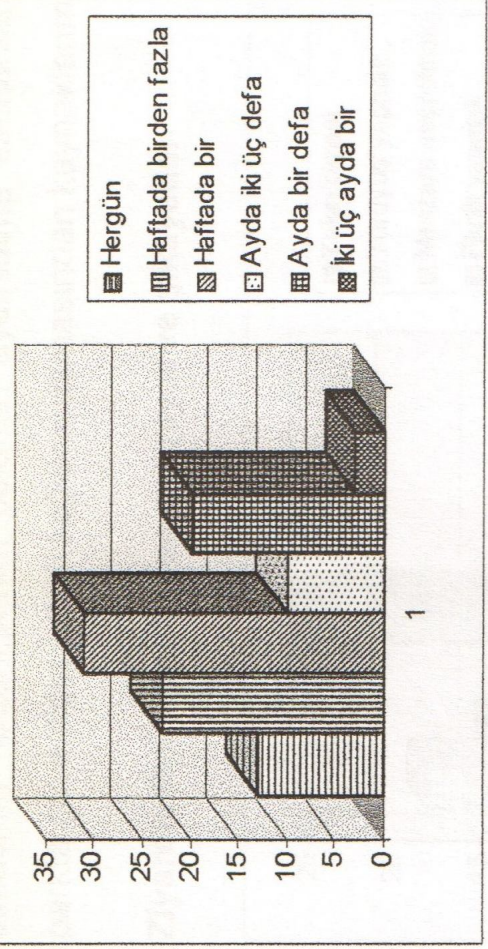
Parkin kullanımının en yoğun olduğu mevsim, %43'lük oranla yaz mevsimidir. Yaz mevsimini %31'lik oranla ilkbahar, %23'lük oranla sonbahar ve %3'lük oranla kış mevsimi izlemektedir.

Grafikten de görüldüğü gibi kullanıcılar en fazla yaz mevsimi parkı kullanmaktadırlar. Kış mevsiminde kullanımın az olmasının nedeni kışlık mekanların yeterli olmaması, mevcutta bulunan kapalı mekan olarak tasarlanmış olan kafelerin fiyatlarının pahalı olmasından dolayı tercih edilmedikleri tespit edilmiştir.

Şekil 5.55 :Parkın hafta içi ve hafta sonu kullanımı

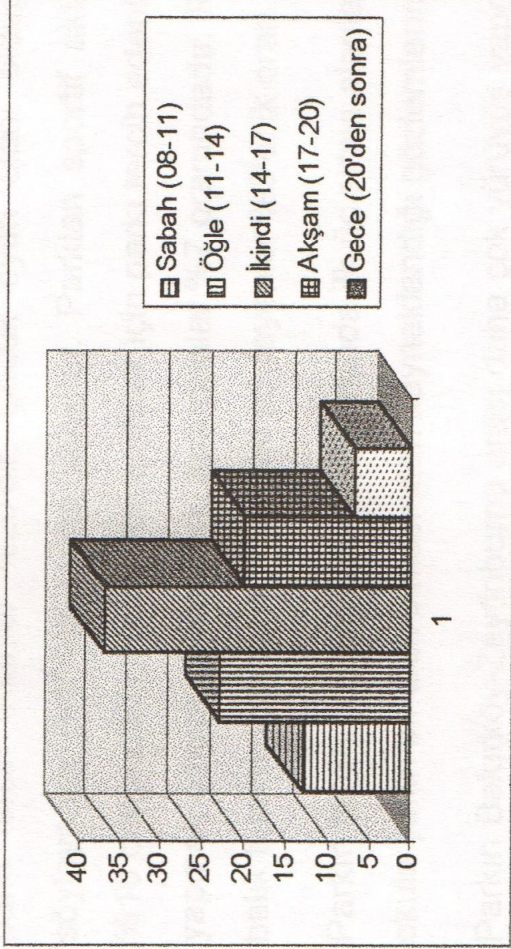
Parkin kullanımının da; hafta sonu, hafta içine göre daha yoğundur. Hafta sonu kullanımı %67'lik bir orana sahipken, hafta içi kullanımı ise %33'lük orana sahip olmaktadır.

Şekil 5.56 :Ziyaretçilerin kullanım sıklığı

Parkin kullanım sıklığına bakıldığında; %31'lik oranla haftada bir kullanım ilk sırada yer almaktadır. bunu %23 ile haftada birden fazla kullanım, %20 ile ayda bir defa kullanım, %13 ile hergün kullanım, %10 ile ayda iki üç defa kullanım ve %3'lük oranla iki üç ayda bir kullanım görülmektedir.

Grafikten de görüldüğü gibi, parkın kullanımında haftada bir kullanımın büyük bir orana sahip olduğu görülmektedir. Buna sebep olan en önemli etkenlerin başında parkın yakın çevreye hizmet etmesi yer alırken diğer bir yandan da Bakırköy'e alışveriş yapmak için gelenler tarafından da parkın, dinlenme ve manzara seyretme amaçlı olarak da kullanıldığı belirlenmiştir.

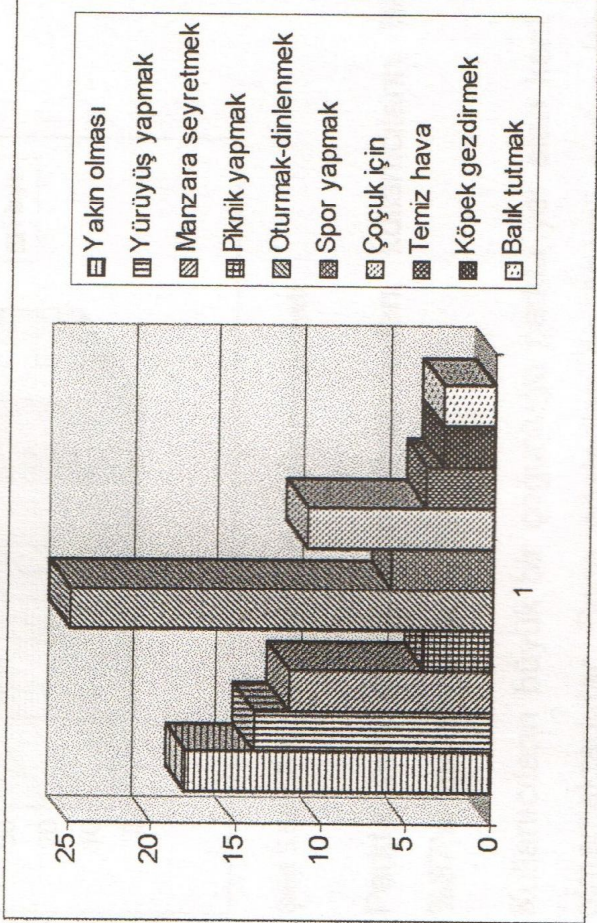
Şekil 5.57 :Ziyaretçilerin kullanım saatleri sıklığı

Ziyaretçilerin kullanım saatleri sıklığına bakıldığında; %37'lik oranla ikindi(14-17) saatleri ilk sırada yer alıyor. Bunu %23 ile öğle(11-14), %20 ile akşam(17-20), %13 ile sabah(08-11) ve %7'lik oranla gece(20'den sonra) saatlerinin izlediği görülmektedir.

Grafikten de görüldüğü gibi, ikindi(14-17) saatleri en yüksek orana sahip olmaktadır. Kullanım saatlerinde gece saatlerinin düşük bir oranda kullanıldığını

olmasının nedeni;parkta bulunan aydınlatma elemanlarının yeterli olmaması ve parkta güvenliğin yeterli sağlanamamasından kaynaklanmaktadır.

Ziyaretçilerin tercih - memnuniyet ve şikayetleri

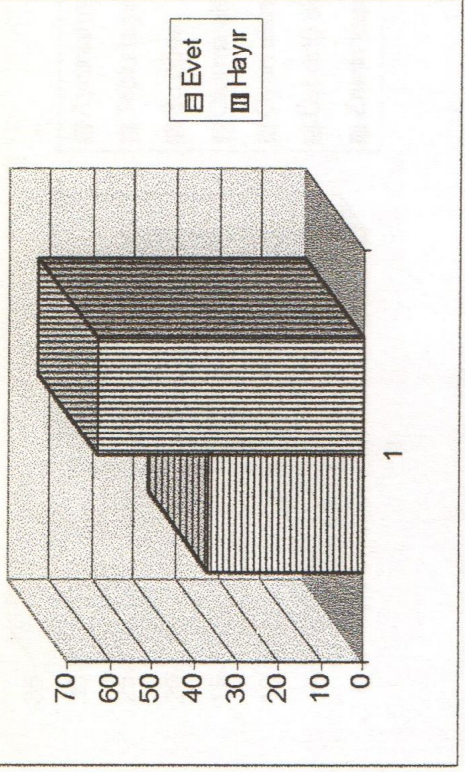

Şekil 5.58 :Ziyaretçilerin parkı tercih etme sebepleri

Ziyaretçilerin bu parkı tercih etmelerindeki nedenler olarak; %41'lik oranla oturma-dinlenme aktivitesi ilk sırada yer almaktadır. %23'lük oran ise parkın yakın olmasının yeterli tercih sebebi olduğunu söylemiştir. Parkın yürüyüş yapmak için uygun yer olduğunu söyleyenler %23'lük orana sahiptirler. Manzara seyretmek için parkı tercih edenler %20'dir. Çocuk oyun alanı olduğu için parkı seçtiklerini söyleyenler %19'luk orana sahiptirler. Parktan sportif aktiviteler için yararlanırlar %10 oranındadır. Temiz hava almak için parkı tercih edenler %7 oranındadır. Piknik yapmak amaçlı olarak parkı kullananlar %7 oranındadır. Parkı köpek gezdirmek ve balık tutmak için tercih ettiklerini söyleyenler %3'erlik oran göstermektedir.

Parkın tercih edilme sebepleri arasında ilk üç sırayı alanların; parkın, eve, işe yada okula yakın bir alan olmasından kaynaklandığı gözlemlenmektedir.

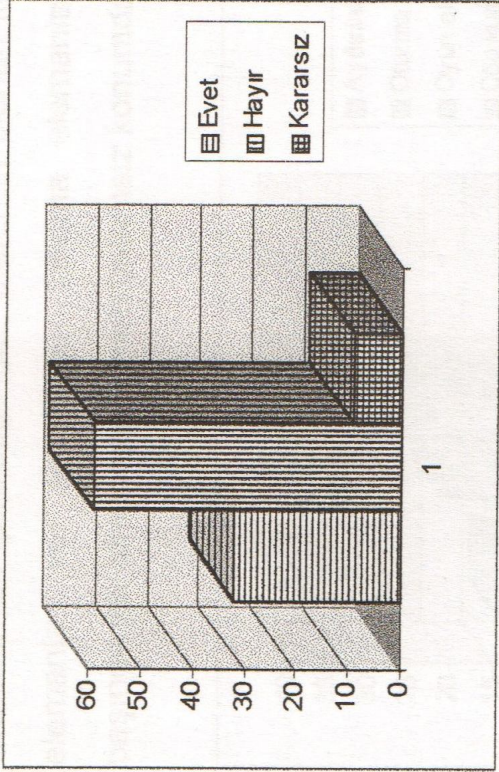
- Parkın Bakırköy-Zeytinburnu arası daha çok yürüyüş yapmak, köpek gezdirmek ve oturma-dinlenmek için kullanılırken, Zeytinburnu-Yedikule arası piknik yapmak, çocuklar için, spor yapmak ve balık tutmak için ve Yedikule-Samatya arası ise spor yapmak, oturma-dinlenmek ve manzara seyretmek amacıyla kullanılmaktadır.

Şekil 5.59 : Parkta bulunan kent mobilyaları memnuniyeti

Parkta bulunan kent mobilyalarından, kullanıcıların %63'ü memnun olmazken %37'si ise memnun olmaktadır.

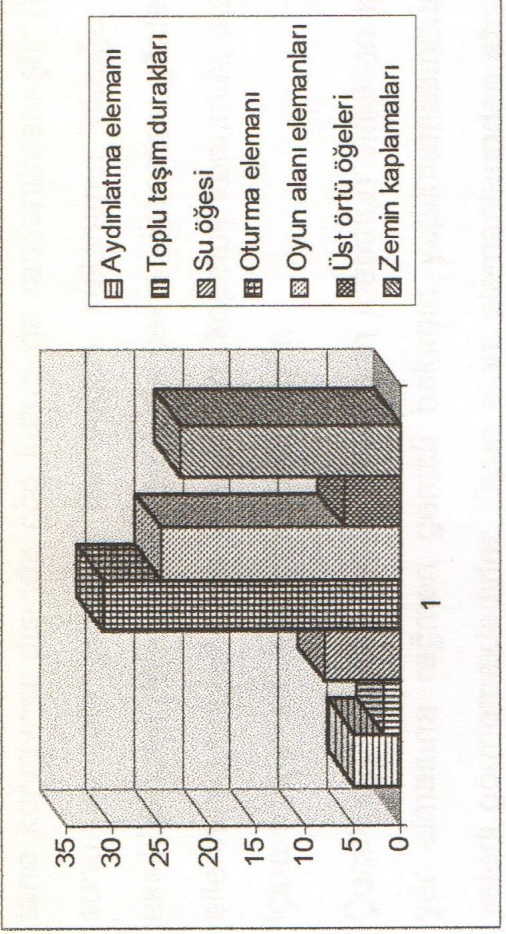
Kullanıcıların büyük bir çoğunluğu parkta yer alan kent mobilyalarından memnun olmamaktadırlar. Buna gösterilen en önemli neden ise bakımlarının zamanında yapılmaması olarak belirlenmiştir.

Şekil 5.60 : Parkta bulunan kent mobilyalarının yeterliliği

Ziyaretçilere parkta bulunan kent mobilyalarının yeterli olup olmadığına dair soru sorulduğunda, %9'u bu konuda kararsız kalırken, %32'lik oran memnun olduğunu ve %56'lık oran memnun olmadığını belirtmiştir.

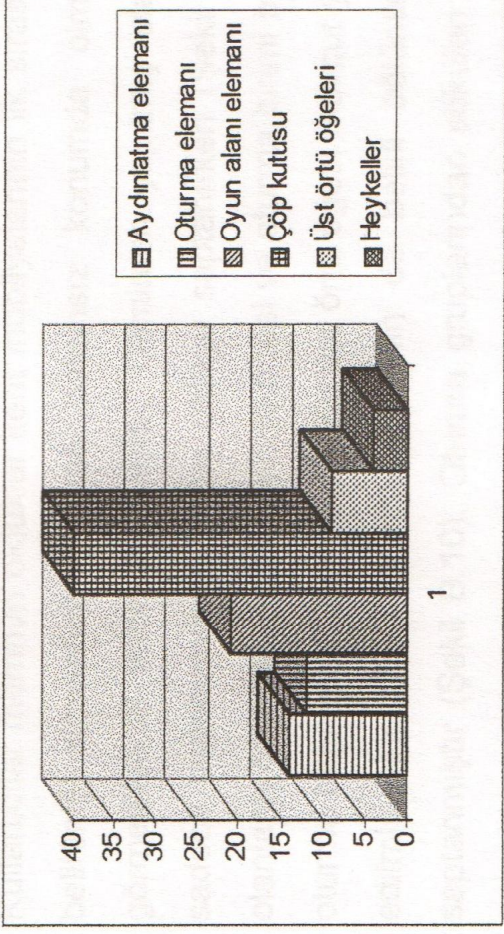
Grafikten de görüldüğü gibi, kullanıcıların büyük çoğunluğu parkta yer alan kent mobilyalarını yeterli görmemektedir.

Şekil 5.61 :Ziyaretçilerin kullanım açısından memnun oldukları kent mobilyaları

Ziyaretçilere kullanım açısından memnun oldukları kent mobilyaları sorulduğunda ;ilk sırada %59 ile oturma elemanları yer alıyor, %47 ile çocuk oyun alanı elemanları, %42 ile zemin kaplamaları (Şekil B.3), %16 ile su ögesi, %12 ile üst örtü öğeleri (Şekil B.4), %10 ile aydınlatma elemanları ve %4'lük oranda toplu taşıma durakları yer almaktadır.

Grafikten de görüldüğü gibi, memnun olunan kent mobilyalarının başında oturma elemanları yer almaktadır. Oturma elemanları beğenilen kent mobilyalarının başında yer almasına rağmen bakımsız konumdadırlar.

Şekil 5.62 :Kullanım açısından yetersiz bulunan kent mobilyaları

Ziyaretçilerin %76'lık oranı kullanım açısından çöp kutularını yetersiz bulmuşlardır. İlk sırada çöp kutuları yer alırken bunu %40 ile oyun alanı elemanları, %27 ile aydınlatma elemanları, %22 ile oturma elemanları, %17 ile üst örtü öğeleri ve %8'lik oranla heykeller izlemektedir.

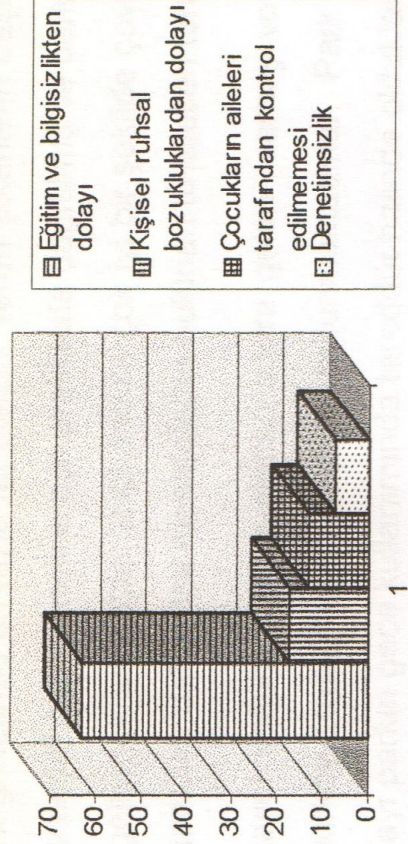
Grafikte de görüldüğü gibi, çöp kutuları park içerisinde en yetersiz olarak bulunan kent mobilyalarının başında yer almaktadır. Bütün çalışma alanı boyunca birkaç

tane konteyner dışında çöp kutusuna rastlanılmamıştır (Şekil B.5). Özellikle hafta sonu ve tatil günlerin de yoğun kullanım olduğu bu alanda çöp kutusu eksikliğinden dolayı aşırı derecede çevre kirlenmesi gözlenmiştir. Bazı kullanıcıların ellerindeki çöpleri yere atmadıkları, kopmuş konumda olan aydınlatma direklerinin içine sokuşturdukları gözlemlenmiştir.

Çocuk oyun elemanları kullanıcıların memnun oldukları kent mobilyaları içerisinde yer almasına rağmen gerekli bakımın yapılmamasından dolayı bazı elemanları yeterli görmemektedirler. Oyun alanı elemanlarından ahşap yapıya sahip olanların sadece bağlantıda kullanılan zincirleri koparılmış konumda iken demir ve metalden yapılmış olanlarda ise tamamen tahribat söz konusu olmaktadır (Şekil B.6). Elemanlarda boya dökülmesi, paslanma ve büyük çaplı oyuklar saptanmıştır (Şekil B.7).

Aydınlatma elemanları renk, biçim ve formu ile parka iyi uyum sağlamasına rağmen görevini tam anlamıyla yerine getirememektedir. Özellikle akşam saatlerin de yeterli verim alınamadığından dolayı kullanıcılar parkı gece kullanımda tercih etmediklerini, buna rağmen serseriler ve sarhoşlar için bu durumun çok olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Bugün parkta mevcut olan aydınlatma elemanları Büyük Şehir Belediyesi tarafından daha yüksek boylu olanları ile değiştirilmektedir (Şekil B.8).

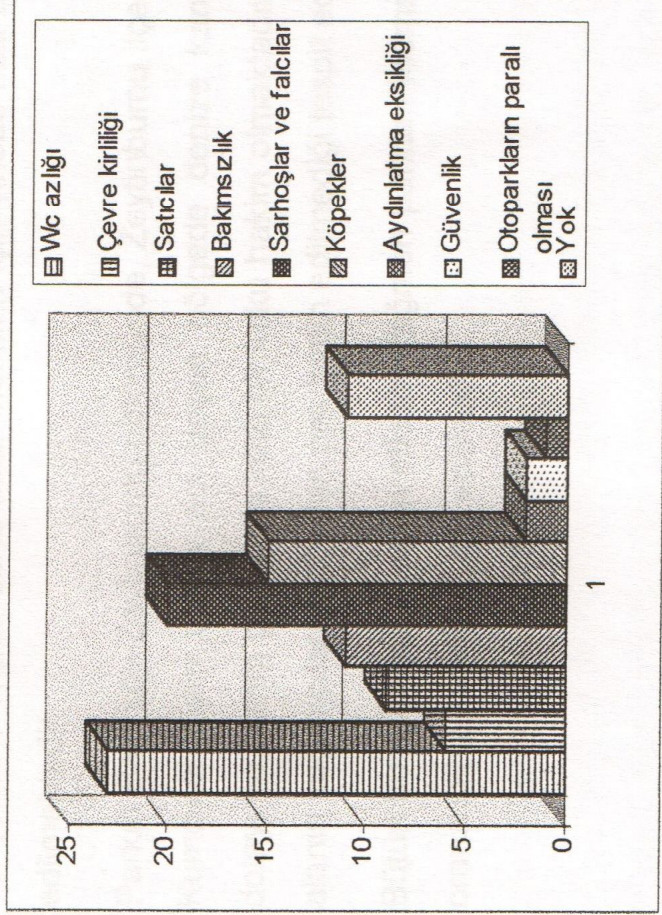
Kullanıcılar memnun olduklar kent mobilyalarının ilk sırasında oturma elemanlarını belirtmiş olmalarına rağmen bakımsız konumda olmalarından dolayı yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir. Demirden yapılmış olan oturma elemanlarının sadece boyalarının kazınmış olduğu saptanırken (Şekil B.9), ahşaptan yapılmış olanların özellikle ahşap üst örtü ögesi ve oturma birimi beraber kullanılanlarda, ya oturma birimi tamamen sökülmüş üst örtü ögesi mevcut yada üst örtü ögesi tahrip edilmiş olduğu ve oturma biriminin de belirli bölümlerinin koparılmış olduğu saptanmıştır (Şekil B.10). Oturma gruplarından sökülen tahtaların piknik yapmak için gelenler tarafından ateş yakmak için kullanıldıkları öğrenilmiştir.

Şekil 5.63 :Parkta bulunan kent mobilyalarına zarar verme nedenleri

Parkta bulunan kent mobilyalarına zarar verilme nedenlerine; ankete cevap verenlerin %63'ü kullanıcıların eğitim ve bilgisizliğinden, %17'si kişisel ruhsal bozukluklardan kaynaklandığını, %13'ü çocukların aileleri tarafından yeterince kontrol edilememesi ve %7'si ise denetimsizlikten kaynaklandığına dair cevaplar vermişlerdir.

Grafikte de görüldüğü gibi, kent mobilyalarını zarar verilme nedenlerinin ilk sırasında kişinin eğitim ve bilgisizliği yer almaktadır.

Şekil 5.64 :Ziyaretçileri rahatsız eden etkenler

Ziyaretçileri rahatsız eden etkenlerin başında, %33 ile wc azlığı yer alırken bunu %29 ile sarhoş ve falcılar, %22 ile köpekler, %16 ile bakımsızlık , %12 ile satıcılar, %9 ile çevre kirliliği, %3'lük oranları ile aydınlatma eksikliği ve güvenlik ve %2 ile otoparkların pahalı olması izlerken, %16'sı ise parkta kendilerini rahatsız eden hiçbir etken olmadığını belirtmişlerdir.

Park genelinde en fazla rahatsızlık veren etkenlerin başında wc azlığı gelmektedir.

Tuvaletler park geneline eşit aralıklarla dağıtılmış ve park genelinde kötü görünümü engellemek amacıyla yeşil örtü ile çok iyi bir şekilde çevrelenmiş olmasına rağmen kullanıcılar daha kısa mesafelerde bulunan tuvaletleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Şikayet konularında tuvaletten sonra gelen sarhoş ve falcılar büyük çoğunlukla Bakırköy-Zeytinburnu arasında bulunmaktadır. Park kullanıcıları sarhoşlardan dolayı parkın gece kullanımında tereddüt halinde olduklarını belirtmişlerdir.

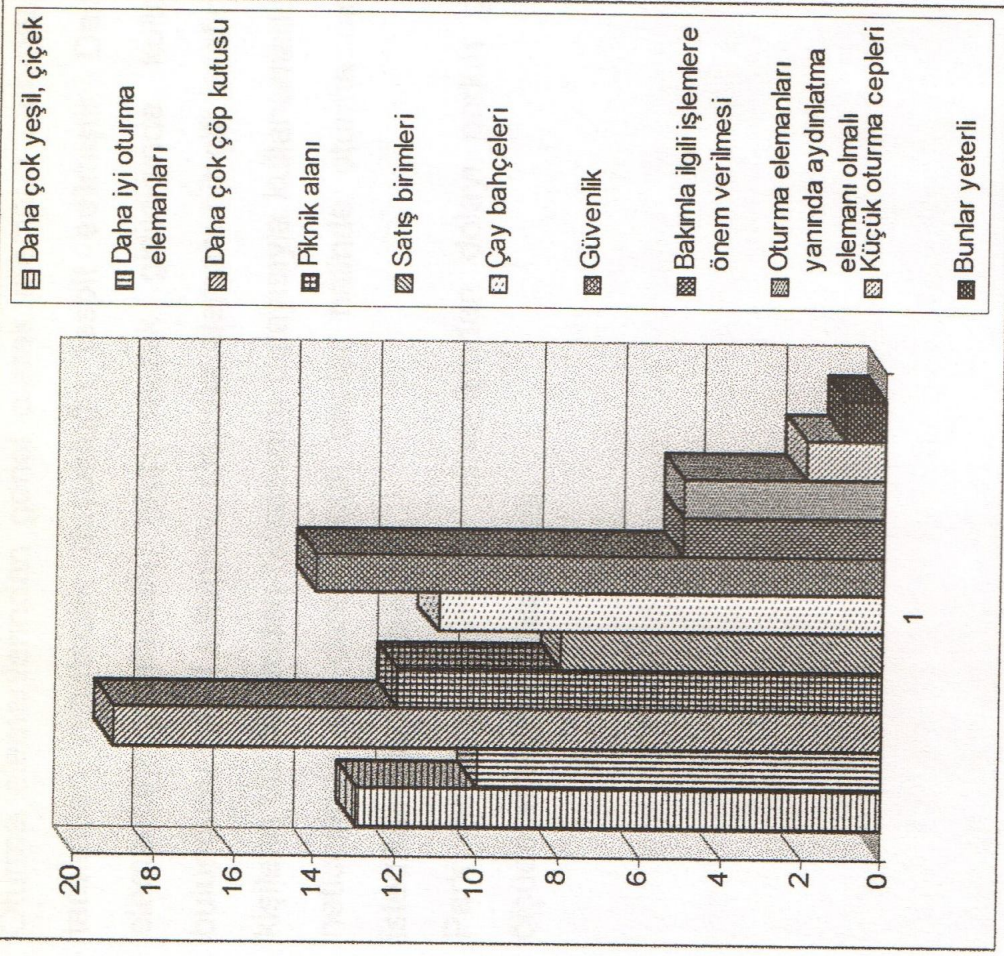
Park kullanımında, köpek gezdirme aktivitesi yer almasına rağmen, parkta bulunan başıboş köpeklerden rahatsızlık duyulduğu saptanmıştır.

Parka özel otosu ile gelenler otoparkların paralı olmasından şikayetçi olmaktadır. Otoparkların ücretsiz olmasını yada ücretlerin daha ucuzlatılmasını istemektedirler. Park kullanıcılarından otopark ücretini pahalı bulanlar yada ücret ödemek istemeyenler, araçlarını, otobüs durağı için tasarlanmış olan ceplere yada kaldırım üstlerine park etmektedirler.

Park genelinde seyyar satıcılardan şikayet edilmesine rağmen etrafta bulunan çay bahçelerine oranla daha ucuz oldukları için yinede belli bir kesim tarafından tercih edilmektedir.

Parkın Bakırköy-Zeytinburnu bölümünde, Zeytinburnu ilçesi sınırlarında yer alan ve Kumcular alanı olarak adı geçen bölgede denize kanalizasyon akıtılmasından dolayı bu alanın çevresine kötü bir koku hakim olmaktadır. Bu nedenden dolayı bu alanın kullanıcılar tarafından pek tercih edilmediği tespit edilmiştir.

Bütün bu rahatsızlık veren etkilere rağmen parktan memnun olanlarda büyük bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 5.65 :Park yeniden düzenlenecek olsa ilave edilmesi istenenler

Ziyaretçilere, park yeniden düzenlenecek olsa nelerin ilave edilmesini istediklerini sorduğumuzda; %30'luk oranla çöp kutuları sayılarının artırılması ilk sırada yer alırken bunu, %22 ile güvenlik, %21 ile daha fazla yeşil,çiçek, %19 ile piknik alanı, %18 ile çay bahçeleri, %17 ile daha iyi oturma elemanları, %8'lik oranlarla bakım ve oturma elemanları yanında tasarlanmış aydınlatma elemanları, %3 ile küçük oturma cepleri izlerken %2'lik kesimde parkta bulunanlardan memnun olduğunu belirtmiştir. Grafikten de görüldüğü gibi, çöp kutularının sayılarının artırılması ilk sırada yer almaktadır. Kullanıcıların çöp kutularının düzenli yerleştirilmesini ve bakımlarının muntazam bir şekilde yapılmasını istedikleri saptanmıştır.

Kullanıcıların istekleri içerisinde çöp kutularından sonra gelen yeşil ve çiçek ihtiyacında, kullanıcılar parkta mevcut durumda bulunan yeşil alandan memnun olduklarını ama buna ek olarak mevsimlik çiçeklerin ilave edilmesini istedikleri belirlenmiştir.

Parkin Zeytinburnu-Yedikule arası bölümünün büyük oranda piknik alanı olarak kullanıldığı saptanmıştır. Buna bağlı olarak da burada bulunanların büyük çoğunluğunun piknik alanlarının düzenlenmesini istedikleri belirlenmiştir.

Oturma elemanlarından genel olarak memnun olunmasına rağmen, bazı aileler tarafından rahatsızlık duyulduğu tespit edilmiştir. Dairesel forma sahip olan elemanların, kalabalık grup olarak gidildiğinde kullanım yönünden olumlu bulunduğu tespit edilmiştir. Oturma elemanı bir çift tarafından kullanılıyor ise diğer kişilerin bu durumdan rahatsızlığı dolayısıyla kullanamadıkları saptanmıştır. Bunun neticesinde de daha küçük cepler halinde oturma birimlerinin oluşturulmasını istedikleri tespit edilmiştir.

Park genelinde güvenlik olmayışından dolayı parkın gece kullanımının büyük ölçüde azaldığı saptanmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada; Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parklarının kullanıcılarının, yapılanmamış kentsel kamusal mekanlardan biri olan parklarda, parkın niteliksel özellikleri ile parkı ve parkta bulunan kent mobilyalarını algılama biçimleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma şekli olarak, anket uygulamaları ve tespit sonuçları kullanılmıştır. Her iki parktan da elde edilen sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilerek öneriler yapılmıştır.

Maçka Demokrasi Parkındaki kullanıcı yoğunluğunun kadın, Bakırköy-Samatya Sahil Parkında ise erkek olduğu belirlenmiştir. Kullanıcıların yaş dağılımına bakıldığında ise her iki parkta da 15-24 arası yaş grubu dağılımının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Meslek dağılımına bakıldığında, Maçka Demokrasi Parkında öğrencilerin, Bakırköy-Samatya Sahil Parkında ise serbest meslek sahiplerinin kullanım yoğunluğuna sahip olduğu saptanmıştır. Her iki parkın da kullanıcılarının lise ve dengi meslek okulu mezunu kullanıcılar olduğu belirlenmiştir. Bakırköy-Samatya Sahil Parkı daha çok bekar olan kullanıcılar tarafından tercih edilirken, Maçka Demokrasi Parkı ise evli olan kullanıcılar tarafından tercih edilmektedir. Parkın kullanımında evli oranının yüksek çıkmasındaki önemli nedenlerden biri, küçük çocuklarını gezdirmek ve çocuk oyun alanlarında oyun oynamalarını sağlamak amacıyla parkı kullanan ebeveynler olmaktadır.

Her iki parka da yakın çevreden kullanıcılar gelmektedir. Maçka Demokrasi Parkına Taksim ve Nişantaşından kullanıcılar gelirken, Bakırköy-Samatya Sahil Parkına da Bakırköy ve Zeytinburnundan kullanıcılar gelmektedir. Bunu yanı sıra Bakırköy-Samatya Sahil Parkına Küçükçekmece'den kullanıcı geldiği gibi Maçka Demokrasi Parkına da Gayrettepe ve Sarıyer gibi uzak noktalardan da kullanıcının geldiği tespit edilmiştir. Yakın çevre dışındaki ilçelerden gelen kullanıcıların büyük çoğunluğu, parkları bulunduğu ilçelerin merkezlerinde alışveriş yaptıktan sonra dinlenmek amacıyla bu parkları kullanmaktadırlar.

Her iki parkın da yakın çevresindeki kullanıcılar tarafından kullanılmasından dolayı, parklara ulaşım da yaya ulaşımı büyük çoğunluğa sahip olmaktadır. Bunun yanı sıra parka özel otosu ile gelen kullanıcılar da bulunmaktadır. Kullanıcılar araçlarını özel otopark alanlarına park ettikleri gibi kaldırım üzerine de park ettikleri belirlenmiştir. Buna gösterilen neden olarak otopark alanlarının ücretli olması olurken, diğer bir yandan da kullanmak istedikleri donatıların olduğu alanlara, özel otopark alanlarının uzak olduğunu ifade ederek, kaldırım üstüne park etmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Park içerisinde yer alacak olan otopark alanlarının uygun mesafeler içerisinde tasarlanması gereklidir.

Her iki parkta da yaz mevsimi en fazla kullanıma sahip iken kış mevsim ise en az kullanıma sahip olmaktadır. Park içerisinde yer alan açık ve kapalı mekanı bulunan kafelerin fiyatlarının pahalı olmasından dolayı kışın kullanılabilecek olan bu mekanlar pek tercih edilmemektedirler. Park içerisinde yer alan kafe ve çay bahçelerinin fiyatlarının kontrol altında tutulması gereklidir. Yazın yoğun olarak yapılan sportif faaliyetlerin kışında yapılabilmesi için buna imkan veren mekanların oluşturulması gereklidir.

Parkların kullanım zamanlarına bakıldığında; Maçka Demokrasi Parkında hafta içi kullanım daha yoğun olurken, Bakırköy-Samatya Sahil Parkında ise hafta sonu kullanım daha yoğun olmaktadır. Maçka Demokrasi Parkında hafta içi kullanımın yoğun çıkmasındaki neden, park öğrenciler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Buna bağlı olarak da öğrenciler hafta içi okula geldikleri için bu oran artmaktadır. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında ise park, serbest meslek sahipleri tarafından daha yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu sebepten dolayı kullanıcılar tatil günlerinde parkı kullanmayı tercih etmekte ve böylece hafta sonu kullanımı da artmaktadır. Parklardaki kullanım saatleri sıklığına bakıldığında; her iki parkta da ikindi(14-17) saatlerinde kullanımın yoğunlukta olduğu görülürken, saat 20'den sonraki kullanım ise her iki parkta da en az kullanım saatleri olmaktadır. Bunun oluşmasında ki en önemli etmenlerden bir tanesi aydınlatma elemanlarının görevini tam olarak yapmaması olurken, bir diğeri ise parkta yeterli güvenliğin sağlanamamasıdır. Aydınlatma elemanları projede tasarlanmış olan alanlara yerleştirilerek bırakılmamalı, bakım ve onarımı zamanında yapılmalıdır. Tüm aydınlatma elemanları aktif olarak işlevini yerine getirirse, park içerisinde karanlıkta kalan alanlar oluşmayarak, kullanıcılar tarafından da tereddüt edilmeden tüm alan kullanılacaktır.

yürüyüş yapmak için tercih edilirken, bunu parkın yakın olması, oturma-dinlenme aktivitesi, manzara seyretmek, parkın yeşil ve rahatlatıcı olması, köpek gezdirmeye, çocuk oyun alanları kullanımı, sportif aktiviteler ve piknik yapmak izlemektedir. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında ise; oturma-dinlenme aktivitesi ilk sırada yer alırken bunu parkın yakın olması, yürüyüş yapmak, manzara seyretmek, çocuk oyun alanları kullanımı, piknik yapmak, sportif aktiviteler, temiz hava almak, köpek gezdirmek ve balık tutma aktivitesi izlemektedir. Görüldüğü gibi her iki parkında tercih edilmesindeki sebepler balık tutma aktivitesi dışında aynı olmaktadır.

Her iki parkın kullanıcıları, kent mobilyalarından memnun olmamakta ve bunları yeterli görmemektedirler. Özellikle Maçka Demokrasi Parkında çöp kutuları üzerinde bulunan kapakların kullanımı zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Bu nedenden dolayı kullanılacak olan kent mobilyası seçilirken kullanımda zorluk çıkaracak türde olanlar seçilmemelidir.

Maçka Demokrasi Parkında bulunan kent mobilyalarından, oturma elemanları en çok beğenilen kent mobilyası olurken, onu zemin kaplamaları ve çocuk oyun alanı elemanları izlemektedir. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında da Maçka Demokrasi Parkında olduğu gibi oturma elemanları ilk sırada yer alırken, onu çocuk oyun alanı elemanları ve zemin kaplamaları izlemektedir. Kullanım açısından yetersiz bulunan kent mobilyalarına bakıldığında; çöp kutularının yetersizliği her iki parkta da ilk sırada yer almaktadır. Maçka Demokrasi Parkında sadece kuzey-güney girişini bağlayan arter üzerinde çöp kutuları bulunmaktadır. Buna bağlı olarak da kullanıcılar ellerindeki çöpleri, eğer yakın mesafelerinde çöp kutusu varsa onun içine eğer yoksa oldukları yere atmaktadırlar. Park içerisinde bakımsız ve pis durumda olan bir tane konteyner bulunmaktadır. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında ise; tüm alan boyunca sadece bir tane konteyner bulunmaktadır. Bu nedenle kullanıcılar çöplerini gelişi güzel şekilde etrafa atmaktadırlar. Uygun erişim mesafesi içerisinde çöp kutuları yerleştirilmeli ve bakımları düzenli şekilde yapılmalıdır. Çöp kutuları eksikliğinden sonra her iki parkta da aydınlatma elemanları eksikliği yer almaktadır. Aydınlatma elemanları, her iki parkta da uygun aralıklara yerleştirilmiş konumda olmasına, ayrıca yine her iki parkta da elemanlar fazla tahribata uğramamış konumda olmalarına rağmen yetersizlik sebepleri, aydınlatma birimlerinin işlevlerini yerine getirmemesidir. Yetersiz bulunan kent mobilyalarından bir diğeri de oturma elemanları olmaktadır. Her iki parkta da memnun olunan kent mobilyalarının ilk sırasında yer almasına rağmen, bakımsızlığından dolayı yetersiz

olarak görülmektedir. Maça Demokrasi Parkında, kuytu köşelerde ve yeşilliğin altına gizlenmiş olacak şekilde düzenlenmiş olan alanlardaki oturma birimlerinin üzerleri kesici aletlerle kazınmış ve bazılarının da sırtlık bölümleri koparılmıştır. Parkın diğer bölümlerinde yer alan oturma elemanları iyi durumdadır. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında metalden yapılmış olanların sadece boyası kazınmış iken, ahşap olanlar ise tahrip edilmiş konumdadır. Oturma elemanlarından ahşap üst örtü ile beraber tasarlanmış olanlarda tamamen bir tahribat söz konusu olmaktadır. Bu elemanlardan koparılmış olan tahta parçalarının, piknik yapmaya gelenler tarafından ateş yakmak amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir. Oturma elemanların da ahşap kullanım yerine metal kullanımı, bu elemanlar ile ilgili tahribatı azaltacaktır. Ayrıca düzenli bir şekilde bakım , onarım ve denetlemenin yapılması gereklidir.

Her iki parkta da yetersiz bulunan bir diğer eleman çocuk oyun alanı elemanları olmaktadır. Maça Demokrasi Parkında ahşap olan oyun elemanlarının boyaları dökülmüş ve kesici aletler ile tahrip edilmiş olduğu belirlenirken, Bakırköy-Samatya Sahil Parkında metalden yapılmış olan elemanlarda, boya dökülmesi, büyük çaplı oyuklar ve paslanma olduğu saptanmıştır. Ayrıca ahşaptan yapılmış olanlarda, bağlantıyı sağlayan zincirlerin koparılmış olduğu da tespit edilmiştir. Parkların her ikisinde de bakım ve onarımın düzenli ve zamanında yapılması gereklidir. Maça Demokrasi Parkında yer alan su ögesi de yetersiz bulunmaktadır. Gerekli olan yer altı su deposu tasarlanmış olmasına rağmen bu ögenin işletiminin düzenli olarak sağlanamadığı tespit edilmiştir. Bu tür öğeler sadece tasarımlararak bırakılmamalı, işletimi ve bakımı da düzenli olarak yapılmalıdır. Bakırköy -Samatya Sahil Parkında üst örtü öğeleri de yetersiz bulunan kent mobilyaları arasında yer almaktadır. Özellikle ahşap yapıda olanlar tamamen tahrip edilmiş durumdadır. Aynı şekilde park içerisinde bulunan heykeller de tahribata uğramıştır. Bunlarla ilgili bakım, onarım ve denetlemenin düzenli olarak yapılması gereklidir.

Parktaki kent mobilyalarına zarar verilme nedenlerine her iki parkta da kullanıcıların eğitim ve bilgisizliğinden kaynaklandığına dair verilen cevaplar çoğunlukta olmaktadır.

Parklarda rahatsız eden etkenlere bakıldığında; her iki parkta da wc azlığı ilk sırada bulunmaktadır. Maça Demokrasi Parkında kadın, erkek ve özürli kullanıcılara hitap edecek şekilde tasarlanmış olan tuvalet, tamamen kullanım dışında olup etrafına da kötü kokular yaymaktadır. Düzenli olarak bakım ve işletimin yapılması gereklidir. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında, tuvaletler belirli erişim mesafeleri

içerisinde yerleştirilmiş olmalarına rağmen kullanıcılar tarafından birbirlerine uzak olmalarından dolayı şikayet edilmektedir. Ayrıca burada bulunan tuvaletlerin işletiminin de düzenli olarak sağlandığı saptanmıştır. Her iki parkta da parkın kullanımında köpek gezdirmeye aktivitesi yer almasına rağmen başıboş köpeklerden rahatsızlık duyulmaktadır. Özellikle de son günler de gündemde olan kuduz olayından dolayı kullanıcılar bu konuda tedirginlik duymaktadır. Belediyeler tarafından köpeklerin toplanıp aşılarının yapılması gereklidir. Sarhoş, serseri ve falcılar şikayet edilen bir diğer konu olmaktadır. Her iki parkta da güvenliğin sağlanması gereklidir. Çöp kutularının olmaması neticesinde ortaya çıkan çevre kirliliği rahatsızlık veren etkenlerden bir diğeridir. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında bunun yanı sıra Kumcular Alanı olarak adı geçen bölgede, kanalizasyon boşaltılmasından dolayı etrafa kötü bir koku hakim olmaktadır. Bunun neticesinde de bu alan kullanıcılar tarafından kullanım amaçlı olarak tercih edilmemektedir. Tasarlanmış olan bu mekanın kullanımı için, kokuyu önleyici önlemlerin alınması gereklidir. Ayrıca çöp kutularının her iki parkta da uygun mesafeler içerisinde yerleştirilmesi ve bakımlarının düzenli olarak yapılması gereklidir. Güvensizlikten duyulan tedirginlik de her iki park için bir diğer şikayet konusu olmaktadır. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında Maçka Demokrasi Parkından farklı olarak, satıcılar, aydınlatma elemanları eksikliği ve otoparkların ücretli olmaları konularında da şikayetler bulunmaktadır. Park içerisinde yer alan seyyar satıcılardan değil de ellerinde bulunan ürünleri zorla satmaya çalışan satıcılardan şikayet edilmektedir. Bu durum ancak park içerisinde denetimin sağlanması ile önenebilir. Kullanıcılar otoparkların ücretlerini pahalı bulmaktadırlar. Ücretlerin kontrol altında tutulması gereklidir. Her iki parkta da şikayet edilen konular olmasının yanında parktan olduğu haliyle memnun olan kullanıcılar da bulunmaktadır.

Parkın yeniden düzenlenmesi halinde, kullanıcıların parka ilave edilmesini istediklerine bakıldığında; her iki parkta da ilk sıralarda şikayet edilen konuların iyileştirilmesi yer almaktadır. Parkların her ikisinde de kullanıcılar, mevcut yeşil alandan memnun olurken, mevsimlik çiçeklerinde ilave edilmesini istemişlerdir. Piknik alanı ihtiyacı her ikisinde de görülmüş olmasına rağmen, Bakırköy-Samatya Sahil Parkında Maçka Demokrasi Parkına oranla daha yoğun bir istek söz konusu olmaktadır. Maçka Demokrasi Parkında istek nedeni park içerisindeki kafelerin fiyatlarının pahalı olmasıdır. Fiyatlar kontrol altında tutulduğu takdirde bu ihtiyaç ortadan kalkacaktır. Bakırköy-Samatya Sahil Parkında ise bu istek büyük çoğunlukla Zeytinburnu-Yedikule ve Yedikule-Samatya arasında yer alan kullanıcılar tarafından istenmektedir. Bunun için istenilen diğer konular ise

koşuluyla masa şeklinde oturma birimleri düzenlenerek bir piknik alanı oluşturulabilir. Yine her iki park alanında da satış birimleri istenmektedir. Park içerisinde ana girişlerin olduğu bölümlerde belirli bir form içerisinde yerleştirilmiş olan satış birimleri düzenlenebilir. Her iki parkta da daha bakımlı oturma elemanları istenirken bunun yanında Bakırköy-Samatya Sahil Parkında, kalabalık gruplar halinde olan kullanıcılar büyük dairesel forma sahip oturma elemanlarının kullanımından şikayetçi olmaktadır. Dairesel formdaki oturma birimi eğer bir çift tarafından kullanılıyor ise, bu eleman başka kullanıcı tarafından kullanım için tercih edilmemektedir. Bu nedenden ötürü dairesel form yanında klasik forma sahip olan oturma elemanları da düzenlenmelidir. Her iki parkta da parkta bulunan donatı ve kent mobilyalarından memnun olan daha farklı düzenlemelerin ilave edilmesini istemeyen kullanıcı kitlesi de bulunmaktadır.

Her iki parka bakıldığında; farklı konumda yer almaları, farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip kullanıcı kitlesine hitap etmeleri ve birinin diğerine göre daha kontrollü bir mekan olmasına rağmen, en önemli eksikliklerin; bakım, onarım, denetim ve güvenlik olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak parklar insanların boş zamanlarını değerlendirdiği alanlardır. Bu nedenden ötürü park içerisinde yer alan tüm donatıların işletiminin düzenli olarak sağlanması gereklidir. Kent mobilyaları kullanıcının ihtiyaçlarını sağlayan elemanlardır. Bu nedenden dolayı park içerisindeki mobilyaların bakımlı ve onarılmış konumda olmaları gereklidir. Çözüm önerileri olarak;

Kent mobilyalarının kullanılabilirliğine ve tasarımda kullanılacak malzemenin seçimine özen gösterilmeli,

Gerekli olan bakım, onarım ve denetleme düzenli olarak sağlanmalı, bunun için ihale yoluyla parktaki donatı elemanlarının işletimi bir firmaya verilerek, firma tarafından tüm bunlar üstlenilmeli,

Park genelinde güvenliği sağlamak amacıyla, ilgili emniyet teşkilatının görevlendirdiği bir ekip tarafından güvenlik sağlanmalı,

Park içerisinde yer alan kafe, çay bahçesi ve otopark alanı gibi yerlerin fiyatları kontrol altında tutulmalı,

Park alanında, ana girişlerin olduğu bölümlerde belirli bir form içerisinde yerleştirilmiş olan satış birimleri düzenlenmeli,

Bütün bunların sağlanabilmesi için, öncelikle kullanıcıların eğitilmesi, kenti bilincinin kazandırılması ve kente sahip çıkma düşüncesinin oluşturulması gereklidir.

KAYNAKLAR

- Ahıskalı, Ö., S., Fanusçu, E., M. ve Palalı, G., E., 1998. Kentsel peyzaj planlaması, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı 2, Peyzaj Mimarları Odası Yayını, İstanbul
- Akçay, B., 1989. Mimar ve kent alanları, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Akdoğan, G., 1984. Doğa Düzenleme Ders Notları, Y.T.Ü. Matbaası, İstanbul
- Akdoğan, G., 1995. Düünden bugüne bahçe kültürümüz, sanat dünyamız, Bahçe Kültürü, Sayı 58, İstanbul
- Altman, I. and Zube, E., H., 1989. Public Places and Spaces, Plenum Press, London
- Aslanoğlu, G., 1969. Tarihte peyzaj anlayışı, Mimarlık Dergisi, Sayı 64, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul
- Atasay, S., 1989. Şehirsel kamu mekanları tasarımı ve İstanbul örneği, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Ayaşlıgil, T., 1993. Kent gelişimi sürecinde açık ve yeşil mekan gereksiniminin Çanakkale örneğinde irdelenmesi, Doktora Tezi, İ.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Aydemir, E., S., Ökten, N., Öksüz, M., A. ve Özyaba, M., 1992. Konut alanı tasarımına ilişkin Ampirik bulgular: Doğu Karadeniz illeri örneği, 4. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Aydınlı, S., 1992. Mimarlıkta Görsel Analiz, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Matbaası, İstanbul
- Bakan, K., 1987. Türkiye'de kentsel dış mekanların düzenlenmesi, Tübitak, Yapı Araştırma Enstitüsü, Sayı 4-5, İstanbul
- Bakırköy Rehberi, 1994. Bakırköy Belediyesi, İstanbul
- Bayrakçı, O., 1989. Kent mobilyaları tasarımında kimlik sorunu ve kent kimliği içerisindeki yeri, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Booth, N., K., 1983. Basic Elements of Landscape Architectural Design, Gondolier Press, New York
- Bütüner, H., 1993. Parklar, Mimarlık Dergisi, Sayı 254, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul
- Carr, S., Francis, M., Riwlın, L., G. and Stone, A., M., 1992. Public Space, Cambridge University Press, New York

Chenchine, A., Çeviren; Eraslan, İ., 1946. Park ve Bahçe Sanatı, Dekor Basımevi, İstanbul

Çıracı,H., Kubat, S. ve Aydınli, S., 1989. Tarihsel çevrede kamu mekanları tasarım ölçütleri Beyazıt Meydanı örneği, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul

Çubuk, M., Yüksel, G. ve Karabey, H., 1978. Yapılanmamış kentsel kamusal dış mekanlar, Yapı Dergisi, Sayı 30, Yapı Eğitim Merkezi, İstanbul

Çubuk, M., 1989. Kamu mekanları ve kentsel tasarım, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul

D.İ.E., 1999. 1997 Genel Nüfus Tespiti İdari Bölünüş, D.İ.E. Matbaası, Ankara

Dinç, H., 1993. Çocuk oyun işlevi ve öğeleri, Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Elisabeth, B., 1960. Design and Detail of The Space Between Buildings, Architectural Press Ltd., London

Erhan, İ., 1990. Endüstri tasarımı açısından kent mobilyası, Tasarım Dergisi, Sayı 4, Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti., İstanbul

Evyapan, G., A., 1970. Tarih içinde Formal Bahçelerin Gelişimi ve Türk Bahçesindeki Etkileri, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ankara

Fanusçu, E., M., 1994. Florya, Bakırköy, Zeytinburnu, Samatya Sahil Parklarının peyzaj planlaması açısından irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Fanusçu, E., M., 1998. Yaya bölgeleri, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı 3, Peyzaj Mimarları Odası Yayını, İstanbul

Fiesta Dergisi, 1994. Bu bahçeler peyzaj sanatını etkiledi, İstanbul

Giritlioğlu, G., 1991. Şehirsel Mekan Öğeleri ve Tasarımı, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul

Göçer, O., 1984. 1984. Şehirlerde Ticaret Alanları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul

Gül, A., 1989. Kapalı kentsel dış mekanları düzenleme ilkeleri, Yüksek Lisans Tezi, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Gülen, N., 1995. Dünyada bahçe sanatının gelişimi ve peyzaj tasarımını etkileyecek akımlar, Tasarım Dergisi, Sayı 1, Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti., İstanbul

Gülersoy, N., Z., 1989. Dinlenme amaçlı kentsel açık mekanlardan örnekler, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul

Gündüz, O., 1989. Kent mekanlarının yaşatılması, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul

Gürsel, E., 1993. Ahmet Cengiz Yıldızci ile İstanbul'un yeşil alanları üzerine, Mimarlık Dergisi, Sayı 254, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul

Hacıhasanoğlu, İ., 1991. Kent Mobilyaları, Teknografik Matbaacılık, İstanbul

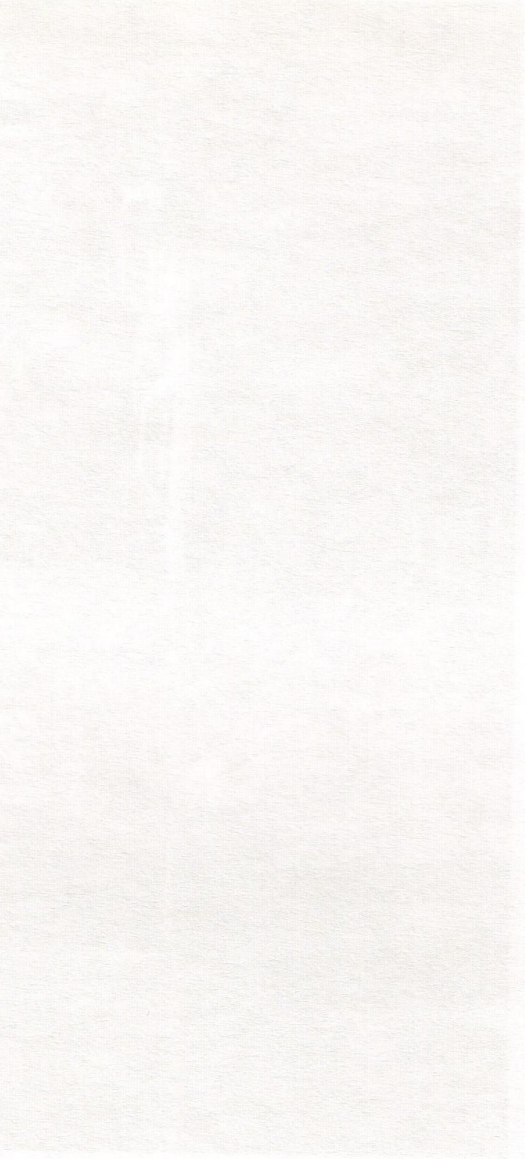
Harris and Dines, 1998. Time Saver Standards for Landscape Architecture, New York

- İnceoğlu, N., Yıldızcı, A.C., İnceoğlu, M. ve Seher, H., 1989.** Kamu mekanları tasarım ilkelerinin örneklerle irdelenmesi, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- İstanbul Ansiklopedisi, 1993.** Beşiktaş ilçesi, Cilt 2, Ana Basım A.Ş. Yayını, İstanbul
- İstanbul Ansiklopedisi, 1993.** Şişli , Zeytinburnu ilçesi, Cilt 7, Ana Basım A.Ş. Yayını, İstanbul
- İstanbul Ansiklopedisi, 1993.** Fatih ilçesi, Cilt 3, Ana Basım A.Ş. Yayını, İstanbul
- İstanbul Ansiklopedisi, 1993.** Bakırköy ilçesi, Cilt 1, Ana Basım A.Ş. Yayını, İstanbul
- İstanbul Büyük Şehir Belediyesi, 1995.** Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parklarının İstanbul'daki konumları, Şehir Planlama Müdürlüğü, İstanbul
- İstanbul Büyük Şehir Belediyesi, 1995 .** Bakırköy-Samatya Sahil Parkı ve Maçka Demokrasi Parkı'nın hava fotoğrafları, Harita Müdürlüğü, İstanbul
- İstanbul Büyük Şehir Belediyesi, 1999.** İstanbul'daki parkların bölge şefliklerine göre dağılımı, Park Bahçeler Müdürlüğü Gülhane Şefliği, İstanbul
- Karakoç, S., 1996.** İmar planlamasında alınan yeşil alan kararları ve uygulanabilirliği üzerine bir araştırma: Kdz. Ereğli örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Kazmaoğlu, M., 1997.** Yaya olgusu, yaya ulaşımı sorunları ve mevcut kent merkezlerimizde yaya alanları düzenlemesinde izlenecek bir yöntem önerisi, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Keleş, R., 1998.** Çevre Bilimi, İmge Yayınları, İstanbul
- Keleş, R., 1997.** Kentleşme Politikası, İmge Yayınları, İstanbul
- Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992.** Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını
- Korça, P. ve Türkoğlu, H., 1992.** Şehir merkezinde şehirselsel tasarımı: Kuzey Amerika deneyimi, 4. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Köse, E., 1998.** Kentsel alanlarda kamu kullanımlı merdivenler-sokaklar: Beyoğlu ilçesi örneği, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Krier, R., 1979.** Urban Space, Academy Edition, London
- Lynch, K., 1960.** The Image of The City, M.I.T. Press, Cambridge
- Memluk, Y., 1974.** Çocuk oyun alanlarının düzenlenmesini etkileyen faktörler, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı 1, Peyzaj Mimarları Odası Yayını, İstanbul
- Molnar, D., J. and Rutledge, A., J., 1980.** Anatomy of a Park, Mc Graw Hill Company, London
- Naoki, M., 1990.** Street Furniture, Bijutsu Shuppon Sha., Ltd., Japan
- Oğuz, D., 1998.** Kent parkları, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı 6, Peyzaj Mimarları Odası Yayını, İstanbul

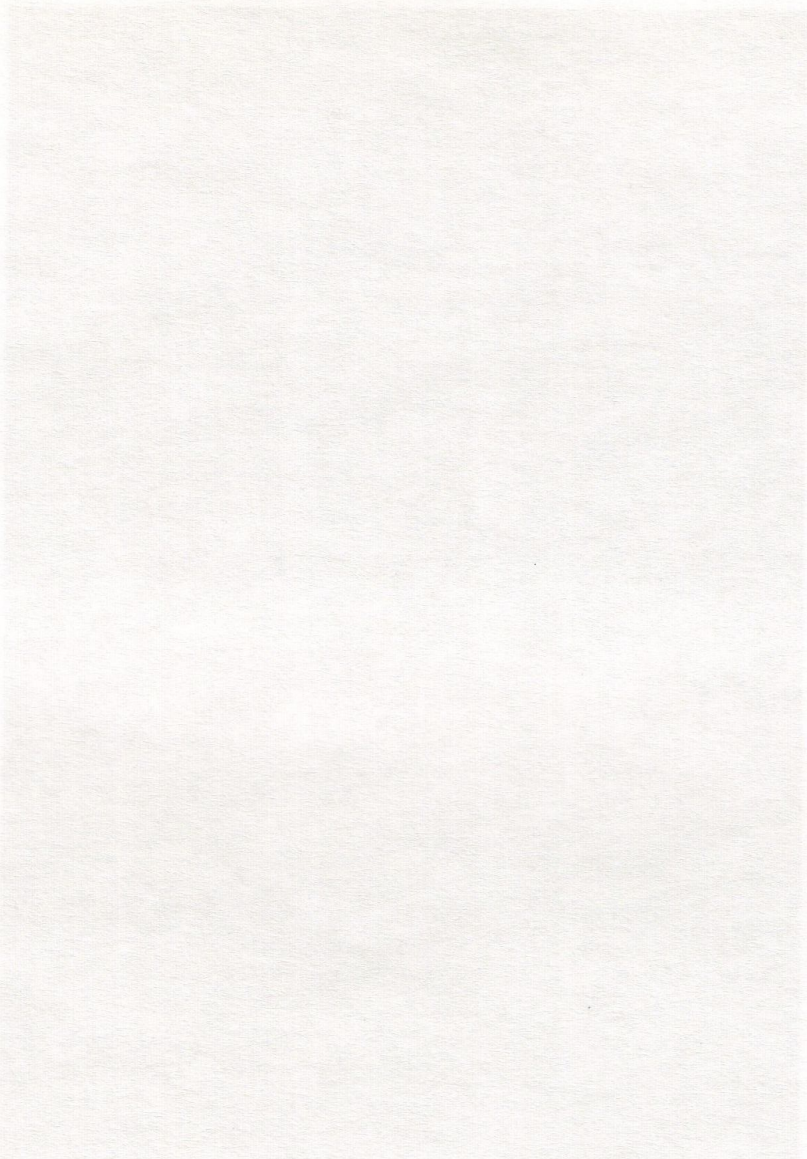
- Ozaydın, G., Erbil, D. ve Ulusay, B., 1989. Kamu mekanları tasarımının tamamlayıcısı olarak bildirişim öğeleri, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Özdeş, G., 1975. Şehir Bölgeleri, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul
- Özerdim, B., 1986. Kentsel mekanların görsel analizinde kullanılabilecek bir yöntem üzerine, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Özgen, Y., 1990. Japon Bahçelerinde bazı tasarım teknikleri, Orman Fakültesi Dergisi, Sayı 2, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul
- Özgüç, M., İ., 1998. Çocuk bahçelerinde tasarım ilkeleri, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı 5, Peyzaj Mimarları Odası Yayını, İstanbul
- Pamay, B., 1978. Kentsel Peyzaj Planlaması, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, İstanbul
- Pamay, B., 1979. Park ve Bahçe Sanatı, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, İstanbul
- Pardarokes, V., 1992. Kentsel mekan tasarımı ilkeleri ve mimari oluşuma etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Paşalıoğlu, A., 1993. İstanbul'da 1980-1992 arası düzenlenen kıyı mekanlarının kullanıcı görüşlerine göre değerlendirilmesi: Haliç, Bakırköy örneği, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Rubenstein, H., M., 1992. Pedestrian Malls Street Spaces and Urban Spaces, John Wiley and Sons Inc., American
- Sağsöz, A. ve Aksu, V., 1999. Kentliye sorulmayan kavram kent mobilyası üzerine, Yapı Dergisi, Sayı 210, Yapı Eğitim Merkezi, İstanbul
- Seimer, H., 1995. The Nature of Cities, Paul Theobald and Co., New York
- Seyrek, H., 1992. Kent mobilyasını biçimlendiren faktörler, Tasarım Dergisi, Sayı 27, Tasarım Yayıncılık Ltd.Şti., İstanbul
- Sezer, C., Taftalı, D., Bayrak, E., Çivi, G., Tirit, H., Şahin, S. ve Tuncel, R., 1998. Çocuk oyun alanları, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı 5, Peyzaj Mimarları Odası Yayını, İstanbul
- Shirvani, H., 1985. The Urban Design Process, Van Nostrand Reinhold Company, New York
- Simonds, O., J., 1961. Landscape Architecture, Mc Graw Hill Company, London
- Suher, H., 1992. Kent Planlama Süreci Ders Notları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Suher, H., Çetiner, H., Yıldızcı, A., C. ve Ocakçı, M., 1993. Maçka Demokrasi Parkı, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul
- Suher, H., Çetiner, A., Yıldızcı, A., C. ve Ocakçı M., 1991. Maçka 2'Nolu Park Düzenleme Projesi ilkeleri , Tasarım Dergisi, Sayı 27, Tasarım Yayıncılık Ltd.Şti., İstanbul
- Süngü, İ., 1998. Kentsel blok ve kentsel mekan ilişkisi olarak kent mimarlığı ve yeni tasarımlar, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Şehir Mobilyaları Sempozyumu, 1985. Büyük Şehir Belediyesi, İstanbul
- Tantan, B., 1996. Açık mekan kullanımı ile kullanıcı isteklerinin irdelenmesi: Kurucesme Cemil Topuzlu Kıyı Parkı örneği. Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

- Trancik, R.**, 1986. Finding Lost Space, Van Nostrand Reinhold Co., New York
- Tunbiş, M.**, 1980. Peyzaj Yapıları, Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul
- Yeang, K.**, 1992. Desing With Nature, Mc Graw Hill Company, London
- Yıldızcı, A., C.**, 1982. Kentsel yeşil alan planlaması ve İstanbul örneği, Doçentlik Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Yıldızcı, A., C.**, 1993. Doğa Düzenleme Ders Notları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Yıldızcı, A., C.**, 1997. Kentsel Peyzaj Planlaması Ders Notları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Yürekli, F.**, 1997. Çevre görsel değerlendirmesine ilişkin bir yöntem araştırması, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Walker, T., D.**, 1988. Site Design and Construction Detailing, New York
- Zucker, P.**, 1959. Town and Square, Colombia University Press, New York
- Zülfikar, C.**, 1998. Kent Mobilyalarının Kullanım ilişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Ek A - MAÇKA DEMOKRASİ PARKI FOTOĞRAFLARI

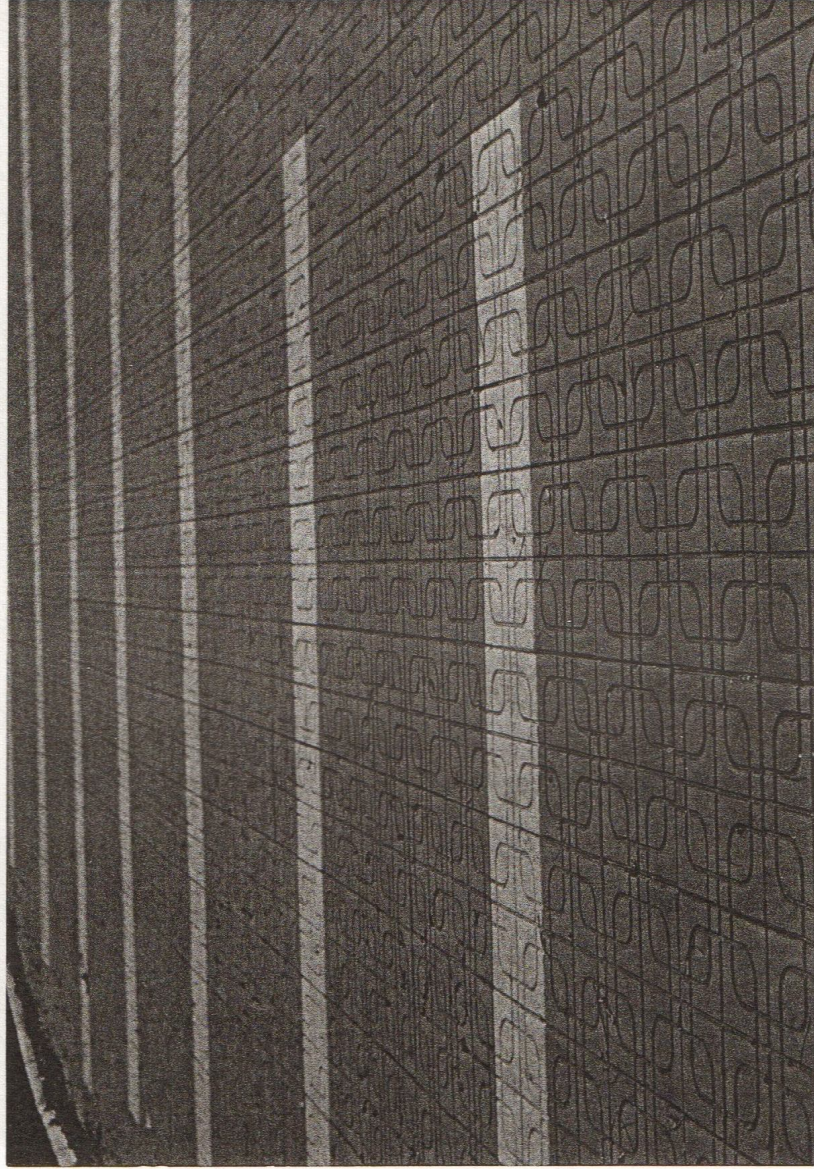
Ek A - Maçka Demokrasi Parkı Fotoğrafı

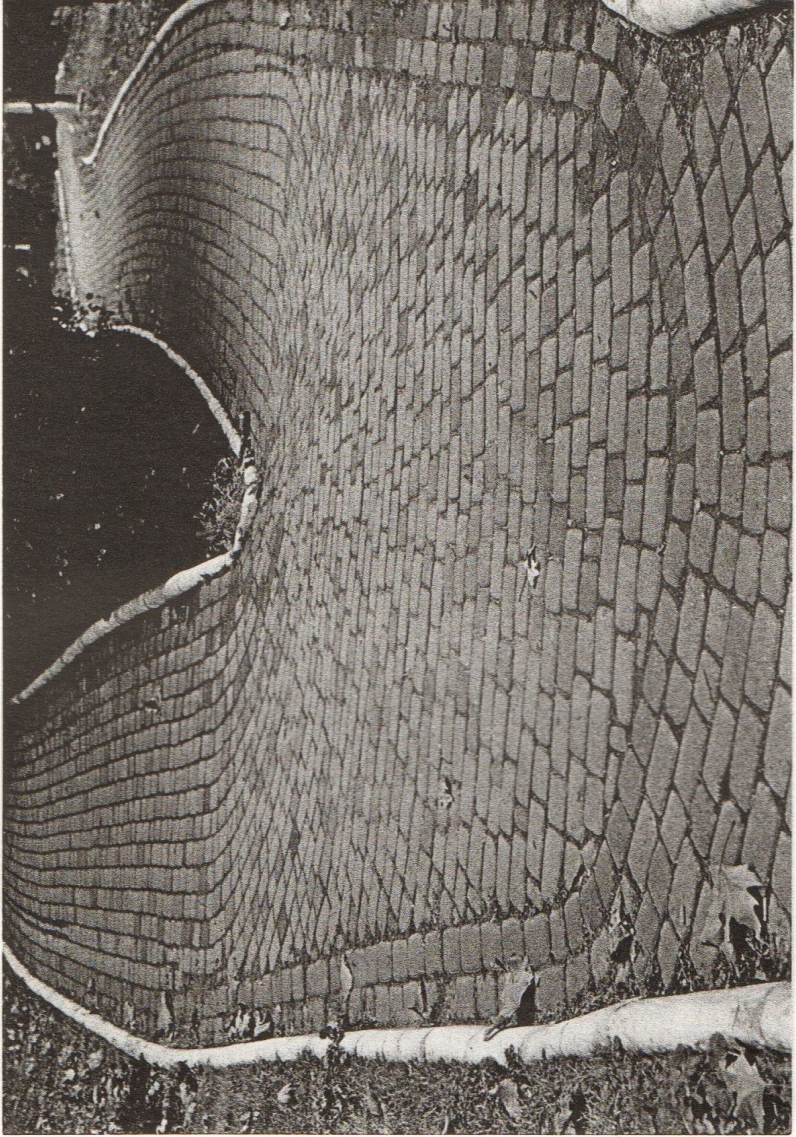
Ek A - Maçka Demokrasi Parkı Fotoğrafı

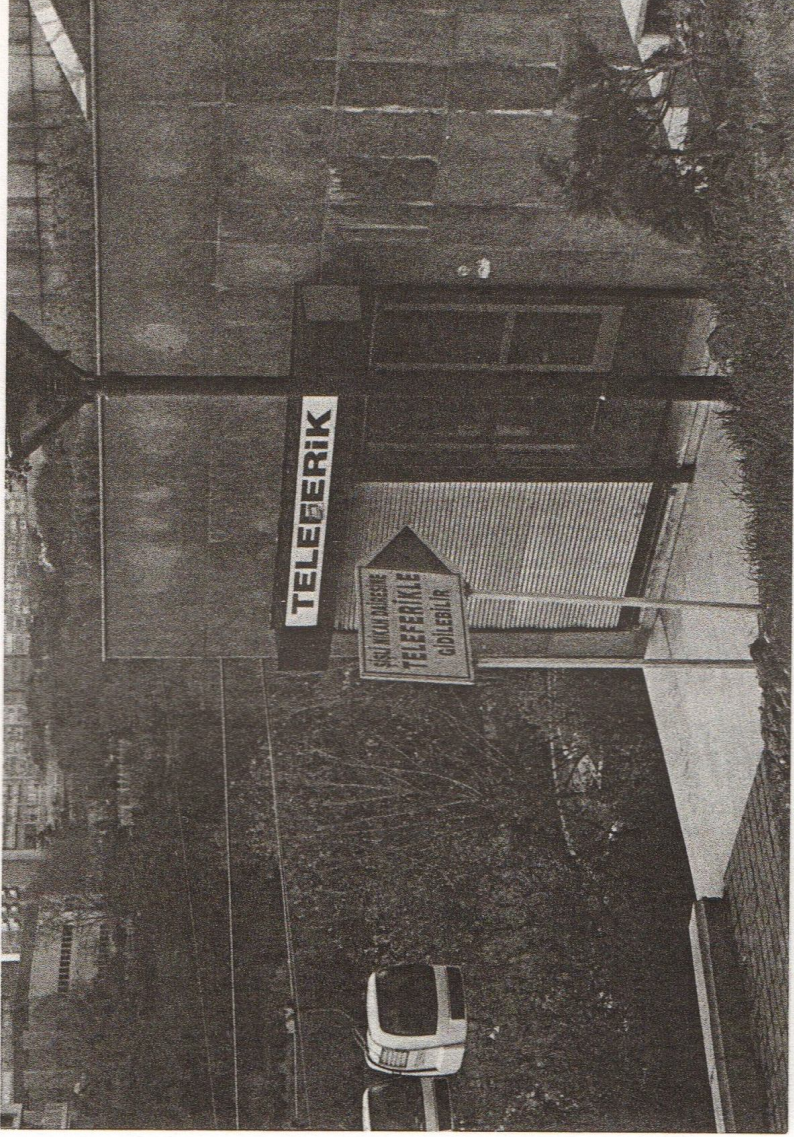
Şekil A.1 : Park içerisinde yer alan otopark alanı

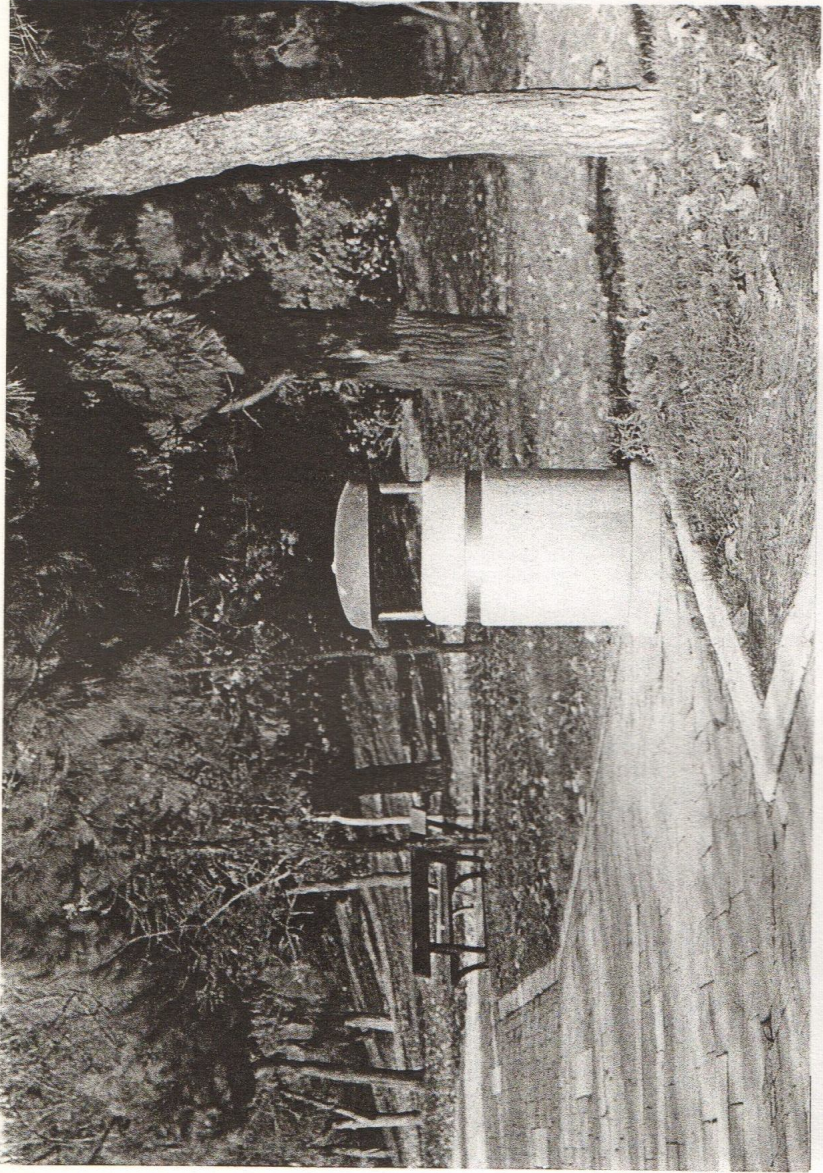
Şekil A.2 : Ana arter üzerinde yer alan ve yönlendirme etkisi bulunan yer döşemesi

Şekil A.3 : Aynı malzemenin kullanıldığı farklı iki arterin birleşme noktasındaki bağlantısı

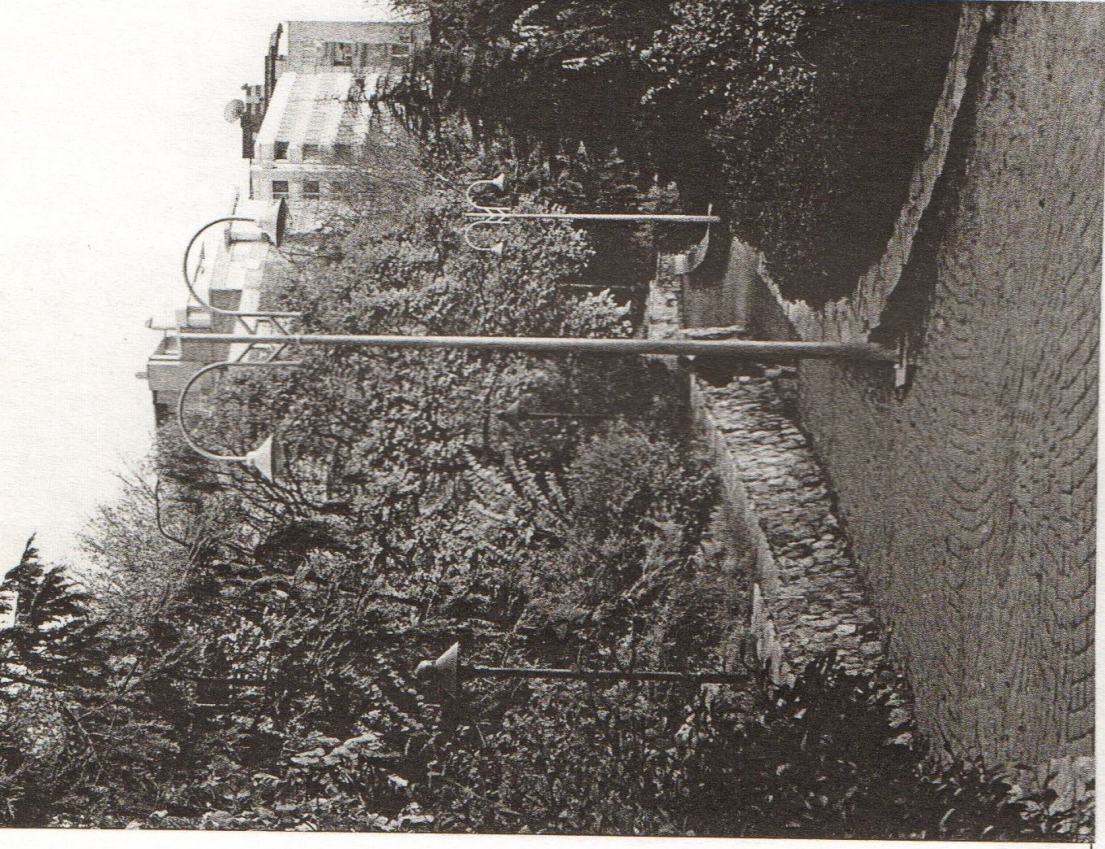
Şekil A.4 : Park içerisinde yer alan bilgilendirme levhası

Şekil A.5 :Parkın kuzey ve güney girişini bağlayan ana arter üzerindeki çöp kutusu

Şekil A.6 :Şehzade kafe yanında bakımsız konumda bulunan konteynerler

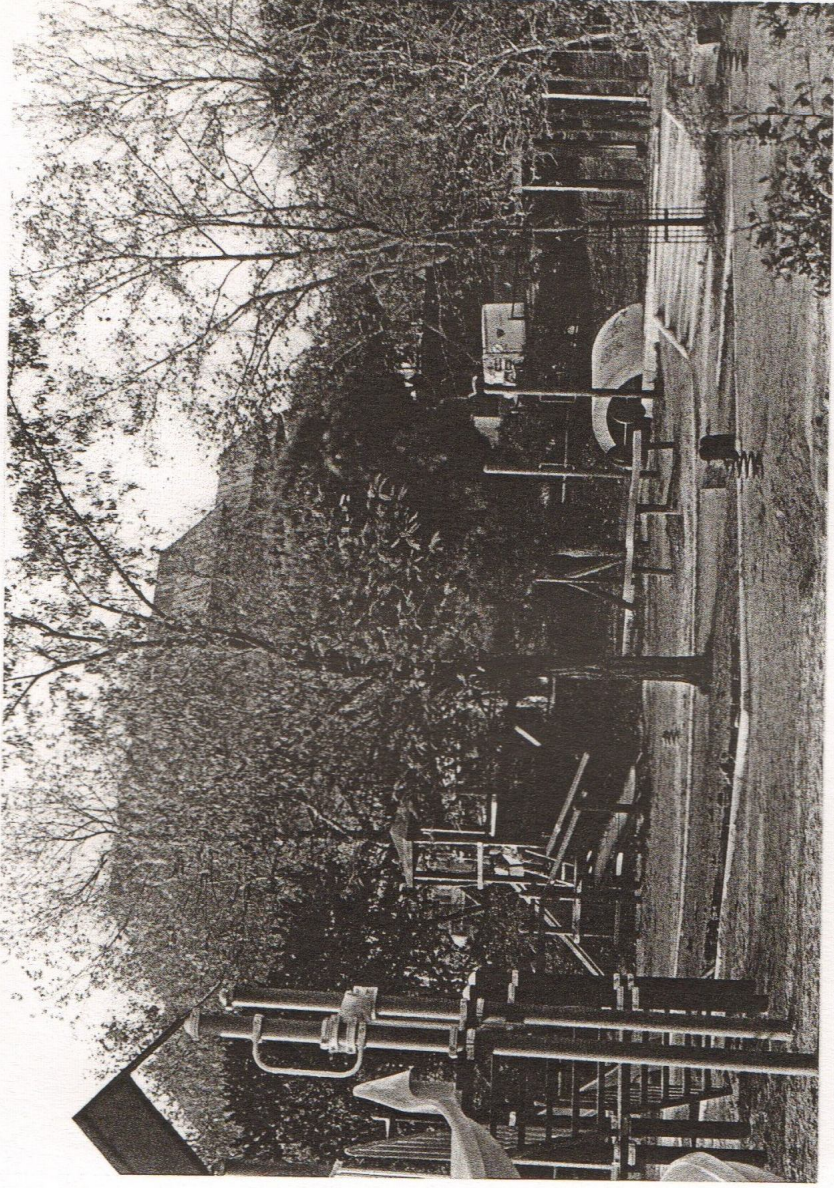
Şekil A.7 :Park içerisinde mevcutta bulunan ve yeni konumlandırılan aydınlatma elemanları

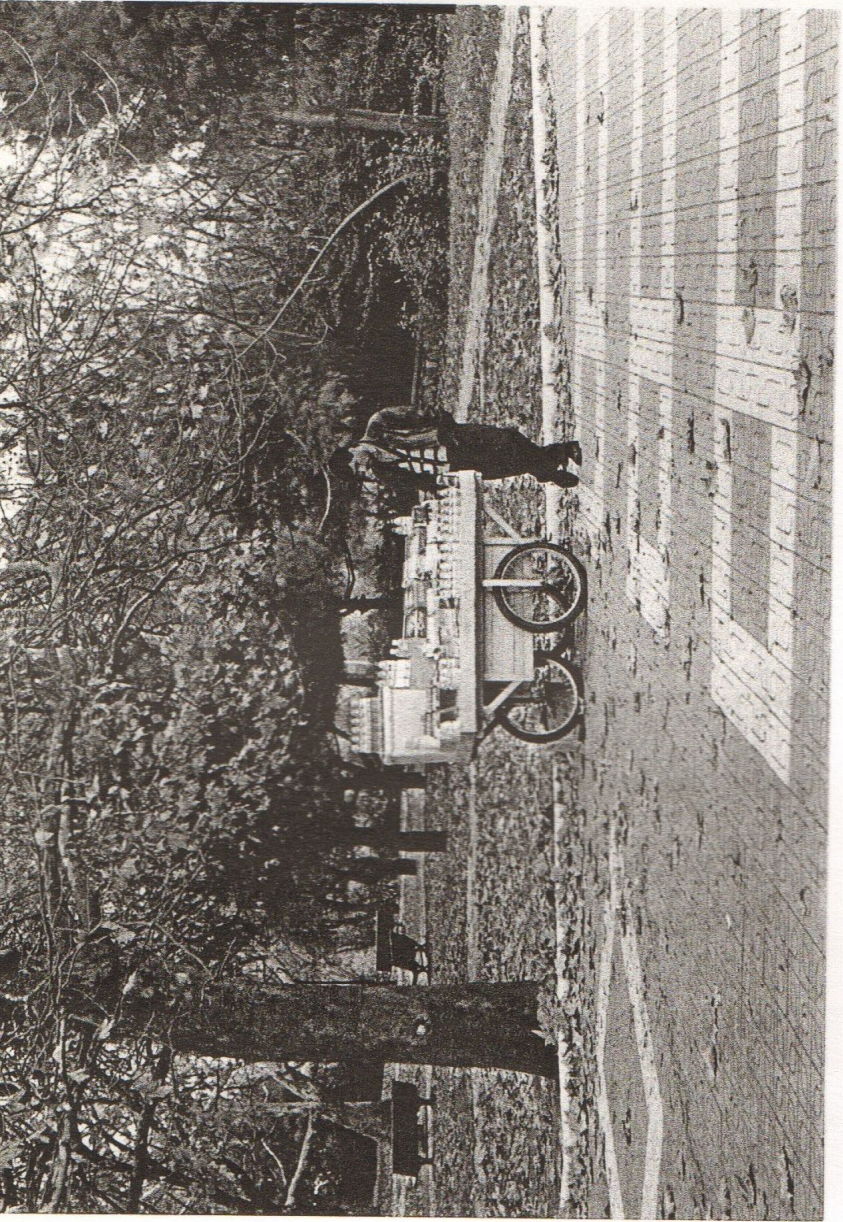
Şekil A.8 :Park içerisinde yer alan ve işletilmeyen kaskadlı havuz

Şekil A.9 :Tahribata uğramış konumda olan oturma elemanı

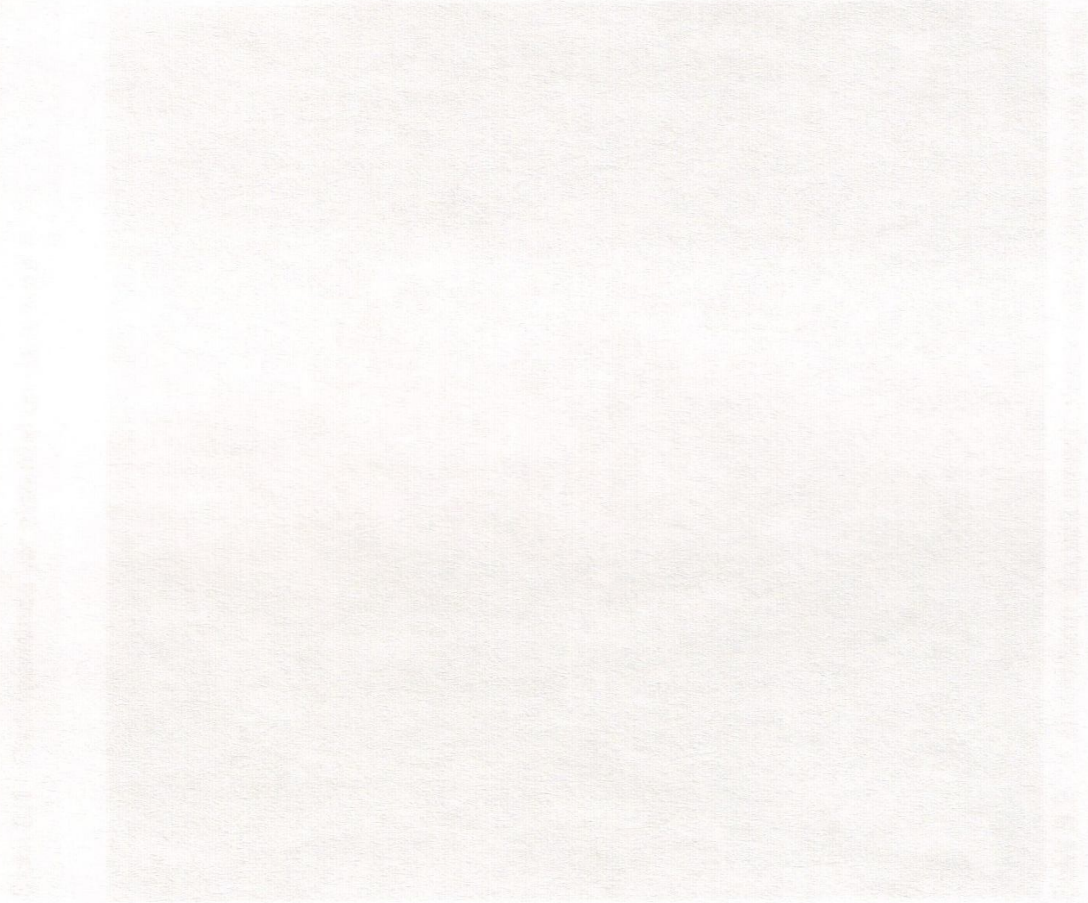
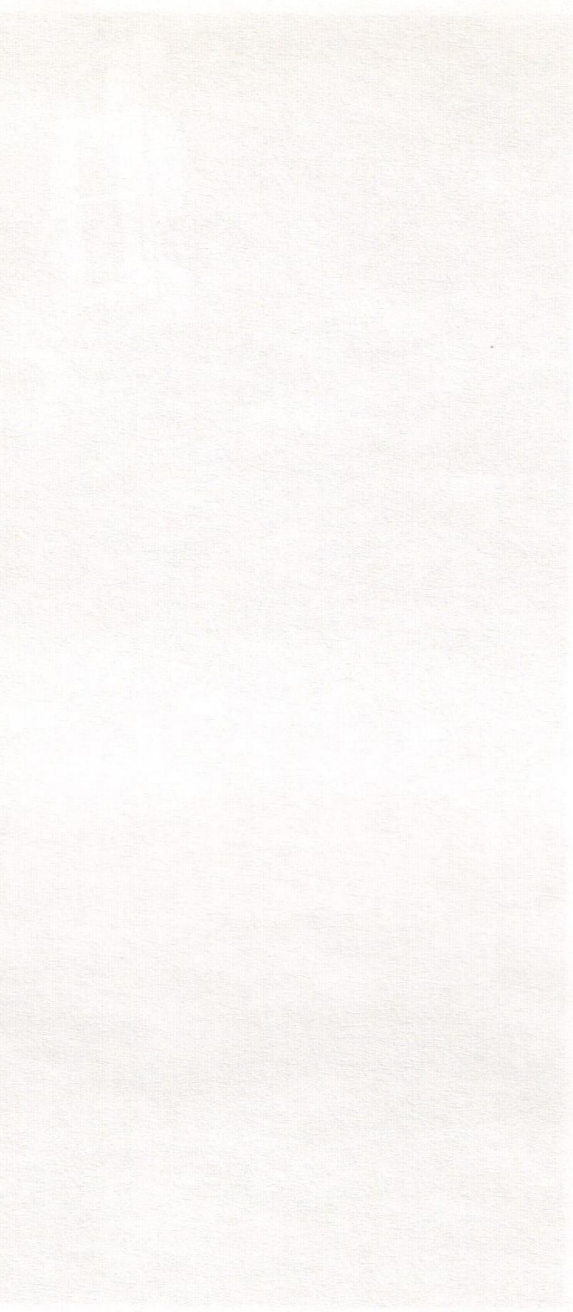

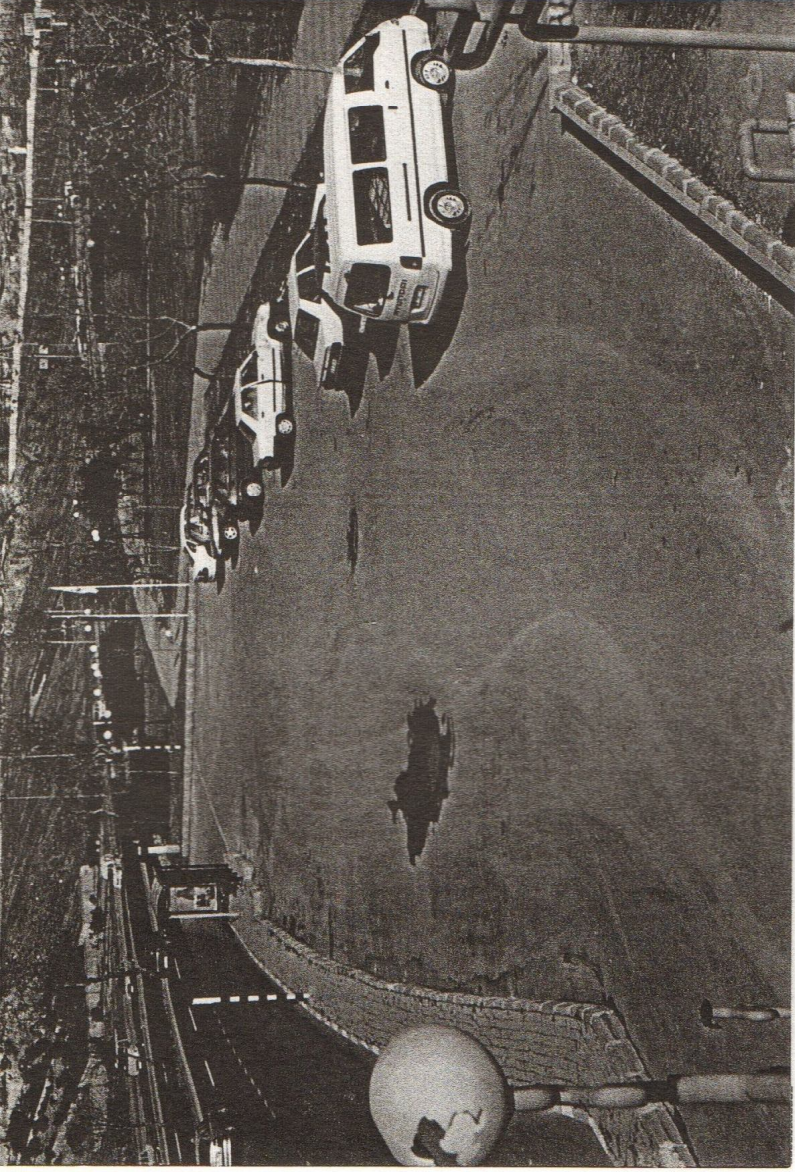
Şekil A.10 :Tahribata uğramış,ahşap materyalden yapılmış çocuk oyun elemanları

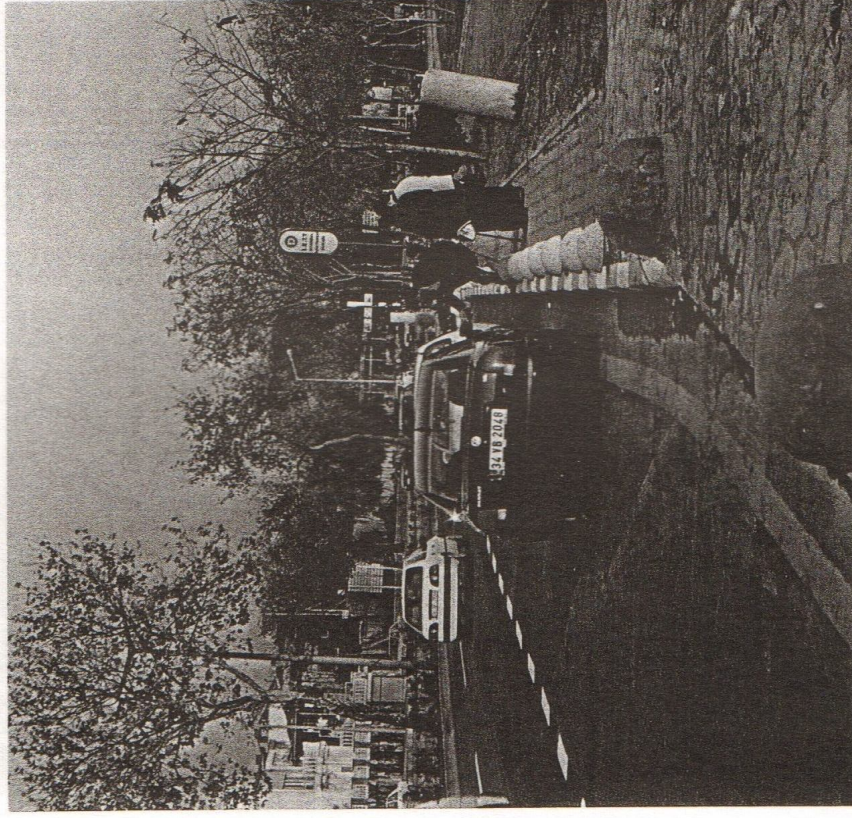
Şekil A.11 :Parkın giriş noktalarında yer alan seyyar satıcılar

Ek B - BAKIRKÖY-SAMATYA SAHİL PARKI FOTOĞRAFLARI

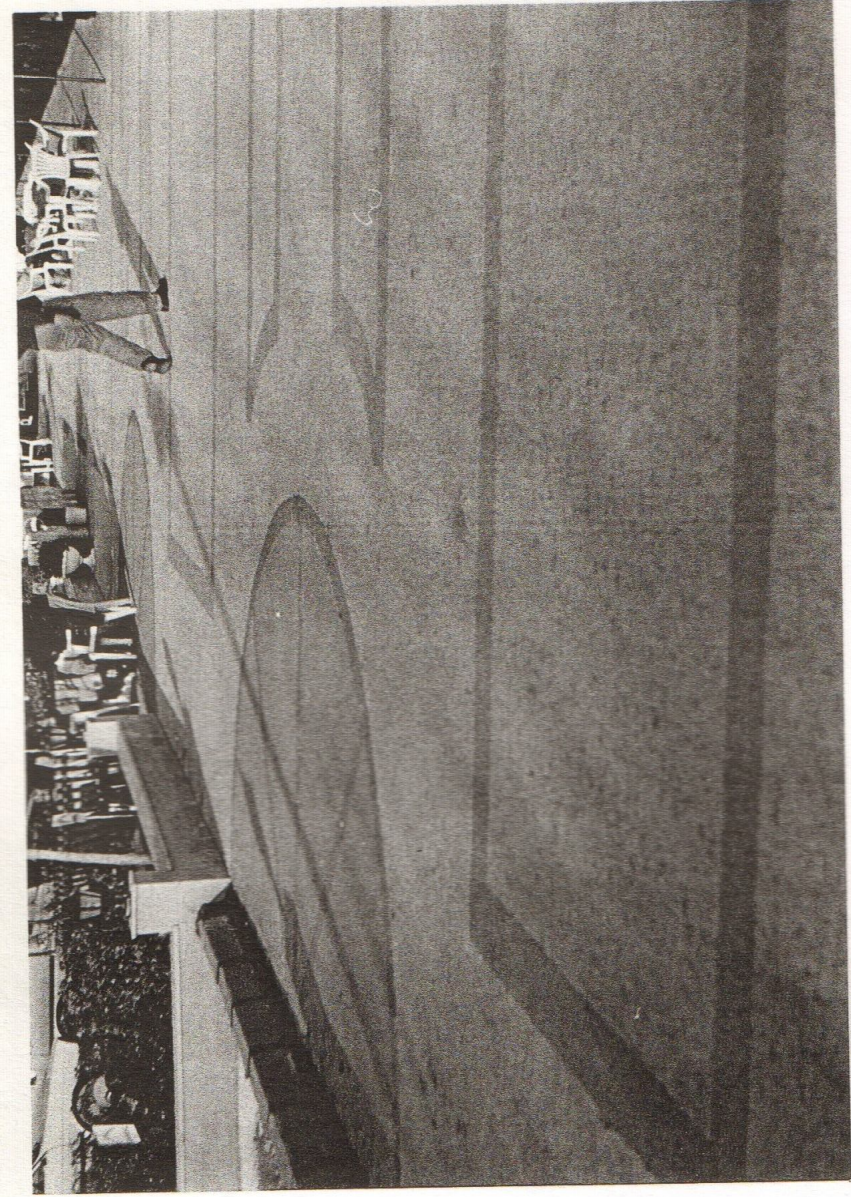

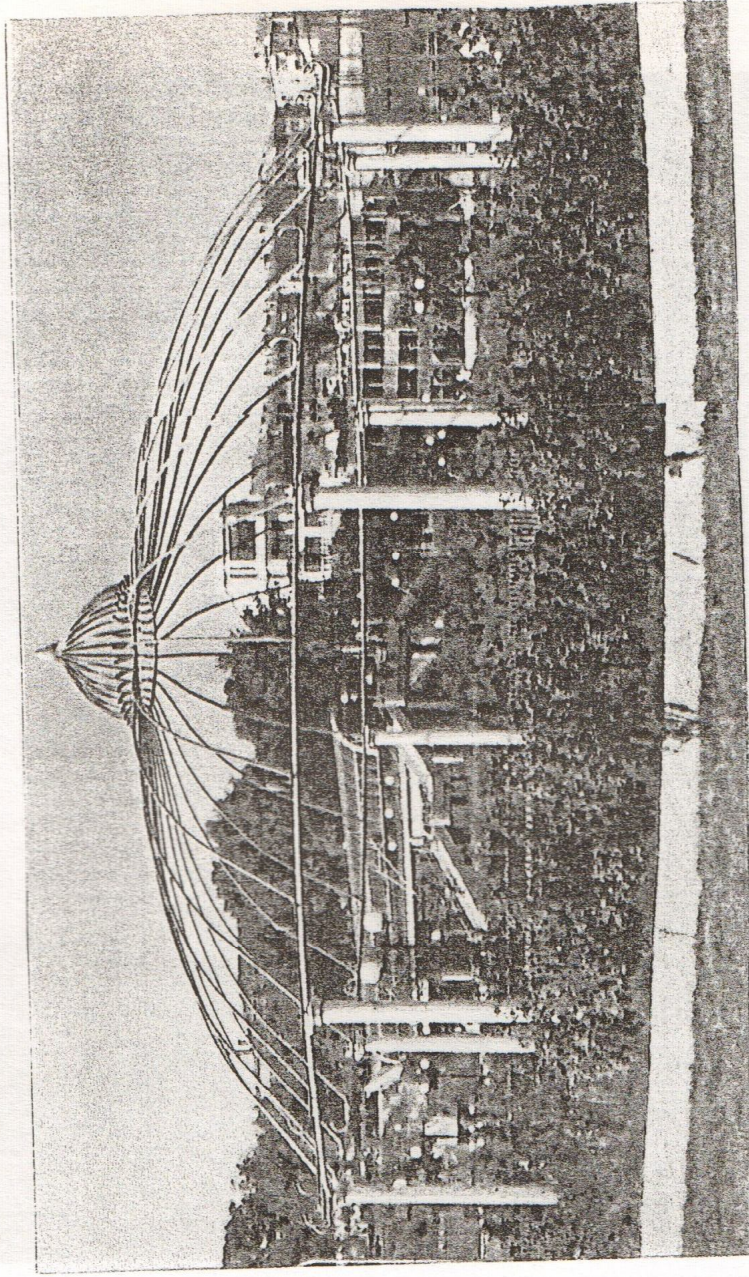
Şekil B.1 :Park içerisinde yer alan özel otopark alanı

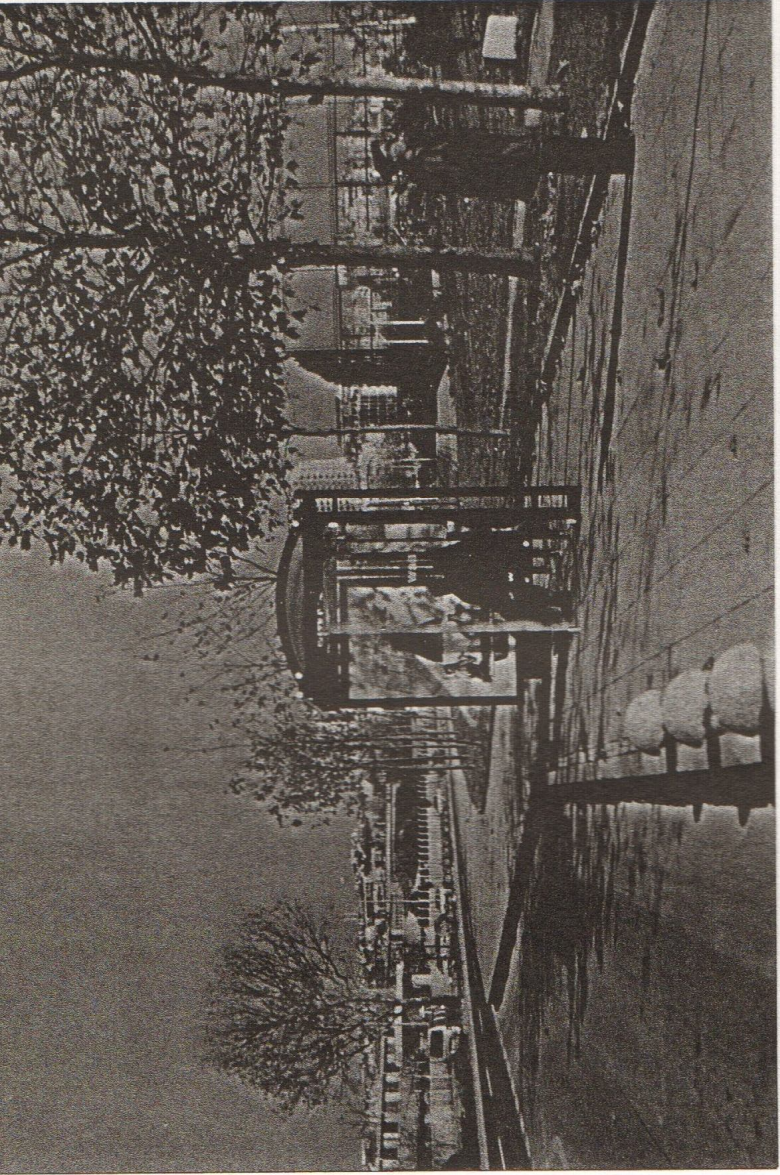
Şekil B.2 :Kullanıcıların otopark amaçlı olarak kullandıkları otobüs durağı

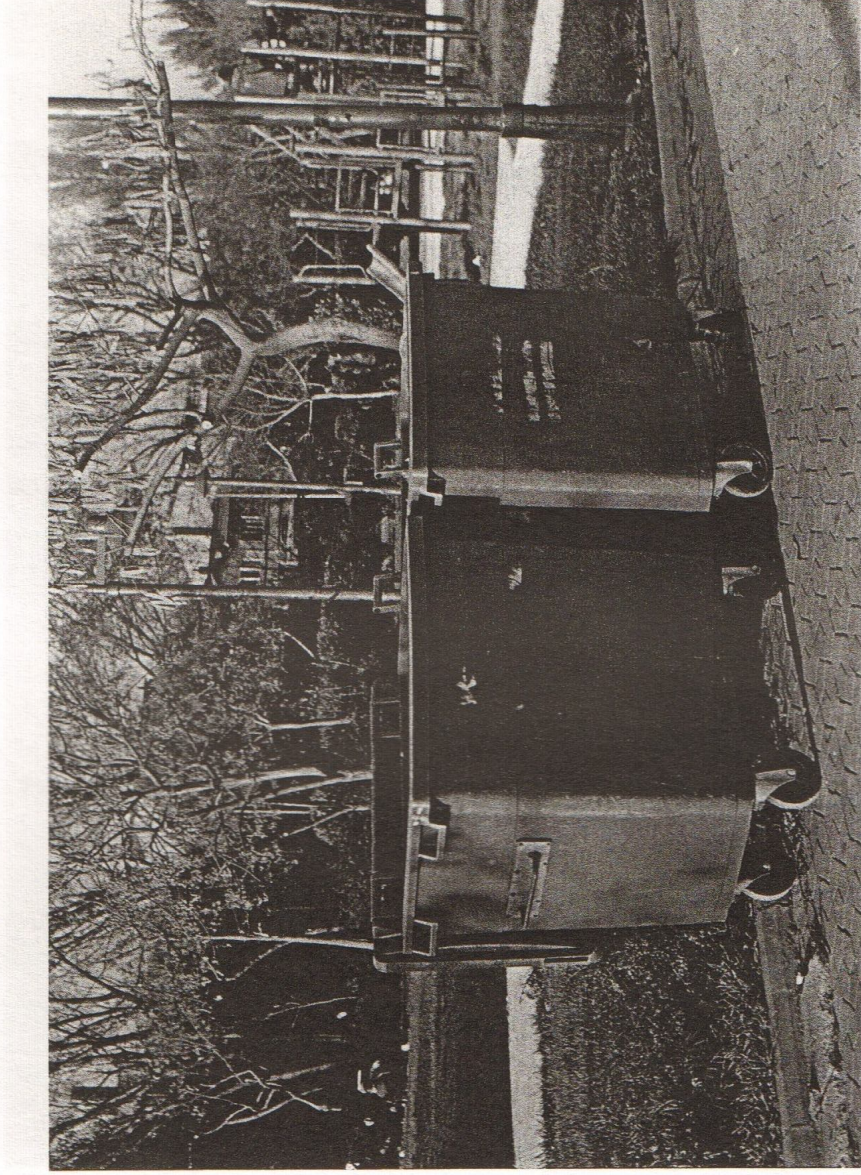
Şekil B.3 : Aynı güzergah üzerinde farklı kullanımı belirtmek amacıyla yararlanılan zemin kaplaması

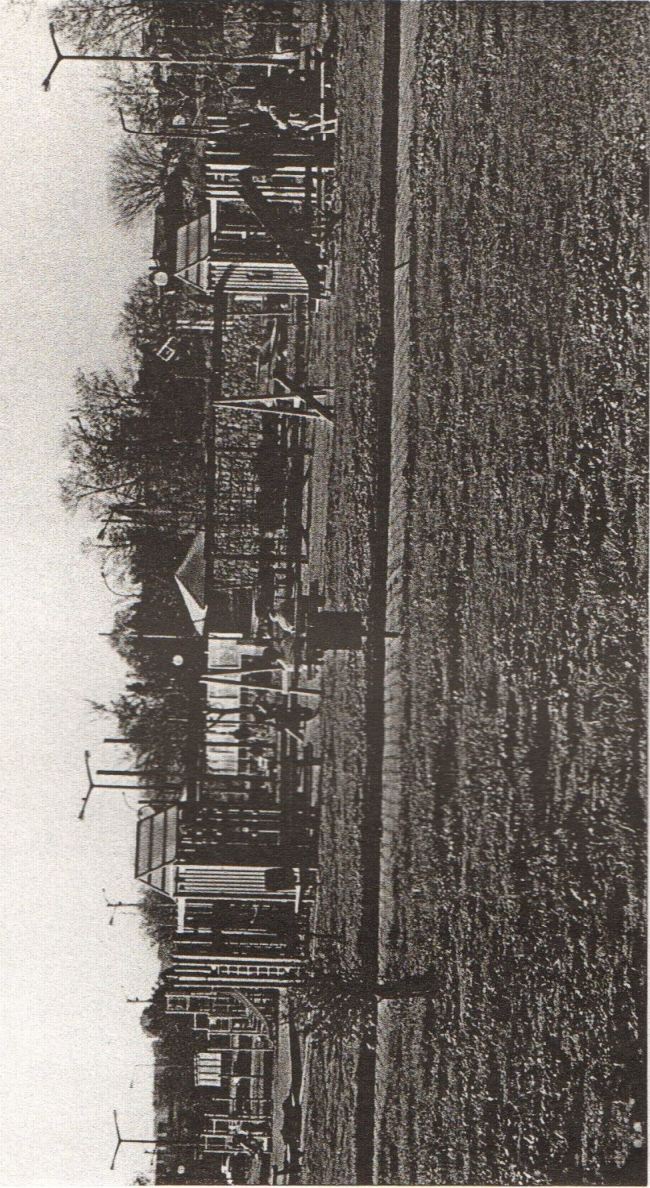
Şekil B.4 : Kullanım açısından memnun olunan üst örtü ögesi

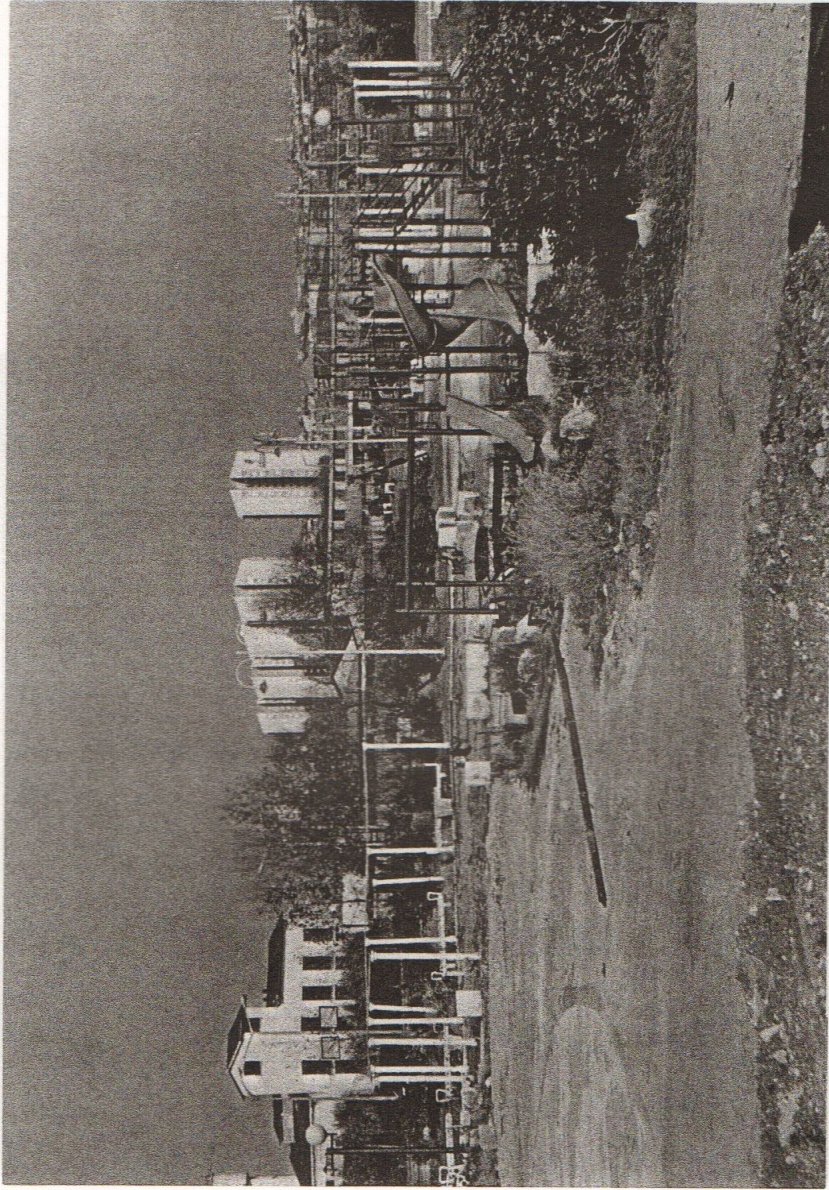
Şekil B.5 :Kullanıcıların memnun olduğu kent mobilyalarından biri olan otobüs durağı

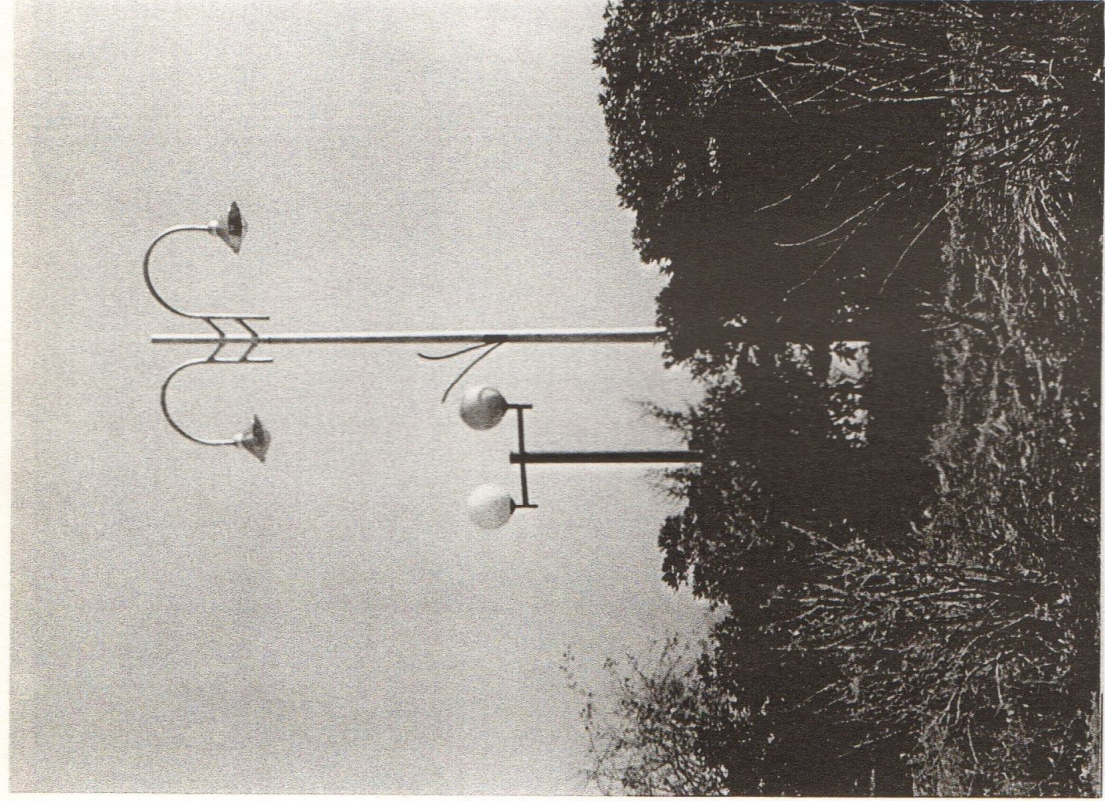
Şekil B.6 :Park alanı boyunca hiç bulunmayan çöp kutusu yerine, alanda bulunan birkaç tane konteynerden bir tanesi

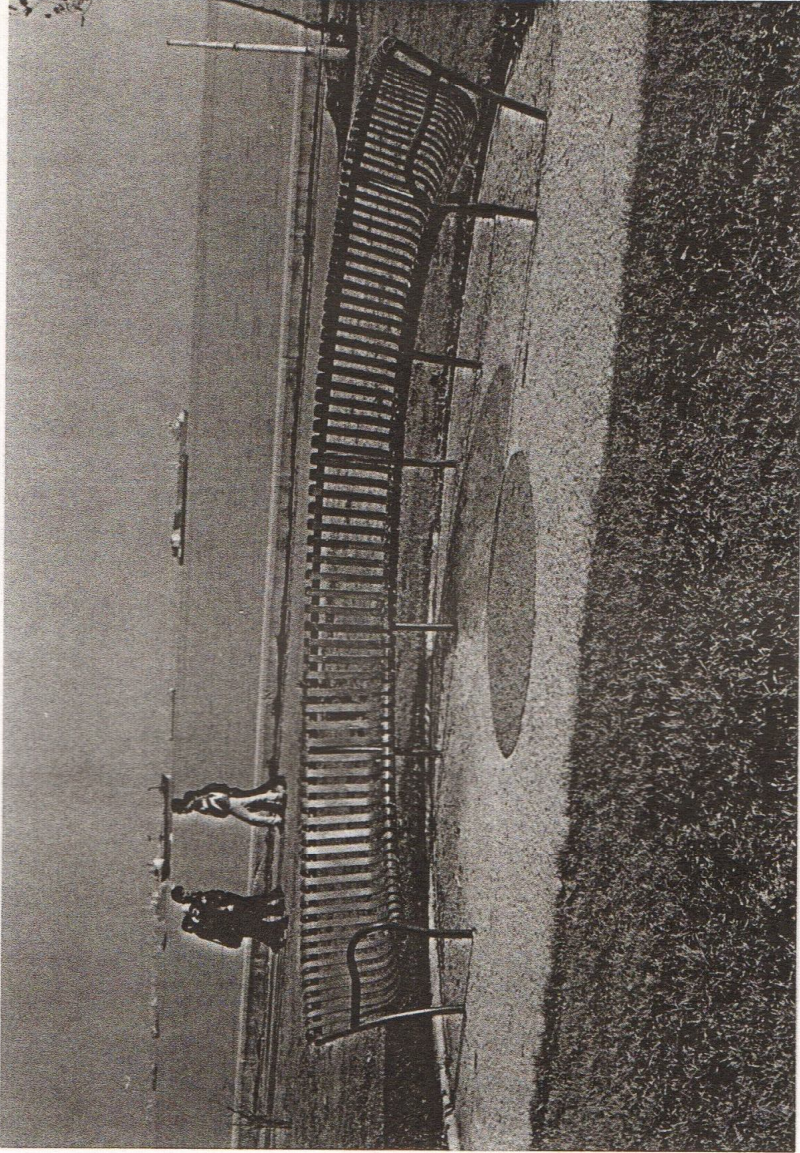
Şekil B.7 :Ahşap yapıya sahip olup sadece bağlantı zincirleri koparılmış olan çocuk oyun alanı elemanı

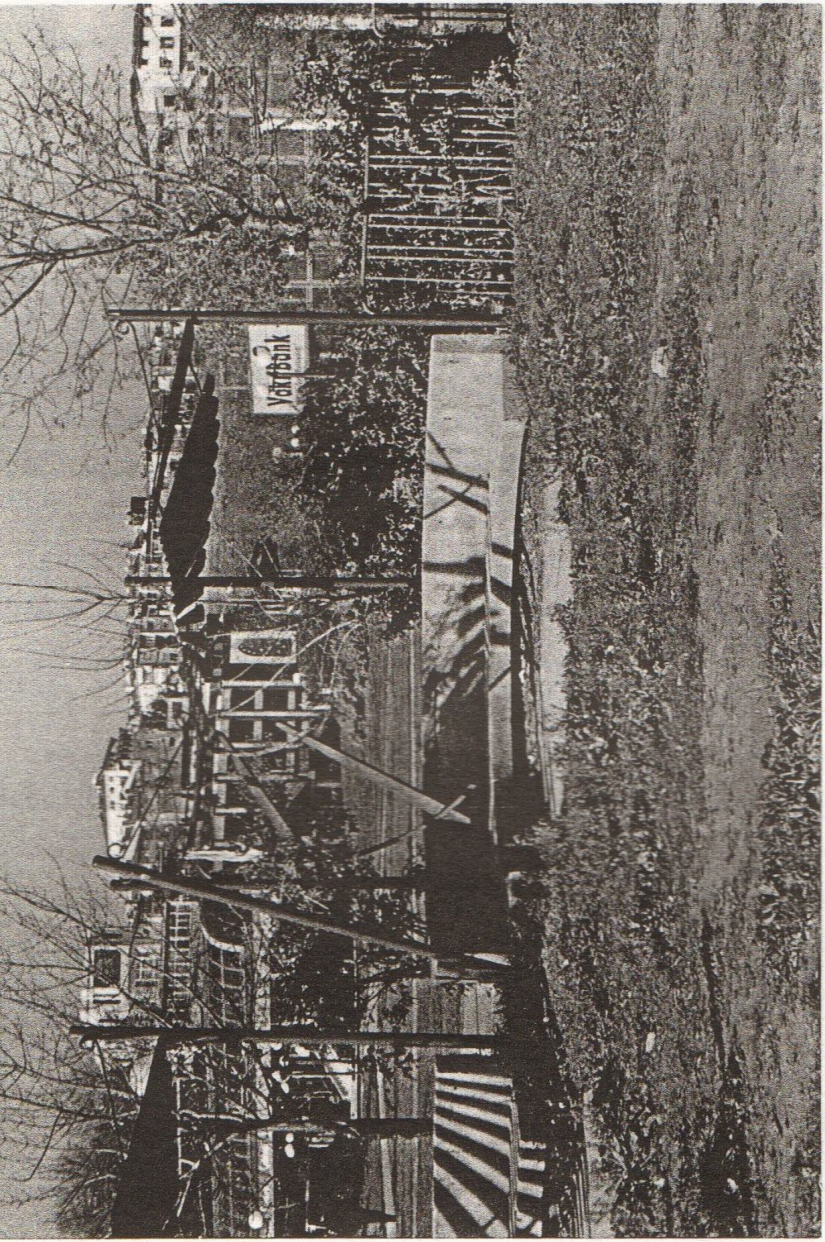
Şekil B.8 :Boya dökülmesi, paslanma ve kullanıcı tahribatına uğramış olan çocuk oyun alanı elemanı

Şekil B.9 :Park içerisinde mevcut bulunan ve yeni konumlandırılan aydınlatma elemanı

Şekil B.10 :Sadece boya kazınmasına uğramış olan oturma birimi

Şekil B.11 :Kullanıcı tarafından büyük tahribata uğramış olan oturma birimi

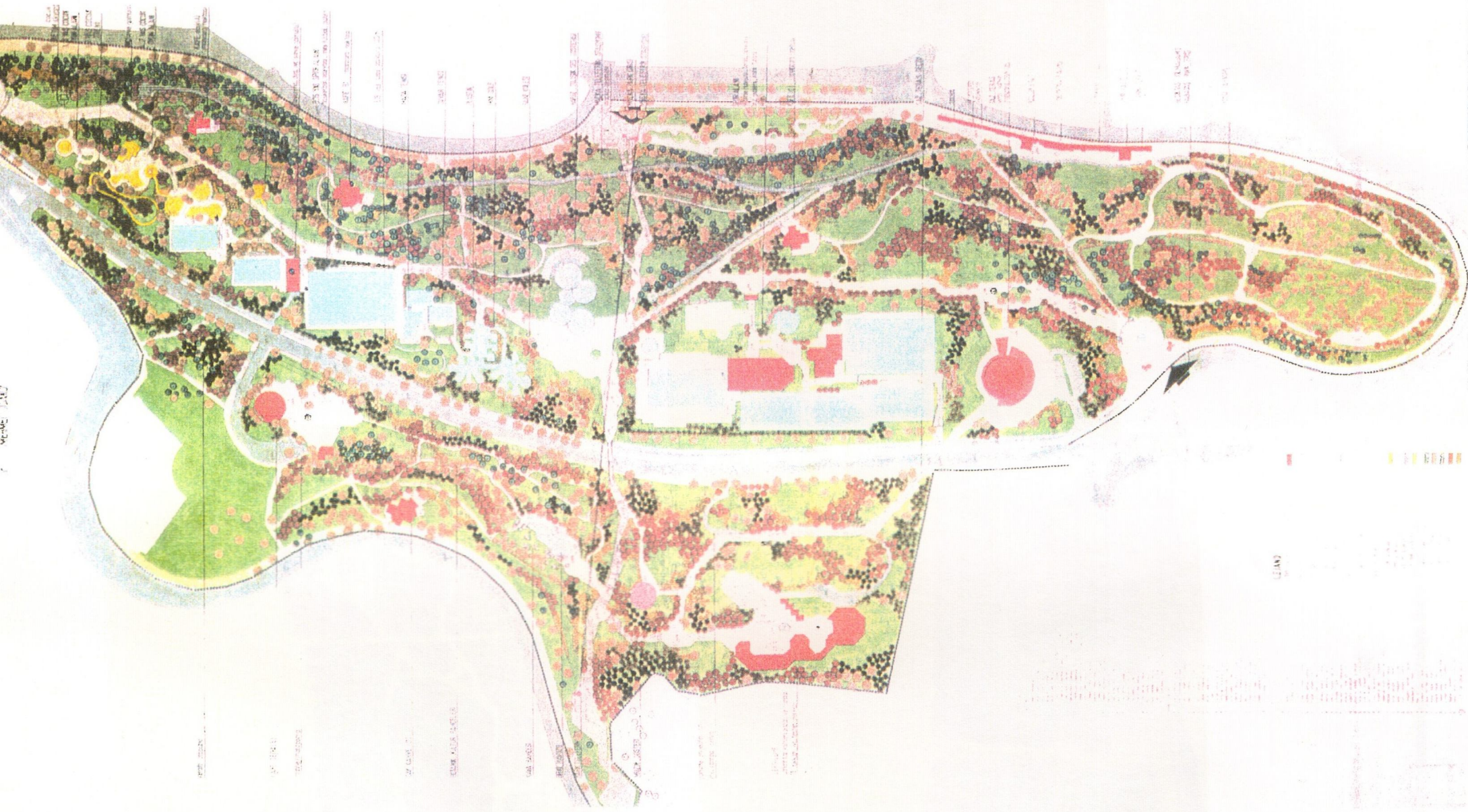
PARKLARIN BULUNDUĞU BÖLGE ŞEFLİKLERİ	PARKLARIN ADI	TOPLAM ALANI (M2)
Beykoz Bölge Şefliği	Beykoz İskele Meydanı Parkı	3000
Beykoz Bölge Şefliği	Beykoz Ön Çeşmeler Parkı	450
Beykoz Bölge Şefliği	Paşabahçe Meydanı Parkı	1500
Beykoz Bölge Şefliği	Kanlıca eydanı Parkı	1550
Beykoz Bölge Şefliği	Beykoz Sahil Parkı	25000
Beykoz Bölge Şefliği	NATO Parkı	6700
Beykoz Bölge Şefliği	Sultanıye Parkı	20000
Beykoz Bölge Şefliği	Otağtepe Parkı	3000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Abide-i Hürriyet Parkı	7500
Beyoğlu Bölge Şefliği	Şişhane Parkı	8000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Taksim Gezi Parkı	38000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Taksim Süngü Parkı	8000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Barış Parkı	10000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Beşiktaş Sahil Parkı	12000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Bebek Parkı	17000
Beyoğlu Bölge Şefliği	C.Hasanpaşa Parkı	13500
Beyoğlu Bölge Şefliği	Cemil Topuzlu Parkı	30000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Demokrası Parkı	240000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Esentepe Parkı	3000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Fındıklı Parkı	13200
Beyoğlu Bölge Şefliği	İnönü Parkı	32000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Kuruçeşme Parkı	32000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Tophane Parkı	32000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Ulus Parkı	32000
Beyoğlu Bölge Şefliği	Yahya Kemal Parkı	32000
Doğancılar Bölge Şefliği	Büyükdereşi Parkı	4000
Doğancılar Bölge Şefliği	Beylerbeyi Sahil Parkı	10550
Doğancılar Bölge Şefliği	Çengelköy Havuzbaşı Parkı	9000

Doğancılar Parkı		760
Kandilli Parkı		500
Kuleli Parkı		110
Paşakapısı Parkı		120
ATA 1-2 Parkları		800
Vanıköy Parkları		1500
Zeynep Kamil Parkları		200
Kısıklı Parkı		1100
Ankara Üçgeni Parkı		845
Duvaribi Parkları		750
GATA Parkı		400
Hacıbaba Parkı		1000
Kız Kulesi Parkı		400
Harem Sahil Parkları		1850
Kuzguncuk Parkı		1200
Libadiye Parkı		1500
Paşalimanı Parkı		1200
Şemsipaşa Parkı		1100
Validebağ Parkı		1000
Hacıhesma Hatun Parkı		500
Öğretmenler Parkı		1200
Millet Parkı ve Karşısı		2550
Göztepe 60. Yıl Parkı		8000
Sahrayı Cedid Parkı		800
Dalyan Parkı		13700
İdealtepe Parkı		9700
Kurbağalidere Parkı		4000
Kadıköy Moda Parkı		15000
Caddebostan Sahil Parkı		15242

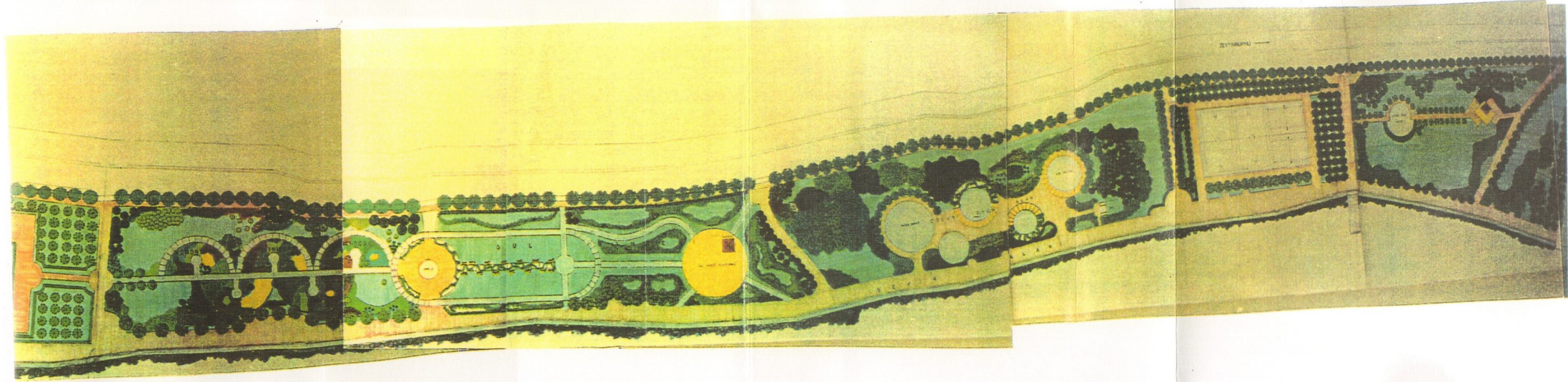
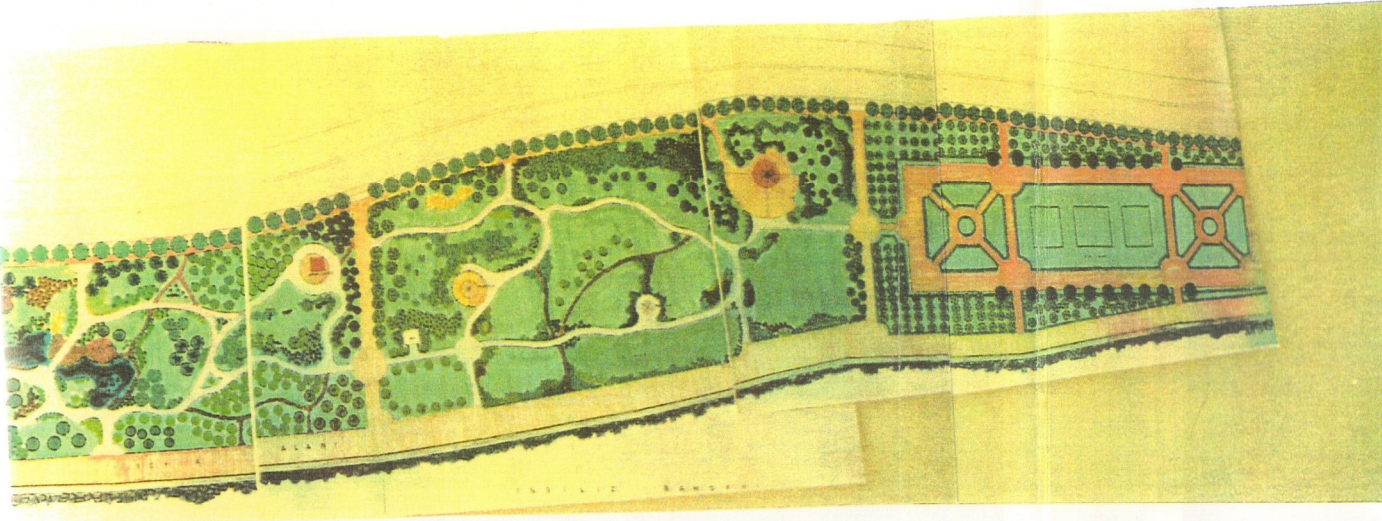
72950	Caddebostan Yolüstü Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
268260	Maltepe Kartal Sahil Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
21000	Kartal Özgürlük Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
4000	Kartal Halk Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
14000	Yakacık Uğur Mumcu Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
20000	Yakacık Eski Çöplük Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
8000	Göztepe Çocuk Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
8000	Zeytinlik Parkı	Göztepe Bölge Şefliği
35000	Çamlık Parkı	Gaziosmanpaşa Bölge Şefliği
97000	Gülhane Parkı	Gülhane Şefliği
66000	Sarayburnu Parkı	Gülhane Şefliği
5000	Merter Çirçir Parkı	Güngören Bölge Şefliği
41000	Eyüp Sümerbank Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
25000	8 Mayıs Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
68500	Derne Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
33000	Kemiklidere Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
85000	Demirdöküm Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
44000	Elektrometal Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
26000	Silah tarağa 2. Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
30000	Kağıthane Mermerciler Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
52000	Sütlüce 3. Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
26000	Beyoğlu-Sütlüce 1. ve 2. Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
22500	Azapkapı-Karaköy 2. Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
22500	Azapkapı-Karaköy 1. Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
50000	İTO Yani Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
5000	Eminönü Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
13500	Cezayirli Hasanaşa Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği
86000	Akşemseddin 1.,2.,3.,4. Parkları	Haliç I-II Bölge Şefliği
72000	Ayvansaray 1. ve 2. Parkı	Haliç I-II Bölge Şefliği

Haliç I-II Bölge Şefliği	Beyoğlu Hasköy 1. ve 2. Parkı		27000
Haliç I-II Bölge Şefliği	Beyoğlu Halicioğlu Parkı		41000
Haliç I-II Bölge Şefliği	Haliç Özlem Parkı		18500
Haliç I-II Bölge Şefliği	Şair Nedim Parkı		31000
Haliç I-II Bölge Şefliği	STFA Şantiye Parkı		13500
Haliç I-II Bölge Şefliği	Eyüp Abdüvedut Parkı		4700
Haliç I-II Bölge Şefliği	Kayalıbahçe Parkı		5000
Florya Bölge Şefliği	Yeşilköy-Yeşilyurt Arası Sahil Parkı		180000
Florya Bölge Şefliği	Sakızağacı Parkı		7974
Florya Bölge Şefliği	İSTON Parkı		7000
Florya Bölge Şefliği	Yedikule Kavşak Parkı		3000
Florya Bölge Şefliği	Zeytinburnu-Yedikule Arası Sahil Parkı		170000
Florya Bölge Şefliği	Yeşilköy Sahil Parkı		327000
Florya Bölge Şefliği	Aytekir Kotil Parkı		130000
Florya Bölge Şefliği	Yeşilyurt Havuzlu Parkı		2000
Sultanahmet Bölge Şefliği	Sultanahmet Havuzlu Parkı		13000
Sultanahmet Bölge Şefliği	Yerebatan Parkı		3000
Sultanahmet Bölge Şefliği	Ahirkapı Parkı		60000
Sultanahmet Bölge Şefliği	Yenikapı Parkı		10000
Sarıyer Bölge Şefliği	Emirgan Parkı		1500
Sarıyer Bölge Şefliği	İstinye Parkı		2040
Sarıyer Bölge Şefliği	Kireçburnu Nadir Nadi Parkı		16000
Sarıyer Bölge Şefliği	Oba Parkı		1500
Sarıyer Bölge Şefliği	Polygon Mahallesi Parkı		10370
Sarıyer Bölge Şefliği	Yeniköy Çarmık Parkı		2350
Sarıyer Bölge Şefliği	Aşyan Parkı		4100
Sarıyer Bölge Şefliği	Aşyan Parkı Sahil Yolu Çevresi		2500
Sarıyer Bölge Şefliği	Duatepe Parkı		17200
Sarıyer Bölge Şefliği	Yeniköy Plaj Parkı		5100

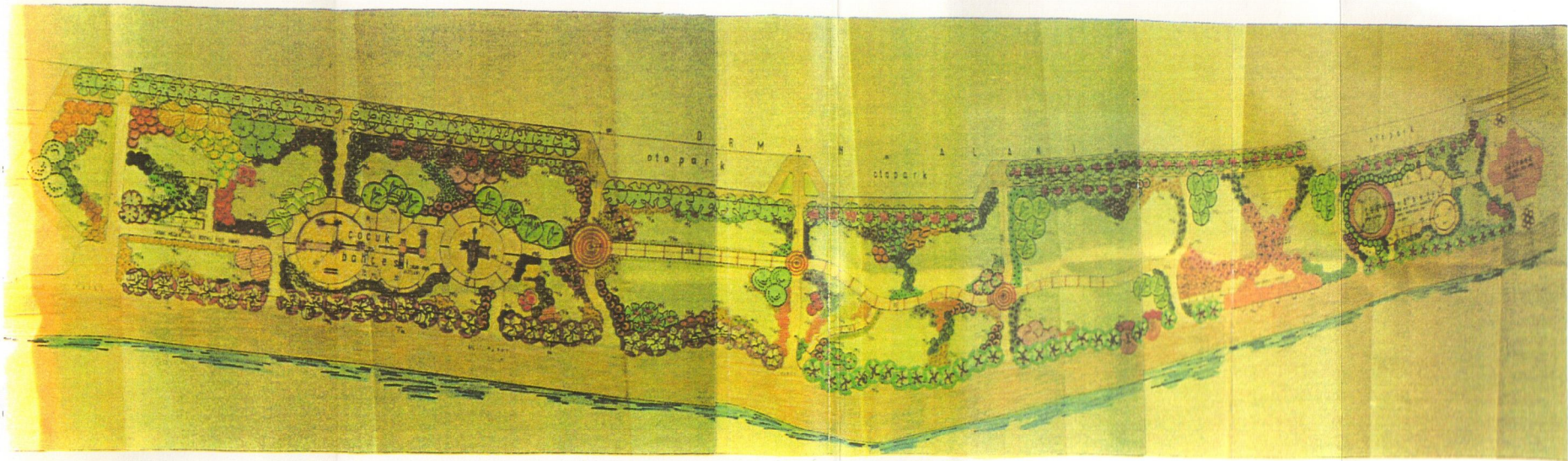
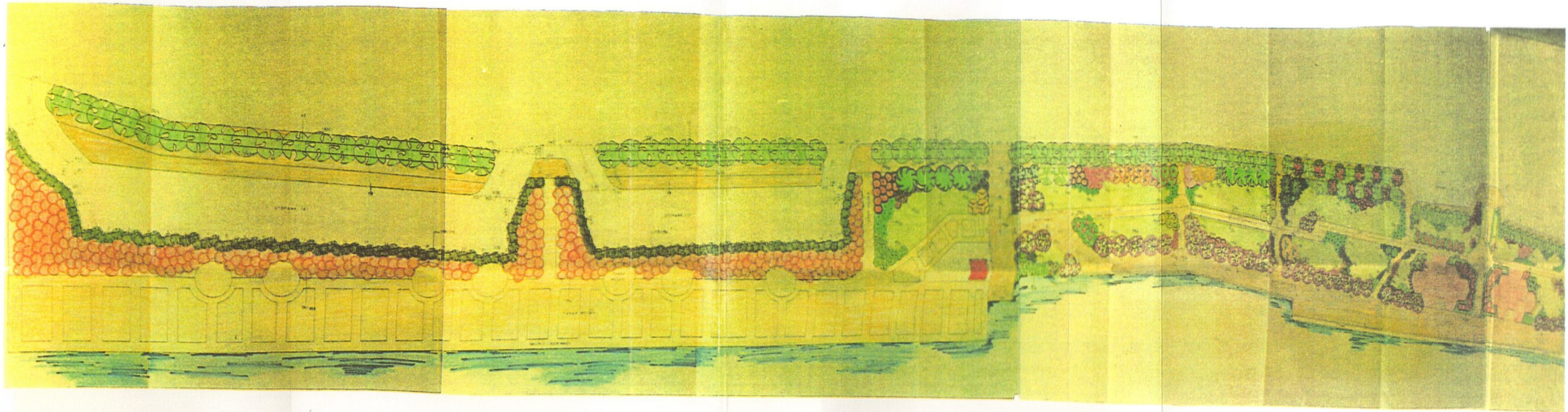
2000	50. Yıl Parkı		nbul Bölge Şefliği
1200	Arkeoloji Parkı		nbul Bölge Şefliği
400	Havaşehitleri Parkı		nbul Bölge Şefliği
200	Macar kardeşler Parkı		nbul Bölge Şefliği
2500	Edirnekapı Parkı		nbul Bölge Şefliği
1600	Fatih Anıt Parkı		nbul Bölge Şefliği
10000	Kocamustafapaşa Parkı		nbul Bölge Şefliği
3000	Mermirkule Parkı		nbul Bölge Şefliği
12000	Türkmenistan Parkı		nbul Bölge Şefliği
2500	Topkapı Parkı		nbul Bölge Şefliği
400	Numune Parkı		nbul Bölge Şefliği
800	Şeyh Sami Parkı		İla Bölge Şefliği
1500	Kaynarca Botaş Parkı		İla Bölge Şefliği
1100	Çamçeşme Parkı		İla Bölge Şefliği
17000	Gözdağı Parkı		İla Bölge Şefliği
1400	100. Yıl arki		İla Bölge Şefliği
250	Güzelıyallı Sahil Yolu		İla Bölge Şefliği
50000	Pendik-Tuzla Sahil Dolgu Alanı		İla Bölge Şefliği
21000	Osmanğazi Parkı		İraniye Bölge Şefliği

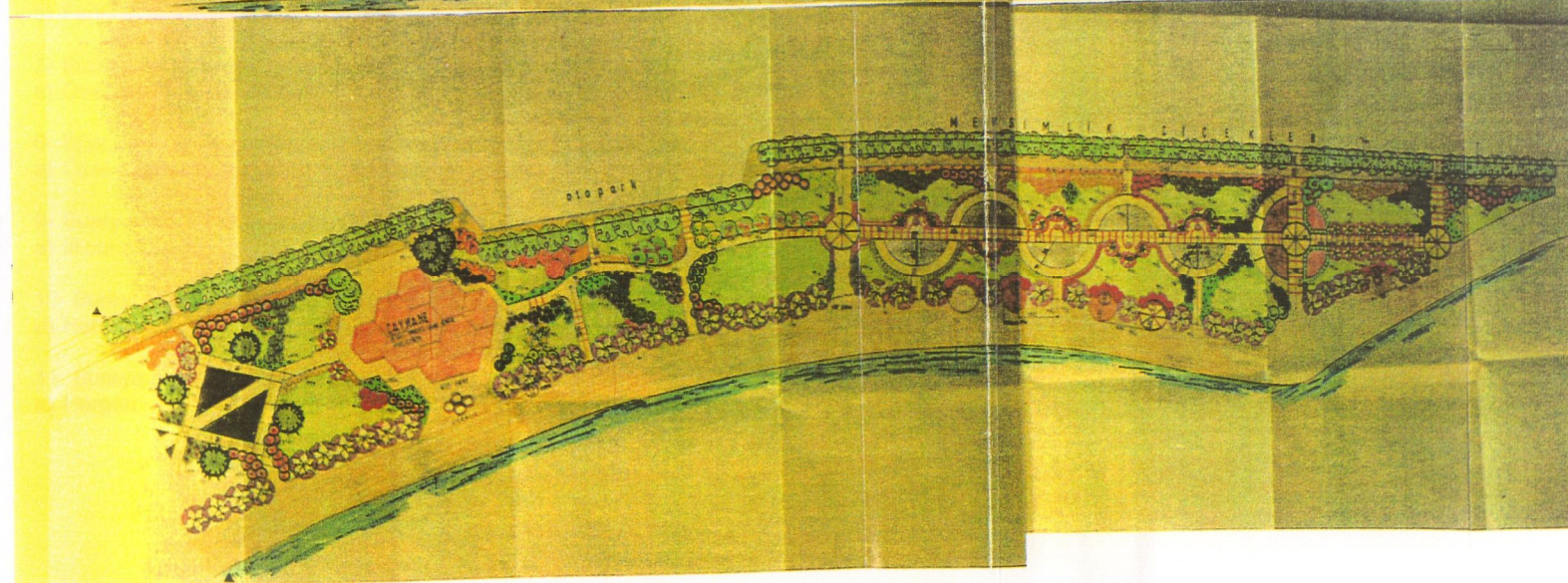
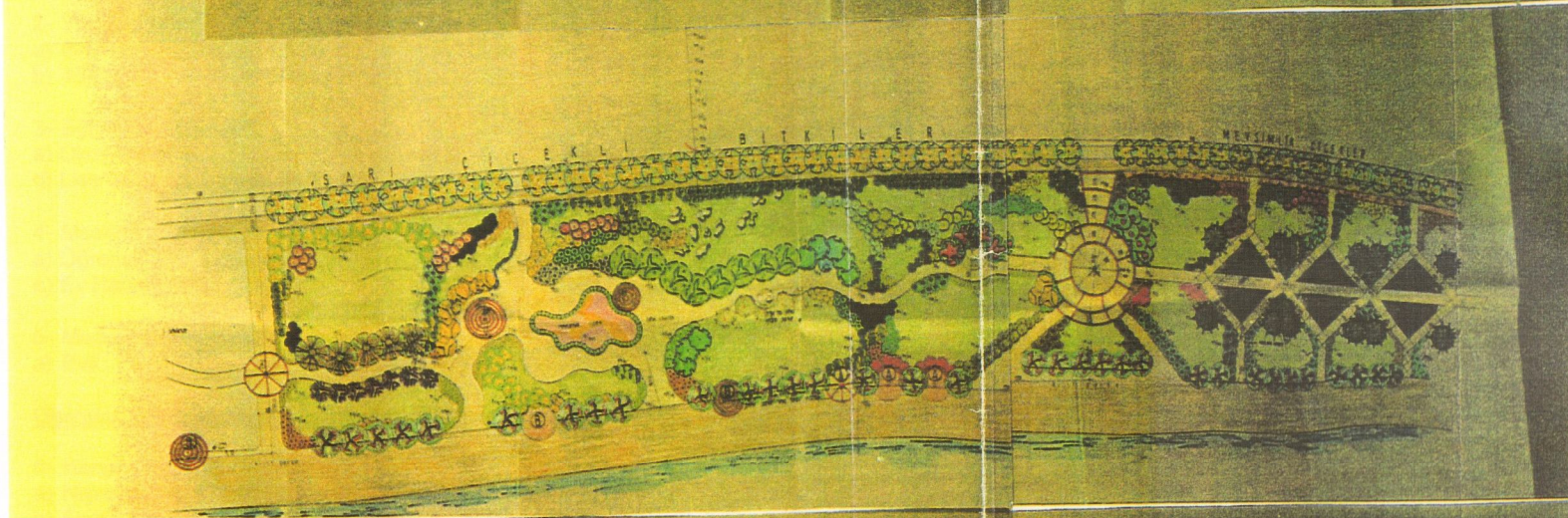
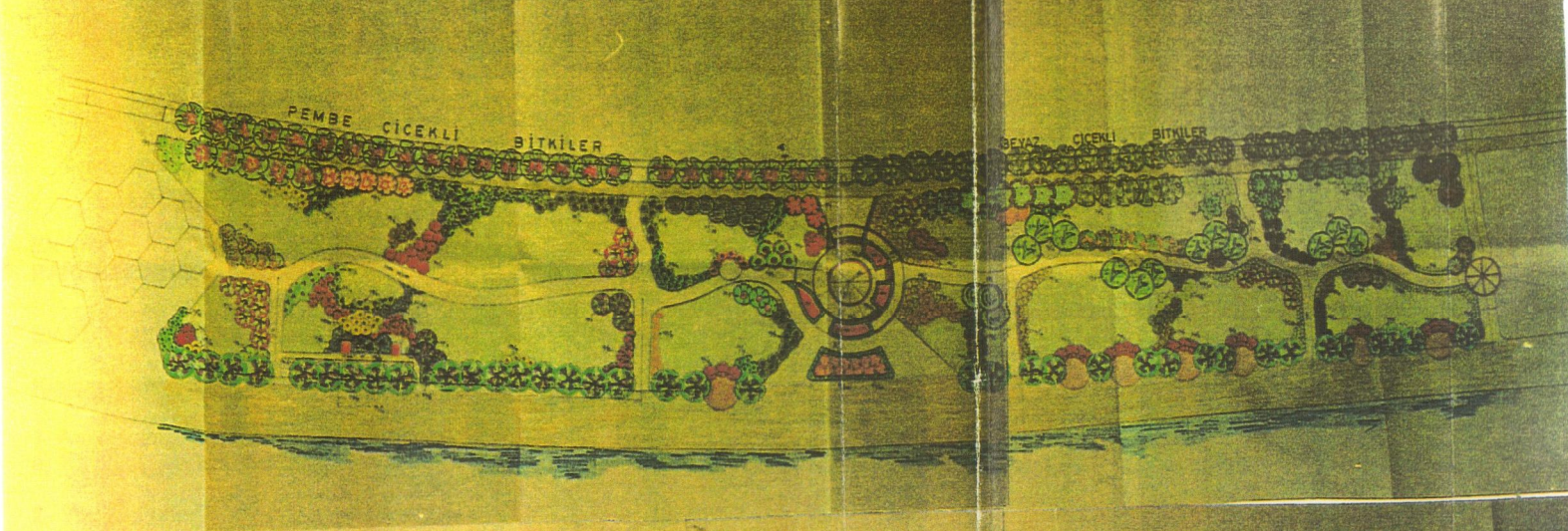

Ek D - Şekil D1 : Maça Demokrasi Parkı Peyzaj Tasarım Projesi Suher ve diğ., (1993)

Ek E - Şekil E1 :Bakırköy-Samatya Sahil Parkı Peyzaj Projesi (Fanusçu, 1994)

Ek F - MAÇKA DEMOKRASİ PARKI VE BAKIRKÖY-SAMATYA SAHİL PARKLARINDA ALAN ARAŞTIRMASINDA KULLANILAN ANKET FORMLARI

Ek F1- Maçka Demokrasi Parkında Uygulanan Anket Formu

Kişisel Bilgiler

1- Anket yapılan kişinin cinsiyeti?

- a) Kadın () b) Erkek ()

2- Yaş grubunuz?

- a) 0-14 () b) 15-24 () c) 25-34 () d) 35-44 ()
b) 45-60 () f) 60 yaş üstü ()

3- Eğitim durumunuz?

- a) Okur-Yazar () b) İlk () c) Orta ()
d) Lise ve dengi meslek okulu () e) Yüksek öğrenim

4- Mesleğiniz nedir?

- a) Öğrenci () b) Emekli () c) Serbest Meslek () d) Mimar-Mühendis ()
e) Ev Hanımı () f) İşçi () g) İşsiz () h) Memur ()

5- Medeni durumunuz?

- a) Evli () b) Bekar ()

Oturulan Semt ve Kullanım Sıklığına İlişkin Bilgiler

6- Hangi semtte oturuyorsunuz?

- a) Nişantaşı () b) Şişli () c) Beşiktaş () d) Taksim ()
b) Feriköy () f) Kurtuluş () g) Sarıyer () h) Gayrettepe ()

7- Buraya hangi araçla geliyorsunuz?

- a) Özel oto () b) Otobüs () c) Minibüs () d) Motosiklet () e) Yaya ()

8- Eğer özel oto ile geliyorsanız arabanızı nereye park ediyorsunuz?

- a) Özel otoparka () b) Kaldırım üstüne ()

9- Burayı en çok hangi mevsim kullanıyorsunuz?

- a) İlkbahar () b) Yaz () c) Kış () d) Sonbahar ()

10- Burayı en çok hafta içimi, hafta sonumu kullanıyorsunuz?

- a) Hafta içi () b) Hafta sonu ()

11- Buraya ne sıklıkta geliyorsunuz?

- a) Hergün () b) Haftada birden fazla () c) Haftada bir ()

d) Ayda iki üç defa () e) Ayda bir defa () f) İki üç ayda bir ()

12- Günün hangi saatlerinde burada olmayı tercih ediyorsunuz?

a) 08 - 11 () b) 11 - 14 () c) 14 - 17 () d) 17 - 20 ()
e) 20 'den sonra ()

Ziyaretçilerin Tercih - Memnuniyet ve Şikayetlerine İlişkin Bilgiler

13- Burayı tercih etme sebebiniz nedir?

- a) Yakın olması ()
- b) Yürüyüş yapmak ()
- c) Manzara seyretmek ()
- a) Piknik yapmak ()
- b) Oturmak - dinlenmek ()
- c) Spor yapmak ()
- d) Çocuklar için ()
- e) Yeşil ve rahatlatıcı olması ()
- f) Köpek gezdirmek ()

14- Parkta bulunan kent mobilyalarından memnunsunuz ? Neden ?

- a) Evet () b) Hayır ()

15- Sizce burada bulunan kent mobilyaları yeterli mi?

- a) Evet () b) Hayır () c) Kararsız ()

16- Kullanım açısından burada bulunan kent mobilyalarından hangilerini beğendiniz?

- a) Aydınlatma elemanı ()
- b) Bilgi iletim ve işaret panoları ()
- c) Toplu taşıma durakları ()
- d) Su ögesi ()
- e) Oturma elemanı ()
- f) Ağaç koruyucuları ()
- g) Oyun alanı elemanları ()
- h) Çöp kutusu ()
- i) Bitki kapları ()
- j) Üst örtü öğeleri ()
- k) Zemin kaplamaları ()
- l) Heykeller ()

17- Kullanım açısından burada yetersiz bulduğunuz kent mobilyaları hangileridir ?

- a) Aydınlatma elemanı ()
- b) Bilgi iletim ve işaret panoları ()
- c) Toplu taşıma durakları ()
- d) Su ögesi ()
- e) Oturma elemanı ()
- f) Ağaç koruyucuları ()
- g) Oyun alanı elemanları ()
- h) Çöp kutusu ()
- i) Bitki kapları ()
- j) Üst örtü öğeleri ()
- k) Zemin kaplamaları ()
- l) Heykeller ()

18- Sizce kent mobilyalarına neden zararveriliyor?

- a) Eğitim ve bilgisizlikten dolayı ()
- b) Kişisel ruhsal bozukluklardan dolayı ()
- c) Çocukların aileleri tarafından yeterli kontrol edilememesi ()
- d) Denetimsizlik ()

19- Burada sizi rahatsız eden etkenler nelerdir?

- a) Wc azlığı ()
- b) Köpekler ()
- c) Çöp ()
- d) Bakımsızlık ()
- e) Sarhoşlar ve falcılar ()
- f) Güvenlik ()
- g) Yok ()

20- Burası yeniden düzenlenecek olsa nelerin ilave edilmesini istersiniz?

- a) Daha çok yeşil, çiçek ()
- b) Daha iyi oturma elemanı ()
- c) Daha çok çöp kutusu ()
- d) Piknik alanı ()
- e) Satış birimleri ()
- f) Çay bahçeleri ()
- g) Güvenlik ()
- h) Çocuk oyun yerleri ()
- i) Wc ()
- j) Bunlar yeterli ()

Kişisel Bilgiler

1- Anket yapılan kişinin cinsiyeti?

- a) Kadın () b) Erkek ()

2- Yaş grubunuz?

- a) 0-14 () b) 15-24 () c) 25-34 () d) 35-44 () e) 45-60 ()
b) 60 yaş üstü ()

3- Eğitim durumunuz?

- a) Okur-Yazar () b) İlk () c) Orta ()
d) Lise ve dengi meslek okulu () e) Yüksek öğrenim ()

4- Mesleğiniz nedir?

- a) Öğrenci () b) Emekli () c) Serbest Meslek () d) Mimar-Mühendis ()
e) Ev Hanımı () f) İşçi () g) İşsiz () h) Memur ()

5- Medeni durumunuz?

- a) Evli () b) Bekar ()

Oturulan Semt ve Kullanım Sıklığına İlişkin Bilgiler

6- Hangi semtte oturuyorsunuz?

- a) Bakırköy () b) Bahçelievler () c) Zeytinburnu () d) Ataköy ()
b) Fatih () f) Bağcılar g) Güngören () h) Küçükçekmece ()

7- Buraya hangi araçla geliyorsunuz?

- a) Özel oto () b) Otobüs () c) Minibüs () d) Tren () e) Yaya ()

8- Eğer özel oto ile geliyorsanız arabanızı nereye park ediyorsunuz?

- a) Özel otoparka () b) Kaldırım üstüne () c) Cep otoparkına ()

9- Burayı en çok hangi mevsim kullanıyorsunuz?

- a) İlkbahar () b) Yaz () c) Kış () d) Sonbahar ()

10- Burayı en çok hafta içimi, hafta sonumu kullanıyorsunuz?

- a) Hafta içi () b) Hafta sonu ()

11- Buraya ne sıklıkta geliyorsunuz?

- a) Hergün () b) Haftada birden fazla () c) Haftada bir ()
d) Ayda iki üç defa () e) Ayda bir defa () f) İki üç ayda bir ()

12- Günün hangi saatlerinde burada olmayı tercih ediyorsunuz?

- a) 08 - 11 () b) 11 - 14 () c) 14 - 17 () d) 17 - 20 ()
e) 20 'den sonra ()

Kullanıcıların Tercih - Memnuniyet ve Şikayetlerine İlişkin Bilgiler

13- Burayı tercih etme sebebiniz nedir?

- a) Yakın olması ()
b) Yürüyüş yapmak ()

- d) Piknik yapmak ()
- e) Oturmak - dinlenmek ()
- f) Spor yapmak ()
- g) Çocuklar için ()
- h) Temiz hava ()
- i) Köpek gezdirmek ()
- j) Balık tutmak ()

14- Parkta bulunan kent mobilyalarından memnunsunuz ? Neden ?

- a) Evet () b) Hayır ()

15- Sizce burada bulunan kent mobilyaları yeterli mi?

- a) Evet () b) Hayır () c) Karasız ()

16- Kullanım açısından burada bulunan kent mobilyalarından hangilerini beğendiniz?

- a) Aydınlatma elemanı ()
- b) Bilgi iletim ve işaret panoları ()
- c) Toplu taşıma durakları ()
- d) Su ögesi ()
- e) Oturma elemanı ()
- f) Ağaç koruyucuları ()
- g) Oyun alanı elemanları ()
- h) Çöp kutusu ()
- i) Bitki kapları ()
- j) Üst örtü öğeleri ()
- k) Zemin kaplamaları ()
- l) Heykeller ()

17- Kullanım açısından burada yetersiz bulduğunuz kent mobilyaları hangileridir ?

- a) Aydınlatma elemanı ()
- b) Bilgi iletim ve işaret panoları ()
- c) Toplu taşıma durakları ()
- d) Su ögesi ()
- e) Oturma elemanı ()
- f) Ağaç koruyucuları ()
- g) Oyun alanı elemanları ()
- h) Çöp kutusu ()
- i) Bitki kapları ()
- j) Üst örtü öğeleri ()
- k) Zemin kaplamaları ()
- l) Heykeller ()

18- Sizce kent mobilyalarına neden zararveriliyor?

- a) Eğitim ve bilgisizlikten dolayı ()
- b) Kişisel ruhsal bozukluklardan dolayı ()
- c) Çocukların aileleri tarafından yeterli kontrol edilememesi ()
- d) Denetimsizlik ()

19- Burada sizi rahatsız eden etkenler nelerdir?

- a) Wc azlığı ()
- b) Çevre kirliliği ()
- c) Satıcılar ()
- d) Bakımsızlık ()

- e) Sarhoşlar ve falcılar ()
- f) Köpekler ()
- g) Aydınlatma eksikliği ()
- h) Güvenlik ()
- i) Otoparkların paralı olması ()
- j) Yok ()

20- Burası yeniden düzenlenecek olsa nelerin ilave edilmesini isterdiniz?

- a) Daha çok yeşil, çiçek ()
- b) Daha iyi oturma elemanı ()
- c) Daha çok çöp kutusu ()
- d) Piknik alanı ()
- e) Satış birimleri ()
- f) Çay bahçeleri ()
- g) Güvenlik ()
- h) Bakımla ilgili işlemlere önem verilmeli ()
- i) Oturma elemanları yanında aydınlatma elemanı olmalı ()
- j) Küçük oturma cepleri ()
- k) Bunlar yeterli ()

ÖZGEÇMİŞ

1973 yılında Sakarya'da doğan Emine Karaman orta öğrenimini Fatih Kız Lisesi'nde tamamlayarak 1990 yılında mezun oldu. 1992 yılında başladığı İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünü, 1996 yılında tamamladı. Aynı yıl kazandığı İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Peyzaj Planlama Programına girdi. Yüksek Lisansa devam ettiği dönem içerisinde Şubat-Temmuz 1999 tarihleri arasında Gün Çiçek Fidanlığında çalıştı. 1998 Ekimde Kent Mobilyalarının Etkin Kullanım Alanı Olarak Parkların incelenmesi, Maçka Demokrasi Parkı ve Bakırköy-Samatya Sahil Parkı konulu lisansüstü bitirme tezine başladı ve halen devam etmektedir.